

นิทานคำกลอนเรื่องโคบุตร
ของ สุนทรภู่

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นายชุน พรณเชษฐ์

ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๔

นิทานคำกลอน เรื่อง โศบุตร

กรมศิลปากร ตรวจสอบชำระใหม่

เลขหมู่หนังสือ ๘๕๕.๘๑๑

พิมพ์ครั้งแรก ๑,๐๐๐ เล่ม พ.ศ. ๒๕๑๔

ในงานสถาปนา กิจศพ นายขุน พรรณเชษฐ์

เลขหมู่

89๑ 9112

ค 798 นช

3

เลขทะเบียน

021 305

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์ พระนคร
นางสมัยฉวรรณ บุณยศิริพันธ์ เจ้าอาวาส ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ๒๕๑๔

คำนำ

ในงานฉาบปกิฉัพ นายบุณ วรรณเชษฐ์ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กำหนดวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๔ นายแพทย์ กมล กวยาวงค์ ผู้เป็นบุตรชาย ได้แจ้งความประสงค์ต่อกรมศิลปากรว่าจะขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ นิทานคำกลอน เรื่อง โคบุตร ของ สุนทรภู่ เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้ กรมศิลปากรยินดียินยอมให้จัดพิมพ์ได้ตามความประสงค์

นิทานคำกลอน เรื่อง โคบุตร เป็นกวีนิพนธ์เรื่องแรกของสุนทรภู่ ระยะเวลาที่แต่งประมาณว่าอยู่ในรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก สันนิษฐานตามสำนวนกลอน เห็นว่าท่านแต่งก่อนที่ท่านจะเดินทางไปเยี่ยมบิดาที่เมืองแกลง ปี พ.ศ. ๒๓๕๐ ซึ่งได้แต่งนิราศเมืองแกลงขึ้นไว้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาตำราจราชานุภาพทรงนิพนธ์อธิบายไว้ในหนังสือประวัติสุนทรภู่ ตอนที่กล่าวถึงเรื่องโคบุตร ว่า

“ลองพิเคราะห์ดูหนังสือกลอนของสุนทรภู่ ที่ยังปรากฏอยู่บัดนี้ เห็นมีค่าเงื่อนในทางสำนวนว่า จะแต่งก่อนนิราศเมืองแกลงแต่เรื่องโคบุตร เรื่องเดียว มีค่าขนข้างต้นว่า

“แต่ปางหลังครั้งว่างพระศาสนา

เป็นปฐมสมมตินิทานมา ด้วยบุญญาวยังประวิงทงหญิงชาย

ฉันทขอกรเรื่องประจักษ์แจ้ง จึงสำแดงคำคิดประดิษฐ์ถวาย

ตามสูตรเริ่มเรื่องนิยาย ให้เพริศพรายพรั่งเพราะเสนาะกลอน”

ดังนั้น สำนวนดูเหมือนจะแต่งถวายเจ้าวังหลังองค์ใดองค์หนึ่ง เป็นหนังสือ

๘ เล่มสมุดไทย จะแต่งในคราวเดียวทงนน หรือแต่งเป็นหลายครั้งหลายคราว

ขอทราบไม่ได้ แต่ว่าแต่งค้างอยู่ไม่หมดเรื่อง กลอนเรื่องอื่นของสุนทรภู่
ดูสำนวนเป็นชั้นหลังเรื่องโคบุตรทงนน

โคบุตร เป็นนิทานคำกลอนที่สุนทรภู่วางโครงเรื่องไว้อย่างสนุกสนาน
แม้ว่าสำนวนโวหารในการประพันธ์และการผูกเรื่องจะอยู่ในชั้นเริ่มต้นก็ตาม
ก็ไพเราะน่าอ่าน ควรจะไต่ตงข้อสังเกตไว้อย่างหนึ่งว่า สุนทรภู่ คงจะใช้เรื่อง
โคบุตร นิทานคำกลอนเรื่องแรกของตนนี้เป็นตัวอย่างในการดัดแปลงและตกแต่ง
ให้บทกวีนิพนธ์เรื่องอื่นๆ เช่น พระอภัยมณี ลักษณะวงศ์ และสิงหไตรภพ ที่
แต่งขึ้นภายหลังดีเด่นจนถึงขั้นสูงสุด

กรมศิลปากรได้มอบให้ นายหริศ เรืองฤทธิ์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
เทียบเคียงวรรณคดีไทย ซึ่งถึงแก่กรรมแล้ว และได้เคยเป็นผู้ตรวจสอบชำระ
วรรณคดีชั้นสำคัญ ๆ ของสุนทรภู่ออกแพร่หลายแล้วหลายเรื่องเป็นผู้ตรวจสอบ
ชำระ โดยสอบกับต้นฉบับสมุดไทยจำนวน ๘ เล่ม ซึ่งมีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีทักษิณานุประทาน ซึ่งเจ้าภาพได้จัด
บำเพ็ญอุทิศแก่ นายชุน พรรณเชษฐ์ เป็นบิณฑุบัญญัติฐานธรรม ตลอดจนได้ให้พิมพ์
หนังสือนี้ออกแจกจ่ายเป็นกุศลสาธารณประโยชน์ ขออำนาจกุศลทั้งปวงน
จงเป็นพลวปัจจัยส่งเสริมให้ นายชุน พรรณเชษฐ์ ผู้วายชนม์ ประสบแต่อิฏฐ
คุณมณูญผลตามควรแก่คติวิสัย เสวยทิพยสมบัติในสัมปรายภพ สมดังมโนปณิธาน
ของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๒๐ มกราคม ๒๕๑๔

นายชน พรณเชษฐ^๕_๑

ชาติะ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๕

มรณะ วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

สิริอายุ ๗๓ ปี ๕ เดือน ๖ วัน

ตั้งศพบำเพ็ญกุศล นายชน พรธณเชษฐ์
ณ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๒-๘ มีนาคม ๒๕๑๓

ประวัติ

นายชุน พรรณเชษฐ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ ตรงกับวันอังคาร ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๗ ปีวอก จุลศักราช ๑๒๕๘

นายชุนได้สมรสกับนางสาวประทีน ทองรวຍ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่จังหวัด พิษณุโลก และได้สมรสกับนางสาวเลี้ยงชุน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘

นายชุน มีบุตรธิดารวมทั้งสิ้น ๑๒ คน คือ

๑. นายเชิดเกียรติ พรรณเชษฐ์ (ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๒๒ ปี)
๒. นางทวีรัก จาตนิลพันธ์
๓. นางจันทนี กวยาวงค์
๔. แพทย์หญิง ภัทรพร พรรณเชษฐ์
๕. ร.ท. อนันต์ พรรณเชษฐ์
๖. นายแพทย์ ศุภวัตร พรรณเชษฐ์
๗. นาง ~~.....~~ เทียมจันทร์ พรรณเชษฐ์
๘. นายธนชัย พรรณเชษฐ์
๙. นางเทพี มานะดี
๑๐. ค.ญ. แดง พรรณเชษฐ์ (ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๙ เดือน)
๑๑. นางบัวมาสณี ลิ้มปัสวาศักดิ์
๑๒. นางถนอมจิต คำพอน

นายชุน พรรณเชษฐ์ เริ่มประกอบกิจการค้าอยู่ในหลายจังหวัดทาง ภาคเหนือ โดยตั้งหลักฐานบ้านช่องอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก เป็นคนหอบคึกคักมีความ

อุตสาหกรรมวิริยะ มีสติปัญญาและขยันหมั่นเพียร จึงได้ขยายกิจการค้าออกไปจนถึง
เชียงใหม่ กรุงเทพฯ และภาคใต้ หลังสงครามโลกครั้งที่สองจึงได้ย้ายครอบครัว
มาอยู่ที่กรุงเทพฯ จนสิ้นอายุขัย

นายชุนเป็นผู้ที่มีใจกว้างขวาง โอบอ้อมอารี เป็นที่รักใคร่ชอบพอของ
เพื่อนฝูงญาติมิตรส่วนมาก ชาวเมืองพิจิตรมักมาปรึกษาหารือหรือปรึกษาด้วยเสมอ
ใครวิวาทกันก็มักจะมาให้ความช่วยเหลือปรึกษาปรึกษาให้ผู้อื่นได้เจ็บป่วย นายชุนจะช่วย
แนะนำหรือพามาปรึกษาปรึกษาแพทย์แผนปัจจุบัน คนยากจนก็จะช่วยออกเงิน
ค่ารถค่าเรือและค่ายาให้ด้วย ทั้งพามาพักอาศัยอยู่ในบ้านระหว่างรอผลการตรวจ
รักษา จนได้ชื่อว่าเป็นโรงพยาบาลชั่วคราวของชาวบ้าน นอกจากนี้นายชุน
ยังได้พยายามสนับสนุนการศึกษาของชุมชน เยาวชนและบุตรหลานตลอดเวลา
เพราะเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง การที่นายชุนได้ให้ความร่วมมือ
ช่วยเหลือกิจการในส่วนราชการและสาธารณกุศลอย่างเข้มแข็งและสม่ำเสมอ
ตลอดมา จึงได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าสมาคมพ่อค้าและพลเรือนจังหวัดพิจิตร
นานถึง ๓๐ ปี ตั้งแต่หนุ่มจนกระทั่งย้ายภูมิลำเนามาอยู่กรุงเทพฯ

เนื่องจากนายชุน พรรณเชษฐ์ ได้ทำสาธารณประโยชน์ให้แก่สังคมมาก
มานาน ท่านสมุหเทศาภิบาลเมืองพิจิตรสมัยหนึ่ง จึงดำริจะขอพระราชทาน
บรรดาศักดิ์ให้ตามสมัยนิยมขณะนั้น แต่นายชุนขอร้องให้งดเสียเพราะเกรงจะ
มีผู้เข้าใจผิดคิดว่าทำบุญเอาหน้า

ในระยະที่นายชุนชราภาพลงและสุขภาพไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถออกไป
ประกอบธุรกิจนอกบ้านได้มากนัก นายชุนก็ได้ประกอบกิจสาธารณกุศลอยู่เสมอ

(๓)

เท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ บางครั้งก็มอบให้บุตรหลานไปจัดการให้ ระยะเวลาซึ่งแม่
นายชุนจะไปไหนไม่ค่อยได้ ก็มักจะมีผู้คนมาปรึกษาหารือปัญหาต่างๆ และขอคำ
แนะนำมิได้ขาด ทั้งปัญหาธุรกิจการค้า และปัญหาชีวิตในแง่ต่างๆ

โดยปรกตินายชุนเป็นผู้ที่เอาใจใส่รักษาสุขภาพของตนเองอย่างดี พยายาม
ปฏิบัติตนตามคำแนะนำของแพทย์โดยเคร่งครัดเสมอมา ปี พ.ศ. ๒๕๐๖
เริ่มป่วยด้วยโรคเส้นเลือดอุดตันในหัวใจ ต่อมามีอาการเส้นโลหิตที่สมองอุดตัน
เป็นครั้งคราว นายชุนเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราชหลายครั้ง อาการ
ทุเลาลงเป็นระยะ ๆ สามารถกลับมาใช้ชีวิตอันสงบอยู่ที่บ้านได้อีกนาน จนวันที่
๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๓ นายชุนมีอาการเส้นเลือดในสมองอุดตันอีกครั้ง
หนึ่ง ได้เข้ามารับการรักษาที่โรงพยาบาลรามาริบัติ นายชุนได้รับการเอาใจใส่
รักษาดูแลจากนายแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ทุกคนที่โรงพยาบาลทั้งสองแห่ง
เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

นายชุน ได้ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลรามาริบัติ เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม
พ.ศ. ๒๕๑๓ ด้วยความสงบ ท่ามกลางความอาลัยรัก เศร้าโศก อาศูรของ
ภรรยา บุตรหลานและญาติมิตรเป็นอย่างยิ่ง คำนวณอายุได้ ๗๓ ปี ๙ เดือน
๖ วัน.

คำรำลึกถึง คุณชน พรรณเชษฐ์

โดย

พระปัญญาคุณ ปุณณะรังโส
(อดีต พล.ต.ต. ชลอ ศรีศรากร)

คุณทวีรัก จาตนิลพันธ์ ได้ขอร้องข้าพเจ้าให้เขียนคำรำลึกถึง คุณชน พรรณเชษฐ์ ผู้เป็นบิดาที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว เพื่อรวบรวมจัดพิมพ์เป็นหนังสือแจกในงานฌาปนกิจศพบิดา ข้าพเจ้ารีบตอบตกลงทันทีเพราะว่าข้าพเจ้ามีความรักและมีความนับถือ คุณชน พรรณเชษฐ์ เป็นอันมาก

ข้าพเจ้ารำลึกว่า คุณชน พรรณเชษฐ์ เป็นคนไม่ถือตัว ไม่เย่อหยิ่ง ไม่ดูหมิ่นคนที่หมดอำนาจวาสนาแล้ว

ความจริง ข้าพเจ้ารู้จักชอบพอกับคุณชน เมื่อข้าพเจ้าออกจากราชการหมดอำนาจวาสนาแล้ว แต่คุณชนมิได้มีความรังเกียจข้าพเจ้า ไม่เย่อหยิ่ง ไม่ถือตัว ยังได้ถ่อมตัวมาคบค้าสมาคมกับข้าพเจ้า ให้ความนับถือแก่ข้าพเจ้า คล้าย ๆ กับว่าข้าพเจ้ายังมีอำนาจวาสนาอยู่ ซึ่งโดยทั่ว ๆ ไปนั้น ในปัจจุบันนี้เมื่อบุคคลใดหมดบุญ หมดวาสนา หมดอำนาจแล้ว บุคคลนั้นมักจะไม่มีใครจะมีผู้ใดเอาใจใส่ ไม่ต้องการคบค้าสมาคม ด้วยเพราะเขาถือว่า เป็นบุคคลที่ไม่มีประโยชน์แก่เขา ช่วยอะไรไม่ได้แล้ว เขาจึงไม่คบค้าสมาคม

สำหรับคุณชุน พรธณเชษฐ^๕ นั้น เป็นบุคคลที่แปลกกว่าคนอื่น ๆ ที่ชอบคบค้ากับบุคคลที่หมดอำนาจวาสนา จึงเป็นบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่เย่อหยิ่ง ไม่ถือตัว บุคคลชนิดนี้ย่อมหาได้ยากในสังคมแห่งมนุษย์ในยุคปัจจุบัน

ข้าพเจ้ารำลึกได้ว่า คุณชุน พรธณเชษฐ^๕ เป็นบุคคลที่รักงาน หายใจเป็นงานเป็นการ พบกันที่ไรก็พูดแต่เรื่องงานเรื่องการ เป็นบุคคลที่มีชีวิตอยู่ในลักษณะเข้มข้นต่อการทำงาน รักงานอย่างแท้จริง ถ้าบุคคลประเภทนั้นได้มีโอกาสเป็นรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรีแล้ว ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างยิ่ง คุณชุน พรธณเชษฐ^๕ เป็นบุคคลที่รักงานอย่างแท้จริง ซึ่งหาได้ยากมาก

ข้าพเจ้ารำลึกได้ว่า คุณชุน พรธณเชษฐ^๕ เป็นบุคคลที่รักลูกรักเมียมาก ให้ความเป็นธรรมแก่ลูก จัดการให้ลูกทุกคนได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี อบรมลูกให้มีความรักและความสามัคคีกันเป็นอย่างดี นับว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีมาก เราจะหาหัวหน้าครอบครัวชนิดนี้^๕ ได้ยากอีกด้วย

เมื่อบุคคลที่ค้นหาได้ยากได้มาจากเราไปโดยไม่กลับมาพบกันอีกเช่นนี้ ย่อมจะทำให้บุคคลที่ชอบพอรักใคร่และเคารพนับถือ ได้รับความกระทบกระเทือนใจ มีความเศร้าใจ ซึ่งเป็นธรรมดาของปุถุชนอย่างเรา

เมื่อระลึกถึงชีวิตทุกชีวิตแล้ว จะพบตามหลักธรรมะของพระตถาคตเจ้าว่า ชีวิตอยู่ในกฎของไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา หมายความว่า ชีวิต^๕ทั้งหลายเมื่อเกิดขณีย่อมดับสิ้นไปเป็นธรรมดา ชีวิตไม่เที่ยง เป็นทุกข์ไม่แน่นอน เราไม่สามารถบังคับได้ ไม่มีบุคคลใดสามารถจะหลบหนีความตายไปได้ เมื่อมาระลึกถึงชีวิตที่มีความตายเป็นธรรมดาเช่นนี้ ความเศร้าโศก ความคิดถึงก็เบาบางลงได้บ้าง

(๓)

เนื่องจากคำรำลึกของข้าพเจ้าน ข้าพเจ้าขอให้ดวงวิญญาณดวงนี้ คือ
วิญญาณของคุณชน พรณเชษฐ ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ ได้เสวยสุขในสวรรค์
ชวกาลนาน เทอญ.

ปุ่นระรังโส ภิกขุ

๒๑ มีนาคม ๒๕๑๓

วัดพระธาตุจอมกิตต์
ตำบล เวียงเก่า
อำเภอ เชียงแสน
จังหวัด เชียงราย

คำไว้อาลัย

ของ

พลเอก หลวงกัมปนาทแสนยากร

เนื่องในโอกาสที่เจ้าภาพจะจัดงานฌาปนกิจศพ คุณชุน พรรณเชษฐ์ ผู้
ล่วงลับไปแล้วนี้ คุณประทีปผู้เป็นภรรยา ได้มาขอร้องให้ผมเขียนแสดงความรู้สึก
ที่มีต่อคุณชุน ผมยินดีตอบสนองด้วยความเต็มใจยิ่ง

ผมรู้จักคุ้นเคยกับคุณชุนและครอบครัวมาเป็นเวลานานปี คุณชุนเป็น
นักธุรกิจที่มีกิจการกว้างขวางในหลายจังหวัด ในด้านครอบครัว คุณชุนเป็นผู้ที่
เห็นการณ์ไกล ท่านมีบุตรหลานหลายคน คนใดมีนิสัยที่ควรจะศึกษาวิชาแขนงไหน
ท่านก็ส่งเสริมให้เรียนวิชาแขนงนั้น โดยเฉพาะวิชาแพทย์ บุตรหลานของท่าน
ก็สำเร็จปริญญา เอก-โท จนมีชื่อเสียงในวงการแพทย์หลายคน

คุณชุนเป็นผู้หนึ่งที่รักครอบครัว รักเพื่อนฝูง เป็นผู้มีใจกว้างขวาง
ชอบทำบุญให้ทาน ผู้ที่รู้จักมักคุ้นพากันนับถือ เอ่ยถึงชื่อคุณชุนคนส่วนมากรู้จัก
และพากันสรรเสริญ พอข่าวการถึงแก่กรรมของคุณชุนแพร่ออกไป บรรดาญาติ
มิตรทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ทั้งใกล้และไกล พากันมาเยี่ยมคารวะศพ
ผมเองพอทราบข่าวก็ตกใจและเสียใจ รีบไปคารวะศพในทันใด

ด้วยคุณงามความดีต่างๆ ของคุณชุน ที่ผมพรรณนามาโดยย่อนี้ หวังว่า
บรรดาผู้รู้จักคุ้นเคยกับคุณชุน คงจะมีความรู้สึกเช่นเดียวกับผม

คุณชุนได้จากไปแล้ว ไม่มีผู้ใดสามารถจะเห็นยวรงค์ไว้ได้ นอกจากความ
เสียตายและอาลัย ในโอกาสที่จะกระทำการฌาปนกิจ ผมขอตั้งจิตอธิษฐานขอให้
บุญกุศลที่คุณชุนได้เคยบำเพ็ญไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ กับบุญกุศลที่บรรดาญาติมิตรได้
ทำบุญอุทิศให้ จงส่งเสริมให้ดวงวิญญาณของคุณชุน พรรณเชษฐ์ จงไปสู่สุคติ
ในสัมปรายภพ เทอญ.

คำไว้อาลัย

ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่แล้วว่า คุณชุน พรรณเชษฐ์ จะต้องจากไป ได้พยายามทำใจให้มั่นคง แต่พอถึงเวลาจริง ๆ เข้า ใจก็หามั่นคงอยู่ได้ไม่ ต้องหวั่นไหวไปด้วยอารมณ์อันเสียตายและเศร้าเสียใจเป็นอย่างยิ่ง

คุณชุน เป็นเบาหวานมานานกว่า สิบปี ไตรภักษากันมาตั้งแต่เมื่อทราบว่า เป็น อากาศแทรกซ้อนต่างๆ ได้แสดงขึ้นในตอนหลัง ทำให้ต้องรักษาตัวอยู่กับบ้าน และไปอยู่โรงพยาบาลบ้างเป็นครั้งเป็นคราว โดยที่มีลูกสาว ลูกชาย และลูกเขย เป็นแพทย์ จึงได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี เท่าที่ความรู้ทางแพทย์ในปัจจุบันจะ อำนวยให้ จึงนับได้ว่าเป็นผู้ที่โชคดี แม้จะต้องเสียชีวิตไปก็ได้รับการเยียวยารักษา ที่ดีที่สุดเท่าที่ความรู้ทางแพทย์สมัยใหม่จะให้ได้ อาการของคุณชุน ค่อย ๆ เป็น มากจนจนกระทั่งสิ้นสติไป และลูก ๆ ได้ส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลรามาริมที เมื่อ วันเสาร์ที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๒ และได้อยู่ที่โรงพยาบาลนี้เรื่อยมาจนสิ้นชีวิต เมื่อ วันอาทิตย์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๓

แม้คุณชุน กับข้าพเจ้าจะเป็นญาติต่างนามสกุลกัน แต่ความรักใคร่ นับถือ ซึ่งกันและกันเป็นไปจนที่พี่น้องร่วมท้อง ข้าพเจ้าให้ความรักใคร่ นับถือคุณชุน จนที่พี่ชาย และคุณชุน ก็เอ็นดูและให้ความไว้วางใจข้าพเจ้าจนที่น้องชาย เรืองน เป็นที่ทราบกันดีในระหว่างหลาน ๆ ฉะนั้น เมื่อหลาน ๆ มีเรื่องอะไรที่ไม่อาจทำ ความเข้าใจกับคุณพ่อได้หรือไม่อาจ โน้มน้ำใจคุณพ่อให้เห็นด้วยได้ ก็มักจะมาหา ข้าพเจ้าให้ไปช่วยพูดให้

คุณชุน พรรณเชษฐ์ เป็นคนสมัยใหม่ ไม่ใช่หัวโบราณ นับถือการแพทย์แผนปัจจุบัน ไม่เชื่อทางไสยศาสตร์ ไม่เชื่อเจ้า เชื้อผี พบใครที่เจ็บป่วยก็แนะนำให้รักษากับแพทย์แผนปัจจุบัน คุณชุน เคยพูดว่าแพทย์แผนปัจจุบันนั้น เขามีหลักมีเกณฑ์ มีเหตุผล น่านับถือ ไม่เหมือนแพทย์แผนโบราณและไสยศาสตร์ซึ่งทำตาม ๆ กันมา อธิบายให้เหตุผลที่ควรเชื่อไม่ได้ ฉะนั้น เมื่อถึงคราวเจ็บป่วยจะเป็นตัวเองก็ดี หรือจะเป็นลูกเมียก็ดี คุณชุน ก็จะให้แพทย์แผนปัจจุบันรักษา หรือแม่แต่ญาติหรือคนรู้จัก ก็จะแนะนำให้ไปหาแพทย์แผนปัจจุบัน ความเชื่อถือนั้นเป็นผลให้คุณชุน แม้จะมีโรคเบาหวานประจำตัวอยู่ มีอายุยืนกว่าพี่น้องร่วมท้องทุกคน นอกจากนั้นยังช่วยให้ญาติมิตร และคนที่รู้จักเป็นจำนวนไม่น้อยได้พ้นทุกข์ ไม่ตกเป็นเหยื่อของหมอเถื่อนและความงี่เง่า

สี่สิบปีก่อนเมื่อครั้งยังอยู่ที่พิจิตร คุณชุนมีแผลใหญ่ที่หลังได้เรียกให้ข้าพเจ้าไปรักษาแผล ความจริงปรากฏว่า คุณชุน เป็นโรคเบาหวานอย่างแรง การรักษาโรคเบาหวานจึงได้เริ่มต้นตั้งแต่นั้นมา คุณชุน เป็นคนที่เชื่อในการแพทย์สมัยใหม่อยู่แล้ว การควบคุมโรคเบาหวานจึงเป็นไปด้วยดี เป็นผลให้คุณชุน ได้มีอายุยืนจนถึงชราภาพ

คุณชุน เป็นคนฉลาด ทันสมัย เห็นการณ์ไกล คุณชุน เชื่อในการศึกษา และเห็นว่า การที่จะให้อะไรแก่ลูก ๆ นั้น ไม่ดีเท่าการศึกษา ฉะนั้น ลูกทุกคนจึงได้รับการศึกษาสูง ๆ ทงนั้น เป็นแพทย์กม เป็นเภสัชกรกม เป็นนายช่างกม ฯลฯ นอกจากนั้น คุณชุน ยังสนับสนุนหลาน ๆ และบุตรของญาติมิตรให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดเท่าที่โอกาสจะอำนวย

ความโอบอ้อมอารี ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นคุณลักษณะอีกอย่างหนึ่ง
ของคุณชุน จึงปรากฏว่าคุณชุน มีเพื่อนฝูงและผู้ทูลรักมักคุ่นมากมาย โดยที่คุณชุน
ใช้ชีวิตอยู่ที่พิจิตรในตอนต้นและเป็นส่วนใหญ่ ข้าราชการที่ไปอยู่ที่พิจิตรจึงรู้จัก
คุณชุนดีแทบทั้งนั้น ครั้นเมื่อย้ายภูมิลำเนามาอยู่ในกรุงเทพฯ ก็ยังติดต่อกับคำ
สมาคมกันอยู่ถึงคราวที่มงานที่บ้าน ข้าพเจ้ายังได้มีโอกาสรู้จักเป็นหลายคน มีทั้ง
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และผู้น้อย โดยที่ไม่ถือตัวและมีความสุภาพ คุณชุน จึงคบคน
ได้ทุกชั้น

ที่พิจิตรนี้เอง ที่คุณชุน ได้มีบุญคุณแก่ข้าพเจ้าอย่างเหลือล้น โดยได้เป็น
เจ้าภาพในการแต่งงานของข้าพเจ้า เราได้ระลึกถึงพระคุณในเรื่องนี้อยู่มิรู้วาย การ
จากไปของคุณชุน พรรณเชษฐ จึงยังความเศร้าเสียใจให้แก่เราทั้งสองอย่างสุดซึ่ง
เราทำบุญคราวใดก็อุทิศส่วนกุศลไปให้ ขอกุศลบุญราศีอันเกิดจากการทำบุญ
ของเรา จงส่งผลให้เกิดความสุขแก่ คุณชุน พรรณเชษฐ พี่ชายที่รักและเคารพ
ในสัมปรายภพด้วย เทอญ.

นายแพทย์ กำธร สุวรรณกิจ

คำไว้อาลัย

คุณชุน พรรณเชษฐ์ รู้จักชอบพอรักใคร่กับข้าพเจ้ามานาน เป็นเวลา
ประมาณ ๔๐ ปี ตั้งแต่ข้าพเจ้ารับข้าราชการเป็นนายตำรวจใหม่ประจำอยู่จังหวัด
พิจิตร (พ.ศ. ๒๔๖๘) มีความสัมพันธ์กันตลอดมา แม้ข้าพเจ้าจะย้ายไปรับ
ราชการจังหวัดไหน คุณชุนก็ได้ติดต่อเยี่ยมเยียนข้าพเจ้ากับครอบครัวเสมอต้น
เสมอปลายไม่ขาดระยะ ข้าพเจ้าจึงมีความสนิทสนมมากตลอดกรรยาบุตรธิดาทุกคน
เป็นอันดีตลอดมา การสูญเสียคุณชุนโดยไม่มีวันกลับ ข้าพเจ้ากับครอบครัวจึงมี
ความเสียใจและอาลัยอย่างสุดซึ้ง คุณชุนเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร และมีความ
อดทน ละเอียด สุขุมรอบคอบ ประกอบไปด้วยความโอบอ้อมอารีต่อญาติมิตร
เป็นอันดี และเป็นผู้ที่มีจิตใจเป็นบุญกุศล ได้สละเงินช่วยเหลือการกุศล ทาง
โรงพยาบาล และโรงเรียน ตลอดจนทางศาสนา สาธารณกุศล อันเป็นประโยชน์
แก่รัฐบาล และประชาชนไว้เป็นอันมาก คุณชุนเป็นผู้ที่เห็นการณ์ไกล เป็น
ตัวอย่างอันดีผู้หนึ่ง คือ ได้เสียสละทรัพย์ พยายามส่งเสริมการศึกษาให้บุตรธิดา
ทุกคนเล่าเรียนสำเร็จชั้นสูง ส่งไปเรียนถึงต่างประเทศ จนสำเร็จมีหลักฐานเป็น
อย่างดีทุกคน

ขอให้ผลานิสงส์ผลบุญกุศลที่คุณชุนได้กระทำเป็นสาธารณประโยชน์
ตั้งกล่าวแล้ว จงบันดาลให้คุณชุนไปสู่สุคติในสรวงสวรรค์ สัมปรายภพใน
แดนสุขารมย์อันสงบ นนเทอญ.

พ.ต.ท. สาตร์ ปรารณชาติ

อดีตผู้กำกับการตำรวจพิจิตร

อาลัยคุณอา

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๓ เป็นวันที่บุคคลในตระกูล พรรณเชษฐ์ ต้อง
ประสบความวิปโยคอย่างใหญ่หลวง เพราะคุณอาชุน พรรณเชษฐ์ ผู้เป็นที่เคารพ
เทิดทูนเสมือนบิดาบังเกิดเกล้าของหลาน ได้จากพวกเราไปเสียแล้วอย่างไม่มีวัน
กลับ ท่านหมดลมอย่างสงบ หลังจากนอนป่วยอยู่หลายเดือน ยังความเศร้าสลด
ให้แก่บุตรหลาน และผู้ใกล้ชิดคุ้นเคยสุดที่จะประมาณได้ เพราะตลอดชีวิตของ
คุณอา ปรากฏว่าท่านได้ประกอบกรรมดีตลอดมา ในส่วนราชการท่านก็ให้ความ
ร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความเจริญของบ้านเมืองเป็นอย่างดี ในด้าน
บุตรหลานท่านก็พยายามส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดีที่สุด เท่าที่
สติปัญญาและกำลังจะอำนวยให้ นับว่าท่านเป็นผู้ที่สังเกตเห็นการณ์ไกลอย่างน่า
สรรเสริญ และเพราะความดีของท่านในชั้นนี้จึงทำให้บุตรหลานส่วนมากสามารถ
ตั้งตัวได้เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงในอาชีพทั้งในราชการและด้านธุรกิจการค้าอยู่
ในขณะนี้ เมื่อท่านมาด่วนจากเราไปเช่นนี้ จึงเป็นการยากที่พวกเราหลาน ๆ
จะกลั่นความโศกสลดไว้ได้ แม้ทุกคนจะตระหนักดีว่าความตายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยง
ไม่ได้ก็ตาม อย่างไรก็ตาม แม้ชีวิตของคุณอาจะล่วงลับไปแล้ว แต่พระคุณและความ
ดีที่ท่านมีต่อพวกเราจะยังคงจารึกอยู่ในความทรงจำของหลานทุกคนอย่างไม่รู้ลืม
ขอเดชะกุศลผลบุญและกรรมดีที่คุณอาได้สร้างสมไว้ในชาตินี้ภพนี้ จึงส่งผลตลอด
บันกาลให้คุณอาชุน พรรณเชษฐ์ ที่เคารพบูชาของหลาน จงประสบแต่ความสุข
ในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

“คุณลุงที่หลาน ๆ รุ้จัก”

วาระที่นำความวิปโยคอย่างที่สุดมาให้แก่หลาน ๆ ทุกคน คือคืนวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๓ ซึ่งเป็นคืนที่คุณลุงได้จากเราไปอย่างไม่มีวันกลับ ร่มโพธิ์ร่มไทรของเราได้สิ้นสุดลงแล้ว จริงอยู่ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นของธรรมดา แต่การจากไปอย่างไม่มีวันกลับนี้ เมื่อเกิดขึ้นกับคุณลุง ซึ่งเป็นผู้ที่เราเคารพรักอย่างสูง หลาน ๆ ทุกคนก็สุดที่จะโศกเศร้าโทมัส ยากที่จะพรรณนาเป็นลายลักษณ์อักษรได้

ท่ามกลางความโศกสลดหดหู่ใจ เราคิดที่จะย้อนระลึกถึงความปรารถนาดี และคำสั่งสอนตักเตือนของคุณลุง ที่มีต่อหลาน ๆ เสียมิได้ ดังพระราชนิพนธ์ในหลวงรัชกาลที่ ๖ กล่าวว่า “..... นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย สัติตั่วแต่ชั่วดี ประคับไว้ในโลกา”

ตลอดชีวิตของคุณลุง ท่านมีความปรารถนาที่จะให้บุตรหลานทุกคน รักใคร่กลมเกลียวกัน เข้าใจกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมให้ตระกูล “พรรณเชษฐ” ได้ดำรงไว้ซึ่งความดีตลอดไป เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ จึงได้จัดให้ได้มีการรวมญาติพี่น้องกันบ่อย ๆ โดยเชิญลูกหลานทั้งหมดมาพบปะสังสรรค์กันในวาระต่าง ๆ เช่น ในการทำบุญบ้าน ทำบุญวันเกิด หรือจัดงานเลี้ยงเพื่อให้เด็ก ๆ ได้พบกันเป็นต้น ในโอกาสที่ลูกหลานได้มาพบปะกันนี้ คุณลุงมีความสุขมากที่ได้เห็นความสามัคคีปรองดองระหว่างผู้ที่อยู่ในตระกูล “พรรณเชษฐ” และลูกหลานทุกคนก็ตั้งใจเป็นที่สุดที่ใคร่มีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่รักเคารพ ผู้ที่เปรียบเสมือน ร่มโพธิ์ร่มไทรของตระกูลได้มีความสุขจากการกระทำของตน

คุณลุง เป็นบุคคลผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดียิ่ง เพราะท่านเป็นคน
เด็ดเดี่ยว เข้มแข็ง ยุติธรรม สุขุม รอบคอบ มีหลักเกณฑ์การทำงานและการ
บำเพ็ญหน้าที่ดี ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี หลาน ๆ ทุกคนรัก และเคารพท่านมาก
แม้ท่านอายุมากแล้ว แต่ท่านก็เป็นผู้ใหญ่ที่เข้าใจโลกสมัยใหม่ ดังนั้น เมื่อ
หลาน ๆ มีเรื่องมาปรึกษา ท่านสามารถให้คำแนะนำได้ดีเยี่ยมเสมอ คำแนะนำ
สั่งสอนที่มีต่อลูกหลานนั้น ล้วนแต่ดี มีคุณค่ามาก ซึ่งพอประมวลได้ดังนี้

๑. ในด้านเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียง
๒. ในด้านเกี่ยวกับการศึกษา
๓. ในด้านเกี่ยวกับการทำงานและมนุษยสัมพันธ์ และ
๔. ในด้านเกี่ยวกับการทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม

๑. ในด้านเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียง คุณลุงเคยปรารภว่า ความรัก
เกียรติยศ รักความดี จะต้องมิให้พร้อมสมกับชื่อตระกูล “พรรณเชษฐ” เพราะ
มนุษย์ที่ปราศจากควมมีเกียรติยศ ชื่อสัตย์สุจริต และความภาคภูมิใจในความดีของ
ตนเองเสียแล้ว ก็ไม่แตกต่างกับสัตว์โลกอื่น ๆ หลักเกณฑ์ที่สำคัญ และตัวอย่าง
ที่ดีของคุณลุงในบ้านนี้ เป็นสิ่งที่ลูกหลานยึดถือปฏิบัติกันด้วยดีตลอดมา ผลที่เกิด
ขึ้นกับตัวท่านเองและกับลูกหลาน ย่อมยืนยันความจริงแห่งคุณธรรมข้อนี้เป็น
อย่างดี

๒. ในด้านเกี่ยวกับการศึกษา คุณลุง เป็นผู้ที่รอบคอบ และมองเห็น
การณ์ไกล ท่านเชื่อว่าสมบัติอันล้ำค่าที่ท่านจะมอบให้แก่ลูกหลานได้ก็คือ “การ
ศึกษา” ดังนั้น ท่านจึงพยายามสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ลูกหลานทุกคน

ได้รับการศึกษาสูง ๆ รวมทั้งช่วยชี้แจงให้พี่น้องของท่านเห็นความสำคัญของการศึกษาของหลานทุกคน หากหลาน ๆ ต้องการความช่วยเหลือ ท่านก็ยินดีที่จะช่วยเหลือ ดังจะเห็นได้ว่าตลอดชีวิตของท่าน ท่านมีลูกหลานที่ยังอยู่ในวัยเรียนมาอาศัยอยู่ด้วยตลอดเวลา และหลาน ๆ ที่เคยอยู่ในความปกครองของท่านก็ได้สำเร็จการศึกษาชั้นสูงแทบทุกคน

คุณลุง เชื่อว่าความรักเกียรติและความใฝ่ดี จะกระทำใ้ได้เต็มทุกต่อเมื่อบุคคลนั้น มีการศึกษาดี และการศึกษาดีไม่เพียงแต่จะช่วยตัวเองได้ แต่จะสามารถช่วยญาติมิตรและสังคมได้ก็ด้วย นอกจากนั้นการศึกษาที่ดียังช่วยให้สามารถดำรงชีพของตนเองและครอบครัวได้อย่างราบรื่น

นอกจากนี้ คุณลุงยังเล็งเห็นความสำคัญของภาษาว่าจะเป็นผู้ให้คนได้ติดต่อกับบุคคลทุกชนทุกชาติได้ และจะเป็นทางนำความสำเร็จมาสู่ออนาคตด้วย ท่านจึงพยายามสนับสนุนให้ลูกหลานได้เรียนรู้ภาษาหลายภาษา สิ่งที่ท่านปรารถนาให้ได้เป็นผลสำเร็จด้วยดีตลอดมา คือลูกหลานผู้ชายแทบทุกคน มีความสามารถทั้งการเขียน การอ่าน และการพูดภาษาถึง ๓ ภาษา คือ ภาษาไทย จีน และอังกฤษ ส่วนลูกหลานผู้หญิงก็จบขนมหาวิทยาลัยหลายคน ในบั้นปลายของชีวิต คุณลุงได้เห็นลูกหลานที่ท่านเฝ้าอบรมสั่งสอนรับเอา “สมบัติอันล้ำค่า” ของท่านไว้มาก ลูกหลานของท่าน ได้รับการศึกษาหลายแขนง หลายระดับ คือทั้งชั้นปริญญาตรี โท และเอกจากประเทศต่าง ๆ ถึง ๔ ทวีป คือ จากอเมริกา ยุโรป ออสเตรเลีย และเอเชีย

๓. ในด้านเกี่ยวกับการทำงานและมนุษยสัมพันธ์ จากความเชื่อใน

๑๑/๐๗/๒๕๖๖
ข้อที่ว่า คนเราเมื่อเป็นผู้รักเกียรติยศชื่อเสียง รักความดี และเป็นผู้มีการศึกษา

ดีแล้ว การที่จะทำงานให้ได้ผลดีย่อมทำได้ไม่ยาก เพราะคนดีและมีความรู้ย่อมมี
คนต้องการสมาคมด้วย ต้องการให้เป็นพรรคพวกด้วย ดังนั้น คุณลุง จึงพรีาสอน
ลูกหลานให้รักการทำงาน และ การมีมนุษยสัมพันธ์ดี เพื่อให้เป็นที่รักใคร่ของผู้
อยู่เหนือกว่า ผู้ร่วมงานและผู้อยู่ใต้การปกครองดูแล ท่านเองยังได้ปฏิบัติตนเป็น
ตัวอย่างแก่ลูกหลานทางบ้านด้วย ดังจะเห็นได้ว่า คุณลุงมีญาติพี่น้องและเพื่อนๆ
ที่รักใคร่ท่านมาก ในบั้นปลายของชีวิตระยะที่ท่านชราลงและไม่ได้ออกไปมาหาสู
กับใครบ่อย ๆ ท่านก็มีญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ มาเยี่ยมเยียนปรึกษาและมาดูแล
ทุกข์สุขท่านอยู่ตลอดเวลา และขณะที่ท่านเข้ารับรักษาตัวเป็นครั้งสุดท้าย ที่โรง
พยาบาลรามาริบัติ ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงที่อยู่ในพระนครและในต่างจังหวัด
ก็เฝ้ามาเยี่ยมเยียนดูแลท่านด้วยความเป็นห่วงและด้วยความหวังว่าจะได้เห็นคุณลุง
กลับไปอยู่บ้านเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูกหลานอย่างเดิม แม้ความหวังนี้จะมีโอกาส
สำเร็จได้น้อยเต็มที แต่เพราะความรักที่มีต่อคุณลุง ทุกคนจึงได้เฝ้าภาวนาขอให้
ความหวังนี้เป็นความจริง

๔. ในด้านเกี่ยวกับการทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม คุณลุงแนะนำ
และทำตนเป็นตัวอย่างในบ้านบ้านเพื่อชวนให้เป็นที่ประโยชน์ต่อสังคมอยู่ตลอดเวลา
เมื่อสมัยที่อยู่จังหวัดพิจิตร ท่านทำหน้าที่หลายอย่างในกลุ่มญาติมิตรและคนรู้จัก
อาทิ หน้าที่ตุลาการ และประชาสงเคราะห์ ฯลฯ กล่าวคือ ท่านพร้อมที่จะช่วยไกล่
เกลี่ยข้อพิพาท ช่วยอนุเคราะห์คนยากจน คนเจ็บป่วย หรือทุกข์ร้อนจากภัยพิบัติ
เช่น ไฟไหม้ ช่วยจัดการเรื่องหนี้สินและดูแลความสงบเรียบร้อย ฯลฯ ท่านพรีาสอน
ลูกหลานให้บำเพ็ญประโยชน์ทุก โอกาสและทุกสถานที่ที่จะทำได้เพราะท่านเชื่อ

มันว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราได้มาจากสังคม เมื่อถึงเวลาอันสมควรเราควรจะใช้
คืนแก่สังคม ท่านเชื่อต่อไปว่า ถ้าสังคมของเราดี เราก็พลอยดีด้วย เพราะเรา
เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ถ้าสังคมเลว เราจะดีได้อย่างไร

ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงหลักสำคัญของคำสอนและการปฏิบัติตนของคุณลุง
โดยสังเขปเท่านั้น เป็นที่ทราบดีในกลุ่มลูกหลานและญาติสนิทของคุณลุง ว่าท่าน
ได้พยายามมากเพียงไรในการปฏิบัติตนและในการพำสอนลูกหลานให้เจริญรอย
ตามท่านในวิถีทางที่ดีที่ชอบดังกล่าวนั้นแล้ว แม้ท่านจะล่วงลับไปตามกฎแห่ง
ธรรมชาติ แต่ความดีและคำสอนของท่านจะยังฝังแน่นสนิทในจิตใจของลูกหลาน
ทั้งหลายอยู่ชั่วนาน

หลาน ๆ ขอตั้งจิตอธิษฐานให้กุศลผลบุญที่ คุณลุง ได้สร้างสมมาเอง และ
ผลบุญที่สร้างขึ้นจากการกระทำของหลาน ๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตจง
เสริมส่งให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณลุง สิ้นสถิตอยู่ในสถานที่อันอุดมด้วย
ความสุขในสุคติสัมปรายภพชั่วนิรันดร์ด้วย เทอญ.

ด้วยความอาลัยรักอย่างสุดซึ้ง

จาก หลาน ๆ

แด่คุณพ่อ

๑

ตั้งแต่ลูกจำความได้ ก็เห็นคุณพ่อทำงานหนักตลอดเวลา จนบั้นปลาย
ของชีวิตเมื่อคุณพ่อเจ็บป่วยจึงลดงานหนักทางกายลงไป แต่คุณพ่อยังทำงานหนัก
ในตำแหน่งอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคอยเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของญาติ
พี่น้อง คอยให้คำแนะนำสั่งสอนและเป็นพี่ปรึกษาหารือของบรรดาลูกหลาน
ญาติมิตร

คุณพ่อทำงานหนักเพื่อสร้างหลักฐาน ความเป็นบึกแผ่นมั่นคง และ
เกียรติยศชื่อเสียงให้แก่ครอบครัวและวงศ์สกุล เพื่อให้บุตรหลานได้รับการศึกษา
สูงสุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และสังคมท่านถือคติว่า
“จงเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ” แล้วเราจะมีความสุข ความเจริญก้าวหน้า

พวกเราทุกคนเกิดที่จังหวัดพิจิตร เมื่อลูก ๆ โตขึ้นพอจะเข้าโรงเรียนได้
คุณพ่อจะส่งมาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ฯ ทั้งนี้ ลูกบางคนอายุเพียง ๓-๔ ขวบก็ส่ง
มาอยู่กับญาติผู้ใหญ่ในกรุงเทพฯ ฯ เพื่อให้รับการอบรมกิจกรรมารยาทที่ดี และการ
ศึกษาที่ดีควบคู่กันไป คุณพ่อส่งลูกห้าคนแรกมาพักอาศัยอยู่บ้านคุณชวดพุก
ราโชทัยที่วังหลังธนบุรีจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ คุณชวดพุกและบุตรหลานของท่าน
ได้ให้การอบรมเลี้ยงดูพวกเราอย่างดียิ่ง พวกเราขอน้อมระลึกถึงพระคุณอันน่าว
อย่างสูง

คุณพ่อสนับสนุนการศึกษาของลูกหลานทั้งชายหญิงโดยทั่วกัน หากครู
สอนพิเศษเพิ่มเติมในบางวิชา โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษท่านกวัดขันมาก เพราะ
เห็นว่า 11/07/2566 เป็นวิชาสำคัญที่จะเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ต่อไป แม้ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่

ที่สอง ซึ่งเป็นระยะที่กรุงเทพฯ ถูกระเบิด ก็ไม่ยอมให้ลูกขาดเรียน ยังพยายาม
 จัดหาโรงเรียนอื่นให้เรียนแทนต่อไป ระหว่างหยุดเทอมปลายปีก็มักจะจัดให้ลูก
 ได้ไปเที่ยวตามจังหวัดต่าง ๆ เป็นการทัศนศึกษา โดยจัดให้ลูกพักอยู่กับญาติ
 เพื่อนฝูง เพื่อให้ได้พบปะกับบุคคลหลายประเภท อีกทั้งเป็นโอกาสอันดีที่จะได้
 มีความรู้รอบตัวเพิ่มขึ้น และได้เห็นสภาพชีวิตจริงหลายแง่หลายมุมมากขึ้น
 คุณพ่อพยายามหาทางให้ลูกหลานได้ไปเรียนต่อในต่างประเทศเมื่อถึงวันและ
 โอกาสอันควร ตั้งใจจะให้การศึกษาเป็นมรดกอันสำคัญแก่บุตรหลาน

ระหว่างที่ลูกหลานจากท่านไปเรียนเมืองนอกกันนาน ๆ บางคนไป ๔-๕
 ปี บางคนไปอยู่ถึง ๑๘ ปี แยกกันอยู่หลายเมือง หลายประเทศและหลายทวีป
 แม้ท่านจะมีธุรกิจการงานมากเพียงใดก็ตามท่านก็ยังสละเวลาเขียนจดหมายอบรม
 สั่งสอนลูกหลานทุกคนโดยสม่ำเสมอมิได้ขาด นอกจากนี้ยังกำชับให้พวกเราซึ่งอยู่
 ห่างกัน หมั่นติดต่อกัน ช่วยแนะนำการเรียนการงาน และความประพฤติให้แก่
 กันและกัน ทำให้พวกเรารักใคร่สนิทสนมกลมเกลียวและช่วยเหลือกันเป็นอันดี
 ในหมู่ลูกหลาน

ตัวอย่างตอนหนึ่งจากจดหมายที่คุณพ่อเขียนถึงลูกในสหรัฐอเมริกา
 “สังเกตรูปร่างกายของพ่อและแม่ก็แก่ชรา เลือดลมไม่ค่อยเป็นปกติ เป็นธรรมดา
 ของคนมีอายุมาก ขอให้ลูกไม่ต้องเป็นห่วง ให้ลูกตั้งใจมาเนะการเรียนให้เก่งจริง ๆ
 จะมีความสุขของลูกภายหลัง และเป็นชื่อเสียงในอนาคตกับทำประโยชน์ให้แก่
 ประเทศชาติ คนเราเกิดมาก็ต้องตาย เงินทองทรัพย์สินเงินของนอกกาย เมื่อ
 จำเป็นก็ควรจะใช้จ่ายหมั้นเวียน จะได้มีบริการกว้างขวาง เรามีเกียรติ ทรัพย์ก็
 มาหาเอง ดูตัวอย่างพ่อก็พยายามตรากตรำวิ่งเต้นหาทรัพย์และรักษาเกียรติ มีคน

เชือด ^๕ พ่อขอฝากฝังลูกพยายามสนับสนุนน้องๆ และอบรมน้องทุกคนให้เป็น
พลเมืองดี จะเป็นเกียรติ ศักดิ์ศรีของพ่อแม่และวงศ์ตระกูล หวังว่าลูกมีความ
กตัญญู คงทำตามคำแนะนำของพ่อ ชั้นปีใหม่ พ่อขออวยพรให้ลูกเรียนสำเร็จ
ด้วยดี คิดอะไรให้สมประสงค์ทุกประการ ให้มีความสุขกายสบายใจ” ลูกยังเก็บ
จดหมายกว่าห้าสิบฉบับที่คุณพ่อเขียนถึงลูกระหว่างสี่ปีที่ลูกศึกษาอยู่ในสหรัฐ
อเมริกาไว้เป็นอย่างดี

ระยะที่ลูกหลานเรียนสำเร็จกลับมาพร้อมหน้ากัน และมีหน้าที่การงานเป็น
หลักฐานไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ นำความปลาบปลื้มใจมาสู่คุณพ่อเป็นอันมาก แม้
กระนั้นท่านก็ยังอดห่วงใยพวกเราไม่ได้และยังเอาใจใส่สอดส่องดูแลความประพฤติ
คอยตักเตือนเมื่อเห็นอะไรไม่เหมาะสมไม่ควร คอยแนะแนวทางที่ตรงาม และเป็นที
ปรึกษาหารือในปัญหาต่าง ๆ แก่พวกเราตลอดเวลา คุณพ่อเป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรของ
ลูกโดยแท้

คุณพ่อเคยบ่นว่าหนักหลายครั้ง ครั้งหนึ่งลูก ๆ ร้องไห้เศร้าสลดใจอยู่ใกล้
เตียงนอนท่าน แม้กำลังเจ็บหนัก ท่านก็ยังมึจิตใจเข้มแข็ง เตือนสติลูกให้รู้จัก
หักห้ามใจ ให้ถือว่า การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นกฎธรรมชาติของมนุษย์ ทั้งยัง
สอนลูก ว่าอยู่ต่อไปให้รักษาเกียรติยศชื่อเสียง ดำรงวงศ์สกุลไว้ให้ดี แม้การจัด
งานศพ ท่านก็สงเสียไว้เรียบร้อยล่วงหน้า ว่าไม่ให้จัดใหญ่โตซึ่งเป็นการสิ้นเปลือง
และรบกวนญาติมิตรโดยใช่เหตุ

การสูญเสียคุณพ่อครั้ง ^๕ นี้ แม้คุณแม่และพวกเราจะเตรียมตัวเตรียมใจไว้
ล่วงหน้าแล้วก็ตามแต่ก็อดที่จะเศร้าโศกสลดใจอย่างสุดซึ้งมิได้ คุณพ่อได้สร้าง

(๒๒)

อนาคตที่ดีไว้ให้ลูกหลาน ลูกจะพยายามเสริมสร้างคุณความดีทุกอย่างตามที่คุณ
พ่อได้นำทางไว้ ลูกขอตั้งจิตอธิษฐานขออำนาจบุญกุศลและกรรมดีที่คุณพ่อได้ทำ
มาตลอดชีวิต และอานิสงส์ผลบุญที่เกิดจากการกระทำของลูกทุกคน จงเป็นผล
ส่งให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อ ได้ประสพสุขในสัมปรายภพชั่วนิรันดร.

ด้วยความเคารพรักและอาลัยอย่างสุดซึ้ง

จาก ลูก ๆ

คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์ พยาบาล และ
เจ้าหน้าที่ทุกท่านแห่งโรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาล
รามาธิบดีเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้การรักษาพยาบาลเอาใจใส่
ดูแลคุณชน พรณเชษฐ์ เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอย่างสูงแต่ทุกท่านที่ได้อุปการะ
ช่วยเหลือในงานศพ และช่วยจัดทำหนังสืออนุสรณ์ฉบับนี้
ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้เกียรติมาในงาน
ฌาปนกิจศพเป็นอย่างสูง หากมีสิ่งใดบกพร่อง ขอได้
โปรดอภัยด้วย.

ภรรยา บุตร ธิดา

นิทานคำกลอน

๕
เรื่อง

โคบุตร
๑

สารบาญ

	หน้า
ตอนที่ ๑	๑
กำเนิดโคบุตร	
กำเนิดโคบุตร	๑
ราชสีห์เลี้ยงโคบุตร	๕
พระอาทิตย์ให้เครื่องประดับป้องกันอันตรายแก่โคบุตร	๖
พระอาทิตย์บอกทิศให้โคบุตรเดินทางไปหาเนือคู้	๗
โคบุตรลาราชสีห์	๗
ราชสีห์ให้ยาชุบชีวิตแก่โคบุตร	๗
ตอนที่ ๒	๙
ราชบุโรहितซึ่งบัลลังก์เมืองพาราณสี นางมณีสาศกร และ พระอรุณ ไปพบยักษ์ ๔ คน	
ท้าวพรหมทัตเสียเมือง	๙
นางมณีสาศกร พระอรุณ พระธิดาและโอรส ท้าวพรหมทัตหนี	๑๐
นางมณีสาศกรและพระอรุณถูกยักษ์ ๔ คนจับ	๑๒
ตอนที่ ๓	๑๓
โคบุตรมาช่วย ชุบชีวิตท้าวพรหมทัตและพระมเหสี แล้วขอลาไป เที่ยวป่า	
โคบุตรมาช่วยสองกุมาร	๑๓
ยักษ์ ๔ คนถวายเป็นคนรับใช้	๑๕
โคบุตรยกเมืองพาราณสีให้ท้าวพรหมทัต	๑๘

ราชบุโรहितถูกถ่วงทะเล	๒๐
โคบุตรและพระอรุณาไปเที่ยวป่า	๒๒
ตอนที่ ๔	๒๔
โคบุตรรบวิชาธร ชำห้ศกัณฐ์มัจฉาตาย	
โคบุตรรบวิชาธร	๒๔
โคบุตรได้วิชาธรเป็นพวก	๒๕
โคบุตรรบห้ศกัณฐ์มัจฉา	๒๗
เทวคาบอกโคบุตรถึงวิธีชำห้ศกัณฐ์มัจฉา	๒๘
ห้ศกัณฐ์มัจฉาตาย	๓๔
ตอนที่ ๕	๓๕
ยักษ์นิพาโคบุตรเข้าเมืองเนรมิต	
โคบุตรเล่นธรร	๓๕
ยักษ์นิลวงโคบุตร	๓๘
โคบุตรทิ้งนางยักษ์นิ	๔๔
ตอนที่ ๖	๔๖
โคบุตรได้นกขุนทอง แล้วเข้าเมืองกาหลง	
โคบุตรได้นกขุนทอง	๔๖
โคบุตรเข้าเมืองกาหลงของท้าววิหลราช	๔๖
ตอนที่ ๗	๕๐
นกขุนทองถือนั่งสอดถวายนางอำพันมาลา ธิดาท้าววิหลราช	
นกขุนทองสื่อสาร	๕๐

	หน้า
ตอนที่ ๘	๖๐
โคบุตรได้นางอำพันมาลาเป็นชายา	
โคบุตรเข้าหานางอำพันมาลา	๖๐
ทำวิหลราชสังจับโคบุตร	๖๕
ตอนที่ ๙	๖๘
โคบุตรพานางอำพันมาลาหนีไปเมืองพาราณสี	
โคบุตรพานางอำพันมาลาหนี	๖๘
โคบุตรถึงเมืองพาราณสี	๖๙
นางอำพันมาลาพบนางมณีสากร	๗๔
ตอนที่ ๑๐	๗๗
อภิเชกโคบุตรกับนางมณีสากรและนางอำพันมาลา ที่เมืองปราการ บรรพต	
พระอาทิตย์สร้างเมืองให้โคบุตร	๗๘
อภิเชกโคบุตร	๘๒
โคบุตรครองเมืองปราการบรรพต	๘๕
ตอนที่ ๑๑	๘๗
นางอำพันมาลาให้เถรกระอำทำเสน่ห์	
เถรกระอำทำเสน่ห์	๘๘
โคบุตรต้องเสน่ห์	๙๑
โคบุตรเข้าหานางอำพันมาลา	๙๔

นางมณีสาครตามหึง

๙๕

โคบุตรหลงนางอำพันมาลา

๙๗

ตอนที่ ๑๒

๑๐๑

พระอรุณมาเมืองปราการบรรพต จับเสน่ห์์เถรกระอำ

นางมณีสาครให้นักขุนทองส่งสารหาพระอรุณ

๑๐๑

พระอรุณไปหานางมณีสาคร

๑๐๒

พระอรุณจับเสน่ห์์

๑๐๘

เถรกระอำเจ้าเสน่ห์์ถูกจับ

๑๑๐

ตอนที่ ๑๓

๑๑๒

โคบุตรปรึกษาโทษนางอำพันมาลา

นางอำพันมาลาสารภาพผิด

๑๑๒

โคบุตรกริ้วนางอำพันมาลา

๑๑๓

พระอรุณทูลขอโทษนางอำพันมาลา

๑๑๖

นักขุนทองทูลขอโทษนางอำพันมาลา

๑๒๐

ตอนที่ ๑๔

๑๒๓

ขับนางอำพันมาลาออกจากเมือง

ขับนางอำพันมาลา

๑๒๓

โคบุตร

ตอนที่ ๑

กำเนิดโคบุตร

๑ แต่ปางหลังครั้งว่างพระศาสนา

เป็นปฐมสมมตินิทานมา
ฉนั้นชื่อภรรยาเรื่องประจักษ์แจ้ง
ตามสติริเริ่มเรื่องนิยาย

ด้วยปัญญายังประวิงทั้งหญิงชาย
จึงแสดงคำคิดประดิษฐ์ถวายเป็น
ให้เฟริศพรายพริ้งเพราะเสนาะกลอน ฯ

๑ จะรำปางนางสวรรค์เสวยสุข

เผยพระแกลแลดูแผ่นดินดอน

ผลกรรมนำจิตให้พิศवास

เห็นพระสุริโยทัยเธอไคลคลา

แม่นสามมีได้เหมือนพระอาทิตย์

ผลกรรมจำจากวิมานทอง

เห็นสระศรีมีบัวระดากาษ

เกิดเป็นรูปนารีนิรมล

อยู่ประมาณนานมาในบัวหลวง

จะกล่าวถึงสุริยาทิพากร

อรุณโรจน์โชติช่วงดวงจรัส

พิศพั่งแสงแลในโลกา

อยู่ปรารงค์มุขพิมานสโมสร

เห็นไกรสรคลอตฤกในหิมวา

นุชนาฏจะใคร่มีโอรสา

กัลยานีกไปตั้งใจปอง

ไม่ขอคิดสมสู่เป็นคู่สอง

นางก็ต้องจตุตด้วยใจตน

สุดสวาทจิตประหวัดเข้าปฏิสนธิ์

กลีบอุบลห่มไว้ในสาคร

สุภาตวงกำดัดชมสมสมร

เสด็จจรเลี้ยวเหลี่ยมพระเมรุมา

ส่องจังหวัดภาคพื้นพระเวหา

เห็นนางฟ้าอยู่ในพุ่มปทุมมาลย์

เพราะรักเราเจ้าต้องมาสิ้นชีพ
 จำจะช่วยให้อนงค์คงวิมาน
 จึงแบ่งภาคจากรถระเห็จเหาะ
 พระหัตถ์หักปทุมมาจากวาริ
 คลีปทุมอุ้มนางชนวางตัก
 กุศลเราเคยสมภิมิรมย์กัน
 พี่พึงรู้ว่าเจ้าอยู่ในโกเมศ
 จะช่วยเจ้าเยาวลักษณ์วิไลทรง

๑ ปางยุพินเป็นเทพอัปสร
 นางผลักพลางทางแลชำเลืองไป
 ถึงเทพบุตรสุดสิ้นในอากาศ
 นางค้อนคมกัมพักตร์แล้วพจมาน
 เทพบุตรภูซงก์หรือวงศ์ยักษ
 เขาอาศัยใต้สบายในบุษบัน

๑ โอเจ้าพี่ศรีสวัสดิ์กาดัดสวาท
 หรือชอบใจอยู่ที่ใบบลบัง
 พี่หรือคือสุริยงตำรงทวีป
 จะชูช่วยนางฟ้าสถาวร
 มางนี้เกิดพี่จะเล่าเรื่อง
 พलगประโลมโฉมนางไม่ห่างนวล

๑ สาวสวรรค์ครันสดับอภิวาท
 11/01/2566
 เต็มารยาทกษัตริ์ทำที่อาย

เกิดในกลีบบุษบงนำสงสาร
 พระสุริยกาลโสมนัสสวัสดิ์
 ลงเฉพาสะระใหญ่ในไพรีศรี
 มานั่งที่ร่มไทรในไพรวัน
 แมื่อยอดรักปั้นสุรางค์นางสวรรค์
 บุญจึงบันดาลใจให้เจาะจง
 จึงประเวศติดตามด้วยความประสงค์
 ให้คั่นคองเมืองฟ้าสุราลัย ฯ
 พึงสุนทรสุริยงคิดสงสัย
 งามวิไลพูนสวัสดิ์ชัชวาล
 ไม่ผูกผาดผิวพรรณเทียมสัณฐาน
 ไม่ควรการช่างไม่เกรงข่มเหงกัน
 มาหาญหักปทุมมาศขาดสะบั้น
 ทำเช่นนั้นช่างไม่คิดอนิจจัง ฯ
 นุชนาฏเมื่อย่าสึมเนื้อความหลัง
 สมบัติทงเมืองฟ้าไม่อาวรณ
 ทูเรศรีรับมาด้วยการสงสารสมร
 พะงางอนนุชน้องอย่าหมองนวล
 แม่เนื้อเหลืองนพรตน์กาดัดสงวน
 หอมรัญจวนเกสรขจรจาย ฯ
 สุดสวาทแสนรักพระสุริย์ฉาย
 ค้อนขม้ายตอบสนองทำนองใน

ถึงถิ่นฟ้าสาครภูเขาชุน
แต่ชาติก่อนใครห่อนประจักษ์ใจ
ซึ่งโปรตน์องจะให้ครองวิมานสวรรค์
มิได้สนองครองคุณให้สิ้นคราว

เมื่อสนบุญถึงกรรมจะทำไฉน
ระลึกได้หรือจะรู้ในเรื่องราว
พระคุณนั้นลาฟ้าเวหาหา
ด้วยเปลี่ยวเปล่าเอื้องคิ่งในตงแตน ฯ

๑๐ แสนเสนาะเพราะลำหนอน้ำเสียง
พิเมตทาจะช่วยพาไปเมืองแมน
เหมือนมัจฉาสาครเป็นทพิ่ง
ต้องประสงค์อยู่ตรงไมตรีดี
นี่แน่เจ้าเยาวลักษณ์วิไลศรี
อย่าพุดนักรักเขินให้เนิ่นนาน
จงแย้มเยอนเบือนพักตร์รักรักบ้าง
แสนสำราญอยู่ในร่มนิโครธ^(๑)
อัศจรรย์บรรดาสาครเรศ
เทพทั้งตงให้เป็นโกลา
บรรดาฝูงเทพาวลาหก
อีกทักทักก้องฆ้องระฆัง
สมสนิทพิศวาสนางสวรรค์
แบ่งกำลังตงครรรภ์ให้โฉมยง
อีกเจ็ดวันขวัญเข้า^(๒) เจ้าคลอดบุตร
พ่อยุ่ด้วยเจ้าไม่ได้ต้องไกลคลา

ช่างกล่าวเกลียงเชิงฉลาดนั้นเหลือแสน
ถึงมิแทนคุณได้เป็นไรมี
บุญแล้วจึงได้พบประสพศรี
ถึงแม้มีสิ่งของไม่ต้องการ
เสียแรงพิ้งรักสม์ครสมาน
จะเสียการไมตรีที่เรียมวอน
ประโลมนางแนบกายสายสมร
พระกางกรประติพัทธ์วิจนา
อรัญเวศหวนไหวไพโรพฤกษา
สนั่นปาลันเสียงสำเนียงตั้ง
ก็ตันทกใจวังไม่เหลียวหลัง
ด้วยกำลังพระอาทิตย์ฤทธิรงค์
เกษมสันต์สบเชิงละเล็งหลง
แล้วเอนโองการตรัสกับกัลยา
เจ้าจะจตุไปสวรรค์ด้วยหรรษา
ถึงเวลาเลยวเหลียมพระเมรุทอง

(๑) นิโครธ = นิโครธ ไม้ไทร

(๒) ขวัญเข้า = ขวัญเข้า

จะเร่งรีบไปทวีปข้างโน้นแล้ว
 กลับชมพูจะมาอยู่ด้วยนวลละออง
 ประโลมลูบจับส่งสายสวาท
 ด้วยร่างรักหักจิตไปจำไกล
 ๕ เลี้ยวพระเมรุแผ่นเยี่ยมอุทรทวีป
 สาวสวรรค์สร้อยเศร่าเปล้าอร่า
 สัน โศษเคี้ยวเปลี่ยวร้างอยู่กลางเถื่อน
 ยินสำเนียงปักษาทิจากร

๑ ฝ่ายพระสุริยงผู้ทรงรถ
 สองตรีภพจบทวีปแล้วรีบไป
 ระลึกลงโหมงามทราวมสวาท
 ถนอมแนบแอบนางไม่ห่างกัน
 แต่เข้ามาสายัณฑ์แล้วคืนกลับ
 ยุพาพินสันกรรมประจำกาย
 พอรุ่งแสงสุริยาพระอาทิตย์
 สงสารนวลบัวบนันพระกรรม์คราง
 บรรดาเทพธิดาลงมาพร้อม
 บ้างนวดกรรม์ผันแปรให้นิรมล
 ถึงยามปลดคนางคลอดโอรสราช
 ๗ เป็นชายเหมือนพระอาทิตย์ไม่ผิดทรง
 สาวสวรรค์รับขวัญโอรสรัก
 นางกำกรช้อนอุ้มกุมาร

แม่ดวงแก้วนพเก้าอย่าเศร้าหมอง
 แม่อย่าหมองอารมณ์อยู่ร่วมไท
 จะนิราศแรมมิตรพิสมัย
 คืบเวไชยันต์ถาวรเหมือนก่อนมา
 ตั้งประทับส่องทั่วทุกทิศา
 พระสุริยาเลี้ยวเหลี่ยมพระเมรุธร
 ไม่มีเพื่อนสาวสุรางค์นางอัปสร
 ดวงสมรวังเวงวิเวกใจ ฯ

เทียวเลี้ยวรถส่องสัตว์จำรัสไช
 สว่างในภพโลกชมพูพลัน
 ออกจากราชรถชัยลงไพร่สันต์
 เกษมสันต์พิศวาสไม่คลาตกลาย
 กำหนดนับเจ็ดวันเหมือนม่นหมาย
 จะคลอดสายสุดที่รักโอรสนาง
 มานั่งซิดโลมน้องอย่าหมองหมาง
 นางีนางเพียงจะฟังประทังทน
 เข้าแหวดล้อมอรไทในไพร่สนต์
 พระสุริยนเคียงน้องประคององค์
 เสียงพิณพาทย์ก้องฟ้าป่าระหง
 สำอององค์นวลละอองตั้งทองทา
 พิศพิศตร์ลูกน้อยละห้อยหา
 เจ้าเกิดมามีไต่อยู่ด้วยแม่แล้ว

ไม่เห็นใครที่จะให้นมเสวย
 เจ้าอยู่เถิดมารดาจะลาแล้ว
 แล้วก้มกราบสूरियัณร่าพันสัง
 พยสนสังสุดสวาทก็ขาดใจ

๑ ปางพระสूरियัไสวิไลลอบ
 ไม่เห็นใครที่จะได้พยาบาล
 แล้วผันแปรแลไปเห็นไกรสร
 พระอุมโอรสราชแล้วยาดรา
 ว่าคราราชสีห์อันมีศักดิ์
 กำพร้าแม่แต่คลอดออกจากครรภ์
 เป็นบิตรมารดาของทารก
 เวลาจวนเราจะด่วนไปอัสดง

๑ ราชสีห์ปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
 ไว้ธุระสิงหราชอาณาจักร
 แม้นโตใหญ่ได้ฟังซึ่งพระเชษฐ
 อันลูกข้าทารกแม้นอยู่เย็น
 พระสूरियัทรงฟังไกรสรสัตรี
 ส่งลูกให้สิงหราน่าตานอง
 พระกอดจูบลูกยาน่าตาหยด
 พระสงสารราชบุตรสุดอาลัย

๑ ราชสีห์มีจิตพิศवास
 รักเสมอลูกยาไม่อาธรรม

11/07/2566

(๑) เวชยันต์ = เวชยันต์

เจ้าแม่เอ๋ยสุดอาลัยนะลูกแก้ว
 กอดลูกแก้วโศกาค้วยอาลัย
 พระระวังลูกยาในป่าใหญ่
 กลับคืนไปสู่สวรรค์ชั้นวิมาน ฯ
 ให้ปรารภด้วยบุตรสุดสงสาร
 พระสूरियักาลกอดบุตรเข้าโศกา
 แม่ลูกอ่อนสถิตอยู่ในคูกา
 ถึงพญาสิงหาราชประกาศพลัน
 โอรสรักเราเกิดในไพรส์ณฑ์
 จะให้ท่านเลี้ยงไว้ตั้งใจจง
 เราจะยกให้ตามความประสงค์
 ต่อนานนานจึงจะลงมาเชยชม ฯ
 บังคมกัลพระอาทิตย์อศยม
 จะส่งนมเลี้ยงดูให้อยู่เย็น
 ช่วยปกเกศราชสีห์ ไม่มีเชื้อ
 จะได้เป็นข้าไทเหมือนใจปอง
 โสมนัสยินดีไม่มีสอง
 อวยพรสองราชสีห์อย่ามีภัย
 อุมโอรสเศร่าสร้อยละห้อยให้
 แล้วลาไกรสรไปเวชยันต์(๑) ฯ
 ด้วยองค์ราชโอรสพระสूरियัฉัน
 เกษมสันต์อยู่ในถ้ำอันอำไพ

กุมาราชันษาได้สืบทัด
กำลังเจ็ดข้างสารอันชาญชัย

๑ จะกล่าวถึงพระอาทิตย์บิตุเรศ
เสด็จจากภคชัยแล้วไคลคลา
เห็นโอรสคองค์ลงโอบอุ้ม
พระโถมลูบรับขวัญบรรยาย
พ้อมมิได้อยู่เลี้ยงไว้เคียงพักตร์
ชนนีนางฟ้าสถาวร
พระกุมารพึ่งสารให้สงสัย
ไกรสรเล่าความหลังให้ฟังพลัน
ศิโรราบกราบบาทบิตุเรศ
พระสุรียันกันแสงด้วยลูกยา
ครนเคลื่อนคลายวายไศภกันแสงศัลย์
จะให้นามตามวงศ์สวัสดิ์
ชื่อโคบุตรสุรียาวราฤทธิ์
ทั้งตรีโลกโลกาส่างงาม

๑ พระอาทิตย์นิรมิตเครื่องประดับ
เป็นเครื่องทิพสาตราสารพัน
รณรงค์คงทนด้วยกายสิทธิ์
อันเครื่องทรงที่ในองค์พระลูกยา
จะบรรณาณรณรงค์เข้ายังยุค
เครื่องประดับรับอรินทรภัย

งามจรัสเหมือนองค์พระสุรียไส
เพราะว่าได้กินนมนางสิงหรา ฯ

พูนทวษกิดถึงโอรสา
ถึงคุณาถาแก้วอันแพรวพราว
ประจุมพิตพักตร์พระโฉมฉาย
ไอ้พ่อสายสุดที่รักของบิตร
เอาลูกรักฝากไว้กับไกรสร
นนม้วยมรณ์แต่เจ้าคลอดออกจากครรภ์
จึงถามไถ่ราชสีห์ขมิ้มมัน
แจ้งสำคัญพระอาทิตย์เป็นบิดา
ชลเนตรพร้งพรายท่งซ้ายขวา
ท่งสามสัตว์สิงหราคีไศภ
พระสุรียันตรัสประภาษกับราชสีห์
แทรกชนกชนนีเข้าในนาม
จงประสิทธิ์แก่กุมารชาณูสนาม
เจริญความเกียรติยศปรากฏครัน ฯ

ให้เสร็จสรรพล้วนเทพรังสรรค์
ให้บ้องกันอยู่ในกายกุมารา
พระอาทิตย์จึงส่งโอรสา
ล้วนเทพสาตราอันเกรียงไกร
ไม่พักหาอาวุธอย่าสงสัย
เหาะเห็นได้รุ่งเรืองด้วยเครื่องทรง

จงคิดอ่านไปผ่านพิภพโลก

สิงหราชชาติเชื้อเขาชาวคง

พ่อจะบอกมรคาไปหาคุณ

จงลาแม่ลาพ่อจรลี

แม่น้เคื่องเข็ญจงคิดถึงบิตุเรศ

พระกอดจูบลูกยาเฝ้าจาบัลย์

พ่อจะลาแก้วตาไปส่องโลก

ครันเสร็จสั่งสิงหราชถาวร

๑ พระโคบุตรสุรียาน้ำตาไหล

ยิ่งแลลับพระบิดายิ่งจาบัลย์

๑ สิงหราชว่ากล่าวแล้วโลมปลอบ

พระโคบุตรสุดจิตคิดเสียตาย

ลูกขอลาชนนีอย่ามีเหตุ

ว่าคู่สร้างนางอยู่ในสาคร

แม่น้บุญช่วยได้สมอารมณ์คิด

กุศลส่งคงพบประสบกกัน

ถึงลูกไปไซ้จะลืมพระคุณแม่

แม่น้บุญส่งคงสบายไม่วายปราณ

๑ ราชสีห์สุดที่จะทานทัต

จึงอวยพรส่งสอนกุมารา

มาวิโยคอยู่โยในไพระหง

เจ้าเป็นพงศ์จักรพรรดิสวัสดิ์

นางนั้นอยู่บูรพาพาราณสี

ถ้าไต่ดีแล้วจงกลับมารับกัน

ถ้าแจ้งเหตุจะมาช่วยอย่าโศกศัลย์

พระรำพันรำไรแล้วให้พร

อย่าแสนโศกจงสุขสมเอย

พระทินกรเหาะไปเวไชยันต์ ฯ

ด้วยอาลัยสุรียฉายนนผายผัน

สะอื้นอนันกำสรดระทดกาย ฯ

ตามระบอบโศกเศร้าบรรเทาหาย

ค้อยน้อมกายเกศกัมประนมกร

เทียวประเวศตามคำพระร่ำสอน

พเนจรไปในป่าพนาวัน

ให้ต้องจิตตั้งคำพระสุรียฉนั้น

ครองเขตขันธ์ได้คู่อยู่สำราญ

ถ้าเว้นแต่ชวงสนสังขาร

จะเวียนมามัสการพระมารดา ฯ

กลัวจะซัดเคื่องลูกเส่นหา

แล้วให้ยาล้ำเลิศประเสริฐครัน

ถ้า^๕เคยว่^๑นคนตายแล้วคลายรอด
พระร้^๒บยาอาลัย^๓ใจผูกพัน^๔

๑ โอ้แม่เจ้าครา^๕ว^๖นจะนานแล้ว
ไม่ปลค^๗ปลง^๘ลูก^๙คงจะกลับ^{๑๐}มา
ตั้ง^{๑๑}อารมณ์^{๑๒}ข่ม^{๑๓}ใจอาลัย^{๑๔}รัก
เสด็จ^{๑๕}จากห้อง^{๑๖}แก้ว^{๑๗}อัน^{๑๘}แพรว^{๑๙}พราย
เป็น^{๒๐}หลาย^{๒๑}ครั้ง^{๒๒}ตง^{๒๓}ร่า^{๒๔}ร่า^{๒๕}พัน^{๒๖}รัก
พระ^{๒๗}ชูป^{๒๘}เช็ด^{๒๙}ชล^{๓๐}นา^{๓๑}ค้ำ^{๓๒}ว้ย^{๓๓}อาลัย^{๓๔}
เหาะ^{๓๕}ละ^{๓๖}ลิว^{๓๗}ปลิว^{๓๘}คว้าง^{๓๙}มาก^{๔๐}กลาง^{๔๑}เมฆ
พระ^{๔๒}ลอย^{๔๓}ลม^{๔๔}แล^{๔๕}ชม^{๔๖}อร^{๔๗}ณ^{๔๘}ว^{๔๙}

ไม่^{๕๐}ม้วย^{๕๑}มอด^{๕๒}มรณา^{๕๓}ชี^{๕๔}วา^{๕๕}ส^{๕๖}ณ^{๕๗}
กัน^{๕๘}แสง^{๕๙}ศ^{๖๐}ล^{๖๑}ย์^{๖๒}กรา^{๖๓}บ^{๖๔}บา^{๖๕}ท^{๖๖}สิง^{๖๗}ห^{๖๘}รา^{๖๙} ฯ

จง^{๗๐}อยู่^{๗๑}คร^{๗๒}อง^{๗๓}ห^{๗๔}อง^{๗๕}แก้ว^{๗๖}ถ^{๗๗}าค^{๗๘}หา^{๗๙}
แล้ว^{๘๐}อ^{๘๑}า^{๘๒}ลา^{๘๓}รา^{๘๔}ช^{๘๕}สี^{๘๖}ห^{๘๗}ี^{๘๘}ผ^{๘๙}ุ^{๙๐}ช^{๙๑}าย^{๙๒}
ค^{๙๓}อ^{๙๔}ย^{๙๕}หา^{๙๖}ณ^{๙๗}ห^{๙๘}ัก^{๙๙}อ^{๑๐๐}า^{๑๐๑}ค^{๑๐๒}ู^{๑๐๓}ร^{๑๐๔}ให้^{๑๐๕}สุ^{๑๐๖}ณ^{๑๐๗}ห^{๑๐๘}าย^{๑๐๙}
พระ^{๑๑๐}ท^{๑๑๑}ัย^{๑๑๒}ห^{๑๑๓}าย^{๑๑๔}กลับ^{๑๑๕}มา^{๑๑๖}ไ^{๑๑๗}ศ^{๑๑๘}กา^{๑๑๙}ล^{๑๒๐}ัย^{๑๒๑}
แล้ว^{๑๒๒}ห^{๑๒๓}ว^{๑๒๔}น^{๑๒๕}ห^{๑๒๖}ัก^{๑๒๗}เส^{๑๒๘}น^{๑๒๙}ห^{๑๓๐}า^{๑๓๑}น^{๑๓๒}า^{๑๓๓}ตา^{๑๓๔}ไ^{๑๓๕}หล^{๑๓๖}
แล้ว^{๑๓๗}ห^{๑๓๘}ัก^{๑๓๙}ใจ^{๑๔๐}จำ^{๑๔๑}ท^{๑๔๒}ิศ^{๑๔๓}พระ^{๑๔๔}บ^{๑๔๕}ิด^{๑๔๖}า^{๑๔๗}
ล^{๑๔๘}อย^{๑๔๙}วิ^{๑๕๐}เว^{๑๕๑}ก^{๑๕๒}มา^{๑๕๓}ใน^{๑๕๔}ท^{๑๕๕}้อง^{๑๕๖}พระ^{๑๕๗}เว^{๑๕๘}หา^{๑๕๙}
ประ^{๑๖๐}มา^{๑๖๑}ณ^{๑๖๒}มา^{๑๖๓}ห^{๑๖๔}ล^{๑๖๕}าย^{๑๖๖}ค^{๑๖๗}็น^{๑๖๘}ช^{๑๖๙}ี^{๑๗๐}น^{๑๗๑}อา^{๑๗๒}ร^{๑๗๓}ม^{๑๗๔}ณ^{๑๗๕} ฯ

๔
ตอนที่ ๒

ราชบุโรहितซึ่งบัลลังก์เมืองพาราณสี
นางมณีสาศครและพระอรุณไปพบยักษ์ ๔ คน

๑ จะกล่าวถึงชัตติยวงศ์พงศ์กษัตริย์ พรหมทัตธบิดนทร์บิณสนม
ครองพาราณสีบุรีรมย์ มีเมืองขึ้นมาบังคมไม่ขาดปี
มีเอือกองค์ทรงนามประทุมทัต เสวยราชสมบัติเกษมศรี
มีพระราชธิดาล้านารี ช่อมณีสาครจะอ่อนองค์
มีพระราชกุมารเสนาหา อนุชาน้องถัดนวลหง
ช้ออรุณกุมารชาฎณ์รงค์ ทงสององค์ลูกเจ้ายังเยาว์ครัน
พระพิยาชนษาได้สืบทัต กุมารถัดเจ็ดชวบเกษมสันต์
บิตรงค์ทรงรักตั้งช้วน สารพันมิได้ขัดเคืองระคาย
ครนอยู่มาตาพราหมณ์ประโรहित^(๑) ครองโลกจิตนึกเจตนาหมาย
เฒ่าชรามมีบุตรบุรุษชาย เมียนนตายจากอกไปหลายปี
กิดการศึกนิกจะเป็นกษัตริย์ ผ่านสมบัติบ้านเมืองให้เรื่องศรี
ทงลูกจะครองนุชพระบุตร ได้แทนที่พรหมทัตกษัตรา
จึงมัวสมชุ่มคนไว้คับคั่ง ได้พร้อมพร้งหลายพันกัทรราช
ธนง้าวหลาวไล่แลบนยา เครองสาตราครบถ้วนแลทวนแทง
ถึงวันก็เตรียมทัพเวลาศึก อิกทีกฮักหาญชาฎณ์กำแหง
เอาปืนใหญ่ยิงประดั่งพังก้าแพง จุกคบแดงให้ประดั่งเข้าวังใน
จับกษัตริย์ตัดเศียรสิ้นชีวิต ทวารบีตมิให้คนลอบหนีได้
จับพวกเหล่าสาวสรรคก้านัลใน มาคุมไว้กลางชालาหน้าพระลาน

(๑) ประโรहित = ปโรहित

แสนสังเวชนางในใจจะขาด
ผ้าถุงห่มลุ่มหลุกกระเซอซาน

๑ สงสารองค์อัครเศกเกษกษัตริย์

เขาไล่จับสืบสนอยู่บนปรางค์
แล้ววิ่งลงจากปราสาททิพ
อย่าร้องดังฟังแม่ นะแก้วตา
ข้าเลื่องคู้ทวารบานกับด
เห็นไม้พุ่มอุ้มลูกเข้าแอบองค์
สายสมรสอนส่งพระลูกแก้ว
ทงพี่น้องสองราอย่าอาลัย
ตามกุศลผลบุญของลูกแก้ว
พากันไปอย่าอาลัยถึงแม่เลย
สามพระองค์ทรงโศกกันแสงให้
นางชาววังวุ่นวียงเป็นสังคสี
เอาทรายฝุ่นมุนมอมพระลูกรัก
รุ่งแล้วสองแก้วตาจงคลาไคล
แล้วผันแปรมิได้แลตุลกรัก
เข้าสวมสอดคอกอดศพพระสาม
นำสงสารสองกุมารมาลับแม่
กลนสะอื้นขึ้นใจอาลัยลาน
นางมณีสากรจงกรน้อง
เห็นผู้คนปนปลอมไปพร้อมกัน

ร้องกรีดกราดแซ่เสียงสำเนียงขาน
บ้างคลำคลานออกมาทุกหน้านาง ฯ

สองพระหัตถ์ซ้อนทรวงเข้าผางผาง

นุชนางอุ้มสองกุมารา
ค่อยกระซิบส่งสองโอรสา
แล้วก็พาลูกเลี้ยงวเที่ยวเวียนวง
ตั้งชีวิตนางจะม้วยเป็นผุยผง
กระซิบทรวงเศร้ากำสรดระทดใจ
พอรุ่งแล้วถ้าเขาจับแม่ไปได้
พากันไปเถิดนะลูกอย่าอยู่เลย
แม่ไม่อยู่แล้วหนาลูกเอ๋ย
แล้วทราวมเชยกอดลูกเข้าโศก
จนอุทัยจวนรุ่งจรัสศรี
พระชนนีกอดลูกเข้ารำไร
ให้ผิวพัศตร์มัวหมองไม่ผ่องใส
เขาจับได้ก็จะม้วยด้วยชนนี
นางตงพัศตร์วิ้งว้างขึ้นปรางค์ศรี
นางเทวีกลิ่นใจบรรลัยลาญ
สุดชะเง้อแล้วโศกาน่าสงสาร
สองกุมารเดินเรียงมาเคียงกัน
สงสารสองบุตรไม่มีขวัญ
ใครไม่ทันแจ้งจิตว่าธิดา

พันทวารบ้านเมืองชำเลื่องเหลียว
เจ้าบริบัตต์คเนินค้ำเนินมา
กันแสงพลาเงเหลียวพลาเงคูปรางค์รัตน
ทุกทเวาช่วยรักษาทงสองไป

๑๐ ประโรหิตสมคิตขันปรางค์มาศ

ท้าวพระยาหาตัวมาพร้อมกัน
ที่ยินยอมพร้อมใจให้สมบัติ
แล้วแต่งตั้งที่ขุนนางตามทำนอง
ให้ค้นหาธิดากรุงกษัตริย์
มิได้พบพี่น้องสองกุมาร
ก็รู้ว่าไม่อยู่ในนิเวศน์
ก็นิ่งไว้ในใจไม่เจรจา
ทำโกศทองรองศพสองกษัตริย์
เที่ยวเลือกชมนางสนมกำนัลใน

๑๑ แสนสงสารพระกุมารสองสมร

กันแสงส่งสรเสียงมาเคียงกัน
อดเสวยเนยนมยั้งตรมอก
สงสารสองทรงศักดิ์ในนครัง
เมื่อครั้งบุญทูลกระหม่อมยั้งครองภพ
ยามวิบากจากสบายไม่วายเลย
เพราะสิ้นบุญทูลกระหม่อมจึงตรอมจิต
เอาเสื่อสาแวงกางเถื่อนบนเพื่อนตน

ยังเปล่าเปลี่ยวเศร้าสร้อยละห้อยหา
ไม่รู้ว่าจะไปหนตำบลใด
หน่อกษัตริย์สองรำน้าตาไหล
คลพระทัยให้เข้าป่าพนาวัน ฯ

สิงหนาทตงบงทำชิงขัน

ใครแข่งขันสั่งซ้ำให้จำจง

เอาความสัตย์อย่าให้หมายเป็นฝ่ายสอง

ทงพวกพ้องพร้อมจิตกคิตการ

จบจังหวัดพระนิเวศน์เขตสถาน

ตาพราหมณ์พาลจับยามตามตำรา

สุดสังเกตที่จะเสาะแสวงหา

สั่งให้หาช่างสุวรรณมาทันใด

ประจงจัดไว้ปรางค์ทองอันผ่องใส

สำราญใจพ่อลูกทุกคืนวัน ฯ

ลันนครเข้าป่าพนาสันต์

ได้สามวันเดินไพรไปไกลวัง

แสนวิตกคิตคะเนถึงความหลัง

บรรลย์แล้วหรือยังไม่รู้เลย

เธอเวียนรบตักเตือนให้สรงเสวย

ที่การเคยผาสูกมาทุกข์ทน

เอาชีวิตออกไว้อยู่ไพรสณฑ์

ทงผู้คนเงียบสงตลวงสศิวพาล

๔
ตอนที่ ๓

โคบุตรมาช่วยชุบชีวิต ท้าวพรหมทัตและพระมเหสี
และขอลาไปเที่ยวป่า

๑ พอโคบุตรสุรียาเหาะมาถึง ได้ยินเสียงหัวหน้าไพร่พล
พระลอยแลมาแต่โพยมบน เห็นสายชลพุ่งสายกระจายฟอง
สียักษาไล่ทารกอยู่หมกมุ่น นึกการุญสงสารเจ้าทั้งสอง
พระโถมลงตรงสระปทุมทอง อุ่มเอาสองกุมารทะยานมา
ยักษ์พิโรธโกรธไล่กระชั้นชิด พระทรงฤทธิ์หยุดยืนบนยอดผา
โบกพระหัตถ์ตรัสห้ามแล้วถามมา อสุราโกรธกัณฑ์ด้วยอันใด
ยักษ์ทมิฬยืนถามคำรามร้อง มั่นจงห้องลงชำระในสระใหญ่
เก็บโกมินกินผักแล้วหักใบ เราซัดใจจึงจะล้างให้วางวาย ฯ

๑ พระพี่น้องสองเจ้าเล่าความหลัง เป็นสัจจิงข้าพเจ้าเล่าถวาย
ทินกรร่อนร่นกระวนกระวาย มาเห็นสายชลก็ดีใจ
ทั้งพี่น้องสององค์ลงกินอาบ ก็เย็นซาบสรรพางค์ไม่ตักษัย
คิดว่าน้ำสำหรับอยู่กับไพร่ ไม่แจ้งใจว่าเจ้าของเขาบ่ป้องกัน
จงเอาบุญเจ้าประคุณเอ็นดูด้วย เหมือนโปรดช่วยลูกกำพร้าว้อาสน์
พระทรงฟังสังเวชพระทัยครัน จิงว่ากับกุมภัณฑ์ไปทันความ
นี่แน่นายฝ่ายเด็กไม่รู้แจ้ง ไซ้จะแกล้งมาชุ่มเหงไม่เกรงขาม
ถึงจะฆ่าทารกไม่ลือนาม จะถือความไปทำไมไม่ต้องการ ฯ

๑ พวกรักษสโกรธร้องอยู่กองก๊ก จองห้องฮึกเหิมนักทำห้กหาญ
มิส่งมามิงจะพากันวายปราณ มิใช่การของเอ็งไม่เกรงกัน ฯ

๑ พระพังสารมารร้ายหมายชีวิต
จึงว่าเหวยอสุราใจอาธรรม
พระถอดเทพสังวาลโองการสั่ง
ยักษ์พิโรธโลดไล่เป็นสิงคลี

๑ พระลองแรงแผลงฤทธิ์เข้ารบ
แผ่นผางดาตรางกลางศิลา
จึงโหมอ่านอาคมพรหมประสิทธิ์
เข้ากลาคกลุ่มรุมรอบอยู่รอบกาย
ด้วยเดชะเครื่องประดับสำหรับศึก
ได้กินนมราชสีห์มีกำลัง
ต่างกำแหงแรงเริงในเชิงรบ
ยักษ์จะจับพี่น้องสองกุมาร

๑ พระโคบุตรสุริยาวราเดช
พระหัตถ์ขว้างเป็นแสงประกายพราย
ด้วยฤทธิ์เทพอาวุธสุดจะแก้
ราพณ์ร้ายตายกลาตลงดาษดิน
จึงเรียกสองกุมารเข้ามาชิต
งามเจริญกิริยากุมาร
ชมกุมารน้องชายก็เฉิดโฉม
ชะรอยเป็นจักรพรรดิขัตติย์วงศ์

ไม่หวาดจิตปรีดิ์เปรมเกษมสันต์
เราไม่พรั่นตอกที่ช้อจะต่อตี
สังวาลระว้างพี่น้องทั้งสองศรี
กระโดดตีตึงตังประทังมา ๆ

พระหัตถ์จับข้างละสองสี่ยักษา
อสุราคนกระเดือกกลางเสือกกาย
ก็เปลืองปลิดเจ็บปวดนินสูญหาย
ดั่งเสียงสายสนี่^(๑) ลั่นสนั่นดั่ง
เล่นพิลึกโลดไล่ไม่ถอยหลัง
ไม่พลาดพลั้งติดพันประจัญบาน
ไม่หลีกหลบโลดไล่ด้วยใจหาญ
เพราะสังวาลบ้องกันไม่อันตราย ๆ

เอาธำมรงค์บิตูเรศอันเรืองฉาย
ประหารกายยักษ์ขาดลงดาษดิน
ไม่หายแผลม้วยมุกตฤถวิล
พระนรินทร์เหาะลงเนินคีรี
พลาจพิณจพี่น้องทั้งสองศรี
ดั่งมณีเมขลาวิไลทรง
งามประโลมดั่งเทพครรไลหงส์
จึงเอนโองการถามเนื้อความไป

นี่แน่นอนสองเจ้าจงเล่าเรื่อง
ยังเติกนั๊กหักหาญมาเดินไพร

๑ สองกันแสงเล่าความไปตามเรื่อง
มาประสบพบมารชาญจกรรจ์
พระโปรคช่วยจึงไม่ม้วยชีวาวาทม์
เข้าช่อมณีสาครแต่ก่อนมา

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์ให้สงสาร
เจียงเติกพิกลเล็กอยู่ด้วยกัน
จะช่วยน้องให้ได้ครองคืนสถาน
พี่จะชูปกมณัฏ์ที่บรรลย์
พระหยิบยามาเคียวแล้วเที่ยวพ่น
หมอบประนมก้มตัวด้วยกลัวตาย
ขอบพระคุณการุญชูปชีวิต
ขอรอบบาทมุลิกาพยายาม
แล้วยกยี่สิบนายถวายเป็นแก้ว
ทั้งสองดวงแต่ล้วนดิมศักรา

๑ พระรับแก้วแล้วตรัสกับขุนยักษ์
เราสงสารพี่น้องทั้งสององค์
เที่ยวทนทุกข์ขบูกบ่าพนาเวช
จะแก้ไขให้สองราคืนธานี

๑ พนาสรทูลความไปตามเรื่อง
ให้สององค์พระกุมารสำราญครัน

อยู่บ้านเมืองแห่งหนตำบลไหน
บุญเจ้าไม่มรณาพี่มาทัน ฯ

ฉันเสียเมืองยากไร้มาไพรสณฑ์
แล้วโศกศัลย์รำไรอยู่ไปมา
ขอรอบบาทยกุลจนสังขาร
อนุชาช้ออรุณร่วมท้องถิ่น ฯ

ปลอบกุมารว่าอย่าทรงกันแสงศัลย์
ไม่หมายมั่นจะเอามาเป็นข้าไท
จงสำราญเถิดนะน้องอย่าหมองไหม้
จึงจะไม่เป็นกรรมประจำกาย
กุมณัฏ์พลได้กลิ่นก็กลับหาย
ต่างถวายเป็นวันรำพันความ
ได้พูดผิดช้าน้อยนัยบายหาย
ไปติดตามกว่าจะสูญสิ้นชีวา
อันเลิศแล้วเหาะได้ในเวหา
ปรารถนานึกได้ตั้งใจจง ฯ

ท่านจงรักสุจริตจิตประสงค์
เจ้าเชอพงศ์จักรพรรดิสวัสดิ์
น่าสมเพชใจนั๊กะยักยี่
อสุรีจงไปช่วยเราด้วยกัน ฯ

มิให้เคืองบาทมุลทลผ่อนผัน
เหมือนทรงธรรมอนุกลกุมารา ฯ

๑ ไต่ฟังสารแสนสำราญอารมณ์รื่น
พระย่นแก้วแล้วตรัสจําบรรจ
เจ้ากุมแก้วแล้วเหาะไปตามพี
สองกุมารกรานกราบจอมสากล

๑ พระโคบุตรสุริยากีพาเหาะ
สามกษัตริย์อสุราปากันจร
กรณภาณมาศผาดแผดแดดร้อนจัด
พระเคลื่อนคล้อยลอยลงในพงพี
พระโคบุตรชวนน้องสองกษัตริย์
ที่ผลิดอกออกผลระคนไป
ชมพู่เทศเกิดแก้วตะโกโกกรู
หันเหียนตะเคียนคางยางประยงค์
ฝูงอ้อลุ่มแอบพุ่มอูโลกลับ
กาลิงเลี้ยวไล่หานางกาลิง
นกกะเหว่าเฝ้าแฝงฝรั่งร้อง
สามกุมารเพลิดเพลินเจริญครัน
ตามประสาทากรักสนิท
สัพยอกหยอกเอนเพลินอารมณ์
พระชวนน้องสององค์ขึ้นเหาะเหิน
ลอยละลิวปลิวเมฆมาไรไร
สองกุมารทูลความไปตามเรื่อง
โน่นปรารงค์ทองของพระชนนี

พระชมชื่นแสนสนิทเสน่หา
ถือจินดาเถิดน้องทั้งสองคน
ถึงบุรีเรืองรัตน์ไม่ขัดสน
แล้วกุมแก้วฤทธิรณไว้กับกร ๖

ข้ามละเมาะเขาเขินเนินสิงขร
หมายนครลอยฟ้ามาบุรี
สามกษัตริย์ต้องแสงนรังสี^(๑)
จรลี้มรินชื่นพระทัย
ชมพุ่มสัทธิมาพฤกษาไสว
วายุไกวกิ่งกวดเป็นวงกง
ชะลุดโลดตุมกามหาหงส์
วัลย์เปรี๊ยะปรังปรูปร่างตะลิงปลิง
กระสาจับใช้ขนบนต้นสิง
อัญชันชิงคู่เคียงอยู่เรียงกัน
ฝูงยงทองย่องเหยียบพะยุงชั้น
แล้วพากันชมนกไม้ไพรพนม
ไม้นึกคิดเคืองระกายเท่าปลายผม
จนแดดร้อนเบี่ยงบ่ายลงชายไพร
งามเจริญรีบมาในป่าใหญ่
ประมาณได้ยามหนึ่งถึงธานี
นี้แลเมืองชาน้อยทั้งสองศรี
แต่เดี๋ยวนี้ใครจะอยู่ไม่รู้ความ

๑) นรังสี = รังสี แสงพระอาทิตย์

ไต่ทรงฟังทั้งสองพระน้องนาง
แม่ผู้มีใช้บิดาพะงาม

๑ กุมาราพองค์พระทรงเดช
สามกษัตริย์อสุราก็คลาไคล

๑ นางชาววังนั่งยามอยู่แออัด
ให้ระลึกถึงนายที่วายปราณ
สนับบุญทูลกระหม่อมทั้งสองแล้ว
แม่เป็นไรไปแล้วจึงกลับมา

๑ ไต่ฟังฝูงกัลยาน้ำตาไหล
สองพระองค์ปลดปลงชีวาวัง

๑ สาวสนมก้มกราบแล้วทูลสนอง
เขาใส่พระโกศทองไว้ห้องใน
นางมณีสาศกรกับน้องน้อย
แต่ก่อนปางสร้างกรรมจ้านิยม
แล้วนำองค์ทรงศกคกบยักษร้าย
เห็นพราหมณ์เฒ่าชนสถิตแทนบิดา

๑ พระพี่น้องร้องเรียกให้ยักษจับ
ยักษกระโจมโถมจับตาพราหมณ์พลัน
ทงพ่อลูกถูกมัดคือนอนกลาง
บ้างหวัดหวาดผาตแลเห็นเจ้านาย

๑ พระพี่น้องร้องห้ามพวกสาวใช้
ต่างรู้ชดค้อยสังคตสงบตน

ลงปราสาทเถิดนะน้องอย่าเกรงขาม
จงแจ้งความพี่จะทำให้หน้าใจ ฯ

เข้านิเวศน์ปรารงค์ทองอันผ่องใส
เข้าห้องในปรารงค์รัตนชัชวาล ฯ

เห็นกษัตริย์สองราน่าสงสาร
วิ่งเข้ากอดคอกุมารแล้วโศกา
คังดวงแก้วมีคมติดทุกทศิศา
พราหมณ์ชราพ่อลูกมันครองวัง ฯ

แจ้งพระทัยตรัสถามเนื้อความหลัง
พระศพยังอยู่หรือสูญไปแห่งใด ฯ

อันศพสองปีนกษัตริย์ทตคชย
แล้วร้องให้ห้ามปราชญ์พราหมณ์ชม
ก็เศร้าสร้อยโลมเส้าสาวสนม

อย่าปรารมภ์เราจะคืนเอาพารา
ค้อยแฝงกายมาถึงแทนอันเลขา
กับลูกยาบนเตียงอยู่เคียงกัน ฯ

ส่งกำชับอย่าเพอฆ่าให้อาสัญ
เชือกมัดมันสองแขนอยู่แ่นกาย
พวกผู้หญิงเห็นยักษก็ใจหาย
จึงค้อยคลายความกลัวทุกตัวคน ฯ

อย่าตกใจใช้ศึกมากกลางหน
พระสุริยนเยี่ยมยอดเมรุไกร

พระพี่น้องร้องเชิญพระโคมศรี
ให้เปิดโกศเชิญศพออกทันใด
จอมกษัตริย์สององค์คงชีวิต
เห็นลูกรักยกษัตริย์อยู่เคียงกัน
พ่อบรรลย์ใครช่วยจึงรอดเล่า
พระโคมยงองค์นั้นนะกัลยา

๑ พระโอรสยศยงทรงสดับ

พระชนกชนนีก็ดีใจ
เข้าอุ้มองค์บุตราพระอาทิตย์
สมบัติของบิดาในธานีินทร์
จะมอบให้ทราชมสมเด็จพระราชย์
พระบิทรมารดาชรากาย
ฝากแต่พี่น้องสององค์ไว้ด้วยเถิด
พ่อขอถามนามชนกชนนี

๑ พระโคบุตรทรงฟังรับสั่งถาม

หม่อมฉันชาวหิมวาพนาลัย
พระมารดาอาสัญแต่วันคลอด
ลูกรักเคยอยู่ป่าพนาทร
มาพบน้องนวลนางที่กลางเถื่อน
ฉันซุบช่วยภูวดลให้พ้นตาย
ซึ่งโปรดปรานบ้านเมืองให้ลูกรัก
ลูกยกให้แก่พระน้องทงสองรา

มาสู่ที่โกศทองอันผ่องใส
ภูวไนยพ่นค้ำวโยสถพลัน
ค่อยเคลิ้มจิตคล้ายคล้ายเหมือนไฟฝัน
พระโศกศัลย์สวมากอดเอาลูกยา
ไหนเจ้ารู้จักกับยักษา
เสด็จมาแต่หนตำบลใด ๆ

จึงกล่าวกลับความหลังแฉลงไข
ราวกับได้ทิพสถานพิมานอินทร์
พลาจจุพิตเซยชมสมถวิล
ทั้งมารตชรินทร์อันเพริศพราย
ชนชาติจะได้ฟังพระโคมฉาย
จะเบี่ยงบายบรรพชาไม่ราศี
นึกว่าเกิดร่วมกรรมพระโคมศรี
ผ่านบุรีแห่งหนตำบลใด ๆ

ไม่บอกความออกแจ้งแฉลงไข
ทุเรศไร้อุริยวงศ์อยู่ตงคอน
ชีวิตรอดด้วยราชไกรสร
มาเที่ยวจรเล่นตามความสบาย
เห็นเด็กเหมือนกันก็รักไม่รู้หาย
เสร็จแล้วจะถวายบังคมลา
มิใช่ศกตเชอวงศ์เฝ้าพงศา
จะกราบลาเที่ยวให้เพลินเจริญใจ

พระโศกาอาลัยใจจะขาด
สารพัดพ้อมาตัดอาลัยไป
ทำกระไรจะได้แทนคุณสนอง
จงเอ็นดูบิดาที่ว้าวอน

๑ พระพั่งห้ามตามมิเมตรจิต
ถึงลูกไปไซ้จะล้มบาทบงส์

๑ พรหมทตครนจะข้ตัก์สุดคิต
แลคองค้ทรงฤทธีกับธิดา
แต่ทรงฤทธีจิตยังเด็กไม่รู้จัก
จะโลมเล้าเอาใจในทำนอง
ถึงจะไปอาลัยแก่พ้อมั่ง
พ้ออุ่นใจไพร่ฟ้าประชาชี
ว่าพ้อได้สายสวาทเป็นโอรส
พ้อเอ็นดูบิดาให้อาวรณ์

๑ พระโคบุตรสงสารท้าวพรหมทต
พระตรัสห้ามสามหนแล้วจนใจ
เมื่อนานนานลูกจะลาไปเล่นมั่ง
จะเที่ยวคู้เสียให้ทั่วทั้งธรณี
กรุงกษัตริย์ฟังสารสำราญริน
แล้วเชิญโอรสราชเร่งยาตรา
ให้ยกษาพาพราหมณ์มาถามซัก
ทงพ้อลูกผูกมิตผมอมาร

ภูนาถว่าวอนด้วยรักใคร่
ทงเวียงชัยก็ไม่รักจะหักจร
ที่ช่วยสองสุดสวาทสโมสร
อยู่นครด้วยน้องทงสององค์ ฯ

บุตรอาทิตย์ทูลความตามประสงค์
เมื่อนานนานแล้วก็คงจะกลับมา ฯ

วิญจวนจิตเศร้าสร้อยละห้อยหา
อุปมาเหมือนแก้วแกมกับทอง
ด้วยเติก้นกยังไมควรรภิเชกสอง
พระตริกตรองตรัสไปด้วยไมตรี
จงรอร้งอยู่เมืองให้เรื่องศรี
ชาวบุรีหญิงชายกระจายจร
เฉลิมยศภิญโญสโมสร
อย่าเพ้อจรให้พ้อซ้าระกำใจ ฯ

สุดจะข้ตแล้วจึงทูลสนองไซ
จะอยู่ไปมิให้เคืองเรื่องราศี
จิตลูกยังอาลัยถึงไพร่ศรี
ชมบุรีจักรพรรดิภักษัตรา
ประคองชนรับขวัญด้วยหรรษา
เสด็จมาพระโรงรัตนชัชวาล
เอาเพื่อนพรรคพี่น้องจงหาญ
ก็ให้การช้ตเพื่อนออกเบือนคำ

ครั้นจะตรัสห้หาญพูดทานทัต
จึงตรัสว่าแก้วตาจะคลาไคล

๑ พระโคบุตรรับรสพจนารถ

ลูกไปลับคงจะกลับมาบุรี
แล้วผินหน้ามาส่งพระน้องรัก
พี่ไปแล้วคงจะกลับมารับน้อง
ทั้งพี่น้องร้องไห้วิ่งไปกอด
จะไปไหนฉันจะไปด้วยพี่ยา

๑ พระรับขวัญจูบน้องประคองซิค

อย่าไปเลยลำบากองค์ในพงพี
มันเห็นใครใจอ่อนมันหลอนหลอก
ทำไมกับพี่มีมันไม่กลัวมัน

๑ อย่าพักปิดให้เหนื่อยปากไม่อยากเชิ
มิพาไปแล้วไม่ออกไปนอกรกาย

๑ คุณว่าแล้วยังไม่ฟังว่า

ดวงมณฑปให้เอาไว้เซย
ทั้งพี่น้องร้องไห้ไม่ฟังห้าม
พระโคบุตรสุดจนพันบุญญา
บิตุรงค์ทรงพระสรวลสำรวลว่า
เมื่อพ่อแม่เขาไม่รักจะหักไป
อนุชาพ่อจงพาไปฝึกสอน
แล้วตรัสปลอบพระธิดาพะงางาม

กลัวจะขัดเคืองวิญญาณ์อัชฌาสัย
สำราญใจกลับมายังธานี ฯ

๑ กราบเบองบาทบงกชบทศรี

ไม่ถึงบิอย่าอาลัยพระทัยปอง
อยู่ตำหนักเถิดเจ้าอย่าเศร้าหมอง
นวลละอองจงสุโขอย่าไศกา
รำพันพลอดวิงวอนจะอ้อหนาว
อย่าพักว่าเลยไม่อยู่ในบุรี ฯ

๑ ตามจริตทารกทั้งสามศรี

ล้วนเสื่อสี่หีผีสงกลางอารัญ
ไม่ตัดอกเจ้าอย่าไปในไพรสณฑ์
จงครองกันอยู่เมืองอย่าเคืองระคาย ฯ

๑ ถึงข้างเสือกไม่พริ้นเหมือนนมหมาย
จะกอดคอไว้จนตายไม่ปล่อยเลย ฯ

๑ ทั้งข่าวปลาก็จะได้ที่ไหนเสวย

อย่าไปเลยโฉมทรอยู่พารา
ขึ้นจะตามไปหิมเวศด้วยเชษฐา
ทูลบิดาให้ห้ามเจ้าทราวมวย
ตามแต่เจ้าจะว่าอัชฌาสัย
แล้วภูวไนยเล่าโลมนางโฉมงาม
นางมณีสาศกรจะช่วยห้าม
แม่อย่าตามไปให้ยากลำบากกาย

แม่ชุกเข็ญเบนหญิงนยากนัก
พระอนุชาเขาเชื่อเนื้อว่าชาย

๑ นางทรงฟังแก่นจิตบิตุเรศ
เจ้าหยิกข่วนเซษฐาไม่ปราณี

๑ พระโคบุตรสุรียาฉวาวิ่ง
พี่เมตตาจึงไม่พาเจ้าเดินไพร
แต่ห้องน้อยยังห่วงเป็นห่วงนัก
แม่จงฟังพี่อย่าจาบฉับ
ที่หอมหวนงามหลากมาฝากแม่
พงศ์กษัตริย์ตรัสแล้วลอลวง

๑ พระจูงกรยุพยงอนงค์นาง
มาฝากองค์ทรงฤทธิพระบิดา
ในอ่างทองรองฝักปทุมมาศ
นำกุหลาบอาบองค์สรุสนธ์

๑ สององค์ออกหน้าโถงพระโรงรัตน
โองการสั่งอสุรทงสนาย
แต่จงช่วยกรุณั้ระวังนิเวศน์
พนาสุรทูลสนองให้ต้องใจ
สืบห้าวันจะผลัดกันมาสืบข่าว
แล้วกราบลาพี่น้องสองกุมาร

๑ พระโคบุตรสุรียาวราฤทธิ์
เจ้าอรุณสุริยวงศ์ทรงมณี

พระลูกกรักพ่อว่าอย่าผันผาย
อันตรายโพลภัยเขาไม่มี ฯ

ชลเนตรไหลนองหม่นหมองศรี
แล้วเข้าที่ไสยาโคกาลัย ฯ

มาปลอบมิ่งสมรมิตรพิสมัย
แม้อยังไม่เห็นดีเข้าศรีรัน

พระทรงศักดิ์เธอจะให้ไปกับฉัน
จะเก็บพรรณบุปผาอำพาพวง
ห้อยพระเกตุเล่นสะพรั่งในวังหลวง
สุภาควงค้อยชนกลืนหน้าตา ฯ

ยรยาตรจากแทนอันเลขา
แล้วชวนพระอนุชามาสรุชล
ตุสะอาดชลปรอยเป็นฝอยฝน
ทรงเครื่องต้นตุงามอร่ามพราย ฯ

หน่อกษัตริย์ทรงแทนอันเรื่องฉาย
จงผันผายไปสถานสำราญใจ
ท้าวขอบเขตนครังทงน้อยใหญ่
ในกรุงไกรมิให้มีราศีพาน
ให้สองท้าวปรีดีเปรมเกษมศานต์
เหาะทะยานหมายมาพนาลี ฯ

สำราญจิตจากพระโรงอันเรืองศรี
จรลีลอยลิวปลิวเมฆา

ออกจากกรงมุ้งหมายเข้าไพร่ระหง
พระเหาะเรียงเคียงชมยมนา

๑ พระสุริยงลงลับเหลี่ยมภูผา
ท่งสองชมจันทร์นภาลัย
พระเหาะเรียงเคียงชมดาราราย
ศีลาลัยพรายเลื่อมด้วยแสงจันทร์

๑ พระสุรียาฟ้าสว่างภาพ
ท่งพี่น้องสองเหาะระเห็จไป
เป็นสี่เหลี่ยมสูงวิเวกเทียมเมฆมืด
เหมือนเมฆมืดเมฆาเมื่อสายณห์
ครันถึงที่เขาใหญ่ในไพร่สนต์
ล้วนคนธรรพ์นักสิทธิ์วิทยา
ท่งสององค์ทรงแลไม่เคยเห็น
พระโคบุตรนีกอนาถประหลาดครัน
ที่ใต้ต้นคนธรรพ์สะพรังอยู่
ว่าปลางทางชวนกันเหาะไป

ท่งสององค์ชมไม้ไพร่พฤษภา
ลอยละลิวปลิวฟ้ารีบคลาไคล ฯ

พระจันทร์ส่องสว่างกระจ่างไข
มาตามในแถวทางกลางอาร์ณ
แสนสบายคลายทุกข์เกษมสันต์
ชชวนกันทัศนาศีลาลัย ฯ

กระจ่างจบในป่าพฤษภาไสว
ถึงเขาใหญ่สูงเงอมตระหง่านครัน
ดูโยงยี่ดยาวใหญ่ในไพร่สนต์
พระชวนกันสององค์เดินตรงมา
แลเห็นต้นนารีผลบนเนินผา
เผารักษาแลล่อมอยู่พร้อมกัน
มุงเขม้นแล้วทรงพระสรวลสันต์
ต้นไม้นนแต่ล้วนนางสล้างไป
พระน้องดูให้เห็นเล่นใกล้ใกล้
สำราญใจชื่นจิตด้วยฤทธิรณ ฯ

ตอนที่ ๔

โคบุตรรบวิชาธร ฆ่าห้ศกัณฐ์มัจฉาทาย

๑ ฝ่ายคนธรรพ์กับพวกวิชาธร
เห็นพี่น้องสององค์ในอำพน^(๑)
คว้ยหวงแหนแค้นเคืองเป็นที่สุด
แกว่งพระขรรค์หันเหาะระเห็จไป

เหาะเร็ว่อนคอยระวังนารีผล
แต่ละตนเคือดตาลทะยานใจ
เหม่มนุษย์สองรามาแต่ไหน
ทะลวงไล่บุกบันกระชั้นมา ฯ

๑ พระโคบุตรหยุดถอกเอาแหวนก้อย
เข้าโจมตีกับพวกวิทยา
ซึ่งพระขรรค์ฟันฟาดเสียงจาดับ
ที่เหลื่อตายรายรอบเขาราวอรอน

ให้น้องน้อยใส่นิวพระหัตถา
เสียงศาสตรากริ่งกร่างกลางอัมพร
ศิระปะปักตกผางกลางสิงขร
วิชาธรล้อมกลุ่มเขารุมองค์ ฯ

๑ พระรบบรับจับมารแล้วโยนขว้าง
คว้ยกำลังยังยืนกลางณรงค์
วิชาธรอ่อนฤทธิ์ไม่อาจรบ
ที่วอดวายตายกลาตธรณี
พระพี่น้องสองราพากันเหาะ
เห็นซากศพวิทยาบรรดาตาย
หวนพระทัยใจจิตคิดสังเวช
อ้ายเหล่านไม่พอที่ทำความัน
จะชูปชีวิตไว้พอหายหลาบ
คำริพลางทางหยิบเอายามา

เสียงผิงผางถูกเพื่อนเป็นผุยผง
คังครุฑยงเหยียบพญาवासุกรี
น้อยกำลังหลีกหลบเอาตัวหนี
ที่หลบหลีกกลอดก็รอดตาย
ลงจำเพาะเขาใหญ่เหมือนใจหมาย
ทงกรกายขาดพลัดกระจัดกัน
แสนสมเพชวิทยาที่อาสัญ
พระพุดกันพี่น้องทงสองรา
อย่าเป็นบาปติดกายไปภายหน้า
กุมาราค่อยวพ่นทุกคนไป ฯ

11/07/2566
(๑) อำพน = อัมพร

๑ วิชาธรรอดตายขึ้นไหวกราบ

ยอมถวายกายเป็นเช่นข้าไท
 ข้าขอถามนามวงศ์พระทรงเดช
 ฤทธิรงค์นี้กระไรตั้งไฟกลับ

๑ พระฟังพวกวิทยาสามีภักดี

เราพี่น้องสองราปรีชาชาญ
 นั้นโฉมงามนามชื่ออรุณน้อง
 ชื่อโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงศักดิ์ดา
 ผูกชฎาอาภรณ์ล้วนหนังเสือ
 วิชาธรกรประนมบังคมคัล
 อันพฤกษาทันนั้นนารีผล
 สำหรับชมชั้วประถมพุกุณฑ์ตร
 จึงสามารถอาจหาญเพราะแสนหวง
 พระยกโทษโปรดไว้ไม่วายชนม์
 เชิญพระไปชมป่าพนาเวช
 ทงธารน้ำตาแก้วอลังการ
 เป็นปิ่นเทพนิกรกินรนาฏ
 เป็นเวรเวียนเปลี่ยนกันมาในอาร์ณ
 จะนำเสด็จสององค์พระทรงเดช
 สองพระองค์ทรงฟังก็เปรมปรีดี
 พระชวนองค์น้องชายสายสมร
 ต่างสำแดงศักดิ์ดาเหาะคลาไคล

ศิโรราบหมอบเรียงเคียงไสว
 จะอยู่ใกล้บาทบงสุ์พระทรงธรรม
 จากประเทศมาโยในไพรส์ณฑ์
 ใครไม่ทันเทียมศกคตทงจักรวาล ฯ

จึงประจักษ์เล่าแจ้งแถลงสาร
 นึกสำราญเที่ยวเล่นอรัญญา
 อันตัวของเราเป็นเชษฐา
 นี้ท่านมาทำไมในไพรวัน
 หรือชาติเชื้อชาวป่าพนาสันต์
 กระทบมัจฉันพวกข้าวิชาธร
 ออกเป็นคนได้ชมสมสมร
 ไปกอดนอนชมเล่นเหมือนเช่นคน
 กลัวจะช่วงชิงนางนารีผล
 ทงร้อยคนจะเป็นข้าพยาบาล
 มีประเทศหนึ่งโตรโหนฐาน
 แสนสำราญรุกขชาติสะอาดครัน
 มาประพาสแสนสุขเกษมสันต์
 ทงสุบรรณครุฑาวาสุกรี
 ไปทอดพระเนตรพนมคีรีศรี
 เออท่านดีแล้วจงพาเราคลาไคล
 วิชาธรพรั่งพร้อมล้อมไสว
 นำตรงไปมรกตคีรีวัน ฯ

๑ พระพี่น้องชมป่าพุกกษาสัตว์
บรรลู่ถึงเขาเขินเนินอรัญญ

๑ จะกล่าวถึงเทพไทในไกรลาส
ถึงเวลาก็อพากันจรลี

๑ ฝ่ายพระองค์ทรงฤทธ้อติศร
ลงเล่นน้ำสำราญพระทัยคร้ไ้

๑ ฝ่ายฝูงนางเทพอัปสรบ้างขับขาน
พอเวลาสายัณห์ลงไรไร

๑ ฝ่ายพระโคบุตรกับนุชน้อง
ท่านจงอยู่อย่าเป็นทุกข์สุขสำราญ
เราพี่น้องจะไปชมพนาเวศ
วิชาธรได้ฟังหลังน้ำตา
ตัวจงรักภักดีมีพระเดช
แล้วทูลว่าจะเดินทางในกลางไพร
ประกอบด้วยยักษินผีเสือน้ำ
ทั้งร้ายกาจสามารถด้วยมารยา
ต่างอวยพรให้องค์พงศ์นเรศ
แล้วพากันเหาะเหินเมฆ

๑ พระโคบุตรสุริยงคำรงฤทธิ์
แล้วเชิญชวนโหมยงองค์นุชา
ไปตามทางข้างทิศบูรพา
ทั้งสององค์ลอยพามาไรไร

ตามจังหวัดราวป่าพนาสัตว์
ก็พากันเหาะตรงลงศิริ ฯ

กนิรนาฏนางฟ้าทุกราศี
ลงเล่นโบกขรณีในไพรวัน ฯ

ก็ชวนพวกวิชาธรระเห็จเหิน
เกษมสันต์รื่นเรริงบันเทิงใจ ฯ

เป็นกั้ววาก้องเสียงสำเนียงใส
เทพไทกลับหลังยังวิมาน ฯ

ส่งพวกพ้องวิยาศักดาหาญ
ไปถิ่นฐานที่สถิตแต่ก่อนมา

สี่ขเรศถ้ำเขาลำเนาผา

ต่างกอบบาทบาทาเข้ารำไร

ชลเนตรแถวถึงลงหลังไหล

พระอย่าไปทางทิศบูรพา

เลิศล้ำฤทธิแรงกำแหงกล้า

จะเดินป่าระวังองค์ให้จงดี

จงเรื่องเดชฤทธิไกรชาญชัยศรี

กลับไปถ้ำถาวรเหมือนก่อนมา ฯ

สำราญจิตเกษมสันต์ยิ่งพรรษา

จากเนินผาแล้วระเห็จเสด็จไป

ที่บิดาบอกทิศหนทางให้

เกือบจะใกล้พระสมุทรแลสุดตา ฯ

๑ จะกล่าวถึงอสุรอันมีฤทธิ์
 ตัวเป็นยักษ์พ่นล้างเป็นหางปลา
 มีแวนแคว้นแค้นยาวสิบเก้าโยชน์
 พระสยามภูวนาถประทานพร
 ออกจากถ้ำสำราญขึ้นบานจิต
 ด้วยยศศัตร่วมัจฉามาช้านาน

๑ พระโคบุตรสุริยาพาพระน้อง
 ถึงฟากฝั่งยมนาทำนที
 คุกน้ำกล้วตัวพักตร์เป็นยักษ์ใหญ่
 ไม่เคยเห็นคือนาถประหลาดตา
 หางนั้นเป็นหางปลาหน้าเป็นยักษ์
 หงสองสรवलสุขเกษมต่างเปรมปรีดิ์

๑ หัศกัณฐ์แหวกว่ายมาในน้ำ
 เห็นมนุษย์พี่น้องทั้งสองรา
 สิงหนาทผาดแผดแสงสว่างฤทธิ
 หมายถึงมั่นเช่นฆ่าเขาราวี
 ยี่สิบหัตถ์รวบพระทรงฤทธิ
 พระโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงศักดา
 พระหัตถ์ขวาดอดธำมรงค์ขว้าง
 ถูกมารร้ายกายกรเป็นท่อนไป

๑ อสุรินทรมิได้สิ้นชีวาตาม
 พลาถอ่านเวทเสนาประสิทธิ์วิทยา

นามประสิทธิ์หัศกัณฐ์มัจฉา
 หงกายาโตพิสัยสักร
 ตัวเป็นโสดยคยั้งในสิงขร
 ไครราญรอนราพณ์ร้ายไม่วายปราณ
 คะเนงคิดจะไปหาภักษาหาร
 จากสถานเที้ยวมาในวารีฯ

เที้ยวเลือนล่องลอยฟ้าในราศี
 เห็นยักษ์ว่ายวงในคงคา
 หางนั้นไซ้รักกลายเป็นเช่นมัจฉา
 ชวนน้องยาแลคุดูสุรี
 คุกโตนักเทียมเท่าศิรีศรี
 คุกยักษ์เวียนวงในคงคาฯ

เที้ยวผุดจ้าวารินกินมัจฉา
 มั่นโกรธาโกรธหนักดังอัคคี
 ดังจะบีตบังแสงพระสุริย์ศรี
 อสุรีถาโถมกระโจมมา
 หมายถึงคึดอยู่ในมือของยักษ์ธา
 พระกรคว่ำกอดน้องประคองไว้
 หมายถึงล้างชุนยักษ์ให้ตกษย์
 โลहितไหลโซมลงในคงคาฯ

ด้วยอำนาจเจ้าดาวดึงส์ไตรตรีงษา
 กลับเป็นมาเจ็ดตนเหลือทนทาน

เข้าโลกโผนโจนจับสัประยุทธ์
พระโคบุตรหยุดถอดเอาสังวาล
สังวาลกลับเข้าองค์พระทรงศักดิ์
มันตายหนึ่งกลับเกิดชนเจ็ดตน

๑ พระโคบุตรนึกคิดผิดประหลาด
อันเทพสาทราน์เกรียงไกร
โผนหนอโผนจึงมีฤทธิ์
พระขว้างเข้าไปต่องอสุรา
จนสิ้นเครื่องประดับองค์พระโฉมฉาย
ยักษ์พิโรธโกรธใจตั้งไฟกลับ
กำลังองค์ทรงเดชเจ็ดข้างสาร
ครั้นฆ่าตายมารร้ายกลับมากมา
เสียงพิลึกครึกครนเป็นคลื่นซัด
ยักษ์จะจับองค์พระทรงธรรม

๑ จะกล่าวถึงเทพไทอยู่ใกล้สมุทร
สนกำลังพลงพลาดจะอัปรา
องค์เทเวศร์แปลงเพศให้ผิดผัน
วายักษ์นั้นเล็กบระเสวีรัฐชาย
มันได้พรพระอิศวรผู้ทรงเดช
เร่งไปหาพญากระบี่มา
เป็นเชื้อชาติสัตว์ป่าพนาเวช
ครั้นชอกแล้วเทวาก็กลาไคล

ท่องสมุทรเป็นระลอกกระฉอกฉาน
ขว้างประหารมารร้ายก็วายชนม์
ประเดี่ยักษ์เป็นกลับชนสืบสน
เป็นสิบเก้าคนเข้าชิงชัย ฯ

สะตุงหวาดจิตพรันคิดหวนไหว
สังหารใครตายแล้วไม่กลับมา
ยังมีวมิตกลับเป็นชนหนักหนา
พวักษาเกิดมากกว่าหมื่นพัน
พวกมารร้ายชีวาไม่อาสัญ
ต่างประจัญโทมไล่กันไปมา
พญาमारลิตศักดิ์ฤทธิ์หนักหนา
อสุรากลาคกลมเข้ารุมรัน
วายุพัดหอบหวนอยู่บ้านบน
ด้วยเครื่องทรงป้องกันพระกายา ฯ

สงสารพระโคบุตรเป็นหนักหนา
ด้วยยักษ์พวกนั้นมันมากมาย
เป็นแมงวันบินมาบอกพระโฉมฉาย
มนุษย์ฆ่ามันไม่ตายอย่าสงกา
ถ้าแจ้งเหตุแล้วจงจำคำเราว่า
อยู่ที่เขาหิมวากลางพงไพร
เขาเรืองเดชฆ่ายักษ์จึงตักษัย
รีบคืนไปกลับหลังยังวิมาน ฯ

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์ผู้ทรงเดช
 จึงปลดเปลื้องเครื่องทรงสร้อยสังวาล
 เป็นฝูงเทพเทวาออกคาคาษ
 ถือพระขรรค์ศกคสทธรื่องฤทธา
 ว่าดูก่อนฝูงเทพเทเวศร์
 พระตรีศพลางชวนน้องจรัส

๑ ฝ่ายองค์ท้าวหัตถ์กัณฐุมัจฉา
 มนุษย์นั้นหลบหลีกหนีไป
 จึงร้องว่าเหวี่ยงเหวี่ยงเทวราช
 ไยมารับรบรุกทำบุกบัน
 แต่ก่อนมิเคยอวดศักดิ์มาหักหาญ
 สันทงหมคเมืองฟ้าสุราลัย
 ว่าพลางต่างแผลงลำแดงฤทธิ
 บ้างหักโหมโรมรุกไล่บุกบัน
 ยิ่งตายยิ่งเป็นชนเกลอนกลั่น
 เสียงสนั่นสนพาริมสาคร

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์องค์เชษฐา
 เหาะข้ามพระสมุทรไม่หยุดยั้ง
 ครนมาถึงที่เขาเหมราช
 เห็นพวกพลโยธาส่วนวานร
 แต่พญาวานรเป็นเผือกผู้
 ทงสององค์เหละลงเนินคีรี

ครนแจ้งเหตุเทวามาว่าชาน
 พิษฐานขว้างไปมิได้ช้า
 ดูเกลื่อนกลาดทั่วไปในเวหา
 กุมารร้องส่งไปทันที
 จึงอยู่รอดต่อเดชกบภัย
 รีบเหาะหนีเข้าป่าพนาลัย ฯ

เห็นฝูงเทพเทวาอยู่ไสว
 ก็กรวโกรธตั้งไฟประลัยกัลป์
 ทำองอาจไม่กลัวจะอาสัญ
 เข้าบองกันสองมนุษย์ให้หนีไป
 กจะผลาญชีวิวัตให้ตัดขัย
 ให้ฝูงปลาน้อยใหญ่กินเสียพลัน
 เข้าตอติตตามตีขมีขมัน
 ฝูงเทวัญกายสิทธิ์ฤทธิรอน
 เข้าประจัญต้านต่อไม่ย่อหย่อน
 กายสิทธิ์ต่อกรไม่พลาดพลั้ง ฯ

๑ ทงสองรารีบไปเหมือนใจหวัง
 ก็ถึงฝั่งฟากทะเลชโลทร
 สูงผางดงเืองมตลอดยอศสิงขร
 อยู่ริมฝั่งสาครนนมากมี
 เขาตั้งอยู่ท่ามกลางกระบี่ศรี
 เฉพาะหน้าขุนกระบี่แล้วเดินมา

พวกสิงไพรแลไปเห็นมนุษย์
บ้างสำแดงแผลงฤทธิ์ไล่ตีตมา
พระโคบุตรโบกพระหัตถ์แล้วตรัสห้าม
เรามิใช่ไพรมารบราญ
ตัวเจ้าเป็นชาวป่าพนาเวช
จะแจ้งความตามชอคคีมี

๑ ฝ่ายพญาพานรินทร์ที่เผือกผู้
จึงร้องตอบข้อความตามภิปราย
ตัวท่านเป็นมนุษย์หรือเทเวศร์
ทั้งสององค์จะประสงค์สิ่งอันใด

๑ พระโคบุตรหยุดยั้งได้ฟังตาม
เราเป็นจอมจักรพรรดิสวัสดิ
มาเที่ยวชมพนมพนาสนท
อสุรศักดิ์สิทธิ์มฤทธา
แต่เราฆ่ายักษ์ตายถึงเจ็ดหน
ฝูงเทพเทวานนปรานี
พระอิศวรทูลกระหม่อมจอมมงกุฎ
เทพเจ้าช้แจ้งให้แจ้งใจ
เป็นชาติเชื้อขุนกระบี่อนมศกดี
เราตั้งใจจะจงรีบตรงมา

๑ ฝ่ายพญาพานรินทร์ได้ยินเหตุ
จึงร้องตอบว่าจามาด้วยพลัน

อุตุลุดต่างยืนชนพร้อมหน้า
จะโจมตีเข้าเช่นฆ่าสองกุมาร
ปราศรัยถามด้วยสุนทรคำอ่อนหวาน
จะสมานรักใคร่เป็นไมตรี
อยู่ประเทศเขตเขาคีรีศรี
ขุนกระบี่ตนใดนั้นเป็นนาย ฯ

สถิตอยู่กลางพหลพลทงหลาย
เราเป็นนายวานรสัญจรไพร
มาแต่เขตแห่งหนตำบลไหน
จงบอกให้เราแจ้งแห่งคดี ฯ

จึงตอบความกับพญากระบี่ศรี
จากบุรีพรหมทัตกษัตรา
ถึงวังวนผ่อนพักพบยักษา
ทางเป็นปลาหน้าเป็นอสุรี
ครันตายตนหนึ่งเกิดเจ็ดยักษ์
บอกว่ายักษ์ได้พรชัย

แม้นมนุษย์เช่นฆ่าหาตายไม่
ว่าตัวท่านอยู่ในหิมวา
จึงจะสร้างขุนยักษาให้สังขาร์
ได้เมตตาเราด้วยไปช่วยกัน ฯ

ผิดสังเกตกชวณกันสรวลสันต์
ท่านพูดนั้นไม่จริงยังกริ่งใจ

ซึ่งว่ามีฤทธามาหมายก็
 มนุษย์น้อยเหมือนฝอยเข้าใส่ไฟ
 ถ้ามีฤทธิเลิศล้ำค่าเล่า
 จะเห็นตมฤทธิตั้งวาจา
 ว่าปลาทองเรียกพลไพร่
 สะพรุ้งพร้อมล้อมองค์พระทรงธรรม

๑ พระโคบุตรสุริยันไม่หวั่นไหว
 จึงเปลื้องเครื่องรัดองค์อลงการ
 เองเป็นแต่เพียงสัตว์เดียรฉาน
 กุเป็นจอมจักรพงศ์อันทรงชัย
 อยากเห็นฤทธิหรือไรจะให้รู้
 จะทำไว้แต่พอให้ประมาณ
 ว่าปลาทองทั้งเทพอาวุธ
 สักหมื่นแสนแน่นทิวบรรพต
 เสียงกรีกกรนตั้นเต็นทงไพรชฎ
 นาครัศมิ์วงรังกองอาร์ณ
 จะฟ้าตพตกตทงเข้าตงจุด
 สนกำลังล้มลงในตงตอน
 ประทานโทษโปรดเกิดพระทรงฤทธิ
 จะเป็นข้าอยู่ในองค์พระทรงธรรม

๑ พระโคบุตรยิ้มเยอนเออนพระโอษฐ์
 แต่กรนนมให้ตงซึ่งวายุปราณ

เห็นหนักน้กเชอพงยังไม่ได้
 ไม่มีใครเห็นจริงอย่าเจรจา
 ข้าแต่เราลิ่งไพรให้สังขาร
 ท่านจะมาเสียมเขาให้ชนกัน
 มาจากในแนวป่าพนาสันต์
 ล้วนเข้มขันคักคักทำศักดา ฯ

เห็นลิ่งไพรพร้อมพรักกันหนักหนา
 แลร์องว่าตูก่อนวานรไพร
 ทำโวหารไม่มีอชฌาสัย
 จะรบกับลิ่งไพรไม่ต้องการ
 กำลิ่งกูตงเจตเท่าช่างสาร
 ไ้สธารณเอดกำลิ่งอหังการ
 กลายเป็นภุชงค์ใหญ่ล้วนใจกล้า
 เข้าไล่มดลิ่งป่าปลวัน
 พวกลิ่งก้นาคกอดตสอตกระสน
 เข้าไล่พินมัตพหลพลวานร
 นาคไม่หลตมตลิ่งกลิ่งสลอน
 พวกวานรร้องขอชีวาวัน
 ขอชีวิตไว้อย่าฆ่าให้อาสน์
 กว่าชีวันจะม้วยบรรลย์ลาญ ฯ

อันที่โทษเองตงซึ่งสังขาร
 แลร์กุมารเรียกรัดพระองค์มา

๕
 ครนนาคหายคลายทุกข์ลุกขึ้นกราบ
 พญาสิงว้างเข้ามาวันทา
 แต่ปางหลังพลั้งผิดด้วยคิดโกรธ
 ขอรอบบาทโถมฉายจนวายปราณ
 ขอทูลความตามจริงทุกสิ่งสิ้น
 ไปเช่นฆ่าหมู่มารชาฎาจรรัจ
 แต่คงจะอาสาฆ่าพระบาท
 จนสุดฤทธิ์กว่าชีวิตจะวายปราณ
 ๕ ๕ ๕
 พระยมเยอนเอนอรรตรัสสนอง
 อันเครื่องทิพย์ที่ประดับสำหรับองค์
 ด้วยยักษ์มีพรประกาศิต
 แม้นหาไม่ไหนจะรอดเป็นอสุรา
 แม้นท่านไปเรามีได้ให้ลำบาก
 ไม่เห็นอภัยเห็นดัดได้ด้วยสบาย
 เข้าต่อฤทธิ์รุกราชพิฆาตขว้าง
 ถอดธำมรงค์ทรงยื่นให้ทันใด
 ขุนกระบี่ดีใจเป็นที่สุด
 แล้วสั่งไพร่ให้อยู่ในหิมวา
 คว้างกว้างมาในกลางโพยมมาศ
 รุกขมูลเมืองแมนแดนวิมาน
 พระพิรุณไปรยปรายพระพายพัด
 เยี่ยมพระแกลแลตุกุมารา

ศิริโรราบกราบงามลงสามท่า
 พระอิศรายกโทษได้โปรดปราน
 สานุโทษชั่วคราวจะสังขาร
 จงประทานโทษผิดที่ติดพัน
 ซึ่งภุมินทร์จะให้ฆ่าพายุฝน
 ข้าคิดพรั่นศักราชพญาमार
 ตามพระราชประสงค์จำนงผลาญ
 จะคิดอ่านฉันทใจในเนรงค์
 เราไม่ปองจะให้ท่านเป็นผุยผง
 ฤทธิ์รงค์แต่ล้วนเทพสาตรา
 มนุษย์ล้างชีวิตไม่สังขาร
 ไม่พักมากวนท่านให้วุ่นวาย
 ต้องเห็นอภัยเหมือนเขารบกันทั้งหลาย
 จะให้นายถือธำมรงค์ไป
 คงจะล้างอสุราให้ตักษัย
 อย่างอนใจการคว่นจวนเวลา
 รับเอาเทพอาวุธทูนเกศา
 เชิญเสด็จสองราเหาะทะยาน
 คังครุฑราชเร็วแรงกำแหงหาญ
 สาธุการพร้อมพรังทั้งโลกา
 ทุกจังหวัดเทวัญก็หรรษา
 ด้วยจะฆ่ายักษ์ตายสบายใจ

พระโคบุตรสุริยากับพานเรศ
รูปนิรมิตเทवासुरาลัย
ไม่พลาดเปลี่ยงเสียงระลอกกระฉอกฝั่ง
จึงเรียกร้อยเข้าองค์พระทรงธรรม

๑ หัศกัณฐ์มีจนาพญาอัษฎ

เทวราชกลับกลายก็หายไป
กับวานรหนึ่งเรียงมาเคียงชิด
เมื่อตะกเหาะหนีไปลงลาน
ทั้งสามคนครึ่งคำไม่พอเคี้ยว
ไม่พอมือครือฤทธอสुरา

๑ ฝ่ายพญาวานรสุนทรเย้ย

มิ่งประมาทว่ากษัตริวานรไพร
ทางมิ่งเป็นหางปลาหน้าเป็นยักษ์
สองพระองค์ฟังก์ษัตริย์ฉัตรชมพู
กูเป็นขารองละอองบาท
จงกราบองค์ทรงฤทธิอิศรา

๑ พญามารฟังสารแสนพิโรธ

ประกาศกร้องเหม่อลัยลิงไพร
มิ่งจะให้ใครนั้นไปนอบนบ
ทั้งหมื่นแสนแน่นมาในเมษี
ทางกระหวัดปากกัดสองมือกอด
คุกกลมกลึงสิงกัศพิศกัณฐ์

มาถึงเขตพระสมุทรรอนสุคติไส
เข้าลุยไล่รบรุมกับกุมภภัณฑ์
เพียงจะฟังโลกาสุธาลัน
ฝูงเทวัญรูปทิพย์ก็หายไป ๆ

แลเห็นพักัทรทรงฤทธิคิณสงสัย
ยังจำได้แต่พี่น้องสองกุมาร
สำแดงฤทธิรื่องประกาศอยู่ฉาดฉาน
ไปชวนอ้ายเตี้ยร์จนาจันทิไหนมา
ประเดี้ยวเดี้ยวชิวังจะสังขาร์
เท่าชิตากจะวิ่งมาชิงชัย ๆ

ว่าเหวยเหวยยักษ์อายหน้าไพร
ตัวเองไซ้ไรเป็นอะไรไม่พิศดู
ทรลักษณ์อัปยศไม่อดสู
จะต่อสู้เส้อมเสียมพระเดชา
จะพิฆาตอสุรศักดิ์อ้ายยักษ์
จะเมตตาชีวิตันไม่บรรลัย ๆ

ยิ่งกรวโกรธกัดฟันอยู่ห้วนไหว
แต่ก่อนไม่โอหังเหมือนครั่งน
พลงตลบโลดไล่กระบี่ศรี
ขุนกระบี่โจนโจมโจมประจัญ
เอาเท้าสอดฟาดฟัดสะบัดหัน
ยักษ์ประจัญลิงขบตันคอวาง

พวักษ์ไข่ลึงจับสั้ประยุทธุ์
 จมประกัทยักษ์เจ็บลงร้องกราง
 จนสิ้นรูปกายสิทธิ์ฤทธิเดช
 ยังเหลืออยู่แต่ตัวอสุรา
 จึงขว้างเทพธำมรงค์ของทรงศักดิ์
 ลงเซทรุดสุดแรงท้าวกุมภภัณฑ์
 ก่อยกระเดือกเสือกกายเข่าผิงสมุทร
 เลือดชโลมโซมซาบอาบกายา
 ไม่คืนติดต่อไ้เหมือนใจนึก
 ชลนัยน์ไหลหลั่งลงพรั่งพราย
 ระวังถึงพรชัยเจ้าไกรลาส
 มาแพ้ฤทธิ์ลึงไฟรในณรงค์
 ไ้อ้เสียดายชลสายกระแสน้ำเชี่ยว
 ยามสบายเคยเล่นไม่เว้นวัน
 ไอนับนับเดือนจะเลือนลับ
 ไ้อ้เสียดายคุดาในบาดาล
 ยิงระวังนึ้กไปก็ใจหาย
 พอสันคำอสุรินทรสนชีวิต

อุตลุดลึงถีบตกน้ำผาง
 ลึงไล่ล้างมารร้ายวายชีวา
 จะอ่านเวทไม่ชะงัดด้วยสัตว์ป่า
 ลึงระอาอ่อนสนกำลังครัน
 ถูกอกอ้อกอสุราจะอาสัณ
 หักกัณฐ์ตกลงในคองคา
 จะสนสุดสูญชีพสังขาร
 ภาวนาทิพนนต์ประสานกาย
 หวนระลึกหวนไหวหทัยหาย
 ไ้อ้จะตายเสียวันนั้นเป็นมันคง
 ซึ่งประสาทเคยประสิทธิ์ก็พิศวง
 เสียดายทรงฤทธิไกรตั้งไฟกลับ
 เคยมาเที่ยวปรีดีเปรมเกษมสันต์
 ประพาสพรรณมัจจจากุมภภาพาล
 มิได้กลับมาชมกระแสน้ำสาร
 เคยสำราญเข้าเฝ้าอยู่เป็นนิตย์
 ราพณ์ร้ายโหดหวนรณัจวนจิต
 ก็ขาดจิตอยู่ยังผิงคองคา ฯ

ตอนที่ ๕

ยักขินพาโคบุตรเข้าเมืองเนรมิต

๑ พระอรุณชุนกระบี่พระโคบุตร
เห็นกุมภัณฑ์ตกลงปลงชีวา
จึงทูลเชิญสององค์ผู้ทรงเดช
แล้วเหาะต้นต้นออกนอกเมฆ
ลงหยุดยั้งนั่งชะง่อนสิงขรเขิน
ชุนวานรอ่อนเกศลงกราบกราน

ทั้งสามหยุดอยู่บนห้องทองเวหา
ผ่ายพญาพานรินทรภักษินดี
กลับประเวศหิมวาพนาศรี
มาถึงที่เนินผาไม่ช้านาน
งามเจริญเลิศลบบจบสงสาร
บริวารน้อมกายถวายกร ฯ

๑ พระตรีศัทภักสนทนาบรรดากระบี่
จนอัสตงลงลบัยคุณธ
เที่ยวเก็บพรรณบุปผาผกามาศ
แล้วกะเกณฑ์ให้ตระเวนระวางภัย

เป็นไมตรีสุขเกษมสโมสร
ชุนวานรเกณฑ์พลกระบี่ไพร
มารองลาดต่างแทนอันผ่องใส
ทั้งกองไฟล้อมวงเป็นเวรนอน ฯ

๑ พระโคบุตรชวนนุชพระน้องนาง
บุปผชาติอันสะอาคอรชร
กอดประคองน้องแนบเข้าแอบอก
ยั้งวังเวงเพลงเพลนเจริญใจ
เสนาะเสียงชะนีไพรแลไก่เถื่อน
รุ่งสว่างกระจ่างแจ้งในเมฆา
พระพนกายลึงถวายเป็นระสาศินธุ์
แสนสำราญบานใจอยู่ในคง

เข้าไสยาสน์อยู่บนเชิงเพิงสิงขร
หอมขจรสรนชื่นพระทัย
ฟังวิหคพลอดเสียงสำเนียงใส
ก็กลับไปทั้งสองกษัตรา
ทั้งดาวเดือนเลื่อนลับในเวหา
เสียงบักขาแซ่ซุ่มทุกพุ่มพง
หนอนรินทรพี่น้องทั้งสองสรง
ที่หว่างวงหิมวาพนาวัน ฯ

๑ จะกล่าวถึงเทวาศักดาเดช
 ในแคว้นแคว้นแดนจังหวัดหัตถ์กัณฐ์
 บ้างสำรวจสรรพสันต์ประสานเสียง
 แต่เราจะสุขไม่ทุกข์ใจ
 เราจะไปจับระบำรำถวายเป็น
 ต่างจับพิณโทนทับสำหรับกร
 เทียวกู่ก้องร้องประกาศกนกกลาเกลื่อน
 ทุกห้วยเหวเปลวปล่องช่องศิลา
 สำแดงกายต่างถวายเป็นพรสวัสดิ์
 ช่วยดับเข็ญเป็นสุขทุกเทวัญ
 เสียงครึกครื้นรื่นเริงบนเชิงผา
 คุรียงค์เย็นเสนาเพราะสำเนียง
 พวกเทวาคว่าหัตถ์กระหวัดกอด
 นางฟ้าบิบัติบัตตสลักกร
 พระโคบุตรชวนน้องประคองขึ้น
 เห็นเทวาคว่าไขว่กันเวียนวง
 เทวารำทำกระบวนชวนอัคร
 ตีวงเวียนเวียนไล่กันไปมา
 เสียงหน้าทับรับพิณประสานเสียง
 จับระบำรำถวายเป็นหลายกระบวน

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์องค์อรุณ
 ครั้นเทวาคลาไคลไปวิมาน

ตามประเทศแถวป่าพนาสนันท์
 เห็นกุ่มกุ่มที่สิ้นชีวิตสว่างใจ
 ส่งสำเนียงบอกกันอยู่ห้วนไห
 ด้วยหน่อไทพระอาทิตย์ฤทธิรอน
 พระโคมฉายหยุดอยู่เนินสิงขร
 ชวนอัครนางเทพกัลยา
 แล้วลอยเลื่อนมาในพระเวหา
 มายังเขาเหมราพร้อมหน้ากัน
 มากำจัดพาลาให้อาสน์
 แล้วชวนกันพ่อนรำบำเรอเรียง
 ผุ่งเทวากรีดกรายถวายเป็นเสียง
 นางฟ้าเรียงขับขานประสานกร
 ประสานสอดฉวยฉลุคุดอัคร
 ผุ่งวานรตุนางสำอององค์
 สำราญรื่นเชยชมสมประสงค์
 พระสรรวาทรงทอดพระเนตรทั้งสองรา
 ทำกรีดกรเปลี่ยนซ้ายแล้วย้ายขวา
 พวกลิงป่าดงตามกระบวน
 เสนาะล้ำสำเนียงร้องโหยหวน
 แล้วยกชวนกันครวไลไปวิมาน ฯ
 ทังพวกขุนวานรเกษมศานต์
 กระบี่กรานก้มกราบกับบาทา

เชิญเสด็จสององค์ทรงสนาน
ประกอบด้วยโกสุมปทุมมา

๐ พระฟั่งสารแสนภริมย์ด้วยสมจิต
กับพวกลิงแหวดล้อมไปพร้อมกัน
เดินพลาทางชมเนินสิงขร
เป็นหุบห้องช่องหินคูหามี
ที่เนินผาเป็นศิลาเว้งชะวาก
ที่หน้าผาภูเขาเรียบเทียบไม้โคน
เสด็จถึงห้องธารละหานน้ำ
จอกกระจับดับเต่าชันเคียงกัน
ดูเด่นดอกออกผกากระดากาษ
บ้างว่ายเรียงเคียงกันเป็นหล่นมา
แล้วปลดเปลืองเครื่องทรงสร้อยสะอึ่ง
ทั้งสององค์ลงทรงแสนสำราญ
บ้างไล่ไลศโตดดำเทียวคลำหา
เทียวชุกช่อนแอบตัวไบบัวบัง
คงคาใสในกระแสนเลตนัด
ที่อยู่โยงไล่ขยำคลำทะกาย
พระสรองชลสุรียนลงบ้ายคล้อย
ชันจากน้ำลำธารสำราญใจ
พระโฉมยงทรงเครื่องดั่งเทพบุตร
อยู่ที่เขาเหมมราชวนสายัณห์

ที่ในธารอมฤตบนเนินผา
ทั้งคงคาเย็นใสสะอาดครัน ๆ

ประคองชิตน้องชายแล้วผายผัน
จรจรลเลียบเดินเนินศิรี
ชะง่าชะง่อนวังเว้งศิรีศรี
ดูเหมือนที่สัตว์สิงจะวังโจน
ดูหลายหลากแลไปรงตั้งโรงโชน
ที่ไบโกร่นแอบโกรกชะงอกชัน
วิไลกว้างใหญ่ในไพรสณฑ์
บุษบันโกสุมปทุมมา
นำสะอาดใสเย็นเห็นมัจฉา
กุมาราเลียบคอยู่ริมธาร
พวกฝูงลิงต่างก็เล่นกระแสนสาร
เสียงประสานสรวลสันต์สนั่นดัง
เล่นบิ่คตาอยู่โยงให้ผินหลัง
บ้างแอบฟังบ้างก็ดำกำบังกาย
เหมือนครุฑอัคเอนอกผงกหงาย
เขม้นหมายจับปลัดสะบัดไป
ชวนน้องน้อยร่วมจิตพิสมัย
พวกลิงไพรพร้อมเพรียงอยู่เรียงรัน
ดั่งหนึ่งอัคนิรุทรนรังสรรค์
พระทรงธรรมโลมลาฝูงวานร

จงปกป้องครองกันให้ผาสุก
เราพี่น้องสองราจะลาจร

๑ ฝ่ายพญาพานรินทร์ไต่ยินสั่ง
ทั้งกระบี่พลพวกโยธา
ถึงเป็นตายไม่เสียดายแก่ชีวาตม์
พระโลมเล่าเอาใจพวกวานร
เมื่อนานไปคงจะได้มาพบพัศตร์
อันตัวเราพี่น้องทั้งสองชาย
ฝูงวานรอ่อนเกศลงกรานกราบ
พระรับพรพานรินทร์ด้วยยินดี
ลี้วลี้วปลิวมาเหมือนนวยุพัศ
สิงชะเง้อแลตามจนลับตา
สองพระองค์เหาะตรงเข้าใกล้บเมฆ
ตั้งปีแก้วแว่ววับจับพระทัย

๑ พระโคบุตรอนุชาพากันเหาะ
เห็นเงาะป่าหาปูมาปะกัน
ที่ตัวกล้าไม่ถอยตบต้อยโขก
ลุ่มถลาชวนเซอยู่แก๊ง
ขึ้นอารมณ์ชมป่าพฤกษาชาติ
พระชวนน้องเดินพนมเที่ยวชมไพร

๑ จะกล่าวถึงอสุรีขนิษัณห์
เห็นพี่น้องสององค์ทรงเจริญ

อย่ามีทุกข์จงภิญโญสโมสร
ชมนครจักรพรรดิภักษัตรา ฯ

น้ำตาหลังไหลนองลงโซมหน้า
ต่างโศการ่ำให้อาลัยวอน
ขอรอบบาทสององค์พระทรงศร
ท่านอย่าจรไปให้ยากลำบากกาย
จงอยู่รักษากันอย่าผันผาย
ไม่สบายก็เที่ยวไปตามที่
ศิโรราบอวยชัยพระโฉมศรี
แล้วชวนน้องจรลี้ขนิษมา
งามจรสร้างเรื่องพระเวหา
ต่างโศกาโศกเศร้าเปล่าฤทัย
เสนาะเสียงการเวกนั้นเย็นไส
สำราญใจลอยชมพนมวัน ฯ
ข้ามละเมาะเนินผาพนาสณฑ์
ทำตุตันเตะต้อยกันตั้งตั้ง
เสียงดังโปกเหวียงบ่ตถูกหมัดบั้ง
โดยกำลังข้างโคงไชย่งไป
จตุบาทเสื่อสิงห์วิ่งไสว
เก็บดอกไม้เล่นปลางตามหว่างเนิน ฯ

อยู่สำนักในลำเนาภูเขาเขิน
เที่ยวเล่นเพลินต้นคั่นอรัญญา

ฟังแรกรูปร่างรูปร่างสำอางเอี่ยม
 เนตรโขงโก่งวาดเพียงบาดตา
 คูสองปรางเหมือนมะปรางเมื่อแรกปลิด
 นึกนึกจะสะอึกเข้าอุ่มองค์
 จะกลับแก่งแปลงเพศเสียจากยักษ์
 แล้วอ่านเวทเพศยักษ์ก็สูญไป
 ทงสองเต้าเต่งตงตงบัวหลวง
 ทำแก่งเมินเดินทรงโคกามา
 พระโคบุตรสุริยวาราทฐี
 พอใกล้องค์ทรงวิ้งมาลนลาน
 เป็นไรน้องร้องให้ไม่เห็นเพื่อน
 ไม่กลัวสัตว์เสือกสี่หีบี่ทา
 ยักขึ้นฟังคำทำสะอื้น
 พระบิดาพาน้องมาเล่นไฟ
 ฉันทลงชมมิ่งไม้ไฟพรพุกษา
 พระโปรคด้วยช่วยพาเข้าจรดล
 ทงแก้วแหวนแสนทรพย์ซึ่งสิ่งของ
 เป็นสัจจวาจาน้องพาที่
 ทงสององค์หลงกลอินางยักษ์
 สงสารเจ้าเสาวภาคย์ลำบากกาย
 ถึงแก้วแหวนแสนทรพย์จะนับโกฏ
 เราจะช่วยนิรมลให้พ้นภัย

งามเสียมน่ารักเป็นหนักหนา
 กิริยาขำคมก็สมทรง
 ให้ปลื้มจิตแลแลเคียงหลง
 กลัวจะทรงพระพิโรธกริ้วโกรธไป
 คงสมศักดิ์เหมือนนาคพิสมัย
 งามวิไลล้ำนางสำอางตา
 พอเต็มทรวงกำดัดชมทงชายขวา
 ที่ตรงหน้าพี่น้องสองกุมาร
 สำคัญคิดว่ามนุษย์สุดสงสาร
 พจมานไถ่ถามตามเมตตา
 ในกลางเถื่อนวังเวียงชะวากผา
 อนิจจาเกินเดียน่าเปลี่ยวใจ
 แล้วหยุดยืนเซ็ดชลนัยน์ไหล
 ละเลิงไล่มฤคิกับริพล
 หมายจะกลับพารากัซัดสน
 พอให้พ้นหิมวาถึงธานี
 จะกอบกองแทนคุณพระโสมศรี
 ช่วยชีวิตน้องไวอย่าให้ตาย
 ไม่ประจักษ์คิดว่าจริงก็ใจหาย
 จะพาสายสุดสวาทไปเวียงชัย
 ไม่ประโยชน์เลยนะน้องอย่าหมองไหม้
 อยู่ถึงไหนแก้วตาจะพาร

อสุรีตีใจเข้าเคียงข้าง
 บอกรบืออยู่ตรงที่ทิศอุดร
 ได้สมรภัยกษัตริย์ไม่วายยม
 เดินพลางดูพลางไม่วางตา
 พระตกใจว่าอะไรนั่นแก้วพิ
 เมื่อตะกั๋วไหวไหวอยู่ในพง
 ทงสององค์หลงเชออัยกษ
 อย่าหวาดหวั่นพรันในพระทัยเลย
 อัยกษ์แปลงแกล้งถามถึงนามนก
 พระบอกนามตามชื่อสกุณา
 โนนแน่เจ้าเขาไฟนั่นไก่อ้า
 ผุงกาลิงจับกิ่งแสงลงพัน
 จัตุบาทผาดผยของลำพองไผ
 กระทบเต็นเล่นหลอกกับลูกสิง
 เย็นพยับอับแสงสุริยง
 กุมาราพายกษ์จำแสงกาย
 ยักขินตีใจเห็นไกลค่า
 ให้เห็นเป็นเวียงวังอลังการ
 ดุณคนอลหม่านร้านตลาด
 จิงชวนสองหน่อไทเข้าในเมือง
 มีทวารบานบังทงแก้ว
 สบแลบงฉากตงอยู่เรียงราย

อยู่หว่างกลางสององค์พระทรงศร
 บทจรเดินตามกันสามรา
 เดินกระหึ่มมาด้วยความเส่นหา
 วิ่งผวาเข้าไปกอดพระโฉมยง
 อสุรีแกล้งบอกหลอกให้หลง
 พยัคฆ์ตงโตใหญ่กระไรเลย
 ว่ามิใช่พยัคฆ์เจ้าพี่เอ๋ย
 แล้วชวนเชยชมในหิมวา
 ผุงวิหคเรียงรายปลายพฤษชา
 สาลิกาจับกิ่งตะโกวัน
 นกกระทาจับต้นกระทิงชัน
 ที่ต้นจันทน์นกตะขาบคาบมะปริง
 กิเลนโจนไล่นางนรสิงห์
 หมุ่มหิงส์แรดข้างเสือกวางทราย
 ชะนีส่งเสียงให้น่าใจหาย
 กำหนดหมายมุ่งทิศอุดรมา
 นิมิตถาด้วยพระเวทของยักษา
 เป็นพาราบ้านช่องนนนงเนื่อง
 คนเกลื่อนกลาดเดินตามถนนเนื่อง
 เดินย่างเยื้องชนปราสาทสุวรรณพราย
 ดุเลศแล้วล้วนวิสูตรสลบไสย
 ดูพรอยพรายอจกลับระยับไฟ

ที่แท่นรัตนบัจฉรณ์เขนยข้าง
 ทวยฤทธิรักษ์หากเห็นให้เป็นไป
 อสุรีเชิณองค์พระทรงฤทธิ
 ทำจะอ่อนวอนสองกุมารา
 แสนสงสารสกุสวาทอนาถเหนือย
 อสุรียิงทวิสวาทชม
 อันชาติรักษ์หมกหอมเนอมมนุษย์
 นึกจะหักคอกินให้สิ้นใจ
 ลุกขนนั่งตงจิตพิณิจโฉม
 กลมอยากราครอนด้วยรูปทรง
 โื้อเสียตายด้วยกายกูเบนิรักษ์
 นึกหันหวนป่วนใจอาลัยครัน
 จูบพระน้องตองแก้มอร่อยริน
 แต่อึดอึดผลัดไพล่กันไปมา
 พระรูปหล่อพ่อคุณของน้องเอ๋ย
 น้องกอดจูบลูบตองประคองชม
 พระโคบุตรสุรียาผวาตั้น
 อียักษ์หลงเคลมด้วยังมัวเซย
 พระโคบุตรคิดในพระทัยกริ่ง
 เผือกอดจูบลูบไล้ไม่หลับนอน
 ได้กลิ่นปากรากษสกีเหม็นสาบ
 มั่นจำแลงแกลิ่งลวงเราหลงมา

เครื่องสำอางวางเรียงเคียงไสว
 พระหน่อไทสององค์ไม่สงกา
 ขันสติดแทนสุวรรณอันเลขา
 เสน่หาพูนเพิ่มเติมอารมณ์
 ก็หลับเรื่อยไปแต่แรกยามปฐม
 เห็นสององค์ลงบรรทมสนิทใน
 เป็นแสนสกุสที่จะอยากนำลายไหล
 แล้วอาลัยรักรูปทงสององค์
 ยิงประโลมลานจิตพิศวง
 ทงสององค์คูละม้ายคล้ายคลึงกัน
 พระยอดรักแจ้งจิตจะบิตผัน
 สุกจะกลนแล้วเข้ากอดพระยอดฟ้า
 แล้วจูบพีหอมชื่นในนาสา
 คังกุลาสายคว้างอยู่กลางลม
 ไม่ตอบรักบ้างเลยเท่าเส้นผม
 พระบรรทมเสียทงคู้ไม่รู้เลย
 ไม่พลิกพิ้นทำนึ่งอิงเขนย
 เผือกอดเกยก่ายตองประคองกร
 ไฉนหญิงจึงมาร่วมสโมสร
 พระอาวรณ์หวาดถวิลในวิญญาน์
 พระทรงทราบแจ้งประจักษ์ว่ายักษา
 อันพารามิไซที่บุรีคน

จึงเสียนาลำธารสะท้อน

ตำริปลาทงนักรุกตม

พระถอยถดปลดเปลืองเอาเครื่องทรง

อนุชานนกันกรุกตม

เชิงฉลาตชาติเชอประยูรศักดิ์

ทำผุดลุกเรียกพี่ว่าพี่อ้า

พระโคบุตรพูดเบาเบาเล่าแถลง

อนนารนเบนอสุรา

บ้านเมืองนวิปริตพิศดเห็น

สนั่นเสียงเสื่อสางเหมือนกลางไพร

อรุณน้อยค่อยสะกิดผัดแล้วพี่

พระโลมเล่าเอาใจพระน้องยา

ขินีมารร้านร้อนกำเริบราก

ฟ้าผิเถิดวันนีประหลาดใจ

แล้วแอบองค์วงวอนจะอ่อนพลอด

พระฟังคำซ้ำแค้นแสนทวี

แล้วหยุดยงรงรอรพระทัยนึ่ง

พอสอนใจไว้จำเป็นตำรา

แล้วยมเยอนเออนอรรถตรัสประภาษ

พี่เป็นชายจะเอากายไปกอดนาง

พี่จะต้องลาเจ้าจวนจะรุ่ง

อัยกษพงคองแค้นแน่นอสุรา

จักจั้นเรไรในไพรสมนต์

อัสเสนกลนอนนิ่งไม่ตึงกาย

มาสวมองค์น้องไว้เหมือนใจหมาย

เห็นสร้อยสายสวมองค์พระทรงธรรม

รู้ประจักษ์แจ้งตามเนอความขำ

แล้วคลานคลำเข้าไปใกล้พระพี่ยา

พี่นึกแคลงในจิตคิดกังขา

พี่นัทรมันเฝ้าจูบจนตกใจ

อนจะเป็นธานินนิมิใช่

ประหลาดใจแล้วเจ้าเราลงมา

เราหลบหนีไปเถิดหรือพระเชษฐา

ว่าซ้ำซ้ำอีกสักหน้อยจึงค่อยไป

ทำอ้าปากหาเวตชนปนปราศรัย

หนาวกระไรเหมือนนรดด้วยวาริ

โปรดช่วยกอดน้องสักหน้อยพระโฉมศรี

นิกจะล้างชีวิให้มรณา

มันเบนหญิงฆ่าตายก็ชายหน้า

จะเช่นฆ่ายักษร้ายคงวายวาง

สายสวาทนิมน้องอย่าหมองหมาง

ไม่มีอย่างเขาจะเยี้ยทงพารา

พระหัตถ์จูงอรุณน้อยเสน่หา

พิโรธว่าไปกับองค์พระทรงฤทธิ์

เสียแรงรักชักรชวณมาเชยชื่น
 จะขึ้นไปก็ไม่ได้ซึ่งชีวิต
 ทงปรารงค์มาศราชวังเป็นหิมเวศ
 โลดถอลดาโถมเข้าโจมตี
 พระโคบุตรหยุดยั้งยับรับ
 ฤทธิรอนกรจิกเกศกุ่มภักดิ์
 อสุรินทร์สนแรงจะแผลงฤทธิ
 พระทรงเดชสังเวชอันางมาร
 ประทานโทษเด็คองค์พระทรงฤทธิ
 อย่าฆ่าเสียให้ตายวายชีวา
 พระแย้มยิ้มพริ้มพรายภิปรายโปรด
 กระทิงถึกมฤคาในป่าร้าง
 จงถ่อมนชนตเป็นที่สุด
 วันหนึ่งถึงชีวาวาย
 นางยักษ์รับอภิวาท^(๑) ถวายสัตย์
 ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตให้วายชนม์
 พระโฉมยงสงสารอิมารนักร
 ทงดวงเคื่อนเลื่อนลับพยัพไพโร
 สุริยันเยียมยอกยคุณุทธเรศ
 สองกษัตริย์ตรัสส่งนางกุ่มภักดิ์
 พระเชษฐานำหน้าอรุณน้อย
 ยักษ์ชะเง้อแลตามจนลับตา

ไม่ถึงคั่นก็มาทำให้ซ้ำจิต
 แล้วแผลงฤทธิกลบร่างอย่างชิน
 สำแดงเดชเหยียบยอกคิริศรี
 ดั่งเสียงสายอสนีสั่นครัน
 กระจ่างจับด้วยกำลังดั่งกั้งหัน
 พระบาทยันเหยียบยักขืนมาร
 ขอชีวิตร้องก้องทงไพโรสานต์
 ยักษ์กุ่มกรานกราบกับพระบาท
 ข้าหลงผิดเพราะความเสน่หา
 ขอเป็นข้ากว่าจะม้วยด้วยสัจจัง
 ถ่างคโทษแล้วอย่าทำเหมือนหนหลัง
 ชีวิตยังแล้วอย่าทำให้จำตาย
 เมื่อม้วยมุดจะไปเกิดให้เจ็ดฉาย
 ใต้รอดตายแล้วอุทิศสำหรับรักษาตน
 จะบำหยัดบาปกรรมทำกุศล
 ประจวบจนชีวันนั้นบรรลีย์
 เป็นครูพี่กรู้งแจ้งปัจจุสมย์
 สำเนียงไก่อ้นขานประสานกัน
 สว่างทอหิมเวศพนาสัณฑ์
 จจรลจากเชิงศิลา
 ละลิวลอยมาในห้องพระเวหา
 ก็ไศกายกหัตถ์มัสการ

พระพี่น้องสองเสด็จระเห็จเหิน
 ละลิวลมแลชมจักรวาล
 เป็นเกาะน้อยนคราถคารอบ
 เหมือนจอกน้อยลอยอยู่กลางวาร
 ยมนาสาครกระฉ่อนคลื่น
 มัจฉาชาติกลาตเกลื่อนอยู่กลางชล
 มติมังก์กลิ้งกลอกระลอกซัด
 พระชมชลพ่นฝุ้งโลทร
 พระโคบุตรสุดสวาทกับน้องรัก
 หยุตพักพิงเชิงผาศิลาชัน
 คุไม้ตงตั้งคตมาจัดปลูก
 ระยะยอดสอดแซงแกลังบรรจง
 ที่ไม้ไกร่นยอดโอนมีต่อแอบ
 กาฝากแฝงกล้วยไม้ขึ้นในโพรง
 พฤษยาโคกยงยางที่กลางชฎ
 ที่ไม้พุ่มรุ่มรกเถาว์ลย์พัน
 มะเดื่อคกนกกจับจิกผลสุก
 กั้นเกราไกรกว้างกรวยริมห้วยชล
 โศกระบัตผลัดใบลอออ่อน
 เห็นงเหลืออมเลื่อมแลดูหลายลาย
 กระบือเปลี่ยวเดินตรงลงกินน้ำ
 งเหลืออมโสกโอบกระหวัดเข้ารัศพัน

งามเจริญเลิศลอบจบสงสาร
 เห็นถิ่นฐานแวนแคว้นแดนบุรี
 เกิดประกอบในทวีปชมพูศรี
 พระหัตถ์ชชวนน้องให้ชมชล
 เสียงกรีกกรนโครมฉ่าเป็นท่าฝน
 บ้างผูกพันพองน้ำแล้วคำจร
 ทางกระหวัดว่ายเวียนเตียรสลอน
 ทินกรร่อนกายขึ้นพรายพรรณ
 ครนเห็น้อยนักผ่อนลงตรงไพรสณฑ์
 แล้วชมพรรณมิ่งไม้ที่ในดง
 บ้างมีลูกสุกท่ามงามระหง
 เหมือนไม้องค์ท้าวไทในพระโรง
 ใบแจลบลับพุ่มบุ่มตะโขง
 ที่กิ่งโก่งกอดเกี่ยวประกบกัน
 วายพัดกิ่งแกว่งดั่งกิ่งหัน
 เบนฉัตรชนชอดดอกออกกระคน
 ต้นมะคูกเต็งรังมะสังสน
 ใบร่มต้นราบรื่นเหมือนพินทราย
 ใบแก่ก่อนหล่นหลามมาตามสาย
 กระหวัดกายกอดโศกชะงองงัน
 ทงที่คำเรียวแรงแข็งขยัน
 กระบือคั่นคั่นคังกันคังคัง

พฤษภาศกโยกโยนอยู่ยวบยาบ
 คว้าจกรรจันโตตสุดกำลัง
 ทางกระหวัดรัดไม้ก็คลายหลุด
 สองสัสนชว้างทงสองตัว
 สองกษัตริย์ทศนาแสนสนุก
 พระเอนอิงพิงแผ่นศิลาชม

งูเหลือมคาบควายตั้งอยู่ขึงขัง
 งูเหลือมยังไม่วางขาตกลางตัว
 ศีรษะมุดมัตควายไม้คลายหัว
 คุน้ำกล้วยต่างต่างกลางพนม
 เป็นผาสุกที่ในเชิงศิริม
 ระเรื่อลมร่นร่นชื่นพระทัย ฯ

ตอนที่ ๖

โคบุตรได้นกขุนทองแล้วเข้าเมืองกาหลง

๑ ยังมีบุตรสาธิตาบัณฑิต
 จิตคะนองลงปีกจะบินไป
 สาธิตากัดลาแกลบหลบ
 พอลถึงองค์ทรงฤทธิ์บนครีณ
 สองปีกป้องร้องจ้อคุณพ่อช่วย
 ก็ไผ่ลงตรงพักตร์พระราช
 ทงพี่น้องเข้าประคองเอานกน้อย
 พระหัตถ์ลูบลูกนกอย่าตกใจ
 นร่อยซึ่งรวงรังเจ้าอยู่ไหน
 นกขุนทองบ่งบอกชนวันทา
 ออกเที่ยวเล่นเห็นเหยี่ยวไม่ทันหลีก
 ได้ฟังบุญคุณพ่อจึงรอดตาย
 สองพระองค์ทรงฟังขุนทองพลอด
 นำเอ็นดูรพดเล่นเป็นพันใจ
 อันเหยี่ยวกาสารพดทศตวรรษร้าย
 พระตรัสพลางทางชวนกันเชยชม
 สองกษัตริย์ตรัสชวนสกุณชาติ
 อีเหยี่ยวเฉียวลูกน้อยเป็นรอยลาย
 แล้วชวนน้องประคองนกเหาะระเห็จ
 พระแรมไพรไคลคลานภาค

ขนระบัดฟังชนพอบินได้
 เหยี่ยวตะไกรโฉบฉาบจะคาบกิน
 เหยี่ยวประจบจับปลัดสะบัดคืน
 นกน้อยตีสันกำลังถลามา
 เหยี่ยวจะฉวยลูกกรกเป็นภักษา
 เหยี่ยวถลากลับหันไปทันใด
 เห็นรวิรอยเล็บเหยี่ยวเฉียวเลือกไหล
 เหยี่ยวมันไปลับแล้วนะแก้วตา
 เหยี่ยวจึงไล่ลูกกรกเป็นหนักหนา
 ลูกอยู่ค้ำคอบไม้พระไทรพราย
 มันกางปีกก่อนจับลูกใจหาย
 ลูกถวายเป็นเข้าไท
 เข้าจูบกอดเชยชิดพิสมัย
 เจ้ามาไปด้วยพ่อจะขอชม
 ไม่ให้กรายลูกเลยเท่าเส้นผม
 จนแต่กรมสุริยงเย็นสบาย
 ภาณุมาศสายัณห์จะผันผาย
 ยังเจ็บกายพอกอดอย่าบินบน
 สองเสด็จมาในท้องห้องเวหน
 ประจวบจนเจ็ดราษราตรี

บรรลุลถึงพาราเมืองกาหลง
 พระลอยลมชมราชธานี
 ทงตักกว่านบ้านเรือนโรงหัตถิ
 ทงมารถคชพลอนนคั่นอง
 จะลงไปไถ่ถามแต่ตามชื้อ
 สำนักนอกธานีเห็นคัครัน
 นกขุนทองสององค์พร้อมจิต
 พอเห็นสวนพฤกษาน้ำสำราญ
 ครนถึงจิงลงพลางที่กลางสวน
 ทงสระศรีมีบัวชนบั้งใบ
 เห็นกระท่อมตายายอยู่ท้ายสวน
 ครนถึงเรือนเอนโอบชื้อจำนรรจา
 ท่านตายายอยู่ระคายระคางหมาง
 คุมพฤกษาน้ำชมอุมมติ

๑ ผ่ายตายายใจหายเมื่อแลเห็น
 ทงสองทรงตั้งองค์อมรินทร์
 แล้วยบยงตงสติตอบสนอง
 เจ้าเป็นนายหรือชายสัญจรไพร
 นี้สวนหลวงมีกระทรวงกษัตริย์สร้าง
 ให้ชำเฒ่าเฝ้าใส่ฝูงค่างลิง

๑ พระฟังสารสองเฒ่าเล่าแถลง
 ว่าจอมจักรพัตราริตามิ

พอสूरियรุ่งรางสว่างศรี
 ประกอบมีปรากฏมาศปราสาททอง
 ทลอมมีร้านรายขายข้าวของ
 นครของใครหนอสนุกครัน
 จะอิงออกตกใจทงไอศวรรย์
 ถามสำคัญนคราคูอาการ
 พลางพินิจหาที่รโหฐาน
 นฤบาลรีบเหาะระเห็จไป
 พระชชวณให้น้องชมพฤกษาไสว
 ตำหนักใหญ่งามหยาดสะอาดตา
 พระชชวณคลาไคลเข้าไปหา
 จิงตรัสว่าปราศรัยเป็นไมตรี
 นี้ใครสร้างพระตำหนักแลสวนศรี
 ไม่เห็นมีคนผู้มาเก็บกิน ฯ

มองเขม้นเพ่งพิศคิดถวิล
 สองเฒ่าสนสมประดีไม่มีใจ
 พ่อทงสองเจ้าเข้ามาแต่ไหน
 ขอรภัยเกิดจิงแจ้งแห่งความจริง
 ประทานนางองค์ธิดาพระยาหญิง
 แล้วหมอบนิงก้มหน้าไม่พาทิ ฯ

ประจักษ์แจ้งฤทัยพระโฉมศรี
 ให้อินดีเป็นคู่ช่วยเคยประกอง

จึงตรัสว่าตายายอย่าพรายแพรง
 เจตนาหานางเป็นคู่ครอง
 อันลูกสาวเจ้านายของยายนั้น
 พระบุตรกับบุรุษนั้นชื่อไร
 แม้นเหมือนหมายยายตาอย่าเศร้าหมอง
 สองตายายแก้ให้ว่าพระโคมยง
 ถึงเงินทองจะมากองให้ท่วมเกศ
 แม้นรู้ว่าข้าสอพระบุตร
 แต่ชื่อเสียงรู้เพียงจะบอกได้
 ทูลกระหม่อมจอมเมืองมิ่งมงคล
 ได้ดำรงนคราเมืองกาหลง
 ชื่ออำพันมาลาพะงางอน
 ถึงรูปเขียนเขียนวาดสะอาดเอี่ยม
 เหมือนรูปพ่อเห็นพอจะคล้ายคลึง

๑ พระฟุ้งข่าวกล่าวโคมประโลมจิต
 หยิบจินตมาจากพระน้องชาย
 กวักพระหัตถ์ตรัสเรียกทั้งสองเฒ่า
 ถึงเรื่องรักจะไม่ชักให้สมปอง
 ช่วยปกปิดกิตติศัพท์ให้สูญหาย
 พระตรัสพลางอย่างขันตำหนักปล้น
 สนธยาจะไปหาเจ้าถึงห้อง
 ถ้าเล่าโคมโคมยงไม่ปลงใจ

จงเล่าแจ้งความจริงสิ่งทั้งสอง
 ทงพี่น้องจากเมืองมาเดินไพร
 คูผิวพรรณชั้นชาสักร์เพียงไหน
 ช่วยบอกให้รู้ความแต่ตามตรง
 ทงเงินทองกองให้งามตามประสงค์
 พ่อคุณจงกรุณาอย่าพาที
 ลูกเกรงเดชพระผู้ผ่านบุรีศรี
 ทราบคดีตายายจะวายชนม์
 ที่จะให้สมจิตคิดขัดสน
 ชื่อท้าวหลววิราชเจริญพร
 อันนามองค์บุตรีศรีสมร
 อรชรน้อยแฉ่งตั้งแกลังกลึง
 จะเทียบเทียมพระลูกเจ้าไม่เท่าถึง
 อย่าอ้ออิงให้เขารู้เอ็นดูยาย ฯ
 พระทัยคิดเหมือนจะเห็นนางโคมฉาย
 พระนิกให้ตายายเป็นเงินทอง
 จงมาเอาไว้เถิดอย่าหม่นหมอง
 เราพี่น้องขอสำนักตำหนักจันทน์
 พอสบายแล้วเราจะผายผัน
 ให้บ้วนบั้นถึงสายสวาทเพียงชาติใจ
 ที่อยู่ของน้องรักตำหนักไหน
 ก็ผิดในธรรมดาปรีชาชาย

จะรุกรบบีตรงค์ให้ส่งเจ้า

แม่ขวัญเมืองจะได้เคื่องเรื่องระคาย

จึงตรัสเรียกสาธิตกาเข้ามาใกล้

จะได้หรือมิได้เล่าเจ้าขุนทอง

มากลิ่งเกล้าก็จะได้ตั้งใจหมาย

จำเบี่ยงบ้ายถ่ายความตามทำนอง

พอจะใช้ให้เจ้าถือสารสนอง

ดูทำนองเล่าโลมนางโฉมยง ฯ

๔
ตอนที่ ๗

๓ ๓
นกขุนทองถือนั่งสอดถวายนางอำพันมาลา

๑ ขุนทองรับอภิวันท์รำพันพลอด
ลูกอาสาว่าจะได้ตั้งใจ
จะพูดพลอดสอดคล้องให้ต้องจิต
ปะเลาะเลียบเลียมชวนให้รวนเร

๑ พระกอดจูบลูบลูสาธิตาแก้ว
ระงับภัยที่จะไปในกลางทาง
นกขุนทองบ่อบ่อกเคารพรับ
ชั้นลอยลมไปในหว่างกลางนภา
โศกสลับรับเหตุสังเกตจิต
มีต้นกร่างข้างเกลปราสาทชัย
นัยน์ตาสอดตลอดแลเห็นเกลแยม
หัวเราะร่าอยู่หน้าพระเกลทอง

๑ โฉมอำพันมาลาไสยาหลับ
นางลงจากแท่นรัตนัชชवाल
พอเสียงอาคนกฉลาดเข้าแอบลับ
สะอาดเอี่ยมเทียมเทพธิดา
ทำเลียบเมินเดินมาตรงหน้า मुख
นางเนอเย็นเห็นสาธิตาพลา
ปากเหลืองคังทองคำธรรมชาติ
กะนึ่งในหน้าพระทัยนางเทวี

ลูกจะสอดสืบความตามประสงค์
คุณพ่อคงได้ชมสมคะเน
ตุจรีนางในให้หลายเล่ม
สมคะเนแล้วจะทูลประโลมนาง ๆ
ดีจริงแล้วคิดเหมือนใจไม่ช้คขวาง
อย่านอนค่างกลางดงจงกลับมา
ยื่นขยับไผผันด้วยหรรษา
เข้าพาราร่อนลงตรงวังใน
ว่ามิ่งมิตรอยู่ปรางก็มุขอันสุกใส
สำราญใจลงจับขยับมอง
ไออกระแอมส่งเสียงสำเนียงก้อง
นัยน์ตามองโฉมเฉลาตุเยาวมาลย์ ๆ
ให้วาบวับแว่วเสียงสำเนียงหวาน
แล้วเผยบานพระเกลเหลี่ยมแลมา
นัยน์ตาจับเฟ่งพิศขนิษฐา
สาธิตาพิศวงด้วยองค์นาง
ยื่นหัวชุกใช้ชนบนกึ่งกร่าง
งามสำอางเลิศล้ำสกุณี
ชนสะอาดผาดฆ่าดูดำสี
เมื่อตะกชะรอยเสียงสาธิตา

คำริพลางนางเรียกขุนทองเอ๋ย
หัวเราะหยอกหลอกแม่ให้แลมา

๑ นกขุนทองหัวร่อแล้วขอโทษ
เมื่อแรกมาเห็นหน้าพระแก้วบัง
มิชอบใจจะว่าใครมาพูดแจ้ว
จะให้สาวชาววังมาจับตัว

๒ ฟังเสนาะเพราะเสียงสำเนียงนก
แม่เจ้าเอ๋ยรูจริงทุกสิ่งอัน
มานี้เกิดเจ้าสาธิกาเอ๋ย
ข้าวกับไข่แม่จะใส่จานทองรอง

๓ สกุนตีปีกหัวร่อว่า
ครั้นเข้าชิดแล้วจะบีตพระแก้วไว้

๔ อนิจจว่าเปลา่ตอกเจ้าเอ๋ย
จะจับเจ้าไว้ทำไมที่ในกรง
จริงกระนั้นหรือฉันจะไปหา
หัวเราะร่าว่าเจ้าแม่กรุณัง
จะให้จริงทั้งมาเกิดเจ้าแม่
พอกำไปเข้ากลับมารับประทาน
คิดเจ้าใจแข็งเสียแรงปลอบ
บุญแม่น้อยมิไต่อุ้มเจ้าขุนทอง
นกขุนทองบ่อบกเคารพรับ
อนิจจาผิดล้นพนักกำลัง

เป็นไรเลยเสียไม่พูดเล่าบ่กษา
แล้วเมินหน้าเสียไม่พูดให้แม่ฟัง ฯ

อย่าถือโกรธลูกไม่มีนัยน์ตาหลัง
แต่พูดพลั่งออกไปนิตยังคิดกลัว
ถ้ากรวแล้วว่าขุนทองนชาติชั่ว
ลูกก็กลัวที่จะไปไม่ใคร่ทัน ฯ

นางลอบอกแล้วก็ทรงพระสรวลสันต์
แล้วรับขวัญเรียกสาธิกาทอง
ให้แม่เซยแต่พอชื่นอารมณ์หมอง
เจ้าขุนทองเข้ามาชิมให้อิ่มใจ ฯ

เจ้าแม่จ๋ามาลวงให้หลงไหล
แม่คงจับลูกได้ไวใส่กรง ฯ

แม่ไม่เคยลวงใครให้หลงหลง
แม่ชมเซยแล้วจะส่งไปรวงรัง
สาธิกาทำขยับแล้วกลับหลัง
ลูกฝรั่งหรืออะไรจะให้ทาน
แต่พอแก่แสบท้องเบ็นของหวาน
อ่างพยานกึ่งกว้างกับปรางค์ทอง
คิดเห็นชอบหรือโฉนให้ทั้งของ
นุชน้องเจ้าจับพระแก้วบัง
น้อมค่านับขยับบินแล้วผินหลัง
นี้หรือยังจะรักไปให้ยศยาว

ก็สามทออารมณ์เราทำชั่ว
 โอ้เคราะห์ร้ายเรอรังมาทงคราว
 ทำยกปีกเหมือนจะตาไปอากาศ
 มาเถิดมาสาธิกาย่าโกรธเลย
 นกขุนทองว่าฉันล่องใจเจ้าแม่
 คอยรับลูกเถิดจะโผนโจนลงไป
 แล้วอย่างเหยียบเสียบโจนจากกิ่งกว้าง
 นางผวาคว่ารับขุนทองปล้น
 เอาจานทองมารองข้าวกับไข่คลุก
 ลูกฝรั่งมังคุดอันโอชา
 เจ้าแม่จำถ้าลูกกินอิ่มแล้ว
 นางยิ้มหลอกหยอกนกให้ตกใจ
 เออเน้แน่แม่จะถามเนื้อความหน่อย
 มาท่องเทียวอดอยากลำบากครั้น
 สาธิกาแสนกลเห็นคนว่าง
 ไม่ทุกข์ร้อนก็จะนอนให้แม่เซย
 แม้นแม่รู้ความหลังจะสั่งเวช
 ด้วยเจ้าพ่อพี่น้องทงสององค์
 ฟังแรกกรุ่นรูปร่างกับเจ้าแม่
 ว่าโฉมงามองค์หนึ่งในธรณี
 ว่าทรงโฉมงามประโลมวิไลโลก
 แต่พี่น้องสององค์กับสาธิกา

ท่านรักตัวแล้วยังต้องทำอ้อจาว
 ฉันลาเจ้าแม่แล้วอย่าโกรธเลย
 สุกสวาทผลักบานบัญญัติขรเผย
 แม่เจ้าเอ๋ยใจน้อยนี้สุดใจ
 คิคอยู่แต่จะไม่เผยบัญญัติให้
 ลูกอ่อนใจเสบท้องมาสองวัน
 พอถึงนางเหมือนจะตกทำหกหัน
 แล้วรับขวัญจูบกอดเจ้าสาธิกา
 กล้วยน้ำสุกปอกส่งให้บักษา
 สาธิกากินพลอดเจาะฉอดไป
 จะปล่อยแก้วสาธิกาหรือหาไม่
 ถึงมือแล้วจะไปจากเห็นยากครั้น
 เขาเลี้ยงปล่อยหรืออยู่ป่าพนาสันต์
 อยู่ด้วยกันเถิดเป็นโรย่าไปเลย
 ได้ทำทางก็ตอบสารเฉลย
 นี้ใครเลยจะแจ้งที่ใจจง
 ซึ่งทุเรศมรรคาในป่าระหง
 เบนเขอวงศักรพรรดิสวัสดิ
 เขาลือแซ่เฟื่องฟุ้งทงกรุงศรี
 เป็นบุตรจักรพรรดิเกษัตรา
 เธอแสนโศกมาเสาะแสวงหา
 ถึงพาราเจ้าแม่ได้สามวัน

มาพบเหยี่ยวเฉียวโจบลูกบินหนี
ครันพื้นเหยี่ยวเที่ยวหาไม่พบกัน
ได้กินข้าวคลุกไข่ของเจ้าแม่
พระพักตร์งามยามโศกจะโรยรา

๑ นางพิ้งค่านกสาธิตาเล่า
ให้บันบ่วนครวญคิดถึงภูมินทร์
นางเสแสร้งแกล้งซกเจ้าบ่กษา
ถ้าคุณพ่อเป็นเจ้าเหมือนเล่ากัน
จริงจริงหรือชื่อไรเล่าเจ้าพ่อ
นกขุนทองต้องใจกระไรเลย

๑ ตามแต่เยาะเกิดเป็นเคราะห์ของลูกร้าย พระโหมฉายเธอไม่มากกว่าได้
ถึงมิหลอกก็แต่พอประโลมใจ
หญิงที่เห็นแว่นไว้แต่เจ้าแม่
ไม่เชื่อแล้วถึงจะเล่าไม่เข้าการ

๑ นางพิ้งนกยกายอชะลอโหม
พิ้งบ่กษาว่าประหลาดพูดพาดพัน
คำริพลางนางแกล้งกระซิบสั่ง
อย่าบอกเล่าว่าเข้ามาปรารค์ปรา
เมื่อแรกคิดว่าเจ้ามาแต่ป่า
ได้จับผิดนิตหน้อยก็แล้วไป

๑ นกขุนทองรู้ทำนองว่านางแกล้ง
แม่ให้ทานข้าวกับไข่มิใช่ซัง

มันตามตีสาธิตาแทบอาสัญ
จึงโศกศัลย์ตกยากลำบากมา
สงสารแต่เจ้าพ่อของบ่กษา
ทำมารยายื่นเหงาไม่จิกกิน ฯ

โอ้แม่เจ้าช่างจำได้เสร็จสิ้น
แต่ได้ยินกล่าวโหมให้ชันครัน
สาธิตาปิดดอกกระมังนั้น
จะดันดันหากูไม่ควรเลย
มิรูปหล่อหรือเจ้าสาธิตาเอ๋ย
จะชมเชยชวนคบเผ่ารบไป ฯ

บุรุษในธรณีไม่มีปาน
จะงามแก่กันได้ไม่หักหาญ
มาอยู่นานแล้วจะลาไปหากัน ฯ
ยิ่งประโลมลานจิตคิดกระสัน
หรือทรงธรรมใช้สาธิตามา
แม่นกลับหลังพบคุณพ่อของบ่กษา
คุณพ่อเจ้าเธอจะว่าไม่เกรงใจ
ไม่แจ้งว่าคุณพ่อเจ้ารักใคร่
รำคาญใจเขาจะว่าตุน่าซัง ฯ

ทำเสแสร้งตอบไปเหมือนใจหวัง
ถึงมิส่งลูกจะบอกทำไมมี

เป็นการด่วนจวนจะจรไปหากู้
นั้นจะลาเจ้าแม่อยู่จตุ

๑ นางขยับจับสาธิตากอด
กลัวบ่กษาจะมีทูลพระภูธร
จะสั่งไปให้บอกก็อายจิต
เล่าโลมลูบจูบกอดสกุณา
แม่นเจ้าพ่อพบสาธิตาเข้า
พ่อหนีมาให้แม่ชมพอสมรัก
รำพันพลางทางหยิบสุคนธ์วัน
ให้รู้ถึงทรงธรรมด้วยปัญญา

๑ ขุนทองเคารพจบปีกขึ้นเหนือเกล้า จะลาเจ้าแม่แล้วอย่าโหยให้
พอบพบพ่อลูกจะมาอย่าอาลัย

๑ นางเยี่ยมแกลแลคจูณลับเนตร
ไม่เล่นด้วยสาวสนมพนักงาน

๑ ฝ่ายขุนทองบินถลามมาถึงสวน
จูบขุนทองสองรสสุคนธา

๑ พระโคบุตรสุดสวาทด้วยนภพลอด
หอมระรินชื่นใจกระแจจะจันทน์
จึงยมเยอนเออนถามไปตามเล่ห์
ใครทาเบี่ยงเตงตัวให้ทราวมเซย

เจ้าแม่อยู่จะมาบ้างในปรารงค์ศรี
แล้วทำที่จะบินออกนอกบัญชร ฯ

ระทวยทอตฤทัยสะท้อนถอน
เธอจะจรไปเสียจากพารา
แต่นึกคิดบ่วนบั้นกระสันหา
สาธิตาเอ๋ยแม่เซยไม่สิ้นรัก
จะพาเจ้าจรไปจากไตรจักร
อย่าเพื่อหักหวนไปเสียไกลตา
อันหอมชื่นมาชโลมเจ้าบ่กษา
สาธิตาแจ้งความก็ตามใจ ฯ

สำราญใจไผผินบินทะยาน ฯ

พุนเทวษพิศวงด้วยสงสาร
อาลัยลานถึงคุณพ่อสาธิตา ฯ

พลางสำรวจพุดจ้อคุณพ่อเจ้า
สาธิตาเจ้าก็เด่นชื่นเพลาล้น ฯ

พระกรกอดสาธิตาแล้วรับขวัญ

เกษมสันต์แจ้งความว่าทราวมเซย
สมคะเนแล้วหรือเจ้าสาธิตาเอ๋ย
เจ้าข้าเอ๋ยหอมหวนรัญจวนใจ ฯ

๑ ขุนทองฟังเจ้าพ่อหัวร่อรำ
แล้วเล่าเรื่องกล่าวโฉมประโลมใจ
ถึงนางในไกรลาสว่างามล้ำ
จะเปรียบกร่อนดั่งวงไอยรา
เปรียบขงเหมือนหนึ่งวงธนูนำ
ดั่งสัตตบุษย์ผูกปริมคองคาแวม
เหมือนเจ้าพ่อพอสมเป็นคู่ชน
ทงสมบัตพิสดานกเื่องนอง

๑ พระฟังนกกโยโฉมให้ปั่นปั่น
พระฟังพลอดเพลิดเพลินเจริญครัน
เอานกแอบแนบชมอารมณ์ชื่น
เย็นพยับอบฟ้านาทานอง
ชวนอรุณขุนทองชนแท่นรัตน
พระโคบุตรสุริยาพะงางอน
โอ้อำพันขวัญใจวิไลลักษณ์
นกลมาเล่าเหมือนหนึ่งเจ้าจะปราณี
ให้ขวัญเมืองรู้เรื่องราวเรียมรัก
ยิ่งกลดกลุมรุ่มร้อนดั่งเพลิงแรง
จะใกล้หลับคลบคล้ายเหมือนสายสวาท
พระหัตถ์สอดกอดน่องประคองคิ
นิจจาเจ้าเยาวลักษณ์วิไลโฉม
อรุณพันต้นปลุกพระภูธร

ลูกอาสาพระองค์ก่ได้
งามวิไลล้ำนางสำอองตา
ไม่งามซ้ำเหมือนเจ้าแม่ของปักษา
จะคสองนัยนาตังนิลแนม
ทงสองเต้าต่งเต่งเปล่งแจลัม
ทงสองแก้มเปรียบอย่างมะปรางทอง
อันชายอื่นแล้วไม่มีเสมอสอง
ตุจทองแกมแก้วประกอบกัน ฯ

ทรงพระสรวลสาธิตกาแล้วรับขวัญ
ถ้าแม่มนเหมือนเล่าเจ้าขุนทอง
หอมระรินพระยงให้อาลัยหมอง
พระตริกตรองถึงแก้วต่ายังอวอร์ด
สองกษัตริย์บรรทมเหนือบรรจถรณ์
อนาถนอนหนึ่งนึกถึงเทวี
จะประจักษ์หรือว่าเรียมอยู่สวนศรี
รุ่งรุ่งจะให้อ่านสารแสดง
แจ้งประจักษ์ตนลิกไม่นึกแห่ง
แต่พลิกเพลงปลาบปลัมไม่ลัมคิต
มาร่วมอาสน์อิงแอบแนบสนิท
แล้วชุมพิตเซยปรางทางสุนทร
งามประโลมล้าเทพอักษร^(๑)
ละเมอนอนเล่าโลมประหลาดครัน

(๑) เทพอักษร = เทพอัปสร

พระรู้สึกนึกเห็นเมื่อนานี้
 ไม่หลับไหลด้วยพระทัยนั้นผูกพัน
 หอมจำปาดอกกล่าควนในสวนหลวง
 รินรินชื่นอารมณ์เมื่อลมโชย
 สุริยงทรงราชรถเร่ง
 พระต้นขนสรองพัคตร์แลกายา
 ด้วยยอดทองรองเขียนประติษฐาน
 สลักหลังส่งซ้ำประจำไป
 พระสั่งนอกบอกว่าโศกานัก
 อย่าปิดเกลนิทราเมื่อราตรี
 ขุนทองกราบคาบตองจำลองสาร
 ลงจับกว้างข้างเกลปราสาทชัย
 แล้วขุนทองร้องเรียกคุณแม่เจ้า
 นางฟังแจ้วแว้วเสียงสกุณี
 ขุนทองเห็นยกปีกเคารพรับ
 สาลิกาตาทะยานจับบานเกล
 นางกอดแก้วสาลิกาแล้วกล่าวถ้อย
 เอาใส่จานทองคลุกน้ำผึ้งริน
 ลูกประสบพบสองเจ้าพ่อแล้ว
 ว่าหอมกลิ่นบุปผาสุมาลัย
 ฉนั้นไม่บอกออกความว่าเจ้าแม่
 ทงสององค์หลงเชื่อลูกเจรจา

ยิ่งคิดยิ่งสร้อยเศร้าถึงสาวสวรรค์
 จนไก่ขันจวนรุ่งนาค้างไปรย
 เรณูร่วงหอมหวานรัฐจวนไทย
 พระพายโรยพัดเฉื่อยระเรื่อยมา
 ชั้นปลั่งเปล่งหมดเมฆในเวหา
 แล้วจารึกสาราเป็นความใน
 ตามจริตแรกเริ่มจะรักใคร่
 พระมอบให้สาลิกาแล้วพาที
 แล้วลูกรักอยู่บรรทมกับโฉมศรี
 พอชาติหมองยามจะตามไป
 บินทะยานจากสวนพฤกษาไสว
 หนังสือพิงกิ่งไม้ไว้คิบัติ
 เจ้าแม่มามารับเจ้าบักษี
 นางเทวีวังผวามาหน้าเกล
 ขุนทองกลับมาแล้วจะพระเจ้าแม่
 ไหนเจ้าแม่จะให้ข้าวกับไข่กิน
 ให้กล้วยหน้อยข้าวกับไข่เหมือนใจถวิล
 ขุนทองกินทางพลอดจะฉอดไป
 เธอจูบแก้วสาลิกาเป็นไหนไหน
 ทามว่าใครให้แบ่งมาแต่งทา
 ลูกปดแก้วว่าไปเกลือกกลีบบุปผา
 เผ่าจูบกอดสาลิกาไม่อึดใจ

ประเดี้ยวพีเอาไปจูบแล้วน้องจูบ
ลูกหนีมาเสียให้สาแก่ใจ

๑ นางฟังเล่าเศร้าจิตคิดถวิล
ทำแกลังโกรธสาธิตกาด้วยวาจ้ง
เขาทาแบ่งแต่งตัวให้หอมกรุ่น
ซปดพ่อว่าไปเกลือกกลีบอบล
อันคุณพ่อเจ้าหรือกระสือแบ่ง
นี้หรือรูปจะมิงามอร่ามครัน

๑ นกขุนทองพูดแก้ว่าแม่สั่ง
หรือเจ้าแม่อยากให้บอกจะออกไป

๑ นางฟังคำทำโกรธเป็นที่หยอก
ขุนทองตอบไปให้ชอบด้วยปรีชา
ลูกคิดดูเธอยังรักยิ่งรัก
แล้วหัวร่อขอโทษนางเทวี
ว่าแม่เจ้าให้กินข้าวกับไข่คลุก
แบ่งอำพันจันท์จวงกระแจจะทา
ว่าแม่เจ้ามีคุณการุญด้วย
เหมือนเจ้าแม่มีคุณกับบิทร
แต่แสนยากจากเมืองใต้เคืองยิ่ง
จะมาเฝ้าเจ้าแม่ในปรารงค์ชัย

๑ ชะปดแล้วปดเล่าเฝ้าแต่ปด
ยังให้หลอกแล้วหลอกอยู่เนืองเนือง

เฝ้าโลมลูบลูกรักจนเหงื่อไหล
ไม่กลับไปแล้วจะอยู่เสียในวัง ฯ

กลัวภูมินทร์จะไม่แจ้งเหมือนใจหวัง
ข้าเบอพงแล้วเจ้าลนทะเลวน
เอาบุญคุณนั้นไปล้างเสียกลางหน
ราวกับคนไม่เคยพบกระแจจะจันท์
ไม่เคยแต่งอยู่แต่ป่าพนาสณฑ์
เห็นไรฟันเสียสิ้นทุกสิ่งไป ฯ

ไปลับหลังว่าอย่าแจ้งแถลงไข
ลูกดีใจอยากจะอยู่ในพารา ฯ

โยมิบอกจะทำอะไรช้า
พระบิดาเธอจะทำอะไรมี
ไม่รู้จักก็จูบแต่บักษี
เมื่อวานนี้ลูกทูลพระบิดา
ทงสมัสสุกให้ลูกรักนั้นหนักหนา

พระบิดาดีใจแล้วให้พร
จึงให้กล้วยกินอิมสโมสร
ไม่ม้วยมรณก็ไม่ล้มปล้มอาลัย
ไม่มีสิ่งจะแทนพระคุณให้
ก็เกรงใจสองกษัตริย์จะขัดเคือง ฯ

ช่างเลี้ยวสดยนิยาวเป็นราวเรื่อง
ราวกับเรื่องรามเกียรติ์เจียวสาธิตกา

แต่แรกบอกว่าออกไปหลอกพ่อ
 พ่อร้อย^๕สินกินหวานน้ำตาลทา
 อนิจจาไม่ว่าเปล่าหนาเจ้าแม่
 พยานลูกเอามาฟังไว้กิ่งไทร
 พุดพลา^๖งทางบินไปต้นไทรใหญ่
 ก็สนใจไม่วิตกนกขุนทอง
 เจ้ากรม^๗พรหม^๘หยิบใบทองอ่อน
 เป็นความ^๙ซ้ำตามคำสกุณี

๑ ในสารว่าอิศเรศเกษมังกุฎ
 นีราสร้าง^๑แรมวังตั้งพระทัย
 พี่มุ่งหมายมาถวายชีวา^๒วาทม์
 ใบทองแทนแผ่นสุวรรณอันบรรจง
 กล้วย^๓ไกลวง^๔กรง^๕นจนเหลือแสน
 มาถึงองค์พระธิดายุพาพาล
 แม่นมิพบสบสมสวา^๖ทนุช
 เป็นกุศลดลจิตสาลิกาไป
 คำ^๗วัน^๘น^๙พิจะ^{๑๐}มา^{๑๑}สู่^{๑๒}ห^{๑๓}าน^{๑๔}อง
 พอจบสารพจมาน^{๑๕}ที่มี^{๑๖}มา
 แกล้ง^{๑๗}ทรง^{๑๘}ฉีก^{๑๙}ยอด^{๒๐}ด^{๒๑}อง^{๒๒}ที่^{๒๓}ร^{๒๔}อง^{๒๕}เร^{๒๖}อง
 เจ้า^{๒๗}บ^{๒๘}ก^{๒๙}ษ^{๓๐}ค^{๓๑}แล^{๓๒}ว^{๓๓}ไ^{๓๔}ด^{๓๕}เ^{๓๖}เห็น^{๓๗}กัน
 จะ^{๓๘}พา^{๓๙}เจ้า^{๔๐}ชน^{๔๑}ไป^{๔๒}เ^{๔๓}ฝ้า^{๔๔}พระ^{๔๕}บิ^{๔๖}ตุ^{๔๗}เร^{๔๘}ศ
 ยัง^{๔๙}พ^{๕๐}ว^{๕๑}ก^{๕๒}พ^{๕๓}้อง^{๕๔}เจ้า^{๕๕}จะ^{๕๖}มี^{๕๗}ส^{๕๘}ก^{๕๙}ก^{๖๐}ก^{๖๑}น

ประคิษฐ์^๑ต่อ^๒ข้อ^๓กลอน^๔มาย^๕ย^๖น^๗ว่า
 กิน^๘ข้าว^๙ปลา^{๑๐}เสีย^{๑๑}เถิด^{๑๒}เจ้า^{๑๓}ข้า^{๑๔}เข้า^{๑๕}ใจ
 แม้น^{๑๖}ไม่^{๑๗}แน่^{๑๘}แล้ว^{๑๙}จง^{๒๐}พ^{๒๑}ด^{๒๒}ให้^{๒๓}ต^{๒๔}ค^{๒๕}ษ^{๒๖}ย^{๒๗}
 ไม่^{๒๘}เช^{๒๙}อ^{๓๐}ใจ^{๓๑}ฉ^{๓๒}น^{๓๓}จะ^{๓๔}อ^{๓๕}ำ^{๓๖}ง^{๓๗}ท^{๓๘}น^{๓๙}กร^{๔๐}ำ^{๔๑}ร^{๔๒}ำ^{๔๓}ง^{๔๔}ท^{๔๕}อง
 จับ^{๔๖}ก^{๔๗}ิ่ง^{๔๘}ไ^{๔๙}ทร^{๕๐}ไ^{๕๑}พร^{๕๒}ศ^{๕๓}ร^{๕๔}ี^{๕๕}ไม่^{๕๖}มี^{๕๗}ส^{๕๘}อง
 มา^{๕๙}คา^{๖๐}บ^{๖๑}ต^{๖๒}อง^{๖๓}ไป^{๖๔}ถ^{๖๕}ว^{๖๖}าย^{๖๗}น^{๖๘}าง^{๖๙}เท^{๗๐}ว^{๗๑}
 เห็น^{๗๒}อ^{๗๓}ัก^{๗๔}ษ^{๗๕}ร^{๗๖}เร^{๗๗}ือ^{๗๘}ง^{๗๙}ร^{๘๐}า^{๘๑}ช^{๘๒}า^{๘๓}ร^{๘๔}า^{๘๕}ศ^{๘๖}ร^{๘๗}
 พระ^{๘๘}ห^{๘๙}ั^{๙๐}ด^{๙๑}์^{๙๒}ค^{๙๓}ล^{๙๔}ี^{๙๕}น^{๙๖}ี^{๙๗}ง^{๙๘}อ^{๙๙}ำ^{๑๐๐}น^{๑๐๑}สำ^{๑๐๒}ร^{๑๐๓}า^{๑๐๔}ญ^{๑๐๕}ใ^{๑๐๖}จ^{๑๐๗} ๖

พระ^๑โ^๒ก^๓บ^๔ุ^๕ตร^๖เล^๗ิ^๘ศ^๙ล^{๑๐}้า^{๑๑}ใน^{๑๒}ตำ^{๑๓}ใต้
 มา^{๑๔}อยู่^{๑๕}ใน^{๑๖}ส^{๑๗}ว^{๑๘}น^{๑๙}ช^{๒๐}ว^{๒๑}ญ^{๒๒}อัน^{๒๓}บ^{๒๔}ร^{๒๕}ร^{๒๖}จ^{๒๗}
 พระ^{๒๘}จ^{๒๙}อม^{๓๐}นา^{๓๑}ฏ^{๓๒}ก^{๓๓}ล^{๓๔}ยา^{๓๕}เม^{๓๖}ือ^{๓๗}ง^{๓๘}กา^{๓๙}หล^{๔๐}ง
 จิต^{๔๑}จำ^{๔๒}น^{๔๓}ง^{๔๔}ต^{๔๕}ำ^{๔๖}ง^{๔๗}ค^{๔๘}ร^{๔๙}เ^{๕๐}ร^{๕๑}ือ^{๕๒}ง^{๕๓}บ^{๕๔}ร^{๕๕}ร^{๕๖}ณ^{๕๗}า^{๕๘}การ
 ขุน^{๕๙}ท^{๖๐}อง^{๖๑}เท^{๖๒}น^{๖๓}อ^{๖๔}ุ^{๖๕}ป^{๖๖}ุ^{๖๗}ต^{๖๘}ที่^{๖๙}ถ^{๗๐}ือ^{๗๑}ส^{๗๒}าร
 ให้^{๗๓}แจ^{๗๔}ง^{๗๕}การ^{๗๖}เร^{๗๗}ือ^{๗๘}ง^{๗๙}ร^{๘๐}ัก^{๘๑}ป^{๘๒}ระ^{๘๓}จ^{๘๔}ัก^{๘๕}ษ^{๘๖}์^{๘๗}ใจ
 จ^{๘๘}น^{๘๙}ส^{๙๐}ุ^{๙๑}ค^{๙๒}ช^{๙๓}น^{๙๔}ม^{๙๕}ชี^{๙๖}พ^{๙๗}ให้^{๙๘}ต^{๙๙}ค^{๑๐๐}ษ^{๑๐๑}ย^{๑๐๒}
 เร^{๑๐๓}ียม^{๑๐๔}จ^{๑๐๕}ิง^{๑๐๖}ไ^{๑๐๗}้^{๑๐๘}ช^{๑๐๙}ม^{๑๑๐}ก^{๑๑๑}ล^{๑๑๒}ิ^{๑๑๓}น^{๑๑๔}ส^{๑๑๕}ุ^{๑๑๖}ค^{๑๑๗}น^{๑๑๘}ธา
 ข^{๑๑๙}อ^{๑๒๐}ช^{๑๒๑}ม^{๑๒๒}ห^{๑๒๓}ือ^{๑๒๔}ง^{๑๒๕}พระ^{๑๒๖}ตำ^{๑๒๗}ห^{๑๒๘}ัก^{๑๒๙}ข^{๑๓๐}น^{๑๓๑}ิ^{๑๓๒}ษ^{๑๓๓}ฐ^{๑๓๔}า
 พระ^{๑๓๕}ธ^{๑๓๖}ิด^{๑๓๗}า^{๑๓๘}บ^{๑๓๙}ั^{๑๔๐}น^{๑๔๑}บ^{๑๔๒}ั^{๑๔๓}ว^{๑๔๔}น^{๑๔๕}ร^{๑๔๖}ั^{๑๔๗}ญ^{๑๔๘}จ^{๑๔๙}ว^{๑๕๐}น^{๑๕๑}ค^{๑๕๒}ร^{๑๕๓}ัน
 ทำ^{๑๕๔}ที่^{๑๕๕}เค^{๑๕๖}ือ^{๑๕๗}ง^{๑๕๘}ส^{๑๕๙}ก^{๑๖๐}ุ^{๑๖๑}ณ^{๑๖๒}ิ^{๑๖๓}น^{๑๖๔}แล^{๑๖๕}ว^{๑๖๖}ผ^{๑๖๗}ิ^{๑๖๘}น^{๑๖๙}ผ^{๑๗๐}ัน
 เท^{๑๗๑}ย^{๑๗๒}ว^{๑๗๓}ก^{๑๗๔}ล^{๑๗๕}ำ^{๑๗๖}ว^{๑๗๗}ช^{๑๗๘}ว^{๑๗๙}ญ^{๑๘๐}ใ^{๑๘๑}ห^{๑๘๒}ู^{๑๘๓}ร^{๑๘๔}ู^{๑๘๕}ค^{๑๘๖}ุ^{๑๘๗}ค^{๑๘๘}น
 ให้^{๑๘๙}ท^{๑๙๐}ร^{๑๙๑}ง^{๑๙๒}ค^{๑๙๓}เ^{๑๙๔}ช^{๑๙๕}ร^{๑๙๖}ู^{๑๙๗}ค^{๑๙๘}ว^{๑๙๙}า^{๒๐๐}ม^{๒๐๑}ตาม^{๒๐๒}เห^{๒๐๓}ต^{๒๐๔}ุ^{๒๐๕}ผล
 ทำ^{๒๐๖}เล^{๒๐๗}ห^{๒๐๘}์^{๒๐๙}ก^{๒๑๐}ล^{๒๑๑}ล^{๒๑๒}า^{๒๑๓}ม^{๒๑๔}เล^{๒๑๕}ียม^{๒๑๖}ไม่^{๒๑๗}เจ^{๒๑๘}ียม^{๒๑๙}ใจ ๖

๑ สกุนทรที่ไม่ทุกข์ร้อน
 นียอดทองพองลูกประกายใจ

๑ นางยมพลาทางตอบเจ้าบั๊กษิน
 จะยกย่อนช่อนเงื่อนให้เลื่อนความ

๑ โอ้ตายจริงแล้วเจ้าสาธิกาเอ๋ย
 จะฟ้องร้องให้ลูกต้องถูกตี
 พลาชชะย่อนวอนทูลว่าร้อยชั่ง
 นางแก้งเมินเดินไปที่ไสยา
 พลอดประโลมโฉมฉายให้คลายจิต
 โฉมอำพันปั้นปั้นขวัญจวนใจ

พูดอ่อนวอนไปให้ชอบอัชฌาสัย
 ไม่ถามไถ่บ้างเลยแม่ให้แน่ความ ฯ

พ่อร้อยสนสนอาลัยไถลถาม
 เจ้าทำงานแล้วจะเป็นอะไรมี ฯ

ไม่รู้เลยเป็นอย่างไรโฉนนี้
 มีปราณีแล้วกรรมของสาธิกา
 ขอโทษครึ่งหนึ่งเถิดเจ้าแม่เจ้า
 สาธิกาเห็นตามนางทราวม้วย
 แสงอาทิตย์ลวงดับลับไศล
 ตังพระทัยคอยดูพระภูมินทร์ ฯ

ตอนที่ ๘

โคบุตรได้นางอำพันมาลาเป็นชายา

๑ ปางพระหน่อชดช้อยวงศ์พงศ์อาทิตย์ พระทัยคิดถึงสายสวาทไม่ขาดถวิล
สุริยงลงลับสิขรินทร์ พระภูมินทร์ไม่เห็นสาธิกามา
ก็รู้แน่ในอารมณ์ว่าสมรัก ตังพระพักตร์ดูจันทร์ชนเวหา
ครนประณมยามชัชไต้เวลา พระตรัสส่งอนุชาพร้อมชีวิตัน
พิจะลอบไปประโลมโฉมสมร พระน้องนอนเสียเถิกพ้ออย่าผายผัน
พอแสงสริยาจะมาพลัน เจ้าไปค้ำแจ่มจันทร์จะอายุใจ ฯ

๑ อรุณรับแล้วกำชับพระเชษฐา อย่าอยู่ช้าสายแสงพระสุริยไส
เห็นนานนักษัตรจะตามไป ให้ถึงในปรารภมาศปราสาททอง ฯ

๑ ไต้พ้องน้องแผ้วพระทัยขึ้น สาราณรินยินดีไม่มีสอง
ประดับองค์ทรงเครื่องอันเรืองรอง ค่อยเยื้องย่องยุรยาตราศพระกร
เหาะทะยานผ่านมาในอากาศ ทนายปราสาทพระธิดาดวงสมร
ค้ำยแสงจันทร์แจ่มกระจ่างกลางอัมพร พระลอร่อนดูพลางเหมือนกลางวัง
เห็นต้นกร่างข้างปรารภเหมือนค่านก ให้อ้อมอกเหมือนในฤทัยหวัง
ค่อยร่อนลงตรงหน้าบญชรบัง เห็นเกลี้ยงแยมไว้ไม่ใส่ตาล
ประทีปทองส่องสว่างในปรารภรัตน์ เจริบสังคสุรเสียงไม่กล่าวสาร
พระค้อยผลักบญชรรัตน์ชัชวาล นฤบาลเยื้องย่องเข้าห้องปรารภ
ชั้นอารมณ์ชมจากเบนชนชน ผุ่งกำนัลหลับสนิทไม่อาจขนาง
บ้างชาวขาคำเกลี้ยงเป็นปานกลาง เพลิงกระจ่างจับหน้าเป็นนวลคม
พระพิศุคเครื่องสำอางที่วางไว้ เสียมไม้ไผ่น้อยน้อยมาสอยผม
นางนางหลับสนิทไม่บีคนม นัตถุยาตมลิมหลับอยู่กับกาย

บ้างนอนวัดบู้ตโกเขม่าหก
 บ้างเล่นเพื่อนกอดน้องประคองกาย
 ถึงห้องในใส่ล้วนลับแลฉาย
 เป็นรูปเรื่องเมืองฝรั่งชาวลังกา
 พระชมพลาทางรุกวิสูตรกน
 ให้ชิมชาบวบใจพระทัยวับ
 ลงนั่งแอบแนบองค์นุชนาฏ
 พระอิงแอบแนบน้องประคองชม
 โอษฐ์สู้อะตาคะตะชาตบรรจงจ้ม
 ศอระหงตั้งบุหรงสำหรับไพร
 นวพระหัตถ์ทักเทียนล่ออ่อน
 เล็บแหลมแซมช้อยตั้งจักวาง
 ทงสองถันสนทักดอกบัวหลวง
 พลาประคองต้องเต้ามณฑาเซย
 โอบพระกรซ้อนอุ้มแล้วจุมพิต
 โฉมอำพันมาลาผวาองค์
 เบือนสะบัดหัตถาผวาหวาด
 พระกุมกรวอนว่าพะงางาม
 กุศลพิชช่วยอำนาจชัก
 มาอยู่สวนโคกศัลยถึงขวัญเมือง
 ขอเชิญโฉมวรรณชสุคสวาท
 11/07/2566
 อย่ำหวาดหว่นพรนใจนางไฉยา

หวีกระจกโกแบ่งตะเคองหงาย
 พระชมัยชม้อยชมทุกชนมา
 เขียนเป็นลายกำมะลอคุเลขา
 คุพาราแจ่มอร่ามงามระยับ
 เห็นอำพันกัลยานิทราหลับ
 หยุคประทับบนแท่นที่บรรทม
 พิศواسใจเพียงจะเอียงล้ม
 เจ้างามคมขาวขำล้าวิไล
 เหมือนจะยิ้มแย้มรับทั้งหลับไหล
 พระขนงโค้งสุดนัยนานาง
 ลำพระกรกลมละอองทงสองข้าง
 ทงสองปรางเปล่งนวลชวนให้เซย
 เป็นพุ่มพวงงามสุดแรกผุดเผย
 เจ้าพี่เอียนอนนิ่งไม่ตึงองค์
 พระทรงฤทธิ์ปลุกชวนนวลหง
 เห็นพระทรงฤทธิ์ไกรวิไลงาม
 ลงจากอาสน์เมียงเมินให้เขินขาม
 ขอฝากความรักเจ้าอย่าเฝ้าเคื่อง
 ให้สมรักชิดเชื่อแม่เนื้อเหลืออง
 ฟ้าร้างเรื่องให้สาธิกามา
 มาร่วมอาสน์บรรจถรณ์อันเลขา
 พิหมายมาฝากชีวิตกับขวัญใจ ฯ

๑ นางพังสารหวานล้ำค่าละม่อม
นางชม้ายชายคู่พระภูวไนย
พอเนตรน้องตองเนตรพระภูวานาถ
เสียวกระสันหวั่นไหวพระทัยสะเทือน
นำสารวลที่มาจากชนชั้นแท่นรัตน
บรรจถรณ์เคยนอนอยู่ทุกวัน
ภูวานาถมาคหมายฝากชีวิต
ที่นี้เคยหรือมาลวงชะล่าใจ

๑ นิจจាន้องจะมาร้องเอาคนรัก
พี่รักเจ้าจริงจริงอย่าชิงชัง
ถึงตัวตายจะให้ชายเขาเสียชื่อ
พลางประคองตองเต้านนเต็มกร
นี่อะไรไล่จูบประโลมตอง
ช่างไม่เก้อเลยมาเพื่อจ่านรรจา
หยิกค้ายเสียบหนาให้เจ็บตลอคจิต
จนเขาขับแล้วยังจับอยู่กลมเกลียว
พระโอษฐ์อุมจุมพิตสนิทสนม
ปลอบประโลมโฉมน้องตองกระบวน
ตั้งนาครัดดวงแก้วประคองกอด
ตั้งราหูจับพระจันทร์
บ้างกรายกริตติตเสียบจะจับเฉาะ
เสียงบนตึงผิงตามกันสามตั้ง

แจ้งว่าจอมจักรพรรดิพิสมัย
งามวิไลตังพระจันทร์อันเจริญ
สุดสวาทม้อยหมางระคางเขิน
ชม้อยเมินตอบพจมานพลัน
พระมาจัดแจ้งไว้เมื่อไรนั้น
มาบุกบั่นข่มเหงไม่เกรงใจ
เมื่อดับจิตเกิดจะบอกหนทางให้
ไม่กลับไปก็จะร้องไห้ก้องตึง ฯ

ได้พบพักตร์อย่าขับไม่กลับหลัง
จะร้องตึงก็ไม่ร้างนिरาศจร
ตลอคคือว่าได้โลมโฉมสมร
นางคมค้อนปลิดหัตถ์กษัตรา
พี่ร่อน้องนั้นเสียใจจึงเข้าหา
ตามจะว่าเกิดไม่วางเจ้าอย่างเคียว
แม่นไม่คิดแล้วจะหยิกให้เนื้อเขียว
อย่าโกรธเกรี้ยวไปเลยน้องจะหมองนวล
พระเชยชมโฉมหนูสุดสงวน
ทั้งสองสรวลสุขเกษมประสานกร
พระหัตถ์สอดพุ่มพวงดวงสมร
ประชากรก็ประโคมระฆังตั้ง
เอาขันเคาะหม่องกระแตทั้งแตรสังข์
ราหูยังหยุดย่นแล้วคืนกาย

พิรุณโรยโปรยปรอยลงย่อยปริบ
 ภูมรินหอมกลิ่นลงเกลือกกาย
 ต่างหลงเชิงพระละเลิงด้วยชมโฉม
 นางสืมสองจักรพรรดิสวัสดิ์
 หมองสำคัญสนทุมเข้าสืบทศ
 ค่อยกระชิบกระชาบส่งหลังนำตา
 ตวันคับังจึงจะกลับมาหาแก้ว
 โฉมอำพันปั้นปั้นวันรณจวนใจ
 มิเสียทีที่พระว่ากรณ้อง
 คังฝูงฝูงคลึงกลิ่นแล้วบินจร
 หรือหวังหลังหวังรักไปนั้ครศ
 น้องโฉกเขลาเบาจิตผิตสตร์

๐ น้้มิใช่หรือมาใส่เอาเปล่าเปล่า
 น้้ใจจ้้านำตากระเด็น
 มิใช่ซึ่งจะมาร้างนिरาตนุช
 อารมณร์กอกุตสำห้้ห้้ความเสียดาย
 ไม่เห็นทุกซ้้แล้วก็แท้ว่าแม่แกล้ง
 แม่ฟ้งคำฟ้ว่าอย่าอวรณ์

๐ พระทรงโฉมโลมลบแล้วจูบส่ง
 ลงจากอาสน์กรเผยพระเกลบน

11/07/2566

มณฑาทิพปทุมมาลัยบานขยาย
 ๕ ทงสองฝ่ายสบกระบวนให้ยวณย
 หลงประโลมสืมรักเจ้าบ่กษี
 พระสืมที่สวนขวัญอนุชา
 ประคองหัตถ์กอดแก้วขนิษฐา^(๑)
 ๖ ฟ้จะลาแล้วนะน้องอย่าหมองใจ
 สว่างแล้วฟ้จะอยู่กระไรได้
 พलगฟ้ไรครวญคร่ำด้วยคำวอน
 จะจากห้องแรมร้างห่างสมร
 สมสุนทรที่พระเริ่มแต่เคิมที
 ประจักษ์เหตุแล้วไม่ต้องให้หมองศรี
 ๗ ก็ตามทีเกิดเคราะห์จ้่าพะาะเป็น ๗
 ไครบอกเล่าว่าห้วงมาล้งเห็น
 ๘ ถ้าใครเห็นด้วยฟ้บ้างแทบคล้งตาย
 มาวิมุตินิกหมางระคางหมาย
 ๙ กล้วจะอายทีจะองฟ้จ้งจร
 ๑๐ ไม่เคลือบแคลงแล้วจะร้างห่างสมร
 ๑๑ แม้นไม่จรเขาเห็นกายจะอายคน ๗
 ๑๒ นำเนตรหลังไหลนองดั่งฟองฝน
 ๑๓ ฤทธิรณรับรุดมาอุทธาน

(๑) ขนิษฐา = กนิษฐา

พอถึงสวนจวนสว่างสว่างแสง
 พระเข้าห้องกอดน้องแล้วพจมาน
 อรุณย์มพรมพรายภิปรายเปรียบ
 ไม่หาวนอนเลยสักนิตน้องผัดใจ
 พระเยอนบอกยมยอغب้องแก้ว
 เป็นประถมธรรมดาอย่าว่าเลย

๑ สงสารนุชสุดสวาทในวังหลวง
 ไม่วายคิดจิตประหวัดถึงภัสดา
 ชุนทองเอ๋ยเป็นไรเลยไม่พุดบ้าง
 นกฉลาดช่างเฉลยภิเปรยปราย
 เมื่อก็นนอศจรรยเหมือนผ่นเห็น
 รวากับลมเพชหึ่งพัดตั้งตั้ง

๑ นางแย้มยมพรมพักตร์ลูกรักแม่
 เจ้านอนนิมเหตุชุนอศจรรย

๑ อนิจจาชุนทองมาต้องขับ
 แต่บ้างก่อนนสนสาธิตี

๑ นางฟังพลอดกอดสาธิตาน้อย
 ถึงตัวตายก็ไม่วายสวาทแล้ว
 จงเฝ้าห้องนะชุนทองอย่าไปไหน
 ส่งปลางแต่งองค์นางนงลักษณ์
 ภาษาทรงวงสร้อยสะอองรัก
 คำรัสเรียกฝูงก้านัลพนักงาน

กระจ่างแจ่งพินภพจบสถาน
 พอต้นนานแล้วหรือน้องอย่าหมองใจ
 ทูลประเทียบเปรียบเปรยเฉลยไข
 รวากับได้นางฟ้าลงมาเซย
 ถึงตัวบ้างก็ไม่แคล้วแล้วน้องเอ๋ย
 แล้วชมเซยตอบสนองกันสองรา ฯ

สว่างดวงสุริยนบนเวหา
 ประคองกอดสาธิตาไว้กับกาย
 ให้แม่สร้างโศกเศร้าบรรเทาหาย
 ไม่สบายสุดจะบอกให้ใครฟัง
 เผอิญเป็นให้พิกลกว่าหนหลัง
 ฟังหายตั้งลงเมื่อศกฐีสกพลัน ฯ

ช่างพุดแก้ขอบจิตนิมิตผ่น
 ถ้ากระนั้นคาลงนอนพงพี ฯ

ช่างอาภัพไปห่างจากปรารงค์ศรี
 ตั้งแต่นั้นเห็นอาภัพจะลับแล้ว ฯ

ช่างชดช้อยส่งเสียงสำเนียงแจ้ว
 นางกอดแก้วสาธิตาว่าน่ารัก
 แม่จะไปเฝ้าองค์พระทรงศักดิ์
 พอสมศักดิ์สมองค์นางนงคราญ
 นวพระหัตถ์ธำมรงค์วิเชียรฉาน
 เยาวมาลัยอย่างเยื้องช้าเลื่องมา

ถึงปราสาทสององค์พระทรงภพ
 ภูวนาทหวาดจิตเห็นธิดา
 แต่ก่อนงามยามดั่งเดือนฉาย
 ตั้งโกศมฤกรมรินทร์ประคอง
 พระลูกรักศรีรายมีชายชิต
 จะถามนางเห็นจะพรางไม่ต้องการ
 เห็นแนใจแล้วมิได้โองการแจ้ง
 พระทรงเครื่องเยื้องย่องจากห้องมา
 สะพร่งพร้อมเสนาพฤตามาตย์
 เคียงบัลลังก์กระซิบสั่งให้จัดการ
 ผูกพยนต์กลไนให้ลึกล้ำ
 ยักษ์พยนต์ตนหนึ่งให้แฝงกาย

๑ ขุนทหารฟังสารที่ท้าวสั่ง
 เอาเชือกวงตำรงเสกด้วยวิทยา
 บริกรรมซ้ำเสกข้าวสารขัด
 ทงหุ่นหญากรเป็นมารชาญณรงค์
 ภาวนาส่งผ้าพยนต์ยักษ์
 เมื่อไสยาสน์จงพิฆาตกลองสำคัญ
 ครนสำเร็จเสนาเอามาถวาย
 พจมานให้ประทานนางโฉมยง
 ครนถึงปรารงค์นางทูลถวายอาสน์
 โฉมอำพนมาลาพะงางอน

นางเคารพอัญชลีเห็นโอเกศ
 ๕ ทงกายาพระยุพินสิ้นละออง
 มาระคายระคางมีราศีหมอง
 ๗ เป็นรอยต่องซำมีราศีพาน
 จึงคิดพิวพรรณในสณฐาน
 นฤบาลนึ่งพิศตฤตา
 ๕ ครนสายแสงสุรียนบนเวหา
 ออกนงหน้าพระโรงรัตน์ชัชวาล
 ภูวนาทรัสเรียกมนตรีทหาร
 ท่านผู้ชาญจงช่วยล้างในทางอาย
 ช้างนอกทำให้เป็นแท่นวิเชียรฉาย
 คอยจับชายชู้ชิตพระธิดา ๖

ถวายบังคมคัลมาเคหา
 มัดหุ่นหญากรไว้เหมือนใจจง
 ๗ เชือกวัชตเป็นบัลลังก์ทงหงส์
 แล้วบรรจงให้เบนนกลองของสำคัญ
 บุษย์โตมาร่วมรักสาวสวรรค์
 จับกระสนมัดไว้ดั่งใจจง
 จอมนารายณ์ชื่นชมสมประสงค์
 ผูกอนงค์นำหน้าเสนาจร
 ๖ ภูวนาทเชอจำนงให้องค์สมร
 เห็นบรรจถรณ์งามดึกก็ปรีดา

บรรจงจัดผลัดแทนที่สถิต
แต่คิดเร่งสุริยน์ให้สนธยา
อันท้าวหลวิราชอำมาตย์ทหาร
คอยเงี่ยโสตฟังเสียงสำเนียงกลอง

๑ บ้างบพิตรอิศเรศเกษมมกฏ
กับอรุณน้องยาปรีชาชาญ
ครันสุริยงลงลับเหลี่ยมสิงขร
รำลึกถึงขนิษฐาวิลาวณย์
เข้านั่งแนบแอบน้องประคองถนอม
พระทรงเครื่องเยื้องย่องจากห้องใน
พระกรกรีดคิดเกลเสียงคังกัก
นางเผยแกลรับองค์พระทรงปรารงค์
ถนอมแนบแอบน้องประคองกอด
ต่างยวนยี่ปรีดิ์เปรมเกษมใจ

๑ นางนบนอบตอบสนองต้องทำเนียบ
ข้างฝ่ายแทนแสนเล่ห์ของเสนา
มโหรีบีแก้วจะแจ้วเจอย
พระโคบุตรนุชนางให้วังเวง
๕
๑ ทงสององค์ทรงหลับไม่ลืมเนตร
ยักษ์พยนต์รนต์เภาพิณ
ก๊กก้องห้องปรารงค์ปราสาทรัตน
แต่เครื่องเทพสาตรารักษากองค์

ไม่แจ้งจิตนงลักษณ์ว่ายักษา
ภัสดาจะได้ย่างเข้าปรารงค์ทอง
เกษมศานต์ยินดีไม่มีสอง
อยู่ในห้องพระโรงรัตนชัชวาล ฯ
พระโคบุตรสุริย์วงศ์ยอดสงสาร
แสนสำราญอยู่ในห้องตำหนักจันทร์
พระภูธรครวญคิดจิตกระสัน
นางแจ่มจันทร์เห็นจะคอยละห้อยใจ
แล้วแกล้งกล่อมเพลงขับให้หลับไหล
ฤทธิไกรเหาะตรงมาลงปรารงค์
นางนงลักษณ์แจ้งจิตไม่คิดหมาง
พระจูงนางเยื้องย่องเข้าห้องใน
นาสาสอดสมสนิทพิสมัย
บรรทมในแทนทองทงสองรา ฯ

ภิปรายเปรียบสรวลสนันต์ด้วยหรรษา
ก็มารยาส่งเสียงประสานเพลง
ระเรื่อยฟังเสนาะอยู่เหมาะเหมง
สดับเพลงฟังเพลินเจริญศรัน ฯ
ด้วยต้องเวทมนตราเหมือนอาสัณ
แทนสุวรรณรวบรัดจะมัดองค์
สองกษัตริย์หลับสนิทพิศวง
ธำมรงค์สุริย์กาณจน์สังวาลพราย

เป็นจักรพดัดต๊ะเชือกกระซอกซาด
ที่รูปหุ่นก็เป็นจุดแหลกทำลาย

๑ นางสาวสาวชาววังกำลังหลับ
ฝ่ายทหารชาญเวทวิเศษมนต์
แล้วกลับนั่งกริ่งจิตผิดประหลาด
เห็นพยนต์ยับลงเป็นผงคลี
ดูพระองค์ทรงฤทธสนิทหลับ
สังวาลวงเป็นนุขงศ์กระหวัดพัน
แทบขาดจิตด้วยฤทธิษุขงศ์รัต
จึงอ่านเวทแก่นนต์สะกดกาย
ดูแทนหายเห็นแต่สายสังวาลรัต
พระหีบเครื่องประดับมาฉบับพลัน
แล้วทูลความตามโทษที่ทำผิด
แม่นมิโปรดโทษซ้ำก็ควรตาย

วิปลาสลู่แหลกละลายหาย
ต่างวุ่นวายหวนไหวในไฟชยนต์ ฯ

สะกุงวับหวีควิงอยู่สับสน
ยินพยนต์พิฆาตกลองเข้าสองที่
ขุนอามาศย์วิ้งวางมาปรารงค์ศรี
ขุนมนตรีโกรธใจตั้งไฟกลับ
กระโจมจับด้วยกำลังตั้งกัณฑ์
เสนาคันตึงเชือกกลงเสือกกาย
ดินสะบักก็ไม่ไหวให้ใจหาย
ทงสองสายสุดที่รกรูสึกพลัน
เป็นนาคมัดเสนาจะอาสัญ
เสนานนหมอบตัวด้วยกลัวตาย
ได้ประคิษฐ์ทำแทนมาถวาย
หน่อนารายณ์อิศราได้ปรานี ฯ

๘
ตอนที่ ๙

โคบุตรพานางอำพันมาลาหนีไปเมืองพาราณสี

๑ พระพังสารเสนาสารภาพ
จึงแย้มเขื่อนเออนตรัสกับเสนี
พระบิตุรงค์ทรงฤทธานุคึกคึก
เราก็คิดคึกคึกว่าท้าวทวนใจ
ทั้งสองข้างต่างกลุ่มอย่าคุมแค้น
เราก็คือจักรพรรดิภักษัตรา
ขอทูลลาพาน้องไปอุปภิเชก
ถ้าสมเด็จพระบิดาจะปรานี
เมืองพาราณสีบุรีรัตน
สิบห้าวันจึงจะทันวิวิาทนาการ
ออกบัญชาชร่อนลอยไปทางสวรรค์
สงสารนางร้างไปจากไพชยนต์
ถึงบิตรมารดาคณาญาติ
พระทรงโฉมโลมนางให้สร้างใจ
พระเคลือบคล้อยลอลงตรงตำหนัก
อรุณตื่นสรองพักตร์แสนสำราญ

๑ อรุณฟุ้งบังคมพระเชษฐา
นางรับหัตถ์ว้ฒนาด้วยวาจ้ง

๑ นกขุนทองบองปีกชนเหนือเกล้า
นางโอบอุ้มสกุณาให้อาวรณ์

ก็ขับทราบฤทัยพระโฉมศรี
ท่านผู้ปรีชามนต์เป็นพันใจ
ฝ่ายเทวาท้องบืดไม้ตัดชัย
ด้วยมิได้เกรงการที่ท่านมา
ช่วยทูลแทนด้วยเถิดเจ้าเหมือนเราว่า
ชื่อโคบุตรสุรียาสวัสดิ์
เป็นองค์เอกอัครเรศเจริญศรี
เชิญภูมิจงแจ้งไปแต่งงาน
อยู่จังหวัดบูรพาทิศาศสาร
แล้วอุ้มมิ่งเยาวมาลย์เสมอชนม์
กระจำงจันทร์แจ่มฟ้าเวหาหน
แสนกังวลห่วงหลังวังเวงใจ
นุชนาฏแสนทวษน้ำเนตรไหล
มาถึงในสวนขวัญมิทันนาน
ปลุกอรุณน้องรักยอดสงสาร
พระแจ้งการเกิดภยขึ้นในวัง ฯ
แล้ววันทาอรไทเหมือนใจหวัง
อยู่พร้อมพร้งสาธิตาสถาวร ฯ
ลูกเห็นเจ้าแม่มาสโมสร
พ้อตื่นนอนแล้วหรือพลอดจะฉอดไป ฯ

๑ พระโคบุตรสุดแสนเกษมสันต์
 ไก่กระชั้นชั้นเร่งอโณทัย
 เอาแหวนน้อยของพระองค์บรรจงถอด
 แล้วตรัสหยอกบอกส่งกับพั่งา
 ใต้เหาะตามเชษฐาทางอากาศ
 พระตรัสชวนอรุณสกุณี
 ถนอมนวลชวนเหาะขึ้นอากาศ
 เจ้าอรุณขุนทองประคองกัน
 ดาวเดือนเลื่อนลับไศลจะใกล้รุ่ง
 แสนวิเวกมาในเมฆเมฆี

๑ จะกลับกล่าวถึงเสนาอันสามารถ
 ให้ครั้นคร้ามขามเข็ดขยาดครัน
 บ้างยกกรซ่อนอกสะอึกสะอื้น
 ทงเสนาอำมาตย์เพียงขาดใจ
 พวกผู้หญิงวิ่งตามกันอีกทีก็
 เหมือนเจ้าเซ็นเต็นหลามมาตามทาง

๑ ท่านท้าวหลววิราชอนาถนึ่ง
 จากบัลลังก์เสด็จเลยมาเกษขาลา
 มนตร์วิ้งกลิ้งเกลือกมากอดบาท
 พวกผู้หญิงวิ่งตามพลวัน
 แล้วจึงมีสิงหนาทประภาษถาม
 คนหนึ่งตงคนหนึ่งต่อออกจอบแจ

เห็นแสงจันทร์จวนจะลับเหลี่ยมไศล
 ภูไนยรับขวัญนางกัลยา
 มาสวมสอดใส่นิ้วขนิษฐา
 แม่รักษาธำมรงค์ไว้จงดี
 นางน้อมหัตถ์อภิวาทพระโฉมศรี
 จรลีจากสวนคว่นจรัล
 คุโณภาสเพียงเทพรังสรรค์
 นางแจ่มจันทร์เคียงมากับสามี
 รีบหมายมุ่งตรงมาพาราณสี
 ลับบุรีเข้าป่าพนาวัน ๆ

เห็นภูวนาถอุ้มนางมาทางสวรรค์
 ทิ้งก้านัลผูนางที่ปรารค์ใน
 ออกครีครันให้หาน้ำตาไหล
 ก็วิ่งไขว่รีบจรมาจากปรารค์
 สะอื้นสะอึกตอกมาผางผาง
 ตรงมาปรารค์จักรพรรดิภษัตรา ๆ

สำเนียงวิ้งก้องวังให้กังขา
 เห็นเสนาสาวสนมออกกลมกัน
 ยังมีอาจออกนุสนธิ์ให้อ่อน
 พระทรงธรรม์ชั้นชิงตะลิ่งแล
 ก็ทูลความขึ้นระเบ็งออกแข็งแซ่
 มันไม่แน่ตรงไหนจะใคร่พั่ง ๆ

๑ ครั้นสร้างโศกเสนาอันสามารถ
เมื่อแรกจับสัประยุทธ์สุดกำลัง

๑ ได้ฟังสารให้ระกายเสียดายยศ
พระฮืดฮัดตรัสกรวเสนาใน
ถึงใครตมิฤทธิ์ให้สิ้นฟ้า
เวลารุ่งพรุ่งนี้จะกริพล

๑ มนตรีฟังท้าวสั่งให้เตรียมทัพ
แสนขยาดหวาดหวั่นให้พรันกาย
เอาหม่อมฉันพันเคียรเสียเอาฤกษ์
พระทรงฤทธ^๕เลียงมากชานาน
ทรงร้อยเอ็ดพระนครมาอ่อนเกศ
แต่ตรงพระโคบุตรสุดกำลัง
หากเธอรักธิดาของฟ้าพระบาท
แล้วคองค์ทรงภุชกับบุตร^๕
ทรงสมทรงวงศาศักดิ์ดาเดช
ซึ่งพระทัยของพระองค์จะสงคราม
พระฟังข่าวกล่าวโฉมประโลมจิต
เสด็จขึ้นแท่นสุวรรณพรรณราย
รุ่งอุทัยไขแสงทุกแหล่งหล้า
โหรพินิจคิดคุณแล้วทูลความ

๑ พระฟังคำโหรทายค้อยคลายคิด
แต่ตั้งค้อยธิดาอยู่ธานี

อภิวาททูลตามเนื้อความหลัง
จนเธอส่งสรรพเสร็จเสด็จไป ฯ

ตั้งแสงกรดกริดศอให้ตัดชัย
เอ็งมิใช่ช่างงาปรีชาชน
อยู่สุธาแล้วไม่อาจขยาดยัน
ตามประจัญจับตัวไม่กลัวตาย ฯ

ตั้งตามจับมัจจุราชเหมือนมาดหมาย
ทูลถวายชีวิตไม่คิดการ
แล้วจึงเลิกพลไกรไปสังหาร
เป็นทหารซึ่งชัยมาหลายครั้ง
เพราะพระเวทฤทธิรณพระมนต์ขลัง

ด้วยชีวังจะมรณาแต่ราตรี
ข้าอำมาตย์จึงได้มาถึงบทศรี
ควรเป็นที่คู่ควรสงวนงาม
มงกุฎเกศตรีภพจบสยาม
ไม่ทำตามเกล้ากระหม่อมจะยอมตาย
แล้วหยุดคิดคับเคียดค้อยเหือดหาย
แสนเสียดายธิดาพะงางาม
สั่งให้หาโหรเฒ่าเข้ามาถาม
นางโฉมงามคงจะมาถึงธานี ฯ

รัญจวนจิตจำจากนางโฉมศรี
เมื่อเข้าที่โศกกลางจาบัลย์ ฯ

๑ จะกล่าวกลับจับความสามกษัตริย์ พ้นจังหวัดกรุงไกรเข้าไพร่สนัณฑ์
 พอรุ่งแสงรังสีรวีวรรณ พระรับขวัญนุชน้องประคองเคียง
 นางสาวน้อยคอยแลละลานเนตร ในขอบเขตเขาไม้ชายเฉลียง
 สกุนรื่องก้องดงส่งสำเนียง จนแตกเที่ยงแผดเผาในอัมพร
 พระนำนวลชวนน้องขุนทองน้อย ค่อยเลื่อนลอยลงหยุดยอกสิงขร
 พระชวนแก้วแววตาพะงางอน ชมนิกรบ่กษาในป่าร้าง
 ทงแหวนำล้าธารละหานหิน เป็นนารีในแผ่นดินผาคงคาชัง
 ที่ไหลเชี่ยวเป็นเกลียวกระทบตัง ศิลาพังกลิ้งลงสู่ที่นาคิน
 บ้างพุ่งฟูปรุปรายเป็นเกลียวบ่ด กระเด็นชัคทรายเม็ดเหมือนเพชรหิน
 ที่รอยแตกแทรกซึมมารินริน แล้วภูมินทรชชมสกุณา
 ผุงอ้อมแฝงพุ่มอุโลกเลียบ กระจาบเหยียบยอดพุทธรักษา
 นกเขานิ่งจับกิ่งกรรณิการ ธีราร่าร่าบ่กอยู่กริดกราย
 บ้างเหล่าสัตว์เสือสิงห์กระทิงโคค กิเลนโลดเลียงผาวิ่งผันผาย
 นรสิงห์สิงโลดละมั่งทราย ทั่วไรรายเรียงเดินเนินลำเนา
 กระบือเปลี่ยวเที่ยวพบกับเสือโคร่ง ควาก็โกล้งหางรับขยับเขา
 เสือขยิกควายขยดกระทดเท่า เสือตรงเข้าควายขวิดด้วยจิตมุ
 เสี่ยงเขาขวับกับกักพยัคฆ์กัด เสือสะบักควายขวิดด้วยฤทธิ์ดุ
 เสือถูกพุ่งทลายควายทะเลลุ กำลังมุ่นมัวสองตัวตาย
 นางกษัตริย์ทัศนาก็ผาสุก สว่างทุกซ์โศกเศร้าบรรเทาหาย
 นางอุ่มนกกิ่งแอบไว้แนบกาย แล้วโฉมฉายตรัสถามเจ้าทราชมเขย
 โนนนกแก้วแจ้วพลอดบ่นยอกไม้ ว่ากระไรนั้นสาธิตกาเอ๋ย
 นันหรือเจ้าฉันจะบอกไม่หลอกเลย เขาชมเขยเจ้าแม่ว่าแท้งาม

ว่าคู้^๑ขุนทองคะนอง^๒นัก
อนิจจา^๓ว่าจริง^๔มาก^๕ริง^๖ความ

เห็น^๗ว่า^๘รัก^๙แล้ว^{๑๐}ว่า^{๑๑}เล่น^{๑๒}ไม่^{๑๓}เกรง^{๑๔}ขาม^{๑๕}
กระ^{๑๖}นั้น^{๑๗}ตาม^{๑๘}แต่^{๑๙}จะ^{๒๐}ทำ^{๒๑}ให้^{๒๒}หน้า^{๒๓}ใจ^{๒๔} ฯ

๑ พระโคบุตร^๑สุรีย^๒วงศ์^๓ทรง^๔พระ^๕สรवल^๖
นก^๗ปรอด^๘พลอด^๙เก^{๑๐}รีย^{๑๑}วอยู่^{๑๒}กึ่ง^{๑๓}ไทร^{๑๔}
สา^{๑๕}ลิกา^{๑๖}ว่า^{๑๗}ลูก^{๑๘}ไม่^{๑๙}บอก^{๒๐}ได้^{๒๑}
เจ้า^{๒๒}บอก^{๒๓}พ่อ^{๒๔}เถ^{๒๕}ตจะ^{๒๖}ขอ^{๒๗}โทษ^{๒๘}ประ^{๒๙}ทัง^{๓๐}
เขา^{๓๑}ชม^{๓๒}ว่า^{๓๓}ทัง^{๓๔}สอง^{๓๕}พีน^{๓๖}อง^{๓๗}แท้^{๓๘}
เขา^{๓๙}ว่า^{๔๐}เห็น^{๔๑}เหมือน^{๔๒}จะ^{๔๓}เป็น^{๔๔}อะ^{๔๕}ไร^{๔๖}กัน^{๔๗}
สอง^{๔๘}พระ^{๔๙}องค์^{๕๐}ทรง^{๕๑}พระ^{๕๒}สรवल^{๕๓}สำ^{๕๔}รวล^{๕๕}ว่า^{๕๖}
ไ^{๕๗}ใคร^{๕๘}จะ^{๕๙}รู้^{๖๐}เท่า^{๖๑}เล่า^{๖๒}เจ้า^{๖๓}ขุน^{๖๔}ทอง^{๖๕}
ต่าง^{๖๖}สำ^{๖๗}รวล^{๖๘}ชว^{๖๙}น^{๗๐}ซึ^{๗๑}น^{๗๒}ระ^{๗๓}ร^{๗๔}น^{๗๕}จิต^{๗๖}
แตก^{๗๗}พยับ^{๗๘}อับ^{๗๙}พิน^{๘๐}โ^{๘๑}พยอม^{๘๒}บน^{๘๓}
ลัน^{๘๔}น^{๘๕}แต่^{๘๖}แก้ว^{๘๗}แกม^{๘๘}สี^{๘๙}ม^{๙๐}ณี^{๙๑}สอด^{๙๒}
ล^{๙๓}อย^{๙๔}ละ^{๙๕}ลิว^{๙๖}ปลิว^{๙๗}ตาม^{๙๘}กัน^{๙๙}สาม^{๑๐๐}องค์^{๑๐๑}

สำ^{๑๐๒}ราญ^{๑๐๓}ชว^{๑๐๔}น^{๑๐๕}สา^{๑๐๖}ลิกา^{๑๐๗}แล้ว^{๑๐๘}ปรา^{๑๐๙}ศร^{๑๑๐}ย^{๑๑๑}
ว่า^{๑๑๒}กระ^{๑๑๓}ไร^{๑๑๔}บอก^{๑๑๕}พ่อ^{๑๑๖}จะ^{๑๑๗}ขอ^{๑๑๘}พื^{๑๑๙}ง^{๑๒๐}
จะ^{๑๒๑}เค^{๑๒๒}ือง^{๑๒๓}ใจ^{๑๒๔}หม^{๑๒๕}่อ^{๑๒๖}ม^{๑๒๗}แม่^{๑๒๘}เหมือน^{๑๒๙}แต่^{๑๓๐}หลัง^{๑๓๑}
ขุน^{๑๓๒}ทอง^{๑๓๓}พื^{๑๓๔}ง^{๑๓๕}ส^{๑๓๖}พ^{๑๓๗}ย^{๑๓๘}อก^{๑๓๙}บ^{๑๔๐}อก^{๑๔๑}ร^{๑๔๒}่า^{๑๔๓}พ^{๑๔๔}ัน^{๑๔๕}
ทัง^{๑๔๖}เจ้า^{๑๔๗}พ่อ^{๑๔๘}เจ้า^{๑๔๙}แม่^{๑๕๐}ค^{๑๕๑}ุ^{๑๕๒}ม^{๑๕๓}สน^{๑๕๔}
กล^{๑๕๕}ัว^{๑๕๖}แต่^{๑๕๗}ท่าน^{๑๕๘}จะ^{๑๕๙}ว่า^{๑๖๐}แก^{๑๖๑}ล^{๑๖๒}ง^{๑๖๓}แ^{๑๖๔}ค^{๑๖๕}ล^{๑๖๖}ง^{๑๖๗}ขุน^{๑๖๘}ทอง^{๑๖๙}
ช^{๑๗๐}นิ^{๑๗๑}ษ^{๑๗๒}ฐ^{๑๗๓}ำ^{๑๗๔}ค^{๑๗๕}้อ^{๑๗๖}น^{๑๗๗}ค^{๑๗๘}ม^{๑๗๙}อา^{๑๘๐}ร^{๑๘๑}ม^{๑๘๒}ณ^{๑๘๓}์^{๑๘๔}หม^{๑๘๕}อง^{๑๘๖}
ทำ^{๑๘๗}คะ^{๑๘๘}นอง^{๑๘๙}เช^{๑๙๐}ื่อ^{๑๙๑}พ่อ^{๑๙๒}พ^{๑๙๓}ุด^{๑๙๔}ล^{๑๙๕}้อ^{๑๙๖}ค^{๑๙๗}น^{๑๙๘}
แส^{๑๙๙}ง^{๒๐๐}อา^{๒๐๑}ท^{๒๐๒}ิ^{๒๐๓}ต^{๒๐๔}ย^{๒๐๕}บ^{๒๐๖}ำ^{๒๐๗}ย^{๒๐๘}ค^{๒๐๙}ล^{๒๑๐}็^{๒๑๑}ย^{๒๑๒}พระ^{๒๑๓}เว^{๒๑๔}หน^{๒๑๕}
พระ^{๒๑๖}ช^{๒๑๗}ว^{๒๑๘}น^{๒๑๙}ม^{๒๒๐}ิ่ง^{๒๒๑}นิ^{๒๒๒}ร^{๒๒๓}ม^{๒๒๔}ล^{๒๒๕}ให้^{๒๒๖}แต^{๒๒๗}ง^{๒๒๘}อง^{๒๒๙}ค^{๒๓๐}
อ^{๒๓๑}อก^{๒๓๒}จ^{๒๓๓}า^{๒๓๔}ก^{๒๓๕}ย^{๒๓๖}อด^{๒๓๗}เขา^{๒๓๘}ไ^{๒๓๙}หญ^{๒๔๐}ู่^{๒๔๑}ไฟ^{๒๔๒}ระ^{๒๔๓}ห^{๒๔๔}ง^{๒๔๕}
อ^{๒๔๖}ร^{๒๔๗}ุ^{๒๔๘}น^{๒๔๙}ท^{๒๕๐}ร^{๒๕๑}ง^{๒๕๒}อ^{๒๕๓}ั^{๒๕๔}ม^{๒๕๕}สา^{๒๕๖}ล^{๒๕๗}ิกา^{๒๕๘}มา^{๒๕๙} ฯ

๑ สุ^๑รีย^๒แส^๓ง^๔ไ^๕ก^๖ล^๗ั^๘บ^๙พ^{๑๐}ย^{๑๑}บ^{๑๒}ค^{๑๓}ล^{๑๔}็^{๑๕}ย^{๑๖}
วิ^{๑๗}เว^{๑๘}ก^{๑๙}ว^{๒๐}า^{๒๑}บ^{๒๒}ช^{๒๓}า^{๒๔}บ^{๒๕}เส^{๒๖}ียว^{๒๗}เส^{๒๘}้น^{๒๙}โล^{๓๐}มา^{๓๑}
กำ^{๓๒}ห^{๓๓}น^{๓๔}ค^{๓๕}สิ^{๓๖}บ^{๓๗}ห^{๓๘}ำ^{๓๙}ค^{๔๐}ัน^{๔๑}ที่^{๔๒}ร^{๔๓}แ^{๔๔}ม^{๔๕}ค^{๔๖}ำ^{๔๗}
พระ^{๔๘}ช^{๔๙}ว^{๕๐}น^{๕๑}แ^{๕๒}ก^{๕๓}ว^{๕๔}ก^{๕๕}ล^{๕๖}ย^{๕๗}า^{๕๘}ลง^{๕๙}ธา^{๖๐}น^{๖๑}

ชะ^{๖๒}นี้^{๖๓}ห^{๖๔}้อย^{๖๕}โ^{๖๖}น^{๖๗}ไ^{๖๘}ม^{๖๙}ร^{๗๐}อง^{๗๑}ให้^{๗๒}หา^{๗๓}
พระ^{๗๔}พ^{๗๕}าย^{๗๖}พ^{๗๗}า^{๗๘}พ^{๗๙}ั^{๘๐}ค^{๘๑}ส^{๘๒}ง^{๘๓}ต^{๘๔}ร^{๘๕}ง^{๘๖}บ^{๘๗}ู^{๘๘}รี^{๘๙}
บ^{๙๐}ร^{๙๑}ร^{๙๒}ุ^{๙๓}ท^{๙๔}า^{๙๕}ง^{๙๖}ถึง^{๙๗}เม^{๙๘}ือ^{๙๙}ง^{๑๐๐}พ^{๑๐๑}า^{๑๐๒}รา^{๑๐๓}ณ^{๑๐๔}สี^{๑๐๕}
จ^{๑๐๖}ร^{๑๐๗}สี^{๑๐๘}เ^{๑๐๙}ย^{๑๑๐}อง^{๑๑๑}ย^{๑๑๒}ำ^{๑๑๓}ง^{๑๑๔}เ^{๑๑๕}า^{๑๑๖}ป^{๑๑๗}ร^{๑๑๘}ำ^{๑๑๙}ค^{๑๒๐}ป^{๑๒๑}รา^{๑๒๒} ฯ

๑ พร^๑หม^๒ท^๓ั^๔ต^๕ช^๖ต^๗ติ^๘ยา^๙ว^{๑๐}รา^{๑๑}เด^{๑๒}ช^{๑๓}
ก^{๑๔}ับ^{๑๕}ไ^{๑๖}จ^{๑๗}ม^{๑๘}ย^{๑๙}ง^{๒๐}น^{๒๑}ง^{๒๒}ล^{๒๓}ก^{๒๔}ษ^{๒๕}ณ^{๒๖}์^{๒๗}วิ^{๒๘}ไล^{๒๙}ตา^{๓๐}
จ^{๓๑}ุง^{๓๒}ส^{๓๓}อง^{๓๔}บ^{๓๕}ุ^{๓๖}ต^{๓๗}ร^{๓๘}ส^{๓๙}ุ^{๔๐}ค^{๔๑}ส^{๔๒}ว^{๔๓}า^{๔๔}ท^{๔๕}ช^{๔๖}น^{๔๗}อา^{๔๘}ส^{๔๙}น^{๕๐}ร^{๕๑}ต^{๕๒}ัน^{๕๓}
พ^{๕๔}่อ^{๕๕}ร^{๕๖}แ^{๕๗}ม^{๕๘}ร^{๕๙}ั^{๖๐}ง^{๖๑}น^{๖๒}ค^{๖๓}ร^{๖๔}า^{๖๕}มา^{๖๖}ช^{๖๗}ำ^{๖๘}คร^{๖๙}ัน^{๗๐}

ท^{๗๑}อด^{๗๒}พระ^{๗๓}เน^{๗๔}ต^{๗๕}ร^{๗๖}เห^{๗๗}็น^{๗๘}ส^{๗๙}อง^{๘๐}โ^{๘๑}เ^{๘๒}ร^{๘๓}สา^{๘๔}
เส^{๘๕}ต^{๘๖}จ^{๘๗}มา^{๘๘}ต^{๘๙}อ^{๙๐}น^{๙๑}ร^{๙๒}ับ^{๙๓}ท^{๙๔}ัว^{๙๕}ย^{๙๖}จับ^{๙๗}ปล^{๙๘}ัน^{๙๙}
ก^{๑๐๐}ร^{๑๐๑}ุง^{๑๐๒}ก^{๑๐๓}ษ^{๑๐๔}ต^{๑๐๕}ริ^{๑๐๖}ย^{๑๐๗}ก^{๑๐๘}อด^{๑๐๙}จ^{๑๑๐}ู^{๑๑๑}บ^{๑๑๒}แล้ว^{๑๑๓}ร^{๑๑๔}ับ^{๑๑๕}ช^{๑๑๖}ว^{๑๑๗}ญ^{๑๑๘}
นาง^{๑๑๙}แจ^{๑๒๐}่ม^{๑๒๑}จ^{๑๒๒}ัน^{๑๒๓}ท^{๑๒๔}ร์^{๑๒๕}เจ^{๑๒๖}้า^{๑๒๗}ไ^{๑๒๘}ด้^{๑๒๙}มา^{๑๓๐}พ^{๑๓๑}า^{๑๓๒}รา^{๑๓๓}ไ^{๑๓๔}ต^{๑๓๕} ฯ

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงสลับ
ทรงจากเมืองเรืองแรกนिरาคไกล

๑ พรหมทัตแจ้งอรรถว่าอัคเรศ
พระเนตรคลอชลนาไม่พาทิ
ได้จินตมาถือถึงมือแล้ว
แล้วหักจิตคิดความตามสำเนา
จึงเอนอรรถตรัสส่งกับสาวศรี
ว่าเชษฐาเจ้ามาถึงเวียงชัย

๑ สาวสนมต่างก้มบังคมสนอง
กราบทูลความตามมีโองการมา

๑ ปางมณีสาครบรรณาฎ
คิระกายอายุองค์พระภูมิ
ประทับองค์ทรงสร้อยงามจรัส
แล้วเยี่ยงอย่างตั้งนางกินรา
แลเห็นองค์ทรงฤทธิ์กับน้องรัก
นางนั่งแอบบิตรแล้วอ่อนกาย

๑ พรหมทัตตรัสเตือนพระลูกรัก
บังคมคลกกันเสียเถิดนะแก้วตา

๑ ยุพาพาลฟังสารบิดาสั่ง
แก่งสำรวญสรวลร่าต่อหน้านาง

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์ผู้ทรงเดช
ฟังแรกกรุ่นรูปร่างมอร่ามตา

จึงกล่าวกลับความหลังมาทูลไข
จนไปได้กัลยามาธานี ฯ

พูนทวษตรีภคทองแล้วหมองศรี
โอ้ครั่งนวสนาธิดาเรา
เสียตายแก้วกลับคืนเป็นของเขา
เมื่อลูกเราบุญน้อยจะโทษใคร
บอกมณีสาครผู้พิสมัย
ให้ทรมวยจรจรลมาวันทา ฯ

มาสู่ห้องบรรทมขนิษฐา
พระเชษฐาอนุชาถึงธานี ฯ

สุดสวาทแรกรุ่งเงิณศรี
นางเทวีจำใจต้องไคลคลา
เนาวิทันเรียบนิ้วพระหัตถา
นัยนาลอบเหลือบชำเลืองชาย
กับนงลักษณ์เคียงข้างพระโฉมฉาย
กรถวายอัญชลีพระพียา

นั้นนงลักษณ์อัคเรศของเชษฐา
ตามประสาพี่น้องกันสองนาง ฯ

ให้แก่นคังเคื่องในพระทัยหมาง
แล้วเยี่ยงอย่างเข้าในทิสैया ฯ

ชำเลืองเนตรเพ่งพิศขนิษฐา
กิจยามองอนชะอ้อนองค์

แก่นจิตที่ยังพิศไม่เต็มพักตร์
แต่แรกรู้ว่างามอร่ามทรง
คิดแก่นตาน่าจะทำให้แตกหัก
ให้กลัดกลุ้มรุมรังตะบึงไป

๑ โฉมอำพันมาลาหน้าตาดก
แรกก็หมายว่าพระไฉนารัก
นิกนิกแล้วสะอึกสะอื้นให้
พรหมทัตซ์ตติยาปรีชาชาย
ก็รู้แจ้งแกลังกล่าวประโลมเล่า
อันลูกข้ากับสามีของสายใจ
อันความหลังเจ้ายังไม่แจ้งจิต
จะเสกเจ้าเสาวภาคย์แก่ภัสตา
อันพี่น้องสององค์โอรสข้า
จะเลี้ยงไว้ใช้สอยก็ตามที่

๑ พระโคบุตรพึ่งสุดสารถษตรีย์
ลูกเปล่าใจไร้ญาติประยูรวงศ์
นางมณีสาครนางนงลักษณ์
ซึ่งโปรดปรานจะให้ผ่านซึ่งพารา
จะเชิญเสด็จบิดาของข้าบาท
จะแต่งการสยมพรขจรจาย
อรุณน้องจะได้ครองพาราน
มิให้เคืองเบื่องบาทพระภูบาล

กำเรีบรักจิตรำพึงตะลึงหลง
ไม่เดินตงไปให้ยากลำบากใจ
ไม่รู้จักคนงามก็เบ็นได้
ด้วยพระทัยร้อนร่าในการรัก ๆ
ให้เจ็บอกใหญ่หลวงเพียงทรวงหัก
จึงหาญหักตามติดไม่คิดอาย
ชลนัยน์น้องเนตรนางโฉมฉาย
เห็นนางฟ้ายชลนาโคกาลัย
พ่อจะเล่าโฉมยงอย่าสงสัย
ไซ้จะไ้คู่สมภิรมยา
รักสนิทเหมือนหนึ่งญาติวงศ์
เป็นมหาจักรพรรดิสวัสดิ์
ก็ให้แก่ภัสตาของโฉมศรี
แต่เทวีจะภิเชกเป็นเอกองค์ ๆ
ซุสี้หัตถ์ตอบความตามประสงค์
หมายพระองค์ทศมิตรเหมือนนบิตา
ลูกก็รักเหมือนนัยน์นาขา
ลูกจะให้อนุชาอยู่แทนกาย
มาสร้างราชเวียงชัยเหมือนใจหมาย
ตามสบายมิให้ไพร่ไ้รำคาญ
แม่มณีวรรณชสุดสงสาร
จะรับการให้ตลอดจนวอดวาย

ถึงคนอื่นหมิ่นแสบจะแค้นให้
 สุจริตจนชีวิตถูกจากกาย

๑ พรหมทัตพิงสารสำราญสุด
 ครนรอนรอนอ่อนแสงพระสุริยา
 ประจงจัดบังอรณ์ให้ลูกรัก
 เครื่องเสวยคาวหวานสำราญใจ
 สนนก้องก้องชนะบีโชน
 ประโคมยามตามศกดิ์จักรพาล

๑ พระโคบุตรสุริยาราฎทธี
 ชวนอำพันมาลาพะงางอน
 ขอพระองค์จงจัดบัลลังก์อาสน์
 พร้อมพระญาติวงศ์ในธานี
 จะเชิญองค์บิดาของข้าบาท
 จะได้พบกับองค์พระทรงธรรม

๑ พรหมทัตขัตติย์วงศ์ทรงสดับ
 แต่งบัลลังก์ทงพลับพลาตรงหน้าลาน
 ครนสำเร็จเสร็จชวนมเหสี
 เครื่องประดับบัวงามอร่ามองค์
 เสด็จมายังที่หน้าพระโรงรัตน
 พร้อมสาวสวรรค์กลยาเสนาใน

ไม่เหมือนใจลูกรักสมัครหมาย
 มิให้คลายรักน้องทงสองรา ๖

รู้ว่าบุตรจะได้เป็นฝ่ายขวา
 สังคณาสาวสวรรค์กำนัลใน
 กับนางลักษณะเยาวยอดพิสมัย
 บรรทมในปรางค์รัตนัชชवाल
 วิเวกในปรางค์มาศราฐาน
 สุริกาลเยี่ยมยอดคุณทร ๖

สำราญจิตต้นจากบังอรณ์
 ชูลีกรกษัตราเจ้าธานี
 อันโอภาสไว้ในพระโรงศรี
 มายังที่ท้องพระโรงจงเสร็จพลัน
 ให้ลินลาศมาพระโรงนรังสรรค์
 ปรึกษากันที่จะแต่งวิวาห์การ ๖

ประคองรับคำปลางต่างบรรหาร
 งามตระหง่านด้วยสุวรรณอันบรรจง
 พระบุตรเยื้องย่องเข้าห้องทรง
 พระญาติวงศ์พร้อมพร่งทงข้างใน
 เป็นขนัดนงเรียงเคียงไสว
 คอยท้าวไทสุริยาราฎทธี ๖

๑ พระโคบุตรสุริยวงศ์ทรงสวัสดิ
 ราลึกถึงบิตุรงค์องค์อาทิตย์
 จะแต่งการบ้านเมืองให้เลื่องชื่อ
 ค่ายสองนางชนิษฐาวิลาวัณย์

ประสานหัตถ์นบนำด้วยสุจริต
 พระทรงฤทธิมาช่วยลูกด้วยพลัน
 ตลอดสื่อแหล่งเหล่าสุธาสวรรค์
 พระทรงธรรมจงมาช่วยลูกด้วยรา ฯ

ตอนที่ ๑๐

อภิเชกโคบุตรกับนางมณีสากรและนางอำพันมาลา
ที่เมืองปราการบรรพต

๑ จะกล่าวถึงบิตุรงค์องค์อาทิตย์
ทิพภรรณรู้งแจ้งในกิจจา
ไต่นางแล้วจะสร้างนครด้วย
จึงแบ่งภาคจากราชรถทรง
ครนถึงเมืองเยออย่างชนนังอาสน์
พรหมทัตชัตติยาเจ้าธานี
พฤตมาตย์ราชภูรอ่อนศิโรตม์
แต่สงสัยไม่รู้ว่สุริยัน
พระโคบุตรเข้าชิดพระบิตุเรศ
ซึ่งสุกรรหาคคิดถึงบิตุรงค์
อภิเชก^(๑)เอกองค์อนงค์นาฏ
ข้างมณีนีไต่แต่แรกมา
ไต่ชื่นชมสมสองเหมือนน้องพี่
นางอำพันนั้นไซ้ไต่ร่วมรัก

สำราญจิตอยู่ในราชรถ
ว่าลุกยาคิตคะนึ่งถึงพระองค์
จำจะช่วยให้ได้สมประสงค์
พระสุริยงลอยพามาธานี
โอรสราชกัมกราบพระสุริย์ศรี
กับบุตรเมียแก้วบังคมคัล
ต่างมาโนชชมพระสุริย์ฉัน
ต่างชวนกันสรรเสริญเจริญทรง
แล้วกัมเกศทูลความตามประสงค์
โดยจำนงจะให้สร้างพระพารา
เสวยราชย์สองฝ่ายเป็นชายขวา
พระบิดาให้แต่เล็กยังเด็กนัก
ก็ควรที่จะอภิเชกเป็นเอกอัคร
ก็เป็นสักว่าที่หลังจะตั้งตาม ๆ

๑ พระสุริยงทรงฟังโอรสราช
ท่านท้าวพรหมทัตผู้จัดความ
ก็พร้อมจิตคิดยังเหมือนตังญาติ
จะแต่งการไว้พานธูระเรา

จึงประภาษกล่าวกลอนสุนทรถาม
พยายามพันผูกกับลูกเรา
ท่านให้ราชธิดาโฉมเฉลา
จะใช้ชาวชนบทปราภาภูครัน

(๑) อภิเชก = อภิเชก

จะสร้างเมืองเครื่องอุกฤษะกเสร็จ
กับเมืองของท้าวไทยอยู่ไกลกัน
แต่จะย่นหนทางเข้าวางไว้
ท้าวจะได้มาไปไม่ยากเย็น
อันสององค์นั่งนุชสุดสวาท
ท่านจัดแจงแต่งตบให้ครบครัน
เรากับพระลูกยาจะลาก่อน
พรุ่งนี้เช้าเชิญพาธิดาไป

๑ พรหมทัตพังสารแล้วก็มาราบ
ถึงนวลนางโฉมยงองค์อำพัน

๑ พระสุริย์ฉานพังสารกรุงกษัตริย์
จะช้านานการคว่นจวนเวลา
พระโคบุตรส่งน้องทั้งสองศรี
เสร็จส่งสุริย์ฉานก็บายพัศตร์
พระโคบุตรเหาะชิดกับบิตุเรศ
เจริญงามยามคล้อยลอยโผยม
พระสุริย์กับองค์ไอรสราช
แล้วผันแปรแลดูในหิมวา
เห็นรูกขาป่าหนึ่งรโหฐาน
มีคิริล้อมรอบเป็นขอบบัง
พระสุริยาจึงพาราชาไอรส
อริษฐานอ่านเวทพระสุริย์ฉาน

ให้สำเร็จตามจริงทุกสิ่งสรรพ
สิบห้าวันเดินทางเหมือนอย่างเป็น
เมื่อแต่งงานนั้นใกล้พอแลเห็น
เมื่อเสร็จสรรพกลับเป็นสิบห้าวัน
อนุญาตยอมค้มิ่งทุกสิ่งสรรพ
ด้วยอำพันเทวีไม่มีใคร
จะไปสร้างพระนครให้สุกใส
เราจะได้เสกสองให้ครองกัน ฯ
สิโรราบรับส่งพระสุริย์ฉาน
จะแต่งให้เหมือนกันกับธิดา ฯ

โสมนัสชวนองค์ไอรสา
เราไปสร้างพาราเกิดลูกรัก
แล้วอัญชูลีลาองค์พระทรงศักดิ์
กับลูกรักเหาะทะยานผ่านโผยม
ชานิวศน์ชชวนกันชมโฉม
แลประโลมลิวลีบจนลับตา
ก็ผันผาตมาในห้องพระเวหา
ที่จะสร้างพารานิวศน์วัง
งามตระการเห็นจะได้ตั้งใจหวัง
จะแต่งตั้งพระบุรีเห็นดีครัน
ลงหยุดยอกบรรพตเกษมสันต์
หิมวันต์เรียบราบเหมือนปราบแล้ว

เกิดสถานบ้านเมืองอันโอภาส
 มีทางเดินจรดถนนแนว
 ๕ ทงกว้างใหญ่ได้สามสิบห้าโยชน์
 ๕ กำแพงล้อมล้วนเพชรอยู่เจ็ดชั้น
 ๕ ราชวตฉัตรฉายตงรายรอบ
 ๕ จัตุรมุขช่อฟ้าส่งาคี
 ๕ ทงทองรองเรื่องแลเครื่องแก้ว
 เป็นไพร่พลชนชาติทาสหญิงชาย
 ในห้องปรางค์มีนางสนมนาฏ
 มีโรงรถคชสารอยู่รายเรียง

๑ พระสุริยาพาลูกชั้นปรางค์มาศ
 เจ้าอยู่เกิดพ่อจะลาเป็นราตรี
 ๕ จึงตั้งนามนคราให้ปรากฏ
 แล้วโลมลูบจูบกอดพระกุมาร
 ๕ ชั้นทรงรถลคเลียวพระเมรุมาศ
 พระโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงศักดา

๑ ขอหยุดยงครงนจะกลับกล่าว
 ๕ ครนสองราคลาโคลไกลบุรี
 ให้เทียมรถเรียงเรียบประเทียบริบ
 ๕ ทงม่านทองบ้องปิดกำบังตา
 รถสำหรับวงศาคณาญาติ
 11/07/2566
 รถสาวสรรค์กัลยาเสถาวร

สามปราสาทวาวแวมทองแกมแก้ว
 ๕ เป็นแถวแถวตึกรามคงามครัน
 ๕ ภูเขาชิลล้อมรอบเป็นขอบชั้นคั
 ๕ แล้วทรงธรรม์นรมิตโรงพิธิ
 ๕ งามประกอบแก้วประดับสลัปสี่
 ๕ ทงบายศรีกงแก้วอันแพรวพราย
 ๕ คุเลิศแล้วล้วนสัสมณฉาย
 ๕ คุมากมายพร้อมพรังทงวงเวียง
 ๕ ทงพิเนพาทย์ศุริยาค์ถวายเสียง
 ๕ ได้พร้อมเพรียงพอเวลาจะราตรี ๖

เดียรดาชด้วยสุรางค์นางสาวศรี
 ๕ วันพรุ่งนี้พ่อจะลงมาแต่งการ
 ๕ ชื่อปรากฏบรรพตรโหรฐาน
 ๕ พระสุริย์ฉานรับเหาะระเห็จมา
 ๕ ก็โอภาสส่องจรัสในเวหา
 ๕ ก็ไสยาอยู่ในปรางค์ทิพมณี ๖

ถึงองค์ท้าวเจ้าเมืองพาราณสี
 ๕ พระจึงมีพจนารถแก่เสนา
 ๕ ที่สำหรับสองนางเสน่หา
 ๕ ให้โยธาล้อมรถบทจร
 ๕ เทียมด้วยพาชีชาติชาณูสมร
 ๕ ผูกกุญชรช้างพังกระโจมทอง

ส่งให้จตุรคันทนาที่แรกรุ่ง
เลือกเอาแต่เหล่าล้วนนวลละออง
สำหรับไปใช้สอยให้ร้อยชั่ง
ประทานให้นวลละอองทั้งสองนาง

๑ ฝ่ายมนตรีดีใจไปจัดทัพ
มาเรียงเรียบเทียบไว้ตาชดา
ข้างนอกในเตรียมไว้อยู่กับกิ่ง
จะกล่าวถึงเบื้องบาทพระสุริยัน
สว่างแสงแหล่งโลกชมพูภพ
มาแต่งองค์ทรงเครื่องให้ลูกยา
ตะโกนกร้องด้วยเสียงสิงหนาท
เทพอัปสรพยาธรรแลมุนี

๑ จะกล่าวถึงเทवासुरาฤทธิ
ยืนสำเนียงเสียงองค์พระสุริยัน
แลเห็นพระสุริยันอันทรงยศ
จะไปช่วยอวยชัยกุมารา
ฝูงอัปสรมือถือปทุมชาติ
ท้าวโกสีย์ชวนสุดาพากันจร
ฤๅษีสัทธาวิทยาพวกตาบส
ลอยละลิวปลิวฟ้าลงมาพลัน
พวกมนีชีบารักษากิจ
ฝูงเทวาอารักษ์ท้าวหม่อมวาน

เนอละมุนงามคิไม่มีสอง
ให้ทั้งสองแจ่มจันทร์อำพันนาง
ได้พร้อมพรังสารพัดไม่ขวาง
ทั้งสองข้างเหมือนกันไม่ฉันทา ฯ

ให้เสร็จสรรพพร้อมหมดทั้งรดา
สุริยาสนแสงก็เสร็จพลัน
ก็พร้อมพรังดีใจทั้งไอศวรรย์
เที่ยวสองชั้นสามทวีปแล้วรีบมา
ก็ปรารภจากราชธา
เสด็จพามาโรงราชพิธี
กู่ประกาศเทวาทุกราศี
ทุกถิ่นที่จงมาช่วยเราด้วยกัน ฯ

ฤๅษีสัทธาโกสีย์อัปสรสวรรค์
ต่างชวนกันทอดทักศานามา
จะแต่งงานโอรสร้องเรียกหา
ฝูงเทวาเสด็จจากวิมานจร
มาโรงราชพิธีสโมสร
นางอัปสรแวดล้อมมาพร้อมกัน
ต่างรู้หมดเหมือนหมายแล้วผายผัน
ประชุมกันยังโรงพิธีการ
นั่งสถิตตามพวกฤๅษีสาร
นั่งขนานเบนชนัดจัดบรรจง

สุจริตรานั่งหน้าอัปสรสวรรค์
บายศรีทองกองแก้วอยู่กลางวง
จึงย่อย่อนมรรคาเข้ามาใกล้
ให้คีตคีตกลองประโคมพลัน

๑ จะกล่าวกลับจับเรื่องพาราณสี
เห็นบ้านเมืองเรื่องโรจน์ลิ่งโลดใจ
บ้างชะเง้อแลเห็นจันหน้าหงาย
ประชาชนเวียงชัยทั้งไทยลาว

๑ พรหมทัตกับพระมหะสี
ก็จัดแจงแต่งสองนฤมล
สะอึ่งสร้อยพลอยพรายสายระหง
แสนสาวพระสนมประนมกร
พลงแต่งองค์ทรงเครื่องอันโอภาส
พระนำสองทราวมเขยมาเกยชालา

๑ สารดีตีเตือนอัศวราช
ถึงนครปราการที่บรรพต
พวกนางฟ้ามารับอยู่ค้ำคั่ง
เข้านั่งโรงพิรุณสิกร
พวกสนมพรหมทัตมเหสี
พระโคบุตรอยู่กลางสองนางเคียง

๑ พระอาทิตย์พรหมทัตหัสเนตร
ครันไคฤกษ์ให้เบิกบายศรีพลัน

เป็นพวกกันคนละข้างนวลหง
พระสุริยขึ้นในพระทัยครัน
ซิดเวียงชัยพรหมทัตเกษมสันต์
เสียดครันครันคอยรับกองทัพชัย ฯ

ครันราตรีรุ่งแจ้งปัจจุสมัย
ปราสาทชัยแสงแก้วดูแพรวพราว
ทงหญิงชายบอกกันสนั่นฉาว
ตื่นเกรียวกราวมาคุดทุกผู้คน ฯ
เห็นธานีเหมือนนัคไม่ซัดสน
ทรงคุณทอลกาณจน์แก้วกรรเจียกจอน

สองอนงค์ตั้งหนึ่งเทพอัปสร
นรินทรขึ้นชมภิรมยา
กับนางนาฏมเหสีโอรสา
เชิญสุดาสององค์ขึ้นทรงรถ ฯ
คณาญาติแวดล้อมมาพร้อมหมด
เสด็จลงจากรถบทจร
ก็พร้อมพร้อมเข้าประคองสองสมร
หม่อปสรนางสวรรค์เป็นชั้นเรียง
นั่งอยู่ที่เบื้องซ้ายชายเฉลียง
ทเวาเรียงรายรอบเป็นขอบคั่น ฯ

อยู่ท่ามกลางเทวศรัอัปสรสวรรค์
พระสุริยอันอุ่มองค์พระลูกยา

ขนนิ่งเห็นอกองแก้วอลงกรณ์
 ใหนักเห็นอกองทองทงสองรา
 ท้าวอินทราภาณมาศญาติววงศ์
 ทงสามองค์จงเจริญพระวรกาย
 แล้วจุดเทียนเวียนแว่นถวายเสียง
 หมองหึ่งหึ่งเสียงโห่เป็นโกลี
 ครันถ้วนเสร็จเจียรอบพรประสิทธิ์
 หยิบสุคนธ์ปนปรุงกระแจจะจันท์

๑ ฝ่ายว่าพวกมุนีฤๅษีสิทธิ์

ชัดสมาธิสดน่าเป็นโกลา
 เจ้าบ่าวเสียดเบียดสี่ระริก
 พวกมนุษย์เห็นสนุกเข้าคลุกคลี
 นางอัปสรกรกนเทวัญเบียด
 กระทั่งอาสน์บาตรน้ำจันทว่าไป
 เทวราชเพื่อนบ่าวเบียดสาวรุก
 จนสุดสนวารไม่มีชด

พวกเทวินอินทราพระคาบส
 แต่บรรดามาช่วยต่างอวยชัย

๑ พระสุริยนิยน์ดีเป็นที่สุด

พระยมเยอนเออนโอษฐ์ไปรทกิปราย
 นางอำพันนั้นอยู่ปราสาทซ้าย
 ปราสาทกลางปรารงค์มาศพระลูกยา

นางมณีสาครอยู่เบื่องขวา
 นางอำพันมาลาเป็นฝ่ายซ้าย
 ทุกทงองค์ต่างอวยพระพรถวาย
 อันตรายโรคาอย่าราว
 ก้องสำเนียงตุรียงค์แลตติส
 มโหรีครันเครื่องบรรเลงครัน
 พระอาทิตย์ดับเทียนที่เวียนขวัญ
 พระสุริยนิยน์เจิมพัศตร์ให้ลูกยา ฯ
 สวดประดิษฐ์ทิพมนต์บ่นคาถา
 ผุงเทवासาวสวรรคเป็นผงคลี
 นางฟ้าหยิกเอาที่ขาผินหน้าหนี
 พระฤๅษีชดน้ำกระหน้าไป
 ออกยัดเบียดเบียดกันย่นทนไม่ได้
 ฤๅษีไพร่ต้องยงกำลังชด
 ฤๅษีลูกชนบองตาลบตร
 ค่อยสังคเจียบเสียงในเวียงชัย
 ต่างประณตลาองค์พระสุริยไส
 แล้วกลับไปยังสถานสำราญกาย ฯ
 ครันเทวบุตรชวนกันจะผันผาย
 ให้โฉมฉายสองนางชนปรารงค์ปรา
 นางมณีโฉมฉายอยู่ฝ่ายขวา
 อยู่เถิดพ้อจะลาครรรไลไป

แล้วฝากองค์โอรสกับพรหมทัต
อยู่ชมเมืองลูกชายให้คลายใจ
พระสุริยทรงตรัสกับโอรส
ชั้นทรงรถหมดเมฆวิเวกครัน

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงสวัสดิ์
สองกษัตริย์ไปปรากฏพระบุตร
ครันมาถึงแท่นทองอันฝั่งใส
พระชนนีเข้าชดกับธิดา

๑ เจ้าโถมงามทรามรักของแม่เอ๋ย
ภัสคาอุปมาเหมือนนบิตร
สรงเสวยคอยระวังอย่าพลั้งพลาด
ถ้าท้าวโศกแม่อย่าสรวลจงควรคิด
ผิวเคียดแม่อย่าเคียดทำโกรธตอบ
ถึงท้าวรักก็อย่าเหลิงละเลิงกาย
ความลับแม่อย่าแจ้งแกล้งไซ
แม่้นปากชั่วตัวจะศึกมีคาว
อันหญิงชั่วร้ายนินราศรัก
มารดาพรั่ำร่ำสอนจงทำตาม

๑ แล้วลินลาพานางมาปรากฏมาศ
แล้วจูงนางอย่างย่องเข้าห้องใน
พระลคองคฺลงจากบัลลังก์แก้ว
นางรับหัตถ์ตรัสฝากพระบุตร

จงไปบุลย์พุนสวัสดิ์อันแจ่มใส
เราจะไปฝากฟ้าจวนสายัณห์
แล้วทรงยศรีบเหาะระเห็จหนี
พอสิ้นวันถึงเวลาเข้าราตรี ฯ

ลาบรมพรหมทัตชั้นปรากฏศรี
เสด็จตรงมาที่พระลูกยา
พระภูวไนยเห็นองค์โอรสา
พรรณนาสอนสั่งนางบังอร ฯ

อย่าลืมเลยจงจำคำแม่สอน
จงโออ่อนอ่อนฝากองค์พระทรงฤทธิ์
เมื่อไสยาสน์ผ่อนพร้อมถนอมจิต
ระวังผิดอย่าให้ผ่านวรกาย
เอาความชอบมาค้ำให้สูญหาย
ครันระคายแล้วมกมีราศีคาว
จงกล้ากลืนกลบไว้อย่าให้ฉาว
พระทัยท้าวเธอจะแหงนระแวงความ
อัปลักษณ์ถ้าคนจะหยาบหยาม
แล้วโถมงามแต่งกายให้ส่ายใจ ฯ

ชั้นปราสาทโอรสพระสุริย์ใส
พระหน่อไทเห็นองค์พระชนนี
บังคมแล้วทูลเชิญพระโถมศรี
พอบินบัถพิศถาวร

ขอฝากองค์อรไทไว้แก่เจ้า

เหมือนเอ็นคุมารดาช่วยว่าวอน

แม่นดวงจิตพิศพลึงแต่ครึ่งหนึ่ง

ถึงสองสามแล้วก็ตามจะตรี้น

๑ พระฟังสารมารตรแล้ววอนไหว

ถึงพิศพลึงสงสอนเหมือนน้องยา

พระชนนีปรีดิ์เปรมเกษมสันต์

นางชยับกลับจะตามด้วยความอาย

บิตทวารบานบังเข้านั่งใกล้

เจ้างามเลิศเฉิดโฉมประโลมลาน

เหมือนดวงเดือนแจ่มจรัสรัศมี

แม่นสวาทแล้วไม่คลาดเคลื่อนคลายวัน

๑ นางเบือนบิตบิตบิตพระหัตถ์ป้อง

แล้วเสแสร้งแกลังกล่าวสุนทรา

ไม่ร้างจากพรากน้องไปครองคู่

เหมือนความสัตย์ตรัสกล่าวสุนทรกลอน

น้องหวังจิตคิดถึงครึ่งโปรดเกศ

น้องเป็นข้าไม่ควรคู่จะชู้ใจ

๑ โอ้ดวงนุชสุดสายสวาทจิต

สวาทน้องอย่าหมองเลยน้องนาง

สวาทไหนหรือจะเปรียบสวาทมิ่ง

พี่หวังเสกเป็นเอกอนงค์นุช

แม่นหนักเบาพิศพลึงช่วยสงสอน

จะจากจรลับไปอยู่ไกลกัน

พ่อคิดถึงมารตรจงผ่อนผัน

สารพันตามแต่พ่อจะเมตตา ฯ

อย่าห่วงใยถึงนางขนิษฐา

ไม่โทษาโทษทัณฑ์จนวันตาย

ประโลมขวัญลาลูกแล้วผันผาย

พระฉวยชายภุชายุพาพาล

แล้วปราศรัยชวนนุชสุดสงสาร

จะเปรียบปานพุ่มพวงคังดวงจันทร์

เจริญสุขโสภิตังนางสวรรค์

ไม่แรมขวัญเนตรนุชสุดชีวา ฯ

มิให้กรทงสองต้องมั่งสา

จริงหรือคังพจนานไม่แรมจร

ไปครองเมืองเรืองอยู่สโมสร

สุนทรแกลังจะมาวอนให้วางใจ

มาช่วยกัณครเศให้เย็นใส

จงชื่นจิตอยู่แต่ในอำพันนาง ฯ

สวาทเจ้าหรือจะคิดอางขนาง

สวาทไหนหรือจะร้างสวาทนุช

สวาทแม่นี่แนียงเป็นที่สุด

อนงค์ไหนมิไค้สุดสวาทเรียม

สวาทรกภคินเป็นที่ยัง
 หรืออายพักตร์ว่าศกคัพไม่เทียม
 พระกล่อมนางพลาจลอคเข้ากอดเกล้า
 ประทับทรงชมดวงมณฑาทอง
 ถนอมมิตรจุมพิตสวาทขึ้น
 เกษมสุขอัครรย์กับันกาล
 น้ำค้างหยัดหยดย้อยประปรอยปรับ
 หอมระรินชื่นชูเรณูนวล
 ภูมเรศร่อนเกล้าเสาวรศ
 เกษมสุขสองกษัตริย์สัมผัสพาน
 ต่างละโมบโลภลี้มละลานจิต
 อยู่เหนือแท่นบรรทมภิรมยา

๑ พระโคบุตรเบิกบานสำราญรื่น
 ค้วยสองนางขันษฐาวิลาวันย์
 ครนสายแสงสุรียาในอากาศ
 จะนำน้องสองชนกชนนี
 แล้วเื้องอย่างจากปรางค์ปราสาทสูง
 เชิญบรมพรหมทัตกับมารดา
 เทียวชมปรางค์เปรียบอย่างปราสาททิพ
 ยอดระยับบัววามอร่ามพราย
 ครุฑขยับจับพระยาภูษงค์รัต
 11/07/2566
 กระหนกกระหนาบกาบแก้วอยู่แว่วไว

เป็นยอดรักหนักจริงอย่าอายเหนียม
 มานั่งแท่นเถิดเรียมจะกล่อมน้อง
 พระสอดหัตถ์สัมผัสเต้าประสมสอง
 มณฑาทิพที่พื้ป้องสวาทนาง
 สวาทสมภิรมย์รื่นเกษมสานต์
 เสียงสะท้อนอสนีคะนองกรวญ
 อาบละอองตองทิพปทุมสงวน
 กชื่นชวนสัมผัสระบัดบาน
 เกสรสดสุกถนอมก็หอมหวาน
 ฤคิตาลแตกตื่นในวิญญาณ์
 รักสนิทหลงเล่ห์เสน่ห์หา
 ทงสองรารันรสด้วยชมกัน ฯ
 ฤทัยชื่นเชยสองประคองขวัญ
 ทงสาวสรรคักัลยาในธานี
 ตรัสประภาษชวนสองมเหสี
 ชมบุรีเวียงวังอลังการ
 พร้อมค้วยฝูงนักสนมขนานหน้า
 พระวงศาร้อมเพ็ริยอยู่เรียงราย
 ลอยละลิบแลล่วนวิเชียรฉาย
 ล่วนเรียงรายรูปเทพประนมใน
 กอดกระหวัดจวยกระชากจับนาคได้
 แลวิไลล้ำงามอร่ามเรือง

ชมกำแพงแสงเพชรทงเจ็ดก้าน
 เทียวชมเพลินเดินพลางมากกลางเมือง
 หน้าพระลานลาดแล้วลวนแก้วเลื่อม
 บรรดาฝูงสาวสรรคัก้านัลใน
 บ้างก็โผนโจนตามกันหวนหาบ
 บ้างขาฟกอกซ้าซ้าตะกาย
 จะชมรอบขอบเมืองเห็นนานนัก
 ครนจบรอบขอบเขตนิเวศน์ใน
 พรงพร้อมพระวงศาบรรดากษัตริย์
 แล้วส่งสอนฟังงายพาพาล
 ต่างอวยชัยให้พรส่งสอนเสร็จ
 ชนทรงรถเล็กทศโยธา
 ครนเหลียวกลับลับเหมือนไม่แลเห็น
 กำหนดทางมรคาสิบห้าวัน

ดูทวารแก้วเกาทขาวเหลือง
 ดุรงเรื่องตังสมบัติท้าวหสนยน์
 แลกระเฟ้อมเหมือนตังวารีใส
 ต่างดีใจหมายจะเล่นให้เย็นกาย
 เสียงฮวบฮาบลุ่มคว่ำคะมำหงาย
 ลูกขายนีวหน้าระอาใจ
 ขอยกยักตัดความแต่ตามได้
 กลับมาไพชยนต์ร์ต้นซ้ซวาล
 พรหมทัตลาบุตรพระสุริย์ฉาน
 อยู่สำราญเกิดพ้อจะขอลา
 พระเสด็จมาด้วยพระวงศา
 มาพาราครุหนึ่งถึงพลัน
 ก็โล่งเป็นที่ป่าพนาสน์
 เหมือนสุริย์นสาปเมืองในเรื่องมี ฯ

นางอำพันมาลาให้เถรกระอำทำเสน่ห์

๑ พระโคบุตรสุริยงยอดสงสาร
พระนามเลื่องเมืองขุณหมนบุรี
บ้างก็แต่งธิดามาประณต
พระครอบครองนคราสถาวร
โฉมมณีสาครบรรลัษณ์
อำพัน^๕ นกรัก^๕ เป็นปานกลาง
นางอำพันทรงครรภ้อย่ออ่อนอ่อน
เฝ้าเกล้ากลิ้งผ้ายขวาไม่ราวัน
ด้วยไถลวงศัพทสาครณาญาตี
ไม่มี^๕ ชนกลืนเข้า^(๑) ไม่เต็มคำ
ธรรมดานารีสามีร้าง
จะหาผู้^๕ เวทวิเศษฉาน
จึงเรียกนางสาวไซท์ไว้จิต
นี้แน่เจ้าเรารักกันนะนาง
เป็นวาสนาคราวชะตันทกอับ
ช่างตำตอยน้อยหน้าไปตาเดียว
เหมือนตัวข้าหน้าที่จะเป็นใหญ่
แม้ไม่คิดถึงองค์ว่าทรงครรภ
ใครช่วยชู^๕ หน้าเหมือนข้าคิด
ทั้งเงินทองของมีมิเสียตาย

ครองปราการบรรพตบุรีศรี
ดุจดัตถ์น้อมกายถวายกร
ก็ปรากฏตรีภพสยบสยอน
ด้วยบังอรอัศเรศทั้งสองนาง
พระทรงศักดิ์รักใคร่ไม่อาจขนาง
ทั้งสองนางก็เป็นทีรักกัน
พระภูธรละเมินอยู่เห็นหัน
โฉมอำพันคิดแก่นแสนระกำ
โอ้อนาถหนอใครจะอุปถัมภ์
นางปั้นปวนครวญคร่ำระกำนาน
เพราะจิตจางความรักสมัครสมาน
มาแก้การพิสมัยมิให้วาง
มานั่งชิตปราศรัยมิให้หวาง
ข้าอ้างว่างสุริยวงศ์มาองค์เดียว
แสนอาภัพภูวไนยเธอไม่เหลียว
จริงจริงเจียวนี้แน่เจ้าจึงเลากัน
เธอกลับให้น้อยหน้าเพียงอาสญ
ไม่ขออยู่^๕ สุกสน^๕ ใจตาย
ถึงดวงจิตก็จะให้เหมือนใจหมาย
พอแก่อายุให้เหมือนว่าไม่อาลัย ฯ

๑ นางทาสีพึ่งสารให้หวานน้ำ
 จึงนบนอบตบสนองให้ต้องใจ
 จะช่วยแม่แก้ไขให้เหมือนจิต
 ขำขำคนคัมภีร์วิชา
 เถรกระอำความรู้อุ้แก่หลายเล่ม
 พระโคบุตรสุริย์วงศ์คำรังว้าง
 จะจัดของไปถวายภิปรายกล่าว
 มิให้อายอัปราชยาปรารมภ์
 ยุพาพินยีนคำสาวใช้รับ
 แล้วนางถอดธำมรงค์ของนงคราญ
 ถัสสมหมายแล้วไม่วายสวาทเจ้า
 ๕ ทงสองสนทนาในราตรี
 นางสาวใช้คลาไคลออกจากห้อง
 ๖ หนึ่งสุหรัดซัดเพลาะดูเหมาะะครัน
 ๗ กระเตี้ยตขันผันผายขยายอย่าง
 ๘ ถึงกฏีเถรเฒ่าเจ้าตำรา
 เถรกระอำถามว่าสีกาแม่
 ๙ เชิญสีกามาที่นั่งข้างใน
 ๑๐ จึงจัดของออกวางพลาถวาย
 ๑๑ ตาเถรถามตามธรรมคามา
 ๑๒ จะตรวจน้ำรำลึกไปถึงญาติ
 ๑๓ นางสาววังวันทาพระอาจารย์

สงสารคำกัลยาน้ำตาไหล
 ๑ กลัวอะไรที่ตรงนั้นแม่ขวัญตา
 ๒ ให้ทรงฤทธิ์หลงรักแม่หนักหนา
 ๓ แต่ตรงขาไม่มาเป็นสาววัง
 ๔ ทำเสน่ห์ให้เล่ห์ลมอาคมขลัง
 ๕ คงจะคลั่งเห็นไม่ฉลาดสวาทชม
 ๖ ที่แม่เจ้าคิดไว้ให้โต้สม
 ๗ จึงจัดที่ไว้บรรทมให้สำราญ
 ๘ สั่งกำชับอย่าให้แซ่กระแสนสาร
 ๙ ยืนประทานสาวใช้เป็นไมตรี
 ๑๐ จนสองเรามอดม้วยไปเมืองผี
 ๑๑ จนรังสีรุ่งสว่างวัน
 ๑๒ มาจัดของเบ็ดไซ้แล้วใส่ขัน
 ๑๓ กระแจจะจันท์น้ำอบตลบทา
 ๑๔ ออกระหว่างข้างทวารด้วยหรรษา
 ๑๕ ก็สอดตาหมอบเมียงเพียงบันได
 ๑๖ เจ้ามาแต่แห่งหนตำบลไหน
 ๑๗ นางสาวใช้วางขันแล้ววันทา
 ๑๘ ๑๙ ทงเบ็ดไก่หมุ่มจิ้มมังสา
 ๒๐ เออสีกาชอบใจใครจะปาน
 ๒๑ หรือหมายมาตรเป็นไหนจงไซ้สาร
 ๒๒ เหมือนลูกหลานแล้วจะเล่ากับเจ้าคุณ

องค์อำพันมาลาให้มาถวาย
 ด้วยโกธซึ่งหึงกันตามมีบุญ
 พระสามเณที่รักข้างฝ่ายขวา
 มากราบเท่าเจ้าประคุณการุณนาง
 ทงรอดเสาะจะเอาจันทน์เข้าสรไร
 มุงกระเบื้องเครื่องใช้ผ้าไตรครอง
 เถรกระอาร์ุแนแต่แรกนั้ง
 เบนโรมิที่ธูระของนางเมือง
 จะเป็นที่อุปถัมภ์เหมือนคำว่า
 ขำรักคบอยู่ตอกเจ้านางชาววัง
 อันกุฎวิหารในการพระ
 แต่เนาอบยาคมให้สมนึก
 จะสงเคราะห์เพราะเห็นกับหน้าน้อง
 แต่มิตรจิตมิตรใจอาลัยกัน

๑ นางสาวใช้ว่าใช้ฉันกลัวบาป
 จงผูกพันหันหน้าหานิพพาน

๑ อนิจจังอนิจจาสีگان้อง
 พระนิพพานค่อยไปเป็นโรมี
 แม่นได้เจ้าเนื้อเย็นเป็นประธาน
 แม่นได้เจ้าเนื้อเย็นเป็นบรรทัด

๑ โอ้อะไรเหลวไหลไปเจียวนี้
 แม่นโปรดเกศให้เหมือนเจตนาการ

ไม่สบายในพระทัยให้ว่าวุ่น
 เฝ้าเคืองชุ่นขัดข้องกันสองนาง
 ไม่นำพาทำวน้องให้หมองหมาง
 ประสิทธิ์แท้แล้วจะสร้างกุฎีทอง
 ให้กว้างใหญ่โตยาวสักเก้าห้อง
 ใต้ข้าวของสารพัดไม่ขัดเคือง
 อันชาววังแล้วไม่แก้งมีแดงเหลือง
 ถึงแก่นเคืองแกไขมิให้ชง
 กลัวคำหน้าจะไม่เหมือนกับคำหลัง
 แม่นสัจจังแล้วจะทำให้ล้าลึก
 มิใช่จะอยู่เป็นสงฆ์คงจะสึก
 กับเมื่อสึกแล้วอย่าเมินสะเท็นกัน
 ซึ่งเงินทองก็ไม่รักตอกใจฉัน
 ธุระนรับได้มิให้นาน ๆ
 ชราภาพแล้วยังหลงในสงสาร
 อย่าคิดการโลภในโลภีย์ ๆ
 พีกัดครองโลกนิยมชมพู่สี
 แม่นถึงที่ใครจะหาญมาทานตัด
 ถึงจะไปนิพพานก็คงขัด
 เห็นเร็ววัดตรงที่พระนิพพาน ๆ
 เนื้อความมีเขามาหาไม่ว่าขาน
 อย่าเนิ่นนานแก้ไขให้เฉย

ให้พระองค์หลงรักนางร้อยชั่ง
จะเป็นโยมปรนนิบัติอยู่ตรา

๑๐ ตาเถรวาซ่าหน้อยหนึ่งเถิดเจ้า
น้ำมันพรายลงละลายน้ำมันจันทน์

เสกคาถาอาคมตามสังเกต

ครนเสกเสร็จเจ็ดครั้งกำลังฤทธิ

จงเอายันต์^๕ไปใส่ไว้ในใต้อาสน์

สนธยาแล้วให้ทาน้ำมันจันทน์

พอยามสองก็จะย่องเข้าถึงอาสน์

ให้แก่นเคียดเกลียดชังเมียหลวงไป

นางสาวใช้ไต่ยันต์น้ำมันหอม

เย็นแล้วจำจะลาพระอาจารย์

ออกจากวัดลัดเดินมาโดยคว้น

ถึงปรารค์มาศหมอบเมียงเคียงบัลลังก์

แล้วถวายกระแจจะจันทน์ยันต์เสน่ห์

นางฟังสารสาวศรีก็ดีใจ

เอายันต์^๕ไปใส่ไว้ในใต้อาสน์

เตชะคุณวิทยาของอาจารย์

แล้วพูดจาปราศรัยกับสาวศรี

ทินกรอ่อนแสงลงมีตมิต

๑๑ ป่างพระองค์ทรงเดชเกศกษัตริย์

ครนสนแสงสรियाเข้าราตรี

11/07/2566

ให้ซึ่งซึ่งโฉมฉายข้างฝ่ายขวา

จะปรารถนาสารพัดไม่ขัดกัน ฯ

แล้วลุกเข้ากุฎีชิม้ำมัน

แล้วลงยันต์มหาวราฤทธิ

เตชะเวทเทพรำจวนปั้นปูนจิต

มานั่งชิตยันให้สาวใช้พลัน

อย่าประมาทเขาจะจับเอาค้ำขัน

ทาแต่วันละครึ่งเล็บแล้วเก็บไว้

แสนสวาทโฉมยงแล้วหลงไหล

อโณทัยพลบค่ำให้ทำการ

พลงนอบน้อมกราบไหว้ปราศรัยสาร

ไปแจ้งการทราวม้วยที่ในวัง

เข้าฉนวนวังในเหมือนใจหวัง

ประณตนั่งทูลความนางทราวม้วย

อุปเท่ห์บอกแจ้งแถลงไข

ตั้งหนึ่ง^๖ได้ชนสวรรคต^๕นิเวศ

สุดสวาทตั้งจิตแล้วพิษฐาน^(๑)

ให้เชี่ยวชาญได้สมอารมณ์คิด

สำราญรื่นชื่นฤดีที่สนิท

ชั้นสถิตคอยถ้าพระสามี ฯ

๑๒ กิ่งชั้นฉัตรในภพชมพูศรี

ชวนมณีสาครเข้าห้องใน

(๑) พิษฐาน = อธิษฐาน

ชั้นสูงแทนแสนสุขเกษมศานต์
เกิดเป็นนางรำรักประจักษ์ใจ
แมลงมุมเผ่ากระทุ่มทรวงสะท้อน
บึกษาแสดกแถบบินไปบูรพา

๑ จะกล่าวถึงเถรกระอ้าเมื่อยามค่ำ
ซึ้งบิตปากพรายร้ายคะนอง
รูปอำพันนั้นวางไว้ข้างซ้าย
ทั้งสามรูปเรียงกันเป็นหลั่นมา
ปลุกผีพรายให้มีฤทธิ์กล้า
รูปกษัตริย์พลัดจากเมียหลวงพลัน
ฝ่ายรูปนางมณีศรีสวัสดิ์
ไปฝั่งไวย้าช้าในราตรี
เสกจำปากกลายเป็นแมลงงู
เสียงหึ่งหึ่งถึงปราศรัยชัช

๑ สงสารองค์ภูวนาถไสยาสน์หลับ
พระทัยหวนหอมระรินกลิ่นจำปา
พระพลิกผลักนางมณีศรีสวัสดิ์
ให้ฉุนคิดถึงอำพันกระสน์ครวญ
พระเห็นเงาเสาคล้ายหมายว่าน้อง
พืมไต่ไปหาเจ้าช้านาน
พระโอบอุ้มกุมกอดประคองเสา
โอ้ว่าเสานหรือเรามาเผ่ารัก

ทรงสำราญชื่นจิตพิสมัย
เพอญให้เคียดคั่นในวิญญาน์
โดยอุครเดินซ้ายมาฝ่ายขวา
พระผวากอดนางพลงประคอง ฯ

แก่นั่งทำการใหญ่อยู่ในห้อง
ผ้าขาวรองพันรูปกษัตริรา
รูปมณีโฉมฉายอยู่ฝ่ายขวา
ภาวนาจิตตามความสำคัญ
รูปผวาลุกโลกกระโดดหัน
เข้ากอดรูปอำพันไว้ทันที
กระเด็นพลัดจากรูปพระโฉมศรี
ยายกาลิตากะลารักษาไว้
แล้วบินวู้ด้วยพระเวทข้างเพทไสย
เป็นดอกไม้ตกลงตรงอุรา ฯ
อาคมวับหวาดพินต้นผวา
ด้วยคาถาเถรทำให้รำจวน
ให้กลุ่มกลัดเคื่องในพระทัยหวน
ให้หวนหวนเห็นเจ้าลำภาพาน
หัตถ์ประคองรับขวัญแล้วบรรหาร
นฤบาลลงยังบัลลังก์รัตน
เห็นเป็นเงามีไฉ่นางระคางหัตถ์
พระฮึดฮัดบ่บังมพะพืมไป ฯ

๑ นางโฉมยงนงลักษณ์อัศเรศ

นางดำเนินมาเชิญพระภูวไนย
ไต่ยีนคำซ้ำเคื่องชำเลื่องค่อน
แต่ก่อนไรเจ้าไม่เคยมากำเกิน
แล้วเป็นนพภัทรผลักบานทวารเผย
ลงจากปรารักษ์อย่างเยื้องชำเลื่องมา
ค้อยคีตเคาะเคาะบานทวารรัตน์
นางสาวใช้เบ็ดบานทวารพลัน
พลางอิงแอบแนบน้องประคองถนอม
แล้วเซยปรางพลางปลอบปลุกฟังงา
ไต่ยีนแว่วแก้วตาผวาหวาด
นางทราชมชกัมกราบพระทราชมเซย
ชั้นอารมณ์สมมาคปรารถนา
เวลาตีกำตัดสังคคน
วิปริตผิดอย่างแต่ปางก่อน
น้องเจียมตัวกลัวผิดคิตคะนึ่ง

๑ พระรับขวัญพลันตอบสนองสาร
พิผิดแล้วนฤมลแต่ต้นมือ
ทนรูแล้วคเอาเถิดเจ้า
มากำเกินก็จะเย็นระย้ายับ

๑ นางฟังอรรถตักพอไม่ย่อหย่อน
ถ้าอยู่เมื่องก็ไม่เคื่องอารมณ์ตรม

เห็นทรงเดชเคลมองค์เฝ้าหลงไหล
เป็นไฉนจึงพระองค์เที่ยวหลงเดิน
ดูเสนงอนลวนลามไม่ขามเขิน
จะมาเชิญไปข้างไหนนางไฉยา
อย่ามาเลยดวงใจจะไปหา
พระลินลาชั้นปรารักษ์นางอำพัน
โองการตรัสเรียกเหล่านางสาวสวรรค์
พระทรงธรรมเข้าที่ศรีไสยา
พระหวนหอมจันท์เสกที่มั่งสา
เจ้าแก้วตาหลับไหลกระไรเลย
เห็นภูวนาถมาแอบแนบเขนย
แสนเสบายเห็นฤทธิ์ประสิทธิ์มนต์
จะรู้ว่าเสียให้เสบทุกเส้นขน
ภูวคดียังเสด็จมาเคล้าคสัง
แม่มณีสากรหล่อนจะหึง
ท่านโกรธขงก็จะยับลงกับมือ
จะอาจหาญว่ากระไรพิได้หรือ
เมื่อย่าถือความค่วนควรระงับ
ไม่รักเท่าเทียมถึงเจ้างามสรรพ
เศียรจะพับด้วยพระขรรค์อนมิตม ฯ
ถึงครังก่อนพระตรัสกสัตย์สม
เพราะตามลมจึงไต่ยากมาจากวัง

อกน้องหงตงหนามมาแนมเหน็บ
 ยามเบือกเหมือนเมอร่างวัง

๑ ตามจะโปรตโทษพีเห็นผิดแท้
 เจ้าว่าชั่วพวกคิดเห็นผิดจริง

ให้เคลิ้มตัวมัวเมาเพราะเขลาโงก
 ที่จำแล้วไม่ทำเหมือนก่อนมา
 ที่ความหลังเหมือนยังว่าตายแล้ว
 พระจุมพิตชิตโคมประโลมลาน

๑ สงสารเจ้าเยาวมาลย์มิ่งสมร
 อโนทัยไตรตรัสจรัสฟ้า

เลขยันต์ลงประทับไว้กับกลีบ
 เมื่อกินนิ้วปริตเห็นผิดไป

ชะรอยผู้รเวทวิเศษกล้า
 เห็นแท้เที่ยงอยู่แต่เพียงนางอำพัน

จึงเรียกฝูงสาวสรรคัก้านฉานาฏ
 นางให้คุดอกจำปาแล้วพาที

พระทรงธรรม์บรรทมบนแท่นรัตน
 ให้คลังไคล้ไหลหลงเทียววงวน

พระไปจากไสยาเวลาตึก
 ไม่เคยเห็นฟังจะเห็นจำปายันต์

๑ สนมนางต่างคนจงนคิด
 พิเคราะห์หาความกระแเสเห็นแน่ใจ

ไม่หายเจ็บยังจำที่คำหลัง
 อันสัจจิงทรงภุชสุจริตจริง ๆ

มาละแม่งามปลอดคแม่ยอดหญิง
 มาเห็นสิ่งหนึ่งว่ากรรมได้ทำมา

จึงถึงโสดหลงรักเขาหนักหนา
 อย่าโกรธาเลยนะเจ้าลำภาพาล

แม่น้องแก้วจงเอารักมาหักหาญ
 แสนสำราญอยู่จนรุ่งพระสุรียา ๆ

องค์มณีสาครเสน่หา
 เห็นจำปาอยู่บนอาสน์ประหลาดใจ

คงจะค้นสืบชีพเพียงตักขัย
 พระคลังไคล้กรวญคร่ำถึงอำพัน

ใช้จำปาเชิญเสด็จเป็นแม่นมั่น
 นอกกว่านั้นที่จะเป็นไม่เห็นมี

เคียรคาษมายังปราสาทศรี
 เมื่อกินนยามสองสงัดคน

ให้ฮึดฮัดคืนโดยอยู่โหยหน
 พิโรบ่นพึมพำถึงอำพัน

ครนตรองตริกเห็นจริงทุกสิ่งสรรพ
 ฝูงก้านสรูบ้างหรืออย่างไร ๆ

แต่จนจิตที่จะทูลสนองไซ
 ด้วยทราวม้วยสองนางระคางคอย

แล้วหนักกลัวว่าตัวเป็นข้าบาท

ผู้ทว่าชชชชไม่ควรพลอย

อันเลขายันต์นวิปริต

พระยุพินอย่าได้หมิ่นประมาทความ

๑ นางพังก้าสาวใช้พระทัยหวาด

ยิ่งตรอมจิตคิดถึงพระภูวไนย

จึงเรียกฝูงสาวสรรคัก้านฉนาง

มาถึงปรารค์นางอำพันมัทนนาน

เห็นอำพันมาลากับสามมี

นางประนมบังคมพระภูวไนย

๑ ปางพระองค์ทรงภูษมงกุฎเทศ

ให้เคื่องขัตหทยาเป็นราศี

อำพันน้อยชม้อยชม้ายเนตร

จะแกลังทำกำจัตให้ปลัดพราย

๑ แสนสงสารนางมณีศรีสวัสดิ์

ทงอำพันมาลาไม่พาทิ

ให้แก่นคงตงแสงอักษิ์สุม

สุดจะขึ้นกลืนกลนชลนา

โอ้พระร่มโพธิ์ทองของน้องเอ๋ย

หรือน้องนมโทษไม่โปรดปราน

๑ พระพังก้าวฎหวนตงสติได้

11/07/2566
มาโลมเลาเอาใจนางไฉยา

ไม่บังอาจที่จะพร้องสนองถ้อย

แต่พูดคล้อยมิให้เคื่องในเรื่องความ

ผู้ประสิทธิ์หาว่าหาญชาญสนาม

พยายามหยุดยั้งระวังภัย ฯ

เห็นพันพาดเกลือบแฝงแถลงไข

จำจะไปเผ่าคู้ให้รุกร

เคียรคาศพรังพร้อมล่อมขนาน

ยุพาพาลเยื้องย่องเข้าห้องใน

สถิตที่แท่นทองอันผ่องใส

เห็นท้าวไทภัสดาไม่พาทิ ฯ

ข้าเลื่องเนตรเห็นองค์นางโฉมศรี

พระภูมีเมินพักตร์ไม่ทักทาย

เห็นวิเศษอาคมก็สมหมาย

นางชม้ายเมินหน้าไม่พาทิ ฯ

จอมกษัตริย์ภัสดาหันหน้าหนี

ไม่นอบนบเทวีเหมือนก่อนมา

ยิ่งกลัดกลุ้มเจ็บจิตขนิษฐา

นางโศการ่าให้อาลัยลาน

ไม่ควรเลยที่จะร้างห่างสมาน

ให้เมี้ยกลับอ้ประมาณไม่เมตตา ฯ

ชลนัยน์พรังพรายทงชายขวา

อย่าโศกาเลยนะน้องจะหมองนวล

แล้วเคลมองค์หลังลิมสมรมิตร
เห็นพัศตร์นางอำพันให้รัญจวน

๑ นางอำพันกระสันเกษมชั้น
จึงเสแสร้งแกล้งช้ำด้วยคำคม
มาร่วมเรียงเคียงน้องประคองค้ำ
เชิญเสด็จภูวไนยกลับไปปรางค์

๑ นางมณีไต่ฟังให้คงแก่น
จึงตอบวาจาพลันด้วยทันใจ
ขำมันจ้านร้านรักเขารูจบ
พระทรงศักดิ์เธอไม่รักอยู่แอบอิง
สมคะเนแล้วกระไรไม่ไว้หน้า
ไม่คิดถึงความหลังนหน้าบังเลย

๑ อำพันฟังออกตงการมรับ
ลูกว่าไรกับแม่มาแหพาน
สมคะเนเหมือนว่าก็ผาสุก
รู้ว่าท่านเจ้าผัวต้องกลัวเกรง

๑ คุณแสงอนนัยอนรอยทำลอยหน้า
เขารูเช่นเห็นสนอยสนแล้ว
ข้าเจ้าชัวผัวร้างไว้ห่างเหิน
จึงลอยหน้าขนมมาทำการมรวย

๑ นางอำพันห้วนไห้วอกใจเต็น
เหมือนนกบวหลังขาดชาติอีกา

ด้วยอาคมข่มจิตตั้งลมหวน
ทรงพระสรวลว่าเรงบันเทิงชม ฯ

สำราญรื่นปรีดิ์เปรมเกษมสม
พระบรมนรินทร์ปั้นสุรางค์
เธอไม่รู้จะว่าแกล้งอางขนาง
ให้พีนางคล้ายโศกโศกาลัย ฯ

ยิ่งสุดแสนเคืองชดให้ตัดชย
ชะอะไรแม่อำพันขยันจริง
เหมือนดังกบสตันบินตลิ่ง
จึงวางวิ้งมาตามพระทราวมเซย
สารพัดที่จะว่าเจ้าข้าเอ๋ย
เจ้าไม่เคยแล้วอย่าเงินให้เกินการ ฯ

เที่ยวบังคับรุกราชอยู่จาดฉาน
ขำมันจ้านร้านรักกระหนเอง
ไม่สมคะเนแล้วกลุกขนเต็นเหียง
อย่าครั้นเครงไปเลยแม่จันแพ้แล้ว ฯ

การมกล้าทำเสียงสำเนียงแจ้ว
แม่ดวงแก้วนพเก้าถึงคราวรวย
จึงเสาะเดินหาคู่มาชช้วย
เห็นงงวยสมนึกฮักวาจา ฯ

ด้วยตัวเป็นเหมือนหนึ่งคำเขารั่วว่า
ไต่เกินหน้าแล้วกล้าไปลองดู

ต่างคนต่างก็ว่าต่อหน้าผัว
 ตัวใครเล่าลือว่าเที่ยวหาครู
 ยี่หนึ่งแล้วก็ยี่เก้ารีบหนัก
 เหลือจะอดแล้วไม่ลดไม่ละกัน

๑ นางมณีฟังสารให้ตาลเดือด
 อย่าพักทำสาระแนแก้ตัวไป
 หงสามก็เห็นดีไปตัวได้
 ไปหาหมอปุลุกเสกทำเลขยันต์
 เป็นผู้หญิงวิ้งตามพระทรงฤทธิ์
 คุณบิทรมารดาเขาปราณี
 ยิ่งชนหน้าทำทนายหมายชนะ
 คงจะทำเสียให้ยับลงกับกร
 ให้เคืองชุ่นหุนหันตันโทโส
 อำพันน้อยถอยแอบพระภูวไนย
 ต่างคารมคมคำกระหน่ำหนัก
 พระโคบุตรผุดลุกขึ้นยืนกลาง
 ยี่ใจดีผีเข้าเจียวเจ้าเอ๋ย
 จำปานวิปลาสทงเลขยันต์
 แม้นใครเพ็ลยงก็ไม่เลียงไว้เคียงแล้ว
 จะดูคนเจ้าเล่ห์เสน่หัด

๑ โฉมอำพันพร่นกายเห็นวายุวุ่น
 นางไม่นิ่งซิงทลพระโฉมยง

เอาความชั่วมาประจานสะท้านหู
 ทำไม่รู้จึงไม่จับเอาจับปล้น
 อย่าแต่งพัคตร์ใส่สร้อยมาเสกสรร
 พระทรงธรรมฟังเอาอย่าเข้าใคร ๆ

ประหนึ่งเลือดคอสุชลจะหล่นไหล
 ดอกจำปานี่ของใครนางอำพัน
 กำลังแค้นซัดใจว่าถลัน

ให้ทรงธรรมหลงกลนางคนดี
 เขาแจ้งจิตเพื่องฟังทุ่งกรุงศรี
 ถึงไม่มีก็มีให้อนาทร

ไม่ลดละลินลมตึงคมศร
 เมื่อภูธรจะไม่เลี้ยงก็บรลย
 กำลังโมโหผุดลุกขึ้นรุกไล่
 ก็ห้วนไหวกกก้องทงห้องปรารงค์

โมโหหักมาแข่งทงสองข้าง
 พิโรธนางกัลยาแล้วว่าปล้น
 กระไรเลยมวยปล้ำทำขยัน
 ใต้สำคัญมาแต่ไหนนางมณี

พระขรรค์แก้วจะประหารให้เป็นผี
 ในวันนี้เห็นกันเป็นมันคง ๆ

คิดถึงคุณเถรกระอำน่าประสงค์
 นื่องจากวงศ์จำจนมาทนาย

ทุกวันนี้เพราะรักสทนเจ็บ
 นั่นใครเล่าทำเสน่ห์เพทุบาย

๑ นางมณีไต่พงคองแก่นจิต

ใครเขาเป็นชู้หรือว่าไร

พระทรงศกครกกุเขารูแซ่

พระคลุมกลงตงหน้ามาหาเมือง

ทงธานีมีใครมาร่วมผัว

ตัวมิ่งนั้นแลทำอำพัน

นางอำพันว่ามันทุกคำปาก

เมื่อเห็นจริงแล้วหนึ่งมันทำไม

๑ พระโคบุตรสุดแก่นกระที่บบาท

เสียแรงถนอมเป็นจอมกัลยา

เป็นผู้ใหญ่อารมณ์ไม่สมศักดิ์

เขาเป็นชู้หรือจะว่าแต่ช่างเดียว

ดอกจำปาว่าทำให้หลงรัก

แล้วหยาบชู้ไม่ว่าแต่เพียงกัน

ถูกเสน่ห์เล่ห์หลมมางมหลง

ดูหน้าใจจะไม่ให้ลงจากเตียง

พระจับไม้เรียวยวี่ไล่ตีหวด

เสียงกรีดก้องร้องเถียงพระทรงธรรม

๑ คุณต้อถือตัวว่าทำชอบ

พระรารนรอบองค์นางงนุช

ยังซ่าเห็นบความใส่ไม่รู้หาย

นางฟุ่มฟายชลนาโศกาลัย ฯ

ที่ชอบผิดมิได้รออารมณ์ได้

จึงจะได้ล่วงรักกับครุมีง

เพราะห่างเหิมงไวจึงได้หึง

ต่อรุ่งจึงเห็นว่าจำปายนต์

ช่างแก้ตัวลนลมคุดมสน

อย่าเสกสรรทำทายเป็นตายใจ

มันมากมากมันจะขึ้นจนเป็นไข

มันเป็นโรจึงไม่จับเอาตัวมา ฯ

ร้องทวาดนางมณีหนักหนา

แต่ต่อหน้าสียงทำกระนั้นเจียว

ทำหาญหักอกอาจมาราคเกรียว

ช่างลดเลี้ยวลงคำเอาอำพัน

ครนสอบชกก็ไม่จริงทุกสิ่งสรรพ

สารพันว่าผวนลาเอียง

ห้ามแล้วก็ไม่ลงสงบเสียง

บุญชานอยแล้วจึงเลียงไม่เที่ยงธรรม

นางเจ็บปวดก็ทรงกันแสงศัลย์

ไปฆ่าฟันเสียเกิดองค์พระทรงภูษ ฯ

ยังโต้ตอบเสียงตั้งไม่ยงหยุด

อตุลุดหวุ่นไหวทงไพชยนต์

นางสาวสรรคกัลยาที่มาด้วย
 บ้างวิ่งว้างมาถึงปรากฏณมถ
 ว่าพระจอมจักรพงศ์ทรงพิโรธ
 สกฤตนิยน์เรื่องกริบมา
 ลงแทรกกลางพลางร้องเจ้าพ่อโปรต
 พระเห็นนกยกไม้ยังไม่ทัน

๑ สาลิการาบีกแล้วแกล้งร้อง
 พระตกใจลี้มโหมโทที่โกรธา
 กอดประทับรับขวัญขุนทองเอ๋ย
 ไม้ทนต์ยังกำลังเข้าคลุกคลี
 ถูกที่ไหนเล่าลูกหรือถูกบีก
 สาลิกาฟังคำยังทำคราง
 ถึงตลุกถูกเจ็บสกร้อยแผล
 ลูกสุดแสนสงสารพระมารดา
 ถึงผู้คนกล่นเกลื่อนท่งปรารงค์มาศ
 จงเห็นกับเจ้าตาเมื่อลาไป
 ท่งเจ้าพ่อพระองค์น้อยจะสร้อยเศร่า
 ถึงชอบผิดคิคงดจงอดออม
 เชิญเสด็จเจ้าแม่นางไปปรารงค์รัตน์
 นางฟังคำนกขุนทองของน้องน้ำตา
 อย่าว่าแต่ตีวันจะพันฟาด
 11/07/2566
 นางชูปเชดชลนาแล้วคลาไคล

ครันจะช่วยเกรงกษัตริย์ให้ชคสน
 แจงยุบลบอกความกับสาลิกา
 พระลงโทษแม่มณเป็นหนักหนา
 บินถลาเข้าห้องปราสาทพลัน
 ประทานโทษเจ้าแม่อย่าหุนหัน
 ไม้เรียวนั้นถูกบีกเจ้าสาลิกา ฯ
 บีกขุนทองหักแล้วเจ้าพ่อจำ
 ผวาอุ้มสาลิกาไว้ทันที
 ไม่ควรเลยจะเจ็บเจียวที่เดียนนี้
 ต้องถูกตีเปล่าเปล่าไม่เข้าทาง
 เนื้อหนังฉีกไปถนัดหรือชคขวาง
 ถูกสีข้างริมท้องของลูกยา
 ท่งพ่อแม่คงจักคิรักษา
 ท่งกายาย่อยยับระยำไป
 ใครจะอาจทูลขอคุณพ่อได้
 ความอาลัยฝากฝังไว้พรงพร้อม
 ขอโทษเจ้าแม่คุณทูลกระหม่อม
 แล้วนอบน้อมปราศรัยนางไฉยา
 อย่าเคืองชคลูกขอโทษโปรตบักษา
 สาลิกาเจ้าไม่แจ้งแห่งดวงใจ
 ให้เคียดชาก็ไม่ว่าอย่าสงสัย
 เสด็จไปปรารงค์ทองของเทวี

ถึงบัลลังก์พร้อมเหล่านางสาวสรรค์
บ้างฝืนยาทาทั่วทั้งอินทรี

๑ พระโคบุตรสุตรักเจ้าบ่กษา
จะทลายเสียให้หายสบายใจ
สาธิตกว่าเมื่อยังกร้วนัก
เมื่อเหือดหายวายกร้วนไม่โดยตี

๑ พระโคมยงทรงพระสรวลสำรวลว่า ช่างมารยาเหลือทำนองขุนทองเอ๋ย
ให้ตกเนอตกใจกระไรเลย
ทั้งโคมยงหงนงอุอำพันนั้น
แสนสบายสายแสงพระสุรียา

๑ พระโคบุตรกับนางอำพันนาฏ
ควยอาคมให้นิยมเสน่ห์นาง
ถึงเวลาออกหน้าพระโรงรัตน์
ให้บัวนบ้นพันผูกถึงเทวี
สืมนมหลงชมแต่นางนาฏ
พระพักตร์คร่ำคร่าชูปิตรูปทรง

๑ นางอำพันหรรษากับทาสี
ถวายนมเพล^(๑) เข้าทุกวันวาร
ที่คนลอดสอดแนมไม่รู้เท่า
ชบชิบกันเล่าเรื่องออกเเนื่องไป
ว่าอำพันนั้นคบกับเถรเฒ่า
จะจับกุมไม่ถนัดเป็นสตรี

เข้านวดพั้นเล่าโถมนางโคมศรี
นางโคกคั้งแค้นแน่นพระทัย ฯ
เผ่าถามว่าพ่อยังเจ็บอยู่ตรงไหน
พระลอบไล่ไปทั่วทั้งอินทรี
กระดุกหักแทบจะพับลงกับที่
กระดุกก็เสียแล้วอย่าดูแล ฯ

แล้วชมเชยจูบกอดเจ้าสาธิตา
เกษมสันต์สุตรักเจ้าบ่กษา
ขุนทองลากลับหลังมายังปรางค์ ฯ

สมสวาทเชยชิตไม่คิดหมาง
ไม่จิตจางคลาตคลาสะกนาที่
ซังตายตรัสราชการบุรีศรี
เข้าสู่ที่แล้วค้อยคลายสบายองค์
สืมประพาสสืมเสวยเลยสืมสรง
เพราะทะนงหมายหมิ่นประมาทการ ฯ

กับข้าวมิมิให้เศร้ายังคาวหวาน
เถรทำการเติมซ้ำกระหน่ำไป
แต่เป็นเงาในกระจกไม่จับได้
จนแจ้งถึงอรไทนางมณี
กระแสน้ำนั้นว่าใช้ทาสี
นางเทวีคิดหมายไม่วายวัน

จำจะอ่อนหวานเจ้าบักษา
 บอกอรุณน้องยาให้มาพลัน
 ๑ เมื่อวันนั้นนกสาธิกาน้อย
 รำลึกถึงนางมณีนฤมล
 จะไปเฝ้าโฉมฉายให้คลายร้อน
 จับพระแกลแดเห็นนางไฉยา
 นางดีใจปราศรยกบักษี
 แต่วันนั้นจนวนนั้นไม่มีแวว
 ชลนัยน์ไหลโซมประโลมปลอบ
 พ่อมาเยือนเหมือนได้จินดาดวง
 พระภูมีแม่ถึงสาหัส
 แม่อายุชาวธานีบุรีรัมย์
 แต่คอยท่าหาเจ้าทุกเช้าค่ำ
 จะเขียนสารวานสาธิกาไป
 จงช่วยแม่อย่าให้แซ่ถึงสองหู
 หนทางไปหลายคืนจะกลับมา
 ขุนทองฟังพลาทอบนางโฉมศรี
 ที่แถวทางกลางป่าพนาลัย
 คิดจะลาองค์นรินทร์ผู้บินเกล้า
 เดียวนพระทรงศักดิ์ไม่พักลา
 นางฟังสารนกสาธิกาแก้ว
 จงเห็นกับพ่ออรุณเกิดขุนทอง
 ครนเสร็จสรรพพบผูกกับคอนก
 พ่อระวางเหยี่ยวกาในป่าวัน

ให้สาธิกาลอบไปไอศวรรย์
 จะจับมันให้ประจักษ์กับตาคน ๆ
 ออกบินลอยเที่ยวเล่นในเวหน
 ด้วยทุกข์ทนสร้อยเศร่าเปล้าอูรา
 แล้วลอยร่อนลงปรารงค์ขนิษฐา
 เจ้าแม่เจ้าบรรทมเล่นหรือหลับแล้ว
 เขามานเจ้าสาธิกาแก้ว
 นางกอดแก้วสาธิกาไว้กับทรวง
 แม่คิดชอบคุณเจ้าเท่าเขาหลวง
 เดียวนทรวงแม่ชำระกำตรม
 สารพัดไม่มีผิดเท่าเส้นผม
 จะต้องก้มหน้าม้วยบรรลัยไป
 เป็นความขำลูกกรักช่วยแก้ไข
 ช่วยส่งให้พ่ออรุณถึงพารา
 ทงเจ้าพ่ออย่าให้รู้หน้าบักษา
 ปดบิดาว่าไปชมพนมไพร
 เป็นโรมีจะช่วยแม่คิดแก้ไข
 สัจจิงใจลูกก็ยืนอยู่นานมา
 ไปเยี่ยมเจ้าพ่ออรุณของบักษา
 ไม่เห็นมาปรารงค์มาศปราสาททอง
 ให้ผ่องแผ้วยินดีไม่มีสอง
 นางจำลองสารลงแล้วทรงพลัน
 ฝนจะตกไม่ต้องในไพรสณฑ์
 ให้จอมขวัญไปด้อย่ามีภัย ๆ

ตอนที่ ๑๒

พระอรุณมาเมืองปราการ บรรพตจับเสน่ห์ให้เถรกระอำ

๑ นกขุนทองบ่อบึ่งปีกคำรบับ
พอลับเนตรสาวสวรรค์กำนัลใน
ออกลอยลมชมคงอยู่ร่มริน
หมายเมืองพาราณสีไม่มีแคลง

๑ พระสุริยงลงลับเหลี่ยมสิงขร
ชั้นลอยรถหมดเมฆวิเวกครัน
ส่งตเสียงสังสัตว์กำคัตติก
นอนสุขทุมพุ่มพวงพนมไพ
ครันแดดร้อนผ่อนพักหาอาหาร
ประมาณทางค่างคีนสองทิวา
ลงจับแกลแลเห็นอรุณน้อย
สำรวจบ่อบึ่งปีกประนมบังคมคัล

๑ เจ้าอรุณฟังพลอดแล้วกอดจูบ
เห็นสารสวมคอนกพระตกใจ

๑ สาลิกาวาสารของเจ้าแม่
ส่งให้ลูกรีบมาหาพระน้อง

๑ บ้างอรุณสุริยวงศ์ทรงสตั้ม
เป็นความขำล้ารสในพจมาน
ในสารศรีว่าพีนางไม่สร้างโศก
ด้วยพระองค์หลงรักนางอำพัน

บินขยับจับช่องพระแกลใหญ่
ก็บินไปโดยลำพังกำลังแรง
ในภาคพื้นแดดอับยับแสง
กำลังแรงร่อนไปในไพรวัน ๆ

พระจันทร์เทวบุตรก็ผูกพัน
สว่างวันหิมวาพนาลัย
ขุนทองนึกเอกลางอาศัย
ครันรุ่งจรรีบไปในเมฆา
อ้อมสำราญบินรีบถีบถลา
ถึงพาราณสีบุรีพลัน
กระโดดลอยลงที่ตักเกษมสันต์
นกว่าฉันทราลิกถึงเป็นพื้นใจ ๆ

ประโลมลูปสาลิกาแล้วปราศรัย
หนังสืออะไรเจ้าสาลิกาทอง ๆ

ในกระแเสศร่าใจอาลัยหมอง
แต่ความอื่นขุนทองไม่แจ้งการ ๆ
พระหัตถ์จับคัลกระตาศราชสาร
ให้หนึ่งอ่านนะพระน้องของสำคัญ
แสนวิโยคเพียงชีวาจะอาสัญ
เธอมาคมันโมโหพาโลตี

นางอำพันฝ้ายน้อยพลอยล้ำทับ
 เพราะเถรเฒ่าเจ้าเล่ห์เสน่ห์หัตถ์
 พี่สับครัวแจ่มไม่แคลงจิต
 อนุชาเร่ร่อนนอย่านอนใจ

๑ พระอรุณรุ่งแจ่มแกล้งทำเฉย
 ส่งขุนทองให้อยู่ห้องที่ไสยา
 ครนถึงจึงบังคมอยู่เคียงอาสน์
 พระพี่กับเชษฐาเป็นราศี

๑ พรหมทัตฟังอรรถโอรสราช
 แล้วคลี่สารอ่านแจ่มในกิจจา
 เจ้าพ่อเอ๋ยใครเลยในแหล่งหล้า
 พระโคบุตรสุริย์วงศ์ผู้ทรงยศ
 นางมณีพี่เจ้าก็อภิเษก
 ถ้าแม่ันต์จะไม่คิดก็ผิดไป
 ในเรื่องราวแต่โบราณว่าการหึง
 จะยุ่งหยาบจาบจ้วงด้วยช่วงชิง
 จริงดังคำเขาว่าทำเสน่ห์แท้
 เจ้าเป็นน้องร่วมท้องทั้งสองรา
 เจ้าจะไปพ่อนั้นให้ระแวงผิด
 กำลังวุ่นถ้าหุนระแวงแคลง

๑ อรุณรุ่งบังคมพระบิดุเรศ
 แต่ลูกนจิตนึกคิดตริกไป

พี่อายุกับหญิงชายชาวกรุงศรี
 มันทำให้ภูมื่นน้คลงไป
 ไม่มีใครจะคิดช่วยแก้ไข
 ก็สิ้นในสารศรีที่มีมา ฯ

ตรัสภิปรายกับด้วยเจ้าบ่กษา
 จะไปเฝ้าพระบิดาในราตรี
 ถวายราชสารทองของโฉมศรี
 ให้ลูกรีบจรลีไปพารา ฯ

พระหว่านหว่าความบจิตคิดก้งขา
 พระตริกตราพลงตรัสกับโอรส
 ใครจะว่าตัวชั่วไม่มีหมด
 ก็ปรากฏเลิศลบในภพไตร
 ให้เป็นเอกอัครเรศเธอรักใคร่
 เป็นจันใจที่จะแจ่มแห่งความจริง
 หน้อยตามตรึงตรอมใจฤทัยหญิง
 จะดีจริงหรือจะมีราศีมา
 ก็เห็นแน่จะชังนางเหมือนอย่างว่า
 พระผ่านฟ้าเธอจะหมางระคางแคลง
 ครนว่าคิดลึกลับจะมักแหง
 จะเกิดแห่งหน้ารักกันหนักไป ฯ
 ซึ่งโปรดเกศตรัสความตามวิสัย
 ถ้าเหมือนในสารศรีของพี่ยา

ถูกเสน่ห์เหล่าหลมให้หลงรัก
ไปเห็นแน่จะได้แก่พระจักรา
ทั้งพี่น้องอยู่ระหว่างในเวรโทษ
ทูลให้ล้างเสียให้ตายวายชีวิต
ถึงพี่น้องจะระคางพระทรงฤทธิ์
เกียติงยิ่งกันอย่างนั้นถ้ามิไป

๑ พรหมทัตพึ่งอรธพระโอรส
คิดชอบชนเชิงคือนปรีชา
อรธรับกราบลามาสู้อาสน์
ซึ่งบิตุรงค์ว่าพระองค์จะแคลงความ
จะชวนสื่อสุรารักษาสระ
แม่นเธอหมางจะได้อ้างเป็นพยาน
ครนรุ่งแสงแจ้งจบพิภพพัน
ชำระองค์สรงสนานสำราญครัน
พระทรงเครื่องเรื่องงามอร่ามฉาย
พระกุมแก้วแล้วชวนสาธิกา

๑ สองพระองค์ทรงสอนอวยพรสวัสดิ์
พระรับพรอภิวันท์อัญชลี
เหาะทะยานผ่านรีบต้นกลีบเมฆ
ลอยละลิวปลิวไปในเมฆา
รอนรอนอ่อนแสงนรังสี
พระเหาะตรงลงริมคงคาลัย

จะเสียศักดิ์เสียมเคชพระเชษฐา
ให้มนตราคลายองค์พระทรงฤทธิ์
แม่นทราบโสตเที่ยงแท้แน่ว่าผิด
จะปกปิดคลุมงำไว้ทำไม
ก็รักสนิทเหมือนพี่น้องร่วมท้องไส้
ดูเหมือนใจไม่รักพระจักรา ฯ
เห็นหมคจดสมความตามปรีक्षा
ตามบัญญัติดวงจิตจงคิดความ
ไม่ไสยาสน์ตรีกความจนยามสาม
จะผ่อนตามมิให้มีราศีพาน
ไปเฝ้าพระภูวนาถถึงราชฐาน
ดำริการเสร็จสรรพก็กลับพลัน
พระพลิกพันปรีดีเปรมเกษมสันต์
กระแจจันทนรนรสสุคนธา
ดูแพรวพราวจำรัสพระเวหา
ไปทูลลาบิตุเรศพระชนนี ฯ
แล้วจรลีอุ้มสาธิกามา
ดูวิเวกมาในห้องพระเวหา
พระพายพาพัดส่งให้ตรงไป
มาถึงที่ยักขาอยู่อาศัย
พระหน่อไทร้องเรียกกอสูรี

สุรเสียงก้องกังวานสะท้อน
ผ่ายว่าสื่อสุราในวาริ

สีกุ่มภณฑ์หน้าตาตะบองเพชร
เห็นพระอนุชาสถาพร

ชนบนผั่งนั่งไกลปราศรัยถาม

ทูลกระหม่อมจอมภพจบสากล

๑ อรุณฟังแจ้งเรื่องแต่เบื้องก่อน

ไปได้นางกลับมาสรางพระพารา

อันนามเมืองของพระองค์ผู้ทรงยศ

บัดนี้ข่าวว่าท้าวไม่ปรองคอง

เป็นความลับซับซ้อนกระชั้นชิด

รำลึกถึงสหายเราหมายมา

๑ ทงส์มารทูลตอบว่าชอบจิต

มานึกน้อยใจตัวเหมือนชั่วครัน

ไม่รู้เลยจริงจริงเป็นความสัตย์

จะไปเฝ้าเจ้าฟ้าเมืองปราการ

เที่ยวเลือกหูกฝักบัวเท่างงเกวียน

ทงส์ตนเก็บคนละแบกมา

หมายปราการบรรพตกำหนดเนตร

อสุราอรุณสกุณี

ครนอัสตงลงลับพระเวหน

ลมกพัดรวรวตามทิวไม้

สีกุ่มภณฑ์อยู่ใหม่ในสระศรี

เสียงใครนี่ยเรียกเราในสาคร

ต่างระเห็จผุดขึ้นคูดุ่ยสลอน

สโมสรมินต์ทั้งสี่คน

พ่อโฉมงามมาโยในไพรสณฑ์

เสด็จค้นแดนไคจึงไม่มา ฯ

เมื่อพระจรไปจากท้าวยักษ์

ภิเชกสองกัลยาเป็นคู่ครอง

ชื่อปราการบรรพตไม่มีสอง

ใช้ขุนทองนั้นให้ถือหนังสือมา

เราตงส์จะไปเฝ้าพระเชษฐา

หวังจะชวนอสุราไปด้วยกัน ฯ

ข้ากคึกมุ่งหมายจะผายผัน

พระทรงธรรมกลับมาที่ชานาน

ด้วยสงฆ์อยู่ในกระแสนาร

แล้วขุนมารเก็บของในกงคา

กระจับสดเท่าเค็ยมหิงสา

อรุณพาชวนเหาะขึ้นเมฆ

ข้ามประเทศป่าไม้คิรีศรี

จรลีลอยฟ้ามาไรไร

นภาดลมัวหมองไม่ผ่องใส

ก็แกว่งไกวกระโศกกลั่นอยู่ครันครัน

วิเวกแว่วแจ้วเสียงชะนีน้อย
 เสือคะนองมองเนื้อขยับยีน
 อรุณน้อยลอยแลดูเดือนหงาย
 ความแววสีสว่างกลางตงคอน
 จะใกล้รุ่งฟุ้งกลิ่นบุปผาเผย
 กระเหว้าร้องก้องเสียงในพุ่มพง
 พระสุริย์ศรีส่องสว่างกระจ่างหมด
 อรุณเหาะนำหน้าพญามาร
 สาลิกาลาพ่อเจ้าเข้าวังหลวง
 แลเห็นสีกুমภัณฑ์หัวนฤทัย
 บ้างคุ่มบุษบงเท่ากงเกวียน
 ทงเวียงวังสังเสริญ^(๑) พระเดชา
 พระโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงเครื่อง
 ยุรยาตรจากปราสาทนางอำพัน
 พร้อมตำแหน่งเสนาพฤตามาศัย
 อสุรากับอรุณกันอ้อมกาย

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงสวัสดิ์
 ที่พระน้องมิได้ต้องพระมนตรา
 ราพณ์รายต่างถวายกระบี่สศ
 พระเบือนพักตร์ปราศรัยสีกুমภัณฑ์
 อันเวียงชัยไกลกันถึงกลางเดือน
 ทงสิ้นนายยังสบายในกายา

โหยละห้อยร้ายไม้ให้สะอั้น
 นภาพันสว่างแสงพระจันทร์
 คารารายรอบแซแลสลอน
 จับสิงขรแสงขาวควาววง
 หอมระเหยอบไปในไพรระหง
 ทงไถ่คงขันดังก้องกังวาน
 ถึงปราการบรรพตเกษมสถานต์
 ลงพระลานหน้าท้องพระโรงชัย
 ทุกกระทรวงเสนามาไสว
 แต่อุ่นใจด้วยพระอนุชา
 กระจับโตเท่าเคียวมหิงสา
 จนเวลาแสงสายชันพรายพรรณ
 อร่ามเรืองพร้อมเหล่าพวกสาวสวรรค์
 จจรัลออกพระโรงพรรณราย
 เตียรดาษคุดีพระโฉมฉาย
 ต่างถวายอภิวันท์เป็นหล่นมา ฯ

โองการตรัสเรียกอรุณเสน่หา
 พระเรียกหานั่งแทนอันเดียวกัน
 ทงผูกสัดบงกชอันเจ็ดฉั่น
 เราจากกันจะประมาณกันนานมา
 มาเยี่ยมเยือนชอบใจแล้วยักษา
 หรือโรคาแผ้วพานประการใด ฯ

๑ อสุรินทรียนทีแล้วก้มกราบ

ในแดนคงพงพีไม่มีภัย

รำลึกถึงบาทบงสุ์ทรงเดช

พระอนุชาไปบอกจึงแจ้งการ

๑ พระตรัสตอบขอบใจในขุณยักษ์

ให้แต่งเครื่องพร้อมเพรียงเสวยกุ่มภักดิ์

เข้าสู่วังพร้อมสนมนาฏ

นางโฉมยงเห็นองค์อรุณมา

ด้วยตัวร้ายหมายว่าอรุณรู้

ซึ่งตายทักถามว่ามาเมื่อไร

น้องนึกถึงซึ่งองค์พระพี่เจ้า

พระโคบุตรขึ้นชมภิรมยา

นางมณีนีถนอมให้เป็นใหญ่

วันหนึ่งพี่มาหาพะงางาม

จนพี่ว่าแล้วยังไม่ฟังห้าม

แล้วว่าพี่นาคไ้ผู้ชาย

ถูกเสน่ห์เล่ห์หลมล้ำเล็กแซ่

มีทำบ้างก็จะตั้งแต่กวนใจ

เขาโกรธามีได้มาให้เห็นพักตร์

ด้วยขอบเขตกรุงไกรอยู่ไกลกัน

๑ อรุณฟังบังคมบรมนาถ

๑๑/๐๗/๒๕๖๖
อย่าว่าแต่เพียงตีพระพี่ยา

ศิโรราบกราบทูลสนองไข

สำราญใจอยู่ในที่ที่ธาร

ไม่แจ้งเหตุว่าเสด็จมาราชฐาน

แสนสำราญรับมาชมบังคมคัล ฯ

แล้วผันพักตร์ส่งเหล่านางสาวสวรรค์

แล้วทรงธรรมชวนเชิญพระอนุชา

ขึ้นปราสาทนางอำพันด้วยหรรษา

ตกประหม่าแข็งซึ่งตะลึงไป

จะจับกุมท่านครูเป็นไหน

พระหน่อไท่อภิวันท์จำนรรจา

จึงมาเฝ้าทรงเดชพระเชษฐา

เข้าแนบองค์อนุชาแล้วเล่าความ

ไม่รู้ไว้ตัวเลยทำหยาบหยาม

มาติดตามหวงหึงให้อึงอาย

จะขึ้นตามเข้าไปตีนางโฉมฉาย

มางมายลุ่มหลงงวยงไป

ครันสอบซักจะเอาแนกไม่ได้

พี่จับได้ไม่เรียรวรไล่ตีรัน

พระน้องรักเจ้าไม่รู้จะโศกศัลย์

จึงไม่ทันจะไปทูลพระบิดา ฯ

ถึงชีวาตม์ก็ถวายพระเชษฐา

แม้ผิดแล้วถึงจะฆ่าควรบรรลย์

นื่องจะลาไปหาพระพี่นาง
 ทูลพลางทางลูกชั้นคลาไคล
 ตรงชั้นนอ้จันทรสุวรรณา
 นางโฉมยงทรงเห็นอนุชา
 สะอึกสะอื้นนึกถึงความหลัง
 พระชลนัยน์ไหลหลังลงพรังพราย
 พี่รอใจไว้ถ้าพระนื่องแก้ว
 พี่ต้องโผยโบยรันเช่นร้วปลา
 อันความเจ็บหนักเบาบรรเทาหาย
 เรื่องสาราทให้สาธิตาไป
 นางอำพันนั้นใช้ชีทาสา
 ทำพระองค์หลงรักจนมัวเมา

๑ พระอนุชาสุริย์วงศ์ทรงสดับ
 แม่นจริงเหมือนนวาจาดังพาทิ

๑ นางมณีน้องสนองสาร
 มันแต่งของส่งกันทุกวันไป
 แล้วนางส่งคนสนิทชิตใช้สอย
 ถ้าจับได้เราจะให้รางวัลครั้น
 ถึงเฉลียงเมียงชม้อยคอยชะเง้
 จะกล่าวฝ่ายนางอำพันกัลยา
 ค้วยตัวนั้นเหมือนนวัสน์หลังขาด
 พักเรียกสาวใช้ร่วมใจนาง

จะระคางเคื่องเข็ญเป็นไฉน
 เสด็จไปปรารค์ทองของพี่ยา
 กำนันานฎแวงดล้อมอยู่พร้อมหน้า
 ก็โศกกาออกนอ้จันทรคองกาย
 ให้แก่นค้งช่อนทรวงนางโฉมฉาย
 บรรยายเล่าความกับอนุชา
 เป็นบุญแล้วที่เจ้ารับมาเห็นหน้า
 ทงกายย้อยยัยบ่ระยำไป
 แต่ความอายบ่มีว่าเลือดตาไหล
 พี่จันใจเหมือนนอย่างกระจกเงา
 รีบไปหาหมอเณรเป็นเณรเฒ่า
 จะให้เจ้าไปจับอายคนดี ฯ

เคารพรับทูลสนองนางโฉมศรี
 เป็นโรมีที่จะจับไม่ยากใจ ฯ
 พี่แจ้งการมั่นคงไม่สงสัย
 จะต้องให้คนคู้รู้สำคัญ
 ลอบไปคอยคูกนกระเดียดชั้น
 นางกำนันั้นชมบังคมลา
 สองตาแลคอยข้างนางทาสา
 พระอนุชาลุกไปจากปรารค์
 ให้ชยาคกล้วกานีกอางขนาง
 เข้าในปรารค์บอกความตามกิจจา

วนหนองผ่ายขวาเจ้ามาเผา
ไปบอกเถรทำให้ต้องพระน้องยา

๑ นางทาสีอัญชลีทูลเฉลย
แล้วเข้าห้องจัดของละล้าละล้ง
จนขนเม่นเหน็บหนังเข้าคังนับ
จนปีกแปล้แลเปิดคูละลิตลอย
ยุรยาตราคกรค้ออันแอ้น
นางกำนัลแลพบประสพเคราะห์
บค่นอัสสาวใช้มันไปวัด
เจ้าอรุณทรงพระสรวลชวนกำนัล
แลเห็นกายผ่ายนางสาวใช้ช้
เจ้าอรุณจำได้ตั้งใจปอง
เดินพลางทางเล่าเนื้อความลับ
ท่านจงแปลงเป็นแมงวัน^(๑)ให้เร็วรา
ฟังมันพูดกตติศัพท์กับเถรเฒ่า
พนาสุรฟังสารสำราญใจ
บินวู้จู้ไปจับที่ปลายผม
เจ้าอรุณ โฉมงามสามกุ่มภักดิ์
นางทาสีถึงกุฎีบันไดเถร
เถรพยักทักถามเนื้อความไป
ตัวรูปนเหมือนนมตอดหน้าอ้อย
แต่นอนตริกเพลงยาวมาแก้ววัน

พระผ่านเกล้าเธอยังรักอยู่หนักหนา
ไปพูดจากันเถิดเจ้าเล่าให้ฟัง ๖

อย่ากลัวเลยครุเฒ่าท่านทำขลัง
กระจกตงขผงคิตตะบิตตะบอย
เลือคซิบซั๊กก็ไม่ว่าอุตสำหรับสอย
นุ่งหึ่งห้อยชมท่วนสีนวลเพลาะ
สายซัคแซนกระเดียดขันขยันเหมาะ
วิ่งหัวเราะมาทูลนางแจ่มจันทร์
มันเคินคัตจริตกระเดียดขัน
อภิวันท์พินางจากปรางค์ทอง
อีห่มสีนวลนนถือขันของ
ตรงไปท้องพระโรงเรียกขุนมารมา
ช่วยกันจับคนกระทำพระเชษฐา
สะกดตามอีทาสาคนนั้นไป
อันตัวเราจะไปก็ไม่ได้
ฤทธิไกรกลับแปลงเป็นแมงวัน
อีทาสาเดินงมกระเดียดขัน
ก็พากันตามแลไปแต่ไกล
พอจวนเพลลงนั่งพับเพียบไหว
วันนไซร์ห่มสีนวลมากวนกัน
ต้อคิกหน่อยนอนเพื่อละเมอฝัน
ยังไม่ทันจะจบเล่าพอเจ้ามา

นางสาวใช้ทำงานอ่อนช้อย
ไม่คิดถึงอนิจจังสังขาร

๑ เถรกระอำตอบว่าสีกาแม่
นี่นึกว่าจะสีกออกซัดเพลาะ
นางสาวใช้ข้มละไมอยู่ในหน้า
พี่เมตตาว่าหยอกเล่นดอกนาง

๑ นางทาสีอัญชลีแล้วเล่าเรื่อง
พระอนุชามาเผื่อองค์ท้าวไท
เขาร่วมห้องน้องพี่เบนทรัก
จงโปรดด้วยช่วยเพิ่มเติมน้องชาย

๑ เถรหัวเราะว่าออกเจ้าเท่านั้นหรือ
เวลาค่าจึงจะทำไม่อำพราง
ตัวเจ้ากับภรรยาเป็นผาสุก
ให้เถรแก่แดดนอนอยู่กุฎี

๑ แมงวันยักษ์ฟังประจักษ์ก็แจ้งเรื่อง
ปากกระเตาะเหาะไลดกระโดดพลัน
ฤทธิแรงแปลงรูปเป็นยักษ์ร้าย
ขวากระหวัดรัดเถรด้วยฤทธา
เสียงสนั่นครนครนพนฤทธยักษ์
เสียงอ่าอ่องโง่งฉ่างโผ่งผางสนั่น
เป็นนาคินทร์ปล้นปลุกกระลุกลอย
11/07/2566
สองตาแดงคังแสงพระสุรียน

แก่จะตายแล้วไม่หย่อนยังซ้อหน้า
ยังจะว่าเรื่องราวเพลงยาวเพราะ ฯ

ถึงตัวแก้ไขยังกำลังเหมาะ
กลัวจะเคาะตามติดเสียอีกนาง
เถรชราเอาใจมิให้หมาง
นี่ซัดขวางอยู่ในวังหรืออย่างไร ฯ

แม่ขวัญเมืองให้มาแจ้งแถลงไข
พระทรงศักดิ์รักใคร่ยังไม่คลาย
จะทูลองค์ทรงศักดิ์ให้เสื่อมหาย
พอให้คลายเบาใจพระทัยนาง ฯ

มิได้ครือเคืองช่องทำหมองหมาง
จะให้ล้างเสียให้ใดเป็นโรมี
นายสนุกบ่าวคะนองทั้งสองศรี
อเวจีไม่ต้องผลักเพราะรักกัน ฯ

ให้แค้นเคืองเฉียวฉุนคิดหุนหัน
เรียกกุมภภัณฑ์พ้ออรุณจงหนูนมา
ข้างมือซ้ายจับจิกอ้อทาสา
อสุราอรุณหนูนถึงพลัน
กุฎีหักโครมครนเถรย็นหัน
เถรขยันภาวนามหามนต์
ดยาวเพอชพ้อตังเสียงฝน
กายพิกลโตดำเท่าลำตาล

ราพณ์ร้ายรูปกลายเป็นครุฑราช
 เข้าจิกจับสั้ประยุทธ์จุดทะยาน
 เถรก็หายกลายเป็นหนุหรีง
 ครุฑก็หายกลายเป็นวิลา^(๑)
 ขบขยาบจับปลาตฟาดสะบัก
 แหกตาหลอกกลอกคางทำหางโค้ง
 ยักษ์เป็นงูเลื่อยไล่ตลอดยอด
 เสียงศอกออบทูปอกร้องโอยคราง
 ยักษ์กระหวัดรัดแขนเป็นครุฑอัด
 แต่หัวผีทกภูฏิตาษดา
 อรุณน้อยสั่งให้รอยเอาหัวผี
 ทงตำราผ้าห่อผูกคอตะพาย
 เถรกระอ้าเดินตามนางทาสี
 เอาเชือกผูกคอตาลำตามกันมา
 พวกข้าเฝ้าเหล่าเสนามาพร้อมพรัง
 องค์กรุณอสุราพญามาร

๑ บ้างพระองค์ทรงโลกเฉลิมภพ

สถิตเหนือแท่นสุวรรณอันจำรูญ
 เสด็จทรงสรงสนานสำราญจิต
 รมแสงสุรียาเวลาบ้าย
 ประโคมวังคังวิเวกบีเณ
 พระประทับยบยงบัลลังก์ทอง

11/07/2566

แผ่นผงาคฤทธิ์แรงกำแหงหาญ
 ครุฑประหารนาคม้วยด้วยฤทธา
 กระโตควิ่งเข้าโพรงไม้ในพฤกษา
 เข้าไล่คว่าจับหนุอยู่ในโพรง
 ตาเถรพลัดไปเป็นลิ่งวิ่งโฉบ
 เล่นโฉบังโลดกายขึ้นปลายยาง
 กระหวัดกอดลึงคะมำลงตำผาง
 ลึงก็หายกลายเป็นเถรชรา
 เอาเชือกรัดโยงติดกับทาสา
 กับตำราคุณไสยน้ำมันพราย
 ผูกคอตเถรกับทาสีมาถวาย
 ให้นำไปขุครูปบนที่ผิงมา
 สาวใช้แบกคัมภีร์เดินไปหน้า
 จนถึงหน้าพระโรงรัตน์ชัชวาล
 บ้างก็ซ้งบ้างก็จิตจิตสงสาร
 ข้าราชการเวดล้อมอยู่พร้อมมูล ฯ
 ขจรจบบ่ถพิณบดินทร์สุร
 ก็ไพบูลย์ด้วยสุรางค์นางเรียงราย
 ทรงภูษิตเครื่องต้นวิมลฉาย
 พระผันผายเสด็จยังพระโรงทอง
 กำนัลในเชิญเครื่องเนืองสนอง
 ตำนององผดผาดสะอาดงาม

(๑) วิลา = วิพาร์ แมว

อสุราอรุณเข้าเคียงอาสน์
พร้อมควยหมุ่เสนาพฤตมาพราหมณ์
เจ้าอรุณทูลเหตุพระเชษฐา
พามาเฝ้าพระองค์ผู้ทรงชัย

๑ พระโคบุตรสุริยวงศ์ก็สงสัย
เจ้าอรุณส่งยักษ์ให้พามา
ทรงรูปรอยเถรถือมาตามหลัง
พระเห็นเถรกับทาสนางเทวี
พระตรัสถามตำแหน่งด้วยแคลงจิต
เถรชราฟังถามให้คร่ำใจ
ขอพระองค์ทรงยศทศทิศ
ด้วยโฉมขององค์อำพันกัลยา
ว่าพระองค์รักนางฝ่ายข้างขวา
ด้วยอยากได้ลาภพาลสันดานใจ

อภิวาทจอมภพเคารพสาม
สง่างามหมอบเรียงเคียงกันไป
เถรชราทำเสนหัน้องจับได้
ทงซุดได้รูปปั้นสำคัญมา ฯ
มันอยู่ไหนเล่าพระน้องเสนาหา
อืทาสาเมียงหมอบหอบคัมภีร์
ตรงรังพันพัวล่วนหัวผี
ไม่สมประดีอันอันต้นพระทัย
มึงคบคิดกันทำจริงหรือใจน
ก็ทูลไปทุกสิ่งตามจริงมา
ข้าทำผิดโทษควรถึงซึ่งสังขาร์
ใช้ทาสานารีคนนี้ไป
ไปบนข้าทำพระองค์ให้หลงไหล
มิโปรดไว้ชีวาฆ่าก็ตาย ฯ

โคบุตรปริกษาโทษนางอำพันมาลา

๑ พระทรงฟังกึ่งแค้นแสนกระสัน
 อับระมาตเสามนต์พลนิกาย
 ท้าวประเทศเขตนครขจรฤทธิ์
 ท้าวจังหวัดบถพิบุรีเรือง
 เราหลงตีนางมณีถึงสาหัส
 หลงด้วยหญิงแพศยาเป็นราकिन
 แสนสลดเหมือนทศกณัฐยักษ
 เสียยศศักดิ์เสียศรีด้วยมฤทธิ
 พระหยุดยั้งส่งฝูงนางสาวสรรค
 สาวสนมวังกลมเป็นเกลียวมา
 ว่าพระองค์ทรงเรียกแม่เนื้อเกลี้ยง
 เขาจับทาสกับตาเฒ่าเข้ามาไว้

ก่อนอนตันใจพระทัยหาย
 คิดเสียดายเทศาสง่าเมือง
 บัจจามิตรต่างระบือออกสื่อเลื่อง
 ลือกระเดื่องทว่าหล้าฟ้าแลดิน
 สारพัตที่เราผิดคิดถวิล
 เพราะคหุหมื่นของสำคัญไม่ทันคิด
 เมื่อถึงลกลอลวงเอาดวงจิต
 พระยั้งคิดก็ยั้งแค้นแน่นอร่า
 ไปเอาตัวนางอำพันมาข้างหน้า
 ทูลอำพันกัลยาประหม่าใจ
 ทรงกรวเสียดังสนสนนไหว
 ฎวไนยโกรธาอย่าซ้ำที่ ฯ

๑ โฉมอำพันขวัญหายพระทัยสน
 พระพักตร์เผือดเลือดซัดไม่สมประดี
 หมอบประนมบังคมพระทรงฤทธิ์
 เห็นพระองค์ทรงกรวตั้งไฟกัลป์
 นี้แน่เจ้าเยาวลक्षणศกตกษัตริย์
 เจ้าใช้นางทาสไปหาใคร

เห็นแม่มั่นคงจะปลงลงเป็นผี
 จรลีมากับสาวเหล้ากำนัล
 ตั้งชีวิตกัลยาจะอาสัญ
 พระทรงธรรม์ตรัสถามนางทราวม้วย
 จงแจ้งอรรถไปให้สิ้นที่สงสัย
 แต่จริงใจนะนางอย่าพรางกัน ฯ

๑ ยพาพาลฟังถามให้คร่ำมจิต
 ด้วยพวกเพื่อนเหมือนพยานออกยนิยน์

เห็นสุดคิดที่จะแก้พูดแปรผัน
 พระองค์สนกมกราบกับบาทา

ไอ้พระรุ่มโพธิ์ทองของน้องแก้ว
 ค้วยเปลี่ยวใจไกลญาติอนาถมา
 ซึ่งทำผิดกติกกับอีทาสา
 ได้เมามัวชั่วแล้วพระภูวไนย

๑ พระทรงฟังตั้งอัครนรินทร์ (๑)

เจ้ามารยากาลอย่างนี้เจียว
 เมื่อแรกรักคิดว่าศกตกษัตริย์สูง
 คิดว่าหงส์หลงพลัดเป็นนกากี
 พระกรวตรสัตตพื่อนางโฉมศรี
 สนิรักแล้วอย่าพักมาวิงวอน
 จะทำลายเสียให้วายชีวาวิกรม
 มิให้เหลือเชื้อชาติญาติวงศ์
 ท่านรีบไปพาราเมืองกาหลง
 สุริย์วงศ์พงศาอำพัน
 ใส่แพะวางขังไว้กลางสมุทร
 ทงอำมาตย์ทาสีเถรชรา

๑ อสุรินทรยืนกริ้วให้พรันจิต

แข่งอารมณ์บังคับพระทรงธรรม
 ซึ่งพระองค์จะประสงค์วงศ์กษัตริย์
 อันรบกนกราไม่อาตุร
 ยังมีพราหมณ์พรหมจรรย์อันวิเศษ
 เข้าหยุดรุ่มพฤษาพอนาคี

เมียดัดแล้วประทานโทษโปรดเกศา
 พระผ่านฟ้าห่างเหินสะเทิ้นไป
 ให้เถรทำผ่านฟ้าจนหลงไหล
 จงโปรดไว้ซึ่งแต่ครั้งเดียว ๆ
 มาจจุตปยุ่นให้ฉุนเฉียว
 ยังลดเสียวลนลมการมดี
 มาเป็นฝูงสัตว์ร้ายระบายสี
 มาย้อมสีดวงชายค้ายลายกร
 เสียแรงที่ได้ร่วมสโมสร

แต่เลือดตกในนครก็อ้ประมง (๒)

ทงวงศ์ญาติที่อยู่เมืองกาหลง
 แล้วเอนโองการส่งสีกมุภัณฑ์
 ไปถึงตรงเข้าในไอศวรรย์
 แก่จกรรจพุดไม่ซัดมัดเอามา
 เอาไฟจุดกลอกเสียทงวงศา
 กุภัณฑ์พากันไปจับมาจับปล้น ๆ
 ระวังผิดช่วยรอนทูลผ่อนผัน
 ทำวกุภัณฑ์พุดเปรียบประเทียบทูล
 ไซ้จะขัดพระบัญญัติชานราสุร
 ขอกราบทูลพระภูบาลนิทานมี
 เทียวประเวศตามป่าพนาศรี
 ขบนิ้วชี้หนีไปได้สุธา

(๑) ไพร้าย - ไผ่ก่าป

(๒) อ้ประมง = อ้ประมงกล

พราหมณ์กำจัตตคนวกระเด็นเด็ด

นี่ทำชวักตวานางกลยา

อนันวพราหมณ์นนเหมือนนภุชงค์กัก

พระพังกษัตริย์ชกทำเนียบเปรียบภิปราย

พราหมณ์กำจัตตคนวักเจ็บเนื้อ

อนันภุชงค์เหมือนวงศ้ออำพัน

๑ ฝ่ายกุมภณทัคนนนักจหนักิต

กุมภณทัคนนหนึ่งจึงกราบลงสามที

แต่ปางหลังยังมีกรุงกษัตริย์

ประชวรพระยอดในกายแทบวายปราณ

แพทย์ประสิทธิ์คิดประกอบโอสถแก้

ยังรุมรีงตรึงฤทัยไม่สบาย

เออคมมีดกรีดเจาะเฉพาหวะ

ก็เหือดหายคลายโรคกษัตรา

๑ พระพังกษัตริย์ขุนมารนิทานแกล้ง

หมอบเต็มนนเหมือนท่านไม่ชาญชัย

๑ ต่างนั่งจหนักิตสนทงสองยกษ

ขอพระทูลกระหม่อมจอมนารายณ์

ในเรื่องราวว่าดาบสอยู่ไพรสณฑ์

พบกระท่อนอ่อนแก่บรรดามี

วานรบ่ามาเห็นก็หัวเราะ

11/07/2566

สอยกระท่อนอ่อนกินจนสิ้นพันธุ์

ก็หายเสด็จสนพิชไม่สังขาร

พระวงศาใหญ่น้อยจะพลอยตาย

ครนกำจัตตคนวพิชปลิดปลิวหาย

จึงเผยผายเทวราชประภาสพลัน

อนันชาติเชื่อนาคาไม่อาสัญ

ไม่อาสัญจะเป็นเสี้ยนในธานี ฯ

สุดจะคิดที่จะทูลพระโจอมศรี

อัญชลีทูลประเทียบเปรียบนิทาน

ผ่านสมบัติสาวตถิปูริสถาน

พิชผิซ่านท่วตนสกันธกาย

ที่เจ็บแผลมีอาจจะขาดหาย

พอพบชายหมอบผู้นปรีชา

ถอนศีรชะผ้ออกนอกมั่งสา

ขอผ่านฟ้าจรงยงพระทัย ฯ

ไม่แจ้งแกล้งจิตคิดสงสัย

ตัวเราไซ้รเหมือนหมอรูเลิศผู้ชาย ฯ

กุมภณทัคนนหนึ่งจึงชกนิทานถวาย

ยังนิยายโบราณนิทานมี

เที่ยวสอยผลไม้ในไพรศรี

พระฤาษีฟาดหล่นระคนกัน

กล่าวเย้ยเยาะว่าโลกละโมบฉัน

ทีหลังฉันอะไรนะพระอาจารย์ ฯ

๑ ฤๅษีสิทธีได้คิดเสียดายนัก

ขอพระองค์ทรงดำริเรื่องโบราณ

อันสุกแล้วจึงสอยอย่าพลอยอ่อน

พระฟังอรรถตรัสเอ็นโองการมา

จึงจาบจ้วงล่วงว่าพระฤๅษี

ที่ทูลความสามคนก็จวนใจ

พรนอามณเฑาะว์เคียวลงหมอบราบ

ขอพระองค์ทรงพระอนุชูล

ว่ายังมีวาสุกรีหนึ่งกำแหง

ให้พวกนาคปากอมก้ออันศิลา

สุบรรณโลกโฉบฉวยข้างเคียวรนาค

จะพาบินหินถ่วงลงสาคร

ครันนานมาซีเปลือยมันกล่าวแจ้ง

ครุฑประจักษ์หัตยาในนาคิน

สำรอกหินสิ้นแรงเจ้ากรุงนาค

บรรดาฝูงนาคราชพระญาติวงศ์

แม่มีโปรดโทษนางที่ผิดพลั้ง

สุริยวงศ์พงศ์พันธุ์นางกัลยา

๑ พระฟังสารในนิทานประเทียบเรื่อง

มิเสียที่ส่นายช่างจัดแจง

พระตรัสสั่งเสนาให้เตรียมทัพ

เจ้าอรุณเห็นจะวุ่นให้หวาดใจ

มิได้ภักษ์เสียผลผลาหาร

ขอประทานโทษญาตินางกัลยา

พวกวานรทรลัษณ์จักครหา

อายถึงบ้ามันหวงกระท้อนไฟ

นิทานนี้เป็นทำเนียบพอเปรียบเทียบได้

ภวไนยไม่ฟังสุนทรทูล

กุมภันท์หนึ่งจึงกราบบดินทร์สุร

จะกราบทูลตามนิทานโบราณมา

ไม่เกรงแรงครุฑราชบัณฑิ

ชนลอยเล่นยมนาชาโลทร

เล็บกระชากปากขยิกจิกเอาหงอน

ก็ม้วยมรณชีวาด้วยนาคิน

ภุชงค์แรงเพราะโอษฐ์นุ่มหิน

ครันจะกินบินฉวยหางภุชงค์

ครุฑกระชากฉวยได้โดยประสงค์

เห็นภุชงค์ฤทธิ์หย่อนเหมือนก่อนมา

จะเหมือนดังครุฑราชบัณฑิ

คงเอามาตามประสงค์ทรงระแวง ฯ

ให้ซัดเคื่องจึงตอบสุนทรแกลง

จะขอแรงเมื่อมีรับก็แล้วไป

ไปโจมตีจับชาวกาหลงให้จงได้

บังคมไหว้สวมกอดพระบาท

ไม่ต้องการจะไปผลาญวงศ์กษัตริย์
 คนทั้งหลายชายหญิงในโลกา
 เป็นบุตรแล้วนั้นใครจะให้ชั่ว
 พี่อำพันมาลาพะวงอน
 ธรรมดานารีที่ร่วมผิว
 ซึ่งโฉมยงหลงเป็นไปเช่นนั้น
 พระทรงศกดิ์เหมือนหนึ่งหลักจอมพิภพ
 พระทรงยศทศทิศจะคิดการ
 ใครจะหาญทานฤทธิศิครบรับ
 เหมือนสุเมรุเอนพับทับสุธา
 นางผิตพลงครึ่งเดียวไม่ควรฆ่า
 เหมือนได้โปรดน้องรักที่ภักดี

๑ พระฟังอรุณทูลเรื่องบรรยาย

จึงเออนอรรตตรัสตอบอนุชา
 แต่อำพันนั้นไว้มันไม่ได้
 จนหลงโกรธลงโทษนางมณี
 พระตรัสปลางทางสั่งกับอำมาตย์
 แล้วเสียบไว้ให้คนเห็นเป็นสำคัญ
 พระสงเสร็จเสด็จย่างขึ้นปรางค์มาศ
 โฉมอำพันขวัญหนีไม่มีใจ
 พี่ชวแล้วแก้วพี่อย่าผูกผิด
 11/07/2566
 พี่ช่วยควยอย่าให้ม้วยมรณา

จงประหยัคยกโทษโปรดโทษา
 ธรรมดาบิตุรงค์องค์มารตร
 แต่ฝ่ายตัวเหลือกำลังจะส่งสอน
 จากนครมาพึ่งพักพระจักรี
 ก็มีทวดินฟ้าทุกราศี
 อีทาสีทุจริตนนึกคิดการ
 ขจรจบสรรเสริญเจริญสถาน
 ไปล้างผลาญญาติอำพันกัลยา
 ก็สำหรับชีวังจะส่งขาร์
 จะบายหน้าพึ่งใครนั้นไม่มี
 ด้วยวงศาน้อยห่างต่างกรุงศรี
 ขอประทานชีวีนางกัลยา ฯ
 ค่อยเส้อมหายคลายกรวพระวงศา
 คำเจ้าว่าหนักควรประเพณี
 มันทำให้อายชาวบุรีศรี
 เจ้ากับพี่แทบจะขาดสิ้นญาติกัน
 จงพิฆาตเช่นฆ่าให้อาสัญ
 ทั้งอำพันเถรเฒ่าอี่ชาวใน
 เพชฌฆาตเกณฑ์กันอยู่ห้วนไหเว
 นางกราบไหว้วิงวอนพระอนุชา
 ด้วยชวจิตมัวเมาเขลาหนักหนา
 เหมือนเมตตาทารกอยู่ในครรรภ์

ประจวบจวนถว้นทศมาสคลอด
พ่อขอไว้อย่าให้เขาฆ่าฟัน

๑ เจ้าอรุณทรงฟังให้สังเวช
น้องตงจิตคิดไว้แต่ไรมา

มาหลงเชื่อคนชั่วจนมัวหมอง

ด้วยสัจจาตงใจอยู่ฝ่ายกลาง

แทบจะวุ่นชุ่นเคืองถึงเมืองโน้น

จะขอติดตามบุญอย่าว่านวาย

จงหยุดยั้งรอรอพอสร้างโกธ

แล้วนบขอบปลอบปลางนางเทวี

ทูลเนอความตามจับตาเถรเฒ่า

รับเป็นสത്യชดถึงอำพันนาง

ฉนั้นสงสารแม่อำพันด้วยกรรมแก้

นางทรงฟังคั่งแค้นแน่นอุรา

เขาทำพี่น้องไม่ช่วยมิค

รู้กระนั้นไปจับจำเขาทำไม

๑ อรุณฟังตอบองค์อนงค์นาฏ

จะมาโกรธกรวแค้นกับคนตาย

แต่เพียงนั้นเขาก็เห็นว่าผิด

หรือรักให้เป็นกรรมติดตามไป

ใครเกิดมาถ้าจิตนั้นติดปราชญ์

เหมือนเขาสุเมรุมาศไม่พลาดพลั้ง

พี่ม้วยมอดก็จะพากันอาสัญ

นางรำพันโศกาลัยอยู่ไปมา ฯ

ชลเนตรพร้งพรายทงซ้ายขวา

เหมือนพี่าร่วมท้องทงสองนาง

อย่างนั้นน้องก็ไม่คิดระคางหมาง

พระพี่นางเบาใจจึงได้อาย

ฉนั้นปลอบโยนให้ทูลเอาบรรเทาหาย

แล้วห้ามนายเพชรฉมาตไปทันที

จะขอโทษตามบุญของโฉมศรี

จรลีมายังที่พระพี่นาง

นำชุดเอาปรอยได้ต่างต่าง

ส่งให้ล้างเสียด้วยกันทงสามรา

จะผันแปรทูลขอต่อเชษฐา

ด้วยโกธารังรุมกลุ่มพระทัย

ยังจะคิดผันแปรเข้าแก้ไข

ถึงบรรลัยก็ตัวข้าชีวาวย ฯ

พยายามนี้กระไรมิใคร่หาย

ถึงเจ็บอายก็แจ้งอยู่เต็มใจ

เอาชีวิตไปทำอะไรได้

ดูพระทัยนั้นไม่คิดอนิจจัง

ย่อมหมายมาตชนตเป็นที่ตง

ใครชิงชังเหมือนหนึ่งว่าพายุพาน

ถึงแสนลมที่จะหมายทำลายโลก
ใครเกิดจิตอิจจาเป็นสามัญ
แม่นนางอยู่ฟูเฟื่องจะเลื่องชื่อ
แม่นมิเชื่อถ้อยคำที่รำพัน

๑ นางพืงน้องตรองตริกค้อยนึกได้

พี่พูดตามโกรธอย่ารำคิ
จึงพูดจาโดยตักนพี่น้อง
จะกล่าวถึงขุนทองเที่ยวล่องลม
ตะวันชายบ้ายพัคตร์เข้านคร
เห็นลำควนหวนหอมตลบไพร
ทั้งหม่อมพ่อพระองค์น้องอยู่ปรารงค์มาศ
ลงจิกพวงดวงดอกลำควนราย
เข้าสู่ปรารงค์นางมณีเห็นพี่น้อง
แบ่งลำควนส่วนถวายนางทราวม้วย
ลูกเที่ยวเล่นเห็นลำควนกัหวนนึก
เก็บดอกไม้พ้อได้มาแบ่งปัน
ดอกลำควนดกกระไรในไพรสนต์
อรุณรับขุนทองประคองค้อย
แม่อำพันของขุนทองนั้นต้องโทษ
เดียนพ้อให้เขารอเอนางไว้
มาที่นี้พ้อคือใจจงไปก่อน
ถามไ้ใจจงกลับมาอย่าช้านัก

ไม่คลอนโยกหนักแน่นเป็นแก่นสาร
สันดานพาลผู้ใดทำกรรมอนันต์
ตลอดลือแหล่งหล้าสุธาสวรรค์
จะเจ็บแค้นแทนกันทำไมมี ๆ

เข้ากอดจูบหลับได้พระโฉมศรี
พอเห็นดีแล้วไม่ห้ามตามอารมณ์
ทั้งพวกพ้องข้าสาวเหล่าสนม
ไปเที่ยวชมพฤษกษาสารสำราญใจ
บินข้ามเขตเขาเขินเนินไศล
คิดถึงสองทราวม้วยให้เสียดาย
หอมประหลาดดอกไม้ได้ถวาย
แล้วผันผายบินพามาวังใน
นกขุนทองปีกประนมบังคมไหว
คาบมาให้พ้ออรุณแล้วทูลปล้น
คิดรำลึกถึงหม่อมพ้อแล้วผายผัน
เหลืออยู่นั้นจะถวายหม่อมแม่น้อย
ไม่มีคนผู้ใดจะไปสอย
ช่างชดช้อยน่าจะกลืนชูชื่นใจ
เจ้าพ่อโกรธสั่งให้ฆ่าไม่ปราศรัย
ขุนทองไปทูลขอพ้อสักพัก
ช่วยอันวอนขอองค์พระทรงศักดิ์
ให้ประจักษ์จะได้ทูลทันเวลา ๆ

๑ ขุนทองฟังตกตะลึงคะนึงนึ่ง

อรุณลุบจูบเกล้าเจ้าสาธิตา
เจ้าไปตฤณยังอยู่พระโรงนอก
จงด่วนไปทูลพระองค์ทรงชัย
สาธิตาทูลลาอรุณน้อย
เห็นอำพันกันแสงไม่สมประดี

๑ นางแลเห็นสาธิตาน้ำตาตก

นางสะอื้นบอกสาธิตาพลาง
พ่ออรุณนั้นสั่งให้ยังไว้
เออไหนใครบอกจึงออกมา
เจ้าช่วยแม่แก้ไขไปทูลขอ
เหมือนช่วยชีวิตน้องขุนทองไว้

๑ ขุนทองฟังนางว่าน้ำตาไหล

แต่เข้าตรู่ลูกสู่อริญา
เก็บดอกไม้มาถวายสองสามดอก
ไต่ยินข่าวลูกอนาถเพียงขาดใจ
แม่นหม่อมแม่ผู้ช่วยมอดไม่รอดแล้ว
เคยร่วมร้อนจรพรากจากบุรี
จะไปเฝ้าเจ้าพ่อทูลขอโทษ
แล้วบ่กษาลาองค์นางนงคราญ
พอถึงห้องทำร้องอยู่กรีดกราด
พระโคบุตรสุริยาสถาวร

ว่าจริงจริงหรือปดหม่อมพ่อเจ้า
พ่อจะว่าปดเจ้าเอาอะไร
แต่อย่าออกไปนานนั้นไม่ได้
ถึงมิได้กลับมาอย่าซ้ำที่

ถลาลอยมาพระโรงอันเรืองศรี
สกุณีโผลงริมองค์นาง ฯ

ประคองนกกอดแอบไว้แนบข้าง

สั่งให้ล้างแม่เสียแล้วพ่อแก้วตา

ถ้าหาไม่ไหนจะเห็นเจ้าบ่กษา

เป็นเวรของแม่ต้องแน่ใจ

บอกหม่อมพ่อยกโทษช่วยโปรดให้

ไม่เห็นใครที่จะช่วยแม่ด้วยรา ฯ

ก็ร้องให้ตามเพศของบ่กษา

ไม่รู้ว่าภัยพาลประการใด

อรุณบอกว่าเจ้าแม่จะตักษัย

กรรมอะไรมาเป็นถึงเช่นนี้

ก็เหมือนสาธิตาแก้วนเบนผี

พระชนนินี้ไซ้บรรลย์ลาญ

เพื่อจะโปรดลูกรักไม่หักหาญ

บินทะยานมาปราสาทพระภูธร

แผ่นผงาดโลดขึ้นบ่จถรณ์

ประคองกรร็บสาธิตาพลัน ฯ

๑ นกขุนทองร้องให้พิไรว่า
แม่ทำชวตวผดสนชวน
จะพลอยตายเปล่าเปล่าไม่เข้าข้อ
จะได้เล่นเสียงน้องเป็นสองรา

๑ พระลุปเคียรขุนทองสนองสาร
มันชั่วแล้วกลางให้วางวาย
ถึงลูกเกิดอยู่ในกลางหว่างเสนห์
คอยเลี้ยงลูกที่ในท้องแม่มี

๑ ขุนทองฟังเห็นยังกำลังโกรธ
เอาความหลังครังก่อนวอนพิไร
อุตส่าห์ตั้งพยายามมาตามติด
เห็นแต่องค์ผ่านปากขมาตี
ทงเจ้าแม่อำพันก็ครรรภ์แก่
แม่นเจ้าแม่ช่วยมอกไม่รอดแล้ว

๑ พระฟังนกกยกรเรื่องแต่เบื้องหลัง
แล้วบ่นบ่นหวนคิดถึงเรื่องร้าย
จึงเออนอรรถตรสห้ามเจ้าบักษ
ควรตายก็ให้ตายเสียตายไย
สาธิกากุศลสำหรับประโลมพลอด
เห็นกับนางเมียรักพระจักรี
มิใช่นางนอกจิตคิดกบฏ
พระทากรวมให้สาธิกาวอน

เจ้าพ่อจำทำไมฆ่าหม่อมแม่ฉัน
น้องในครรรภ์ของขุนทองจะมรณา
ฉันทูลขอโทษเถิดหนอกุณพ่อจำ
สาธิกายู่เดียวก็เปลี่ยวกาย ๖

ไม่ต้องการจะเอาไว้เป็นเชือสาย
จะเสียตายมันทำไมอีกกาลี
มันเจ้าเล่ห์เหมือนนมารดาหน้าบัลลี
อีกกาลีสาลิกาย่าอาลัย ๖

ไม่ยกโทษกัลยาหน้าตาไหล
ลูกคิดไปก็สงสารนางเทวี
สิ้นชีวิตพ่อแม่ไม่เห็นผี
ก็ไม่มีเห็นใครที่ไหนแล้ว
สงสารแต่น้องสาธิกาแก้ว
น้องของแก้วสาธิกามาพลอยตาย ๖

ที่เค้นคองแทบจะดับระงับหาย
กลับระคายเคืองแค้นแน่นพระทัย
อย่าเข้าชไปเลยเสียงมันไม่ได้
ภูวไนยแกล้งบรรทมไม่พาที
เอาเคียรสอดเข้าในอกพระโฉมศรี
ถึงครรงนกเพราะรักพระภูธร
จงเงียดกดยุดยังสักครรงก่อน
ข้าจะนอนแล้วอย่ามาวุ่นวาย

จะบอกเจ้าให้รู้อย่างจู้
แล้วทำเชื่อนเบือนพักตร์ไม่ทักทาย
แม้ไม่เลี้ยงถึงจะล้างให้วางวาย
จึงค่อยฆ่าโฉมฉายให้วายปราณ

๑ พระทรงนั่งอิงเขนยไม่เอ่ยถ้อย
เอาเคียรชบจบบาทจะขาดใจ
บินมาถึงหน้าปรางค์นางมณี
ว่าทรงฤทธิศักดิ์จะกริ้วเต็มประกาศา
พระโฉมยง^๕นั้นทรงบรรทมหนึ่ง
หม่อมพอลองไปรอขอชีวิต

๑ อรุณพั่งนกขุนทองสนองสาร
ตามกุศลผลกรรมทำมานั้น^๕
อัญชูลีฟีนางแล้วอย่างย่อง
มาถึงปรางค์เชษฐาประหม่าใจ

๑ ครนถึงอาสน์อภิวัตถวายหัตถ์
พระตรัสถามความโมโหด้วยไกรธา
อรุณกราบสารภาพด้วยผิคพล่ง^๕
ด้วยคิดเห็นครหาเป็นราศี
เป็น^๗นา^๕เนอ^๕เชอ^๕วง^๕ศ์^๕ของ^๕ทรง^๕ฤ^๕ทธิ^๕
ราชฎาก็จะก่อนจำนรรจา
กับ^๖ช่อ^๖หนึ่ง^๖เทว^๖ไม^๖มี^๖ญา^๖ติ^๖
ไม่มี^๗ใคร^๗ขอ^๗ร้อ^๗ง^๗ช่วย^๗บ้อ^๗ง^๗กัน^๗

โมโหแล้วก็จะตีเอาง่ายง่าย
นกขยายวอนทูลพระภูบาล
แต่พอกลอคนองชายน่าสงสาร
ขอประทานโทษน้องขุนทองไว้ ๖
ขุนทองน้อยทูลพลาทางร้องให้
สุดอาลัยแล้วถวายบังคมลา
ลงจับที่เพลอรุณพ่อคุณเจ้า
ลู่กวอนว่าก็ไม่หยุดเห็นสุดคิด
เห็นอยู่จริงลู่รักให้หนักจิต
เห็นทรงฤทธิจะโปรดซึ่งโทษทัณฑ์ ๖

พ่อคุณการเห็นยังกรวยอยู่กวดขัน
ช่วย^๕แก้^๕กัน^๕กว่า^๕จะ^๕สั่น^๕กำ^๕ลัง^๕ไป^๕
ชวนขุนทองร่วมจิตพิสมัย
ตรงเข้าไปห้องทองท่งสองรา ๖
พงศักษัตริย์เห็นน้องรักกับบ่กษา
เขาเช่นฆ่าแล้วหรือหน่ออีกกาลี
ฉนั้น^๕ให้^๕ยัง^๕ไว้^๕พระ^๕โร^๕ง^๕อัน^๕เร^๕ือ^๕ง^๕ศรี^๕
เพราะเทวีทรงครรภ์กุมารา
ไม่มีผิคกุมารังพลอยสังขาร์
ว่าเช่นฆ่าโอรสอยู่ในครรภ์
พอ^๕พล^๕ง^๕พ^๕ลา^๕ต^๕ช^๕ว^๕าก^๕้อ^๕ส^๕ัญ^๕
นินทาฉนั้นก็มีกับพินาง

ด้วยโกรธซึ่งหึงกันจึงเกิดเข็ญ
ทั้งตัวน้องร่วมท้องกับพี่นาง
จงว่าน้องแกล้งแกล้งขอโทษ
มันจะว่าฉันมาขอพ้อเป็นที่
จงเมตตาทารกโอรสน้อย
แม้นมิจำทำอีกไม่อายใจ

ใครจะเห็นในจิตว่าคิดหมาง
ไม่แคล้วทางครหาทั้งธานี
แม้นมิโปรดเช่นชำนางโฉมศรี
คงกระหนแน่นักประจักษ์ใจ
ได้ติดต้อยตามเชื่อเป็นเนื้อไข
ประหารให้มอดม้วยลงด้วยกัน ฯ

๔
ตอนท ๑๔

ขั้บนางอำพันมาลาออกจากเมือง

๑ พระโคบุตรสุริย์วงศ์ทรงสวัสดิ์
ด้วยลูกน้อยกลอยใจอยู่ในครรภ์
ประโลมลูบจูบน้องเส่นหา
แต่ใจหญิงแพศยาเป็นกาสิ
จะลือข่าวว่าพี่โจศเขลา
ขอชีวาอย่าวิตกจะยกไว้

ไต่ฟังอรรถเห็นจริงทุกสิ่งสรรพ
จะหุนหันเช่นฆ่าคงราศี
พ่อปรีชาว่าชอบนะโฉมศรี
ไม่ควรที่จะเลี้ยงไว้เวียงชัย
ช่างมัวเมารักเมียไม่เสียได้
แต่ขับไล่เสียให้พ้นพระพารา ฯ

๑ ขุนทองฟังเห็นประทังประทานโทษ
พลอยจะอ่อนวอนทูลพระบิดา
ถึงไม่เลี้ยงเคียงพักตร์เหมือนหนหลัง
จะขับไปเดินดงก็คงตาย

เต้้นกระโคตขึ้นบนพระเพลาขวา
ลูกสมเพชเวทนาไม่รู้วาย
ให้อยู่วังตามประสานางโฉมฉาย
ประทานโทษโฉมฉายไว้เวียงชัย ฯ

๑ พระฟังคำทำเคืองมิให้ขอ
ใครว่าไรว่าบ้างเป็นอย่างไร

เฝ้าสอพลอไปทุกสิ่งไม่หนึ่งได้
ยักออกไปเสียเจ้าไม่เข้าการ ฯ

๑ อรุณฟังเห็นยังไม่หยุดได้
จะทูลนุกจักเคืองเรื่องรำคาญ

ดูพระทัยสนรักสมัครสมาน
เจ้ากราบกรานทูลลาออกมาพลัน ฯ

๑ สาลิกามาตามอรุณน้อย
ครันถึงห้องทอ้งพระโรงเรื่องสุวรรณ
เข้าสวมสอดกอดน้องประคองนก
พ่อขอโทษไปรดบ้างหรืออย่างไร

ให้เศร่าสร้อยสงสารแล้วโคกศัลย์
โฉมอำพันแลมาโคกกาลย์
น้ำตาตกไต่ถามตามสงสัย
พี่รอใจคอยฟังทงสองรา ฯ

๑ สาลิกากับอรุณกันแสงให้
ให้ขับไปไกลนอกพระพารา

ฉันขอได้แต่ชีวังไม่สังขาร์
สุดบุญญาที่จะทูลให้เกลื่อนกลาย

ถ้าไปได้จะไปส่งถึงนครเขค
ใครจะเห็นความจริงทั้งหญิงชาย

๑ ยาวมาลัยฟังสารสลตจิต

ชีวิต^{๗๐}พิน^{๗๑}เห็น^{๗๒}จะเป็น^{๗๓}จุด

อัน^{๗๔}ตัว^{๗๕}พิน^{๗๖}กคง^{๗๗}จะ^{๗๘}ตัก^{๗๙}ษัย

พระ^{๘๐}คุณ^{๘๑}เจ้า^{๘๒}สุ^{๘๓}จริ^{๘๔}ต^{๘๕}ตั้ง^{๘๖}บิ^{๘๗}ดา

ผล^{๘๘}กร^{๘๙}ร^{๙๐}ม^{๙๑}จำ^{๙๒}จาก^{๙๓}บุ^{๙๔}รี^{๙๕}ศรี

พ่อ^{๙๖}ช่วย^{๙๗}พา^{๙๘}ไป^{๙๙}ลา^{๑๐๐}แม่^{๑๐๑}โฌ^{๑๐๒}ม^{๑๐๓}ย^{๑๐๔}ง

๑ อรุณ^{๑๐๕}ร^{๑๐๖}บ^{๑๐๗}อ^{๑๐๘}ภ^{๑๐๙}ว^{๑๑๐}น^{๑๑๑}ท์^{๑๑๒}แล้ว^{๑๑๓}ผัน^{๑๑๔}พั^{๑๑๕}ก^{๑๑๖}ตร์

เรา^{๑๑๗}ขอ^{๑๑๘}โทษ^{๑๑๙}พิน^{๑๒๐}าง^{๑๒๑}ไม่^{๑๒๒}วาง^{๑๒๓}ว^{๑๒๔}าย

เขา^{๑๒๕}ถึง^{๑๒๖}กร^{๑๒๗}ร^{๑๒๘}ม^{๑๒๙}ตาม^{๑๓๐}บ^{๑๓๑}ท^{๑๓๒}พ^{๑๓๓}จ^{๑๓๔}น^{๑๓๕}าร^{๑๓๖}ถ

เจ้า^{๑๓๗}อรุ^{๑๓๘}ณ^{๑๓๙}ข^{๑๔๐}น^{๑๔๑}ท^{๑๔๒}อง^{๑๔๓}นาง^{๑๔๔}ท^{๑๔๕}ร^{๑๔๖}า^{๑๔๗}ม^{๑๔๘}ว^{๑๔๙}ัย

๑ เพช^{๑๕๐}ฌ^{๑๕๑}ฆ^{๑๕๒}า^{๑๕๓}ต^{๑๕๔}พ^{๑๕๕}า^{๑๕๖}เ^{๑๕๗}ร^{๑๕๘}ก^{๑๕๙}ับ^{๑๖๐}ท^{๑๖๑}า^{๑๖๒}สี

ไม่^{๑๖๓}ร^{๑๖๔}ว^{๑๖๕}ก^{๑๖๖}เส^{๑๖๗}ีย^{๑๖๘}บ^{๑๖๙}ก^{๑๗๐}าย^{๑๗๑}ทะ^{๑๗๒}ล^{๑๗๓}ว^{๑๗๔}ง^{๑๗๕}เล^{๑๗๖}ือ^{๑๗๗}ต^{๑๗๘}ท^{๑๗๙}ล^{๑๘๐}าย

๑ โฌ^{๑๘๑}ม^{๑๘๒}อ^{๑๘๓}ำ^{๑๘๔}พ^{๑๘๕}ัน^{๑๘๖}ค^{๑๘๗}ร^{๑๘๘}ร^{๑๘๙}ไ^{๑๙๐}ล^{๑๙๑}ให้^{๑๙๒}เท^{๑๙๓}ว^{๑๙๔}ษ

มา^{๑๙๕}ถึง^{๑๙๖}ป^{๑๙๗}ร^{๑๙๘}า^{๑๙๙}ง^{๒๐๐}ค^{๒๐๑}ำ^{๒๐๒}น^{๒๐๓}าง^{๒๐๔}ม^{๒๐๕}ณ^{๒๐๖}ี^{๒๐๗}น^{๒๐๘}ถ^{๒๐๙}ม^{๒๑๐}ล

สง^{๒๑๑}ส^{๒๑๒}าร^{๒๑๓}น^{๒๑๔}าง^{๒๑๕}ว^{๒๑๖}าง^{๒๑๗}ว^{๒๑๘}ิ่ง^{๒๑๙}เข้า^{๒๒๐}ก^{๒๒๑}อด^{๒๒๒}บ^{๒๒๓}า^{๒๒๔}ท

ที่^{๒๒๕}ได้^{๒๒๖}ทำ^{๒๒๗}ผิ^{๒๒๘}ต^{๒๒๙}พล^{๒๓๐}ง^{๒๓๑}แต่^{๒๓๒}ห^{๒๓๓}ล^{๒๓๔}ัง^{๒๓๕}มา

ลูก^{๒๓๖}ต^{๒๓๗}าย^{๒๓๘}จ^{๒๓๙}าก^{๒๔๐}ป^{๒๔๑}ล^{๒๔๒}ค^{๒๔๓}เป^{๒๔๔}ล^{๒๔๕}อง^{๒๔๖}ไป^{๒๔๗}เม^{๒๔๘}ื่อ^{๒๔๙}ง^{๒๕๐}ผี

ให้^{๒๕๑}แม่^{๒๕๒}เจ้า^{๒๕๓}เศ^{๒๕๔}ร^{๒๕๕}ำ^{๒๕๖}ห^{๒๕๗}ม^{๒๕๘}อง^{๒๕๙}ละ^{๒๖๐}อ^{๒๖๑}อง^{๒๖๒}ม^{๒๖๓}ัว

ชา^{๒๖๔}ติ^{๒๖๕}น^{๒๖๖}ล^{๒๖๗}ูก^{๒๖๘}อา^{๒๖๙}ภ^{๒๗๐}พ^{๒๗๑}อ^{๒๗๒}ป^{๒๗๓}ล^{๒๗๔}ก^{๒๗๕}ษ^{๒๗๖}ณ^{๒๗๗}

เม^{๒๗๘}ื่อ^{๒๗๙}ล^{๒๘๐}ูก^{๒๘๑}พ^{๒๘๒}ล^{๒๘๓}ค^{๒๘๔}มา^{๒๘๕}ถึง^{๒๘๖}พ^{๒๘๗}ระ^{๒๘๘}เว^{๒๘๙}ียง^{๒๙๐}ช^{๒๙๑}ัย

ก็^{๒๙๒}เ^{๒๙๓}กร^{๒๙๔}ง^{๒๙๕}เห^{๒๙๖}ต^{๒๙๗}ุ^{๒๙๘}ต^{๒๙๙}ร^{๓๐๐}ง^{๓๐๑}ผิ^{๓๐๒}ต^{๓๐๓}น^{๓๐๔}อ^{๓๐๕}ง^{๓๐๖}คิ^{๓๐๗}ต^{๓๐๘}ห^{๓๐๙}มา^{๓๑๐}ย

ได้^{๓๑๑}ร^{๓๑๒}อด^{๓๑๓}ต^{๓๑๔}าย^{๓๑๕}แล้ว^{๓๑๖}ก^{๓๑๗}ั^{๓๑๘}ม^{๓๑๙}ห^{๓๒๐}น^{๓๒๑}ำ^{๓๒๒}ไป^{๓๒๓}ตาม^{๓๒๔}บ^{๓๒๕}ุ^{๓๒๖}ญ^{๓๒๗} ๗

ค^{๓๒๘}ง^{๓๒๙}ห^{๓๓๐}น^{๓๓๑}ึง^{๓๓๒}พิ^{๓๓๓}ษ^{๓๓๔}น^{๓๓๕}าค^{๓๓๖}ิ^{๓๓๗}ให้^{๓๓๘}เจ^{๓๓๙}็^{๓๔๐}ย^{๓๔๑}ว^{๓๔๒}ณ^{๓๔๓}

ก^{๓๔๔}อด^{๓๔๕}อ^{๓๔๖}รุ^{๓๔๗}ณ^{๓๔๘}ร^{๓๔๙}ำ^{๓๕๐}ให้^{๓๕๑}อยู่^{๓๕๒}ไป^{๓๕๓}มา

พ^{๓๕๔}ิ^{๓๕๕}ข^{๓๕๖}อบ^{๓๕๗}ใ^{๓๕๘}จ^{๓๕๙}น^{๓๖๐}อ^{๓๖๑}ง^{๓๖๒}ร^{๓๖๓}ัก^{๓๖๔}เป^{๓๖๕}็น^{๓๖๖}ห^{๓๖๗}น^{๓๖๘}ัก^{๓๖๙}ห^{๓๗๐}น^{๓๗๑}า

พ^{๓๗๒}ิ^{๓๗๓}ช^{๓๗๔}ว^{๓๗๕}ชา^{๓๗๖}ค^{๓๗๗}ุ^{๓๗๘}ค^{๓๗๙}อ^{๓๘๐}ไม่^{๓๘๑}ซ^{๓๘๒}อ^{๓๘๓}ต^{๓๘๔}ร^{๓๘๕}ง

เอา^{๓๘๖}ช^{๓๘๗}า^{๓๘๘}ก^{๓๘๙}ผี^{๓๙๐}ไป^{๓๙๑}ไว้^{๓๙๒}ใ^{๓๙๓}พ^{๓๙๔}ระ^{๓๙๕}ห^{๓๙๖}ง

เม^{๓๙๗}ื่อ^{๓๙๘}ป^{๓๙๙}ล^{๔๐๐}ค^{๔๐๑}ป^{๔๐๒}ล^{๔๐๓}ง^{๔๐๔}อย่า^{๔๐๕}ให้^{๔๐๖}ก^{๔๐๗}ร^{๔๐๘}ร^{๔๐๙}ม^{๔๑๐}ป^{๔๑๑}ระ^{๔๑๒}จ^{๔๑๓}ำ^{๔๑๔}ก^{๔๑๕}าย^{๔๑๖} ๗

แจ^{๔๑๗}ง^{๔๑๘}ป^{๔๑๙}ระ^{๔๒๐}จ^{๔๒๑}ัก^{๔๒๒}ษ^{๔๒๓}เ^{๔๒๔}พ^{๔๒๕}ช^{๔๒๖}ฌ^{๔๒๗}ฆ^{๔๒๘}า^{๔๒๙}ต^{๔๓๐}ส^{๔๓๑}ัน^{๔๓๒}ท^{๔๓๓}ง^{๔๓๔}ห^{๔๓๕}ล^{๔๓๖}าย

ย^{๔๓๗}ัง^{๔๓๘}ค^{๔๓๙}ง^{๔๔๐}ต^{๔๔๑}าย^{๔๔๒}อยู่^{๔๔๓}เ^{๔๔๔}ร^{๔๔๕}อ^{๔๔๖}ี^{๔๔๗}ช^{๔๔๘}า^{๔๔๙}ว^{๔๕๐}ใน

เพ^{๔๕๑}ช^{๔๕๒}ฌ^{๔๕๓}ฆ^{๔๕๔}า^{๔๕๕}ต^{๔๕๖}ก^{๔๕๗}ั^{๔๕๘}ม^{๔๕๙}กร^{๔๖๐}า^{๔๖๑}บ^{๔๖๒}อยู่^{๔๖๓}ใ^{๔๖๔}ส^{๔๖๕}ว

พ^{๔๖๖}า^{๔๖๗}ก^{๔๖๘}ัน^{๔๖๙}ไป^{๔๗๐}ห^{๔๗๑}็^{๔๗๒}อ^{๔๗๓}ง^{๔๗๔}สุ^{๔๗๕}ว^{๔๗๖}ร^{๔๗๗}ร^{๔๗๘}ณ^{๔๗๙}พ^{๔๘๐}ร^{๔๘๑}ร^{๔๘๒}ณ^{๔๘๓}ร^{๔๘๔}าย^{๔๘๕} ๗

ไป^{๔๘๖}ถึง^{๔๘๗}ที่^{๔๘๘}แล้ว^{๔๘๙}ล^{๔๙๐}้าง^{๔๙๑}เส^{๔๙๒}ีย^{๔๙๓}ด^{๔๙๔}อ^{๔๙๕}ย^{๔๙๖}โดย^{๔๙๗}ห^{๔๙๘}มา^{๔๙๙}ย

ป^{๕๐๐}ระ^{๕๐๑}จ^{๕๐๒}า^{๕๐๓}น^{๕๐๔}ก^{๕๐๕}าย^{๕๐๖}ช^{๕๐๗}ั้น^{๕๐๘}ช^{๕๐๙}า^{๕๑๐}ห^{๕๑๑}ย^{๕๑๒}ัง^{๕๑๓}ร^{๕๑๔}ิม^{๕๑๕}ท^{๕๑๖}าง^{๕๑๗}ค^{๕๑๘}น^{๕๑๙} ๗

ช^{๕๒๐}ล^{๕๒๑}เน^{๕๒๒}ต^{๕๒๓}ร^{๕๒๔}ห^{๕๒๕}ย^{๕๒๖}ค^{๕๒๗}ย^{๕๒๘}อ^{๕๒๙}ย^{๕๓๐}ค^{๕๓๑}ง^{๕๓๒}ฝ^{๕๓๓}อย^{๕๓๔}ฝ^{๕๓๕}น

เจ้า^{๕๓๖}ช^{๕๓๗}น^{๕๓๘}บ^{๕๓๙}น^{๕๔๐}อ^{๕๔๑}ต^{๕๔๒}ม^{๕๔๓}จ^{๕๔๔}ัน^{๕๔๕}ท^{๕๔๖}ร์^{๕๔๗}เห^{๕๔๘}็น^{๕๔๙}ก^{๕๕๐}ล^{๕๕๑}ยา

น^{๕๕๒}ุ^{๕๕๓}ช^{๕๕๔}น^{๕๕๕}า^{๕๕๖}ภ^{๕๕๗}ว^{๕๕๘}ร^{๕๕๙}อ^{๕๖๐}ง^{๕๖๑}ให้^{๕๖๒}โ^{๕๖๓}ษ^{๕๖๔}อ^{๕๖๕}โ^{๕๖๖}ท^{๕๖๗}ษ^{๕๖๘}า

แม่^{๕๖๙}อย่า^{๕๗๐}ผ^{๕๗๑}ก^{๕๗๒}เว^{๕๗๓}ร^{๕๗๔}ให้^{๕๗๕}ติ^{๕๗๖}ต^{๕๗๗}ตัว

เพ^{๕๗๘}ร^{๕๗๙}า^{๕๘๐}ะ^{๕๘๑}ก^{๕๘๒}ร^{๕๘๓}ร^{๕๘๔}ม^{๕๘๕}มี^{๕๘๖}ต^{๕๘๗}ล^{๕๘๘}จ^{๕๘๙}ิต^{๕๙๐}ให้^{๕๙๑}คิ^{๕๙๒}ต^{๕๙๓}ช^{๕๙๔}ัว

แม่^{๕๙๕}ท^{๕๙๖}ุ^{๕๙๗}น^{๕๙๘}ห^{๕๙๙}ัว^{๖๐๐}อย่า^{๖๐๑}ให้^{๖๐๒}เป็น^{๖๐๓}มี^{๖๐๔}เว^{๖๐๕}ร^{๖๐๖}ไป

จ^{๖๐๗}ะ^{๖๐๘}ร^{๖๐๙}ุ^{๖๑๐}จ^{๖๑๑}ัก^{๖๑๒}ค^{๖๑๓}ุ^{๖๑๔}ณ^{๖๑๕}แม่^{๖๑๖}ก็^{๖๑๗}หา^{๖๑๘}ไม่

พ^{๖๑๙}ระ^{๖๒๐}ห^{๖๒๑}น^{๖๒๒}อ^{๖๒๓}ไ^{๖๒๔}ท^{๖๒๕}บิ^{๖๒๖}ดา^{๖๒๗}ก^{๖๒๘}ั^{๖๒๙}ป^{๖๓๐}รา^{๖๓๑}น^{๖๓๒}ี

ฉันหลงเชื่อคนชั่วด้วยมัจฉิต
ไม่ควรคบเถรชราทำยายี
สารพัดที่ชั่วในตัวลูก
อนุญาตลูกยาจะลาตาย

๑ โฉมยงทรงฟังสุนทรหวาน
ที่แก่นเคืองเปลืองปลดสลใจ
อุตสาห์กลั่นกันแสงเสียเถิดน้อง
นิจจาเอ๋ยเคยอยู่สบายองค์
เวราไต่จำให้ไกลนิเวศน์
จะได้ใครไปเป็นเพื่อนในเถื่อนทาง
แม้นรอดถึงพาราบิตาน้อง
นี่พารากรุงไกรก็ไกลกัน
ไอ้นิจจาครนเจ้าพี่เอ๋ย
แม้นช่วยได้พี่มิให้เจ้าจรลี
อันความผิดมิได้คิดที่ตรงเจ้า
สงสารน้องจะลำบากไปจากวัง
แม้นบุญพลอดคดลอคบุตรในไพรเขียว
ใครจะช่วยมาก่ออกองอัครี

๑ นางอำพันอันอดสะอั้นรำ
กันแสงพลางนางกราบกับบาทา
ลูกทำชั่วมัวหมองให้ช้องขุน
ถึงฟ้าดินก็ไม่เท่ายังเบาหนัก

มิได้คิดถึงคุณแม่โฉมศรี
แม่ต้องโพล่โบายตีระกำกาย
แม่อย่าผูกเวราไปสืบสาย
นางฟุ้งฟายชลนาโศกาลัย ฯ
คิดสงสารกัลยาน้ำตาไหล
พลอยรำไรเล่าโลมนางโฉมยง
พี่ไม่ปองผูกกรรมนวลหง
ฝูงอนงค์แซ่ซ้องประคองนาง
ไอ้สมเพชนวลน้องจะหมองหมาง
สงสารนางโฉมยงเจ้าทรงครรภ์
จะประคองแก้ไขไม่อาสัญ
เจ้าโศกศัลย์สงสารนางเทวี
กระไรเลยเบาใจไม่พอที่
เป็นสุคติใจจนพันกำลัง
เพราะกรรมเราย่อมสร้างแต่ปางหลัง
จะเซซังเปลี่ยวงศ์ในพงพี
จะแลเหลียวเห็นใครในไพรศรี
ไม่เห็นมีใครแล้วนะแก้วตา ฯ
อาลัยคำพี่ไม่ผูกซึ่งโทษา
อนิจจาเจ้าประคุณของลูกรัก
สัมบุญคุณของพระองค์ผู้ทรงศักดิ์
แต่ลูกรักทำชั่วด้วยมัวเมา

แม่น้อยได้ลูกจะตายอยู่ใต้บาท
แล้วกลิ้งเกลือกเสือกองค์นางนงเยาว์

๑ นางมณีสาลิกาเจ้าอรุณ
หอมระรินพนกายนางโฉมยง
จะจำไกลไปจากขุนทองแล้ว
นกขุนทองร้องให้ฟายน้ำตา
นางมณีสาลิกาคิดสงสาร
เออแม่น้องลองไปเฝ้าพระภูธร

๑ โฉมอำพันวันทาตรงพระบาท
ชนปราสาทรัตนาศรม
ทูลกระหม่อมจอมโลกของเมียแก้ว
มิให้ชายแก่ฝ่ายพระบาท
อันหนทางกลางบ่าก็ไม่แจ้ง
พระลูกน้อยในครรภ์จะบรรลีย์

๑ พระพื้งนางพลางคิดถึงความหลัง
ออกไปเสียเกิดเจ้าอย่าเข้า
จะเดินป่าว่าไม่รู้จักแห่งหน
จะเหาะหรือเดินทางก็ช่างใคร
เป็นไรเล่าอ้อเหล่านมึงนี่ได้
แล้วชนแทนไสยาไม่พาท
ฝูงก้านลชวนกันเข้าวอนว่า
จงกลิ้งกลิ้งกันแสงแข่งพระทัย

ใจหมายมาคดบังแม่บังเกิดเกล้า
โฉมเฉลาหนึ่งซบสลดบง ๖
ก็วายวุ่นเอาสุคนธ์มาโสรจสรง
กันแสงทรงโอบอุ้มเจ้าสาลิกา
พระลูกแก้วอยู่เกิดอย่าโหยหา
จนสุรียาเยื้องรถลงรอนรอน
โดยอ่อนหวานให้สติสายสมร
ทูลอ่อนวอนเพื่อจะโปรดแม่เทวี ๖
ยุรยาตรจากปราสาทปราสาทศรี
นางเทวีก็มกราบกับบาท
เมียผิดแล้วจงประทานซึ่งโทษ
ขอเป็นข้าแม่มณีสาลิกา
จะรู้แห่งจรดลไปหนไหน
จงโปรดให้เป็นข้าอยู่ธานี ๖
ให้แก่นคังชัคเคื่องมเหสี
หญิงกาลีกูจะเลี้ยงมิ่งไว้
เสาะหาคนทำเล่ห์เสน่ห์ได้
พระกริ้วเหล่าสาวใช้เป็นโกลี
ขับลงไปเสียให้พ้นคนบัดสี
นางเทวีให้สลดระทดใจ
เป็นเวรของแม่จะทำไฉน
ประคององค์ทราวม้วยลงจากบ่วงค์

ข้าหลวงทุกกระทรวงนางเฒ่าแก่
พายนาคาตามส่งอนงค์นาง

๑ โฉมอำพันมาลาน้ำตาไหล
ค้อยหยดยืนขึ้นองค์ทรงประทัง
จงปกป้องครองกันเป็นผาสุก
เรามีกรรมจำลาเจ้าคลาไคล
เทวษร่ากำสรดกันแสงโศก
ละห้อยหันผันพักตร์ดูปรางค์ปรา
จะร้างไปไกลถิ่นที่เคยเล่น
จะหมองเศร้าเปล่าใจไกลบุรี
กลับพลัดพรากจากเขนยเคยสถิต
จะแสนโหยโดยคั่นสันโทษกาย
ระกำจิตคิดซนมากี่สาจิต
ฉะนั้นท่านจึงทำให้หน้าใจ
ครองชีพอยู่รุดงไหนก็อายทั่ว
จะครองชีพอยู่ไปก็อายคน

ร้องไห้แซ่เสียงก้องต่างหมองหมาง
ลงจากปรางค์มาถึงทวารวัง ฯ
เห็นชาวในพระสนมมากับคั้ง
เหลียวมาส่งสาวสรรคัก้านัลใน
อย่ามีทุกข์เศร้าสร้อยละห้อยให้
หักพระทัยออกจากทวาร
แสนวิโยคเศร้าสร้อยละห้อยหา^(๑)
ไอ้ปรางค์เปรียบปรางค์ฟ้าจะราศี
ไม่แลเห็นเข้าเย็นจะหมองศรี
ไกลบุรีนธานีกลับพลัดพราย
เคยบรรทมอยู่เป็นนิตย์จะเสื่อมหาย
สันโทษเคียวเปลี่ยวกายระกำใจ^{(๒)*}
ก็สาใจที่ไม่คิดจะทำไฉน
จะอยู่ไปเป็นกายก็อายคน
เพราะว่าตัวต้องกำจัดมาเดินหน
นฤมลโศกซบสลับไป ฯ

* ตั้งแต่เลข (๑) ถึง (๒) ๖ คำกลอน แต่งเป็นนาคบริพันธ์